

LIISA LUOTO

ME JA MUUT

Akateemisen Karjala-seuran silmin

Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen laitos
Valtio-oppi
Pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2010

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

LUOTO, LIISA: Me ja muut. Akateemisen Karjala-seuran silmin

Pro gradu -tutkielma, 128 s.

Valtio-oppi

Marraskuu 2010

Tutkielmani käsittelee Akateemisen Karjala-seuran mahdollista pyrkimystä rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla. Työssä käsitellään myös Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaan mahdollisesti sisältyvää rotuhygieenistä ideologiaa.

Akateeminen Karjala-seura (AKS) perustettiin vuonna 1922 ja se lakkautettiin vuonna 1944 fasistisena ja neuvostonvastaisena järjestönä. AKS:aa voidaan kuvailla yhdeksi aikansa vaikutusvaltaisimmaksi ylioppilasyhdistykseksi, jonka päätavoitteita olivat Suur-Suomen luominen, suomen kielen nostaminen valtakunnan pääkieleksi sekä suomalaisen kansallistunteen ja puolustustahdon nostaminen Snellmanilaisessa hengessä. Työn empiirisenä aineistona toimii Akateemisen Karjala-seuran äänenkannattaja ja kansallispoliittinen aikakauslehti Suomen Heimio. AKS alkoi julkaista omaa aikakauslehteään, koska se halusi tehdä seuran tarkoituksperät tunnetuiksi. Suomen Heimion ja AKS:n ohjelmat olivatkin täysin yhteneväiset ja lehden tekstit käsitelivät, läpi sen olemassaolo historian, AKS:n ohjelman keskeisiä kohtia.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimivat kansallisidentiteetti, toiseus, me ja muut -ajattelu sekä rotuhygieeninen ideologia. Toiseus sekä me ja muut -ajattelu esitetään työssä omina teoreettisina kokonaisuuksinaan, vaikka niiden keskeinen tarkoitus on toimia työn empiirisessä analyysiosiossa kansallisidentiteetin rakennuksen työkaluina. Rotuhygieenistä ideologiaa tarkastellaan osana Akateemisen Karjala-seuran pyrkimystä rakentaa kansallisidentiteettiä. Rotuhygieeninen ideologia ei kuitenkaan näyty työssä kansallisidentiteetin rakentamisen työkaluna, vaan AKS:n ajatusmaailmaan sisältyvänä ideologiana, jota tarkastellaan seuran pyrkimyksen kautta rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä.

Tutkimusmetodeina työssä on käytetty sisällön analyysiä sekä Quentin Skinnerin historiallista tutkimusotetta. Sisällönanalyysin tarkoitus oli toimia työkaluna, jonka avulla empiirisestä aineistosta eroteltiin tutkimuksen kannalta merkittävimmät tekstit ja niistä tärkeimmät sisällöt. Quentin Skinnerin historiallisen tutkimusotteen, jossa pureudutaan historiallisten tekstien analysoimiseen ja kirjoitusajankohdan kontekstin merkitykseen tulkintaa tehtäessä, tarkoitus oli tuoda empiiriseen analyysiin syvyyttä sekä avata uusia tulkintamahdollisuuksia aineistosta.

Työn keskeisimpien tutkimustulosten mukaan Akateeminen Karjala-seura pyrki rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla ja siihen sisältyi myös rotuhygieenistä ideologiaa. AKS:n ajatusmaailmassa suomalaista kansallsideologiaa rakennettiin ennen kaikkea toiseuttamalla venäläiset ja venäläisyys. Ruotsalaiset nähtiin seuran ajatusmaailmassa ensin ”positiivisina” toisina, mutta kielikysymyksen noustessa pinnalle ja ruotsinkielisten jäsenten erottua seurasta, myös Ruotsi ja ruotsalaiset alettiin nähdä ”nega-

tiivisina” toisina. AKS:n ajatusmaailmassa Saksa ja saksalaiset nähtiin läpi seuran historian ”positiivisina” toisina, joihin suomalaisten ja Suomen haluttiin samaistuvan.

Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa ”meinä” esiintyivät Suomi ja sen heimokansat, joita sitoivat yhteen ennen kaikkea rodullinen heimoveljeys sekä kielisukulaisuus. Tämän heimoveljeyden tai heimorakkauden käänköpuolena oli kuitenkin syvä ”ryssäviha”, jota AKS levitti suomalaiseen yhteiskuntaan. Rotuhygieeninen ideologia ilmeni Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa niin, että jokaisen kansakunnan ja rodun miellettiin omaavan tiettyjä ominaispiirteitä. AKS pyrki rakentamaan sellaista suomalaista kansallisidentiteettiä, jossa suomalaisuus olisi samaistettu heidän näkemyksensä mukaisesti laadukkaisiin ja arvostettuina pidettyihin rotuominaisuuksiin.

Suomalainen kansallisidentiteetti, mitä AKS pyrki rakentamaan toiseuden sekö me ja muut - ajattelun avulla, näyttötyi ennen kaikkea rehellisyytenä, ahkerana työntekona, lujana puolustustahtona, vahvana kansallistuntona, kulttuurillisesti uutta luovana, nuorekkaana ja vireänä valtiona sekä pyyteettömänä isänmaan puolesta uhrautumisen henkenä.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimusongelmat	1
1.2. Työn rakenne.....	4
1.3. Aiempi tutkimus ja empiirisen aineiston esittely	5
2. AKATEEMINEN KARJALA-SEURA JA SUOMALAINEN YHTEISKUNTA ITSENÄISTYMISESTÄ JATKOSOTAAN	8
2.1. Itsenäistyminen ja sisällissota	8
2.2. Suomi 1920-luvulla.....	10
2.3. Akateemisen Karjala-seuran perustaminen ja tavoitteet	11
2.4. Akateemisen Karjala-seuran aatemaailma ja luonne	14
2.5. Akateemisen Karjala-seuran toiminta	16
2.6. 1930-luvun murros	17
2.7. Talvisodan kynnyksellä.....	18
2.8. Kohti jatkosotaa ja Akateemisen Karjala-seuran lakkauttamista.....	20
3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	22
3.1. Toiseus	22
3.1.1. Käsitteen määrittely ja sen sisältämä valtasuhde	22
3.1.2. Stereotyypittely toiseuden ytimessä.....	24
3.1.3. Miksi eroilla on merkitystä?	25
3.2. Kansallisidentiteetti.....	26
3.2.1. Kansakunnan ja kansallisidentiteetin määritelmät.....	26
3.2.2. Kansallisidentiteetin rakentuminen	28
3.2.3. Nationalismi ja rasismi osana kansallisidentiteettiä.....	29
3.2.4. Kansallisidentiteetti projekti Suomessa	31
3.3. Me ja muut	33
3.3.1. Kansan määrittelyn ongelmallisuus	33
3.3.2. Suomalaisuuden rakentuminen erojen avulla	35
3.3.3. Me - Topeliaaninen käsitys suomalaisuudesta.....	36
3.4. Rotuhygieniä	37
3.4.1. Sosiaalidarvinismista kohti rotuhygieniää	37
3.4.2. Rotuhygienian ja eugeniikan oppi-isät.....	39
3.4.3. Rotuhygienian peruspiirteet	40
3.4.4. Rotuhygienian keinovalikoima	42
4. TUTKIMUSMETODI	44
4.1. Sisällönanalyysi	44
4.2. Quentin Skinnerin tutkimusote	46
4.2.1. Skinnerin lähestymistapa historiallisten tekstien ymmärtämiseen.....	46
4.2.2. Kirjoittajan intentio ja tekstin illokuutiot.....	47
4.2.3. Skinnerin historiallisen tutkimusotteen kriittinen tarkastelu	49
5. EMPIIRINEN ANALYYSI	53
5.1. Kansan ja rodun määrittely Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa.....	54
5.1.1. ”Kieli ja rotu”	55
5.1.2. AKS:n ajatuksia suomalaisen kansan ja ihmisen ihanteesta sekä kehityksestä	57
5.1.3. Rotukysymys väestöpoliittisena ongelmana	63
5.2. Heimoveljeys Akateemisen Karjala-seuran silmin	66
5.2.1. Suomen heimotyöstä	67

5.2.2. Suomalaisten alkuperä	70
5.3. Kansallistunnon merkitys ja Suur-Suomen oikeutus Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa.....	74
5.3.1. Kansallistunto.....	75
5.3.2. Luja usko Suur-Suomeen	80
5.3.3. Akateemisen Karjala-seuran maailmankatsomus	84
5.4. ”Ryssästä saa puhua vain hammasta purren”	88
5.4.1. ”Ryssä on ryssä vaikka sen voissa paistaisi”	89
5.4.2. ”Suhtautuminen ryssään”	93
5.4.3. ”Itää vastaan”	97
5.5. Akateemisen Karjala-seuran suhtautuminen Länsimaihin ja Ruotsiin	101
5.5.1. ”Orienteeraus länteen”	102
5.5.2. ”Saksan akateemisen nuorison maailmankatsomus”	106
5.5.3. Johtaja-aineksen valinta Saksassa	109
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	115
LÄHDELUETTELO	124

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimusongelmat

Pro gradu - tutkielmani aihe on toiseuden sekä me ja muut – ajattelun avulla rakentuva suomalainen kansallidentiteetti ja siinä mahdollisesti ilmenevä rotuhygieeninen ideologia Akateemisen Karjala-seuran maailmankatsomuksessa. Työssäni tutkin Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaa siitä näkökulmasta, että yrittikö seura rakentaa suomalaista kansallidentiteettiä mahdollisesti toiseuden ja me ja muut – ajattelun avulla sisällyttäen siihen rotuhygieenistä ideologiaa? Akateeminen Karjala-seura (AKS) perustettiin vuonna 1922 ja lakkautettiin vuonna 1944 fasistisena ja neuvostonvastaisena järjestönä. Akateemista Karjala-seuraa voidaan kuvailla ylioppilasyhdistykseksi, joka oli organisoitunut aatteellis-poliittiseksi taistelujärjestöksi ja keräsi nopeasti piiriinsä ison osan Ylioppilaskunnan miespuolisista suomenkielisistä jäsenistä (Klinge 1968, 49). AKS oli Suomen itsenäisyysliikkeen, aktivismin ja jääkäri liikkeen perillinen niin aatteellisen taustansa kuin henkilöyhteyksiensäkin kautta. (Eskelinen 2004, 81.) Seuran tärkeimmät tavoitteet olivat Suomen kansan eheyttäminen, suomen kielen ja kansallisuuden puolesta taisteleminen, ryssävihan levittäminen kansan keskuuteen sekä kansallistunteen henkiin herättäminen. Näiden keinojen avulla AKS pyrki päätavoitteeseensa, Suur-Suomen luomiseen. (Halila 1991, 15.)

Toteutan työni tutkimalla Akateemisen Karjala-seuran omaa yleisölle suunnattua kansallispoliittista aikakauslehteä ja seuran äänenkannattajaa *Suomen Heimoa*¹, jossa seura alansa aihepiiriin kuuluvien artikkelien lisäksi ilmaisi julkisuuteen pääkirjoituksissa, julkilausumissa ja kiitastarjoituksissa haluamansa kuvan seuran toiminnasta, tavoitteista, tehtävistä, ohjelmasta, historiasta, juhlapäivien vietoista sekä vuosikertomuksista (Eskelinen 2004, 15, 28). *Suomen Heimon* päätoimittaja ja toimituskunta koostuivat aina seuran jäsenistä ja melkein poikkeuksetta myös kaikki artikkelien kirjoittajat ja toimittajat kuuluivat myös seuraan. Lehteen kirjoittivat satunnaisesti myös vierailevat toimittajat, mutta pääsääntöisesti kirjoittajat olivat kuitenkin AKS:n jäseniä. Ahkerimmat *Suomen Heimo*on kirjoittajat olivat Vilho Helanen ja R.G. Kallia, jotka molemmat toimivat myös aikanaan lehden päätoimittajina. Helanen toimi myös Akateemisen Karjala-seuran pitkäaikaisimpana sekä viimeisenä puheenjohtajana. Ensimmäi-

¹ Työssä jokainen viittaus aikakauslehti *Suomen Heimo*on tulee olemaan kursiivissa, erotukseksi työssä esiintyvään käsitteeseen Suomen heimo, jota Akateeminen Karjala-seura käytti tarkoittaessaan Suomen kansaa ja sen sukulaiskansoja.

sen kerran *Suomen Heimo* ilmestyi 1.4.1923 ja viimeisen kerran 31.8.1944. Tälle välille mahtui noin vajaat 2500 artikkelia, jotka olivat alusta loppuun saakka pitkälti yhteneväisiä Akateemisen Karjala-seuran ohjelman kanssa.

Mielenkiintoni rotuhygieniää kohtaan heräsi lukiessani Ritva Nätkinin (1997) väitöskirjaa *Kamppailu suomalaisesta äitiydestä*, jossa käsitellään 1900-luvun väestöpolitiikkaa äitiyden näkökulmasta. Tästä innostuneena tein kandidaatin työni analysoimalla vuoden 1935 sterilisointilain ja etsimällä siitä mahdollisia viittauksia rotuhygieeniseen ideologiaan. Aihe on niin mielenkiintoinen, että päätin jatkaa samojen aihepiirien tutkimista myös Pro gradu - työssäni. Rotuhygieeninen ideologia pysyy yhtenä osa-alueena työni teoreettista viitekehystä, mutta laajennan sitä toiseuden sekä minä ja muut – ajattelun avulla rakentuvan kansallisidentiteetti teeman ympärille sekä siihen kuinka ne mahdollisesti ilmenivät ja perusteltiin Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa. Tässä työssä erityisesti toiseus ja me ja muut – ajattelua tarkastellaan kansallisidentiteetin rakentumisen työkaluina tai apuväleinä eikä niinkään itsenäisinä aatteina tai ajatusmalleina.

Kohdistan tutkimukseni Akateemiseen Karjala-seuraan monestakin syystä. Seura oli niin vastustajiensa kuin kannattajiensakin mukaan aikansa keskeisempiä mielipidejohtajia Suomessa. Opiskelijaseurasta liikkeelle lähtenyt toiminta kehittyi lopulta lähes koko maan kattavaksi piirijakoiseksi lukeneiston kansalaisjärjestöksi. Akateemiseen Karjala-seuran kasvateista tuli sodan jälkeisen Suomen johtopaikoille monia professoreita, pääjohtajia, kenraaleita, piispoja, ministereitä ja kansanedustajia. 1960-luvulla tasavallan presidentti, eduskunnan puhemies, pääministeri, puolustusministeri sekä yhdeksästä piispasta seitsemän olivat kaikki entisiä AKS:n jäseniä. Seuran toiminta ajoittuu tutkimukseni kannalta sopivaan ajanjaksoon, sillä se perustettiin vuonna 1922 ja lakkautettiin vuonna 1944. (Eskelinen 2004, 15–17, 36–37.) AKS on otollinen myös tutkimusteemojeni kannalta, koska aluksi sen keskeisiin tavoitteisiin kuului heimotyö, Karjalasta Suomeen tulleiden pakolaisten auttaminen ja toiveet joukkojen varustamiseksi ja kokoamiseksi uutta Karjalan kansannousua silmällä pitäen. Myöhemmin seuran keskeisimmiksi tavoitteiksi nousivat suomenkielen etujen puolesta taisteleminen, vahva venäläisvastaisuus, kansallishengen ja -tunteen nostaminen Snellmanilaisessa hengessä, Suomen kansan eheyttäminen ja kaiken taustalla ollut Suur-Suomi pyrkimys, johon tarvittiin niin sisäisesti kuin ulkoisestikin vahvaa ja yhtenäistä Suomen kansaa. (Halila 1991, 14–15.)

Toiseuden ja me ja muut – ajattelun tutkiminen ja se kuinka niiden avulla on rakennettu kulloinkin eri kansallisia identiteettejä, on nykypäivän Suomen ja suomalaisuuden ymmärtämisen kannalta erittäin tärkeää. Erityisen merkittäväksi sen tekee tässä työssä tutkimuksen kohteena oleva ajanjakso, jolloin rotuhygieeninen ideologia ja kansallisvaltioajattelu olivat hyvin vahvoilla ja liittyivät näin ollen myös omalla tavallaan kansallisidentiteettien rakentumiseen. Suomessa aihepiirin tutkimuskentässä on myös erittäin hyvin tilaa avata ja rakentaa uutta näkökulmaa tarkastelemalla aihetta Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmasta käsin. Toiseuden ja me ja muut – ajattelun käsitteet ovat yhä tänä päivänä ajankohtaisia ja pinnalla olevia teemoja. Muun muassa mielikuvaa Lännestä ja läntisestä identiteetistä on rakennettu kautta aikojen toiseuden ja me ja muut – ajattelun avulla. Aikoinaan Lännän toisina esiintyvät mystinen Itä ja sen jälkeen pimeä Afrikka ja tänä päivänä sitä edustaa monin paikoin Islamilainen maailma.

Rotuhygieenisen ideologian tutkiminen on mielekästä sen takia, että nykypäivänä sillä on usein hyvin negatiivinen kaiku ihmisten korvissa. Useimmille saattaa tulla mieleen Hitlerin hirmuteot tai nykyaikainen geenimanipulaatio, mutta harva tietää kuinka suosittu tieteenala rotuhygienia todella oli 1900-luvun alkupuoliskolla. Rotuhygienia ei ole myöskään mikään uusi ilmiö, vaan ihmisten jälkeläisten laadun valvontaa ja jalostamista on harjoitettu jo muinaisesta Spartan kaupunkivaltion ajoista lähtien (Mattila 1999, 11). Spartan kaupunkivaltiosta on tultu pitkä matka nykyaikaan, mutta rotuhygienia ei ole kuitenkaan kuollut keskuudestamme kokonaan, vaan elää yhä pienessä marginaalissa. Tästä hyvänä esimerkkinä on viime vuonna Saksassa mellakkaan loppunut tuhansien uusnatsien marssi Dresdenin pommituksen vuosipäivänä (HS, 17.2.2009).

Tämän työn tarkoitus on vastata kysymykseen kuinka vahvasti Akateeminen Karjala-seura pyrki tai yritti rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut – ajattelun avulla ja millä tavoin rotuhygieeninen ideologia mahdollisesti ilmeni osana sitä? Merkittävää on myös se minkälaiseksi tai mihin suuntaan AKS halusi rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä ja kuinka suuntavalintaa perusteltiin ja argumentoitiin seuran keskuudessa? Näihin kysymyksiin saan vastaukset tutkimalla Akateemisen Karjala-seuran omaa kansallispoliittista aikakauslehteä *Suomen Heimoa*, jonka artikkeleissa seura tuo julkisuuteen omia tavoitteitaan ja näkemyksiään vallitsevasta yhteiskunnasta sekä ajatusmaailmastaan. Mielenkiintoisena alakysymyksenä tutkimuksesta nousee myös se, että onnistuiko Akateeminen Karjala-seura ohjaamaan kansallisidentiteetin rakentumista haluamaansa suuntaan ja löytyykö sii-

tä sellaisia ajatusmalleja, jotka saattaisivat mahdollisesti näkyä vieläkin tänä päivänä suomalaisessa kansallisidentiteetissä ja joiden voisi ajatella olevan, ainakin osittain, AKS:n aikaansaannosta?

Tämän työn aihepiiriä olisi voinut tarkastella myös toisenlaisilla lähestymistavoilla sekä tekemällä esimerkiksi erilaisia teoreettisia valintoja. Työn käsittelee hyvin laajoja aihepiirejä aina Suomen poliittisesta historiasta, Akateemisen Karjala-seuran Saksa suhteisiin ja erilaisiin teoreettisiin lähestymistapoihin, että siinä olisi myös mahdollisuuksia monentyypisille jatkotutkimuksille. Yksi vaihtoehtoinen lähestymissuunta olisi ollut esimerkiksi tehdä vertailevaa tutkimusta vastaavanlaisesta Saksalaisesta järjestöstä ja analysoida kuinka erityyppisesti tutkimuksen teemat perusteltiin ja otettiin vastaan Suomalaisessa ja Saksalaisessa yhteiskunnissa. Pro gradu – tutkimuksen puitteissa näin laaja työ oli kuitenkin resurssien kannalta mahdoton toteuttaa, mutta esimerkiksi jatkotutkimusta ajatellen se voisi olla realistinen ja myös erittäin merkittävä aihepiiri tutkittavaksi.

Yksi tutkimuksen mahdollinen toteuttamistapa olisi ollut ottaa tutkimuskohteeksi useampi poliittinen aikakauslehti tai viikkolehti *Suomen Heimon* rinnalle, jolloin työ olisi saanut huomattavasti laajemman yhteiskunnallisen perspektiivin ja otteen. Tein kuitenkin päätöksen keskittyä ainoastaan Akateemiseen Karjala-seuran ja *Suomen Heimon* tutkimiseen, koska Akateeminen Karjala-seura oli omana aikanaan ainutlaatuinen ja erittäin vahvasti kansalaisten maailmankatsomukseen vaikuttava seura, joka näki itsensä mieluummin koko isänmaansa etujen ajajana kuin ryhmäkohtaisia etuja havittelevana, nurkkakuntaisena järjestönä. Toinen päätökseen vaikuttanut tekijä oli se, että tällä tavoin tutkimuksesta ja analyysistä tuli mahdollisimman kattava ja syvä, koska siinä tarkastellaan aihepiiriä hyvin selkeästi rajatusta, yhdestä lähestymissuunnasta katsottuna.

1.2. Työn rakenne

Työn alussa olevassa johdanto kappaleessa esittelen työn keskeisimmät tutkimusongelmat, työn rakenteen, lähdeaineiston sekä aihepiiristä aiemmin tehdyn tutkimuksen. Johdantoa seuraa kontekstualisoiva luku, joka esittelee tämän työn kannalta keskeisimmät asiat suomalaisesta yhteiskunnasta ja historiasta 1900-luvun alusta aina jatkosodan loppumiseen saakka. Tämän avulla tutkimus voi sijoittua sen vaatimaan oikeaan aikaan ja paikkaan historiassa. Kä-

sittelen kappaleessa myös yksityiskohtaisemmin Akateemisen Karjala-seuran syntyä, historiaa, aatemaailmaa sekä tavoitteita.

Kontekstualisoivaa lukua seuraa teoreettisen viitekehyksen esittely, jossa käsitellään tarkemmin kansallisidentiteetin rakentumista, toiseuden, me ja muut -ajattelun sekä rotuhygieenisen ideologian sisältöjä. Esittelen toiseuden ja me ja muut -ajattelun omina käsitteinään, vaikka ne toimivat tämän työn empiirisessä analyysiosiossa ennemminkin kansallisidentiteetin rakentamisen työkaluina kuin omina itsenäisinä aatteinaan. Tämän jälkeen esittelen työn tutkimusmetodit, jotka ovat sisällön analyysi ja laadullinen tutkimus, sekä niihin linkittyvän Quentin Skinnerin historiallisten tekstien tulkintaan keskittyvän tutkimusotteen. Tämän jälkeen seuraa tutkimuksen empiirinen analyysiosio, jossa esittelen valitsemani 15 *Suomen Heimon* artikkeleita ja analysoin niitä käyttäen avukseni työn tutkimusmetodeita heijastaen samalla niistä saatavia tuloksia tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen sekä kirjoitusajankohdan kontekstiin. Analyysiosiossa esittelen vastaukset työn alussa asettamiini tutkimusongelmiin ja vedän ne yhteen johtopäätökset-kappaleessa.

Tulen käyttämään tutkimuksen kontekstualisoivassa luvussa (2) ja ennen kaikkea empiirisessä analyysiosiossa (luku 5) kieliasua, jota kumpuaa pitkälti *Suomen Heimon* artikkeleista, joista välittyy vahvasti Akateemisen Karjala-seuran maailmankuva. Käytän sitä kieliasua, käsitteitä sekä termejä, koska työni tutkimusmetodina toimii sisällönanalyysin ohella Quentin Skinnerin historiallinen tutkimusote, jonka lähtökohtana on analysoida historiallisia tekstejä nimenomaan niiden omaan aikaan ja paikkaan sidottuna. Tutkimusmetodin tarkoitus on sukeltaa syvälle Akateemisen Karjala-seuran maailmaan ja avata sen avulla historiallisten tekstien analyysissä uusia näkökulmia ja tulkintoja. Tämä on vaikuttanut pitkälti työni kieliasun valintaan, jonka tarkoitus on heijastaa tutkimuskohteen historiallista kontekstia ja Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaa eikä tarkastella tutkimuskohdetta niinkään ulkopäin katseltuna tai tämän päivän käsitteillä ja kieliasulla.

1.3. Aiempi tutkimus ja empiirisen aineiston esittely

Suomessa on tehty aiempaa tutkimusta Akateemisen Karjala-seuran historiasta, aatemaailmasta ja vaikutuksesta Suomalaiseen yhteiskuntaan ja ylioppilaspolitiikkaan. Laajimmat historialliset työt itse seurasta ovat Heikki Eskelisen (2004) väitöskirja *Me tahdoimme suureksi*

Suomenmaan: Akateemisen Karjala-seuran historia. sekä Risto Alapuron (1973) väitöskirja *Akateeminen Karjala-seura. Ylioppilasliike ja kansa 1920- ja 1930-luvulla.* Eskelisen teoksessa käsitellään hyvin laajasti Akateemisen Karjala-seuran syntyä, taustoja, organisaatiota sekä poliittista kehitystä ja historiaa seuran perustamisesta lähtien aina talvisotaan asti. Alapuron väitöskirjassa käsitellään osittain samoja teemoja kuin Eskelisenkin teoksessa, mutta siinä tarkastellaan selkeästi laajemmin Akateemisen Karjala-seuran jäsenistön alueellisen taustan luokittelua ja tilastointia sosiologisesta näkökulmasta.

Osa Akateemiseen Karjala-seuraan liittyvästä tutkimustyöstä on tehty AKS:n merkittävimpien jäsenten kautta, kuten Martti Ahdin (1999) teoksessa *Ryssävihassa. Elmo Kaila.* tai Matti Kuusen & Ville-Paavo Aitolan (1991) toimittamassa teoksessa *Neljätuhatta veljestä, sataneljä elämäntarinaa.* Molemmat antavat merkittävän lisämausteen ja avaavat uusia näkökulmia AKS:n historiaan seuran jäsenten elämäkertojen ja henkilöhistorioiden kautta, jossa AKS:n maailmaa pääsee tarkastelemaan ennemminkin sisältä päin kuin ulkopäin tehtävän tutkimuksen näkökulmasta katseltuna. Matti Klinge (1968) on antanut teoksellaan *Ylioppilaskunnan historia. Neljäs osa 1918–1960.* myös oman panoksensa Akateemista Karjala-seuraa käsittelevään tutkimuskenttään. Hänen laajamittaisissa töissään liittyen Ylioppilaskunnan historiaan ja Helsingin yliopistoon käsitellään myös kattavasti Akateemisen Karjala-seuran historiaa ja vaikutusta nimenomaan ylioppilaspolitiikassa sekä AKS:n ideologiaa ja ajatusmaailmaa.

Kaikki Akateemiseen Karjala-seuraan liittyvät tutkimukset käsittelevät kuitenkin pääasiallisesti seuran historiaa, kun taas tässä työssä tehtävä empiirinen analyysi käsittelee AKS:n äänenkannattajaa ja omaa lehteä *Suomen Heimoa* ja sitä kautta avautuvaa seuran ajatusmaailmaa ja ideologiaa nimenomaan siitä näkökulmasta katsottuna, että mihin suuntaan tai minkälaiseksi ja mihin suuntaan AKS halusi rakentaa Suomalaista kansallisidentiteettiä. Vilho Harle & Sami Moisio (2000) ovat tehneet teoksen *Missä on Suomi? Kansallisen identiteettipolitiikan historia ja geopolitiikka,* jossa käsitellään Suomen kansallisidentiteetin rakentumista geopolittisesta näkökulmasta katsottuna. Teos on aihepiiriltään samankaltainen tämän työn kanssa, mutta siinä ei käsitellä Akateemisen Karjala-seuraa millään tavoin vaan keskitytään Suomen kansallisidentiteetin rakentumiseen erilaisten teoreettisten ja historiallisten näkökulmien kautta. AKS:n mahdollisista rotuhygieenisistä ajatuksista ja niiden yhteydestä seuran yritykseen rakentaa Suomen kansallisidentiteettiä tiettyyn suuntaan ei myöskään ole tehty laajempaa tutkimusta, vaikka aihepiiri jollain tavalla esiintyykin paikoitellen seuran historiaa käsittelevissä teoksissa.

Tämän työn empiirisenä aineistona toimiva, kansallispoliittinen aikakauslehti ja Akateemisen Karjala-seuran äänenkannattaja *Suomen Heimo*, on saanut erittäin vähän huomiota osakseen suomalaisessa tutkimuskentässä. *Suomen Heimon* teksteihin pohjautuvia tutkimuksia ei ole juurikaan tehty. Jouko Kivisaari (1992), joka on itse AKS:n entinen jäsen, on tehnyt laajan bibliografisen esityksen: *Suomen Heimon sisällys vuosina 1923–1944*, jossa on luetteloituna kaikki *Suomen Heimossa* esiintyneet artikkelit ja kirjoittajat eri tavalla luokiteltuihin hakemistöihin. Teoksesta löytyvät luetteloituna myös kaikki *Suomen Heimossa* arvostellut ja esiintyneet kirjat, runot ja laulut. Kivisaari (1992) kirjoittaa itse, että Akateemisen Karjala-seuran toiminnan alettua syntyi välittömästi ajatus oman aikakauslehden julkaisemisesta seuran tarkoitusperien tunnetuksi tekemiseksi. Ensimmäisessä *Suomen Heimossa* esiteltiin lehden ohjelma, joka oli täysin yhteneväinen AKS:n ohjelman kanssa. *Suomen Heimon* teksteissä käsiteltiin lehden synnystä lähtien aina loppuun asti AKS:n ohjelman keskeisiä kohtia. *Suomen Heimo* tahtoi olla kansallinen ja poliittinen omantunnon ääni, joka arvosteli ajan tapahtumia johdonmukaisesti ohjelmansa perusteella sekä pysyi pyyteettömästi puolueiden ulkopuolella. (Kivisaari 1992, 207–209.)

Suomen Heimon numerot on koottu kirjoiksi, joista jokainen kirja sisältää aina yhden vuoden numerot. Vuosi 1940 oli poikkeus, jolloin *Suomen Heimosta* ei ilmestynyt talvisodan vuoksi yhtään numeroa. Lehti ilmestyi ensimmäisen kerran 1.4.1923 ja viimeisen kerran 31.8.1944, jolloin se lopetettiin Akateemisen Karjala-seuran lakkauttamisen yhteydessä. Lehdessä ilmestyi sen olemassaolo aikana yhteensä arviolta hieman vajaat 2400 artikkelia, jotka kävin kaikki pääpiirteittäin läpi tätä tutkimusta varten. Artikkelien läpikäynti antoi selkeän kuvan Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmasta, aatteista, toiminnasta, ohjelmasta sekä ajan hengestä ja suurista yhteiskunnallisista kysymyksistä. Pääasiassa artikkelit olivat 1-2 sivun mittaisia, mutta toisinaan ne vaihtelivat puolesta sivusta jopa viiden tai kuuden sivun mittaisiksi. Tästä joukosta valitsin noin 340 artikkelia, jotka luin läpi ja jaottelin eri kategorioihin aihepiiriin ja käyttötarkoituksen mukaan ja osan hylkäsin tähän työhän sopimattomiksi. Tämän jälkeen kävin artikkelit vielä uudestaan läpi ja valitsin jokaisesta viidestä kategoriasta 2-4 tämän työn kannalta merkittävintä ja otollisinta artikkelia, joita tulisin käyttämään empiirisessä analyysiosiossa. Näiden 15 artikkelin lisäksi valitsin vielä 4 artikkelia, joita tulisin käyttämään kontekstualisoivassa luvussa apunani.

2. AKATEEMINEN KARJALA-SEURA JA SUOMALAINEN YHTEISKUNTA ITSENÄISTYMISESTÄ JATKOSOTAAN

2.1. Itsenäistyminen ja sisällissota

Tämän työn tutkimus kohdistuu Akateemiseen Karjala-seuraan ja suomalaiseen yhteiskuntaan 1900-luvun alkupuoliskolla. Työn päähuomio on selvästi Akateemisessa Karjala-seurassa, mutta tutkimuksen kannalta on myös erittäin tärkeää tunnistaa se maailma ja yhteiskunta, ajan henki, arvot sekä ideologiat, joissa Akateeminen Karjala-seura syntyi ja toimi. Näiden asioiden tunnistaminen on tärkeää myös siksi, että käytän tässä työssä avukseni Quentin Skinnerin poliittista ja historiallista tutkimusohjelmaa. Skinnerin tutkimusohjelman yksi keskeisimmistä oivalluksista oli se, että historiallisia tekstejä voidaan ymmärtää ja tulkita parhaiten, jos ne sijoitetaan oikeaan aikaan ja paikkaan, ja jos tulkitsija ymmärtää parhaalla mahdollisella tavalla kirjoittajan oman maailmankuvan ja uskomusjärjestelmät. Tämän kautta hän voi parhaalla mahdollisella tavalla saavuttaa kirjoittajan intention kirjoitushetkellä ja sen myötä tulkita ja ymmärtää historiallista tekstiä mahdollisimman hyvin. (Skinner 1988b, 75–78.) Jotta pystyisin tulkitsemaan ja ymmärtämään parhaalla mahdollisella tavalla *Suomen Heimon* tekstejä ja tämän myötä antamaan mahdollisimman kattavat vastaukset työn tutkimusongelmiin, niin on erittäin tärkeää ymmärtää se maailma ja paikka, jossa Akateeminen Karjala-seura vaikutti vuodesta 1922 vuoteen 1944.

Suomi itsenäistyi vuonna 1917 kansainvälispoliittisten järjestelmien kriisi- ja murrosvaiheessa ensimmäisen maailmansodan loppupuolella. Venäjän vallankumous ja keisarivallan kaatuminen sekä Leninin bolsevikkihallituksen valtaan nouseminen tarjosivat Suomelle oivallisen mahdollisuuden itsenäistymiseen itäisen naapurin heikkouden ja sekasorron hetkellä. Suomen geopoliittisesta sijainnista johtuen sen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa hallitsi läpi 1900-luvun alkupuoliskon pelko Neuvostoliiton mahdollisista valloitusaikeista ja sotatoimista Suomea vastaan, mikä heijastui vahvasti juuri itsenäistyneen valtion sisäisiin oloihin. Venäjä-suhteen korostaminen Suomen sisä- ja ulkopoliitikassa oli peruja jo historian saatosta aina autonomian ajoilta sortokauteen ja itsenäistymiseen asti. (Soikkanen 1984, 9.)

Suomessa itsenäisyyden tavoittelu jakoi poliittisen kentän kahtia ja aiheutti syviä erimielisyyksiä porvariston ja Suomen Sosiaalidemokraattisen Puolueen (SDP) välille. Porvariston

piirissä haluttiin kääntyä ensisijaisesti kohti Länttä ja Saksaa itsenäisyysvaateiden kanssa, kun taas SDP ja työväenliikkeet halusivat lähteä hakemaan itsenäisyyttä Venäjän uuden hallituksen manifestilla. Lopulta Suomi haki tunnustuksen itsenäisyydelleen Venäjän bolševikkihallitukselta ennen kuin Länsi suostui edes harkitsemaan asiaa. Lenin myönsi Suomelle itsenäisyyden näennäisen helposti ja kivuttomasti. Tämä johtui pitkälti siitä, että hän uskoi, että vapaa erottaminen saisi pienet rajanaapurit lopulta myös helpommin vapaasti yhdistymään Venäjän sosialistiseen federaatioon, kun vallankumous toden teolla lähtisi leviämään Venäjältä Länteen. (Hentilä 2003, 98–102.)

Erityisesti SDP:n piirissä oltiin pettyneitä eduskunnan hajotessa kesällä 1917, koska SDP menetti tulevissa syksyn vaaleissa eduskuntaenemmistönsä. Yhteiskunnalliset olot tulehtuivat entisestään, jonka seurauksena Suomessa nähtiin marraskuun yleislakko, erilaisia elintarvikemellakoita ja maatalouslakkoja, jotka johtivat yhä useammin osapuolten väkivaltaisiin yhteenottoihin. Myös Venäjän bolševikkihallitus löi bensaa liekkeihin ja painosti omalta osaltaan SDP:tä ja työväenliikettä vallankumoukseen. Lopulta Suomen virallisen hallituksen aseistetut joukot, suojeluskunnat, jotka olivat perustettu vapauttamaan Suomi Venäjän vallasta ja vastaamaan työväenliikkeen radikalisoituneeseen toimintaan ja työväenliikkeen paikalliset punakaartit iskivät aseellisesti yhteen. Suomen sisällissota alkoi punaisten ja valkoisten välillä 28.1.1918. (emt, 104–105.)

Valkoiset aloittivat sodan pääasiallisesti sisällissotana, mutta joukosta kuului myös soraääniä. Saksasta käsin toimineet valkoisen Suomen aktivistit alkoivat puhua vapaussodasta, jota käytiin nimenomaan Venäjää ja venäläisyyttä vastaan. Vapaussotatulkinta eli valkoisen Suomen keskuudessa, mutta missään vaiheessa esimerkiksi lehdistössä ei ollut valloilla tulkintaa, jonka mukaan Suomi olisi ollut sodassa Venäjää vastaan. Vapaussodan rinnalla käytettiin myös koko ajan termiä kansalaissota ja sisällissota. Valkoisessa lehdistössä venäläiset kuvattiin useasti punaisten auttajina ja yllyttäjinä. Vakiintuneeksi päätelmäksi tuona aikana muotoutuikin käsitys siitä, että punaiset olivat isänmaanpettureita, koska he olivat pyytäneet Venäjältä, Suomen ikiaikaiselta sortajalta, sotilaallista avustusta taistellakseen Suomen laillista hallitusta vastaan. (Immonen 1987, 99–100.)

Suomen sisällissota oli lyhyt, mutta verinen. Taisteluita käytiin vain muutamia kuukausia, jonka jälkeen valkoiset julistautuivat sodan voittajiksi. Valkoisen Suomen voitonparaati pidettiin 16.5, mistä muotoutuikin vasta itsenäistyneelle Suomelle lähes yhtä tärkeä merkkipäivä

kuin itsenäisyyspäivästä. Ratkaisevaksi käännekohdaksi valkoisten voiton takana kulminoitui jääkärijoukon saapuminen Vaasaan helmikuun lopulla. Jääkärit olivat saaneet koulutusta ja taistelukokemusta Saksassa yli vuoden ajan ja heidän apunsa oli ratkaisevan tärkeä. Sodan raakuudesta ja julmuudesta kertoo se, että kuolonuhreja kertyi yhteensä noin 35000, joista punaisia oli arviolta 25000. Molemmat osapuolet syyllistyivät myös sodanaikaiseen terroriin, joka kohdistui usein myös siviileihin. Sodan päätyttyä valkoisilla oli käsissään arviolta 80000 punavankia, joita kohdeltiin välillä hyvin raa’asti ja julmasti vankileireillä. Sodasta ja sen liikkeisestä jälkipyykistä oli seurauksena se, että suomalainen yhteiskunta oli jakaantunut syvemmin kahtia kuin koskaan aikaisemmin historiansa aikana. (Hentilä 2003, 110–115.)

2.2. Suomi 1920-luvulla

Sisällissodan jälkeen Suomen valtiohallinnollinen tilanne oli sekava. Porvareiden rivit hajosivat kahtia monarkisteihin ja tasavaltalaisiin, eikä vasemmisto saanut osallistua politiikan valankäyttöön ollenkaan. Vanhasuomalaiset asettuivat monarkian kannalle ja nuorsuomalaiset jakaantuivat kahtia monarkian ja tasavallan välillä. (emt, 118–119.) Monarkiahaave ja sitä kautta Saksaan tukeutuminen oli aktivistien yritys turvata valkoisen Suomen perusta ja aate-maailma. Sodan jälkeisessä Suomessa oikean ja väärän raja kulki usein siinä, missä tapahtui kaiken venäläisyyden ja bolsevismin hylkääminen. Pettymys oli kova, kun Suomi julistettiin tasavallaksi Saksan keisarikunnan luhistumisen jälkeen. Erityistä kritiikkiä aktivistit kohdistivat yhteiskunnan arvomaailmaan, joka ei heidän mielestään rakentunut tarpeeksi vapaussodan perinnölle. (Immonen 1987, 101–103.)

Työväenliike alkoi herätä Väinö Tannerin johdolla uudestaan henkiin 1918 ja 1919 -lukujen taitteessa. Sisällissota oli kuitenkin repinyt myös työväenliikkeen kahtia. Venäjälle paenneet kapinajohtajat perustivat Suomen kommunistisen puolueen (SKP), jonka puolueohjelma tähtäsi aseellisen vallankumouksen nostattamiseen Suomessa. (Hentilä 2003, 123.) Ne jotka olivat olleet keväällä 1918 syrjemässä ja vastustamassa bolsevismia, järjestäytyivät julkiseksi SDP:ksi (Immonen 1987, 105). Suomen kommunistinen puolue oli alusta alkaen laitton Suomessa, mutta he yrittivät soluttautua työväenliikkeen ja SDP:n sisälle. SDP sai osallistua ensimmäistä kertaa sisällissodan jälkeen vuoden 1919 kevään eduskuntavaaleihin, ja se saikin eniten paikkoja kaikista eduskuntapuolueista, mikä oli taas yksi uusi pettymys valkoisille aktivisteille. (Hentilä 2003, 123, 131.)

Keväällä 1920 valkoisten venäläisten heikko valta sortui lopullisesti ja bolsevikit nousivat valtaan. Suomi alkoi neuvotella Tarton rauhansopimusta Neuvostoliiton kanssa kesällä 1920. (Halila 1991, 10–11.) Neuvostoliiton rauhanehdot olivat kovat ja Suomen oli luovutettava Repolan ja Porajärven kunnat saadakseen pitää Petsamon alueen. Tuohon aikaan Repolan vt. nimismiehenä toiminut Bobi Siven koki rauhanehdot niin suureksi vääryudeksi, että hän ampui itsensä. Myöhemmin Bobi Sivenistä tehtiin ensimmäinen Akateemisen Karjala-seuran sankarihahmo, joka heidän mukaansa edusti pyyteetöntä heimoaatetta ja isänmaallisuutta, ja uhraisi mieluummin itsensä kuin kärsi vääryyttä oikeaksi katsomassaan asiassa. (Eskelinen 2004, 54.) Heimokansojen ja Itä-Karjalan vapauttamista ajaneet jälkiaktivistit pitivät Tarton rauhansopimusta häpeärauhana. Rauhansopimuksen kirjoittamisen jälkeen Suomesta lähti vielä vapaaehtoisretkikuntia, joissa oli mukana muun muassa paljon jääkäreitä, Itä-Karjalaan, mutta lopulta Suomen hallitus kuitenkin kielsi vapaaehtoisretkikunnat ja alkoi valvoa rajaa tiukemmin. Vapaaehtoisretkikuntien kieltäminen ja rajojen tiukentunut valvonta johtui siitä, että rajalevottomuudet ja vapaaehtoisretkikuntien lähettäminen tukemaan Itä-Karjalan kansannousua Neuvostoliittoa vastaan aiheutti Suomelle vakavia selkkauksia Neuvostoliiton kanssa. Hallituksen päätös aiheutti kiihkeää vastustusta aktivistipiireissä. (Halila 1991, 13–14.)

2.3. Akateemisen Karjala-seuran perustaminen ja tavoitteet

Akateeminen Karjala-seura (AKS) perustettiin 22.2.1922 Helsingissä kolmen, juuri viimeiseltä Itä-Karjalan vapaaehtoisretkeltä palanneen, ylioppilaan Erkki Räikkösen, Reino Vähäkallion ja Elias Simeliuksen (Simojoen) toimesta Karjalaisessa Osakunnassa (Eskelinen 2004, 62). Akateemista Karjala-seuraa voidaan kuvailla ylioppilasyhdistykseksi, joka oli organisoitunut aatteellis-poliittiseksi taistelujärjestöksi ja joka keräsi nopeasti piiriinsä ison osan Ylioppilaskunnan miespuolisista suomenkielisistä jäsenistä (Klinge 1968, 49). Akateeminen Karjala-seura oli Suomen itsenäisyysliikkeen, aktivismin ja jääkäri liikkeen perillinen niin aatteellisen taustansa kuin henkilöyhteyksiensäkin kautta. AKS ei ollut kuitenkaan pelkästään nuorten ylioppilaiden alulle panema järjestö vaan sen synnyn taustalla vaikutti muun muassa Elmo Kaila, joka oli yksi keskeisimmistä henkilöistä niin jääkäri liikkeessä kuin jälkiaktivismissäkin. (Eskelinen 2004, 81–83.)

Jälkiaktivismilla tarkoitetaan aktivismin toista vaihetta, joka alkoi jääkäri liikkeestä jatkuen suojeluskuntien perustamiseen ja voitokkaaseen sisällissotaan. Saksalaissuuntauksen romahdettua syksyllä 1918 jälkiaktivistit alkoivat harjoittaa politiikkaa, joka oli ohi Suomen valtion virallisen linjan. Aktivistien tärkeimmiksi tavoitteiksi nousi valkoisen Suomen turvaaminen Neuvosto-Venäjää vastaan sekä yhteiskuntajärjestyksen suojaaminen kommunistien ja vasemmistokumouksen varalta. (Hentilä 2003, 129.) Aktivistit alkoivat etsiä aktiivisesti keinoa, jonka avulla uskoa valkoiseen Suomeen olisi pystytty vahvistamaan ja levittämään kansan keskuuteen. Tärkeimmiksi vaikutuskanaviksi muodostuivat muun muassa erilaiset järjestöt, kuten Akateeminen Karjala-seura, suojeluskunnat ja jääkäri liike. Aktivistipiireissä ryssävihan juurruttaminen suomalaisten mieliin nähtiin kansallisena ehtona, ja Neuvosto-Venäjän uhan ymmärtäminen oli ulotettava koko väestöön. (Immonen 1987, 108–109.) Oikeistokaappauksen uhka olikin Suomessa reaalin ja akuutti aina 1930-luvun alkupuoliskolle asti (Hentilä 2003, 129).

Akateemisen Karjala-seuran sisärenkaana toimi Vihan Veljet - niminen salaseura, johon pääsivät vain tarkkaan valikoidut henkilöt. Vihan Veljien päätarkoitus oli lietsoa ja kylvää ryssävihaa koko kansankunnan keskuuteen ja tietoisuuteen. Salaseuran näkemyksen mukaan vastasitten, kun tämä ajatus johtaisi kansaa ja olisi kylvetty tarpeeksi syvälle suomalaisten mieliin, niin Suomi olisi lopullisesti vapaa Neuvostoliiton ikeestä. (Ahti 1999, 247–248.) Vihan Veljien ja AKS:n kytköksestä kertoo myös se, että salaseura perustettiin keväällä 1922 ja sen johtajana toimi aluksi E.E. Kaila, josta tuli vuonna 1923 myös Akateemisen Karjala-seuran puheenjohtaja ja hän toimi AKS:n yhtenä keskeisimpänä johtohahmona koko 1920-luvun. (Alapuro 1973, 92.) 1920-luvun lopussa ja 1930-luvulla Akateeminen Karjala-seura sai taakseen hämmästyttävällä tavalla ylioppilasnuorison enemmistön kannatuksen. AKS ei ollut pelkääntään seura tai kansalaisjärjestö, vaan se oli omalla ainutlaatuisella tavallaan yhtenäinen ja nuorekas maailmankatsomus, joka tarjosi nuorille isänmaallisille ylioppilaille aatteita, joiden puolesta taistella ja uhrautua. (Halila 1991, 15.)

Akateemisen Karjala-seuran ensimmäinen tavoite oli auttaa Suomeen paenneita itäkarjalaisia aseveljiään ja heimopakolaisia, joiden määrä oli noussut vuonna 1922 jo 33000 pakolaiseen. Aluksi seuran avunanto pakolaisille oli sosiaalista ja humanitaarista, mutta siihen kytkeytyi kuitenkin vielä toive kantajoukkojen kokoamiseksi ja varustamiseksi uutta Karjalan kansannousua silmällä pitäen. (emt, 14–15.) Tähän itäkarjalaiseen laajennuspyrkimykseen kytkeytyi vahvasti revanssihenki, johon liittyi kaiken venäläisen ja venäläisyyden vihaaminen (Klinge

1968, 49). Joukkojen uudelleen varustaminen ja Karjalan kansannousun tukeminen poikkisivat kuitenkin Suomen hallituksen virallisesta linjasta, jonka mukaan Itä-Karjalaan kiellettiin lähettämästä enää uusia vapaaehtoisretkikuntia (Hentilä 2003, 136).

Akateeminen Karjala-seura ei ollut kuitenkaan yhden asian liike. Seuran asialistalle kohosivat pian tavoitteet Suomen kansan eheyttämisestä ja kansallistunteen sekä -voiman nostamisesta, minkä kautta AKS pyrki päätavoitteeseensa, Suur-Suomeen. Suomen kielen nostaminen valtakunnan pääkieleksi, ja muun muassa Helsingin yliopiston suomalaistaminen olivat myös erittäin tärkeitä tavoitteita, joiden puolesta AKS taisteli yhdessä muun muassa aitosuomalaisen kanssa. Seuran toiminnan punaisena lankana kulki koko sen olemassaolon ajan syvä venäläisvastaisuus, ja AKS:läisten keskuudessa ryssästä saikin puhua vain hammasta purren. (Haila 1991, 15.) *Suomen Heimossa* (1930) seuran päämäärää kuvaillaan seuraavanlaisesti:

”Akateemisen Karjala-Seuran päämääränä on Karjalan ja Inkerin heimojen vapauttaminen, Eestin ja Suomen valtakuntien toisiinsa lähentäminen [...] – lujien valtiosopimusten ja kulttuurisiteitten yhdistämä Suur-Suomi.” (Suomen Heimo 1930, 209.)

Artikkelissa kuvaillaan myös AKS:n ohjelmaa, johon kuuluu muun muassa voimakkaan kansallistunnon, aktiivisen isänmaanrakkauden sekä lujan puolustustahdon kasvattaminen ja lujittaminen. Seuran päämäärää tarkennetaan vielä toisessa kappaleessa seuraavanlaisesti:

”Akateeminen Karjala-Seura kulkee johdonmukaisesti kohti päämääräänsä antamatta ajan-kohtaisten olosuhteiden vaikuttaa vakaumukseensa: voimakkaan kansallistunnon elähdyttämä kansallisvaltio, jossa molemmilla kieliryhmillä on väestösuhdeperiaatteen mukaiset oikeudet, on ainoa kestävä pohja, jolle koko Suomen heimon onnellinen tulevaisuus, Suur-Suomi, voidaan rakentaa.” (Suomen Heimo 1930, 209.)

Akateemisen Karjala-seuran yhdeksi keskeisimmistä tavoitteista muotoutui pyrkimys luoda Suomelle erityinen kansallinen ideologia ja viedä se kansan keskuuteen ja tietoisuuteen. Tämän kansallisen ideologian päämääränä oli rekrytoida Suomen kansa yhteiseen työhön ja innostukseen, joka vahvistaisi valtakuntaa niin sisäisesti kuin ulkoisesti. Tämä oli tärkeä tavoite AKS:lle myös sen takia, että Karjalan saaminen osaksi Suomea oli mahdollista vain, jos Suomi olisi riittävän vahva sen valtauksen ja pitämiseen. Kansallinen voima ja vahvuus nähtiin myös puolustuksellisista syistä elintärkeiksi, koska Idän uhka koettiin yhä todelliseksi ja

bolsevikkien pelättiin pyrkivän venäläistämään Suomen. Kansakunnan sisäistä voimaa taas katsottiin tarvittavan erityisesti valtakunnan eheyttämispyrkimyksessä, kielikysymyksessä, maanpuolustukseen liittyvissä asioissa sekä kansakunnan valjastamisessa yhteiseen kommunisminvastaiseen rintamaan. (Klinge 1968, 49–50.)

2.4. Akateemisen Karjala-seuran aatemaailma ja luonne

Akateemisen Karjala-seuran aatteelliset ja poliittiset juuret olivat snellmanilaisessa nationalismissa. Snellmanin oppien mukaan kieli ja kansallisuus samaistettiin toisiinsa, ja kansan menestys miellettiin kansallishengen voimasta riippuvaiseksi. Kansallisuuksien yhteiselo käsitettiin kamppailuksi, jossa kansakunnan uhkana oli alituisesti katoaminen historian lehdiltä. (Eskelinen 2004, 55–56.) AKS:n keskuudessa ajateltiinkin snellmanilaisessa hengessä ekspansiivista voimapolitiikkaa, jonka mukaan Suomen oli tultava suurvallaksi tai se oli häviävä maailmankartalta. Status quo -tila nähtiin tuolloin mahdolliseksi vaihtoehdoksi. (Klinge 1983, 47.) Elias Simojoki kuvailee Akateemisen Karjala-seuran aatemaailmaa *Suomen Heimossa* (1933) seuraavanlaisesti:

”Uusi, suomalainen valtio-aate, Suur-Suomi, ei ollut mikään hegeliläisen filosofian tuote, vaan oli syntynyt vapaussodan ja Karjalan taistelukentillä. [...] Huomattiin, että oli ensi kädessä välttämätöntä ryhtyä taisteluun Suomen kansan kansalliseksi herättämiseksi, jotta se tajuaisi J. W. Snellmanin ikuisesti eläviä ajatuksia kansallistunnosta, johon hänen mukaansa kuuluu kansallinen suuruuspyrkimyskin. Jos kansakunnalla ei ole ekspansiivista pyrkimystä suuruuteen, ei sen kansallistunto ole herännyt. Passiivisuuteen vaipunut kansa on tuomittu häviämään historian lehdiltä.” (Suomen Heimo 1933, 80–81.)

Kansallinen kulttuuri miellettiin myös keskeiseksi tekijäksi kansallishengen taustalla. Suomen kansallisen kulttuurin alkujuurien uskottiin olevan Itä-Karjalassa, koska Kalevalan ajateltiin syntyneen siellä. Tämän suomen kielen peruskiven laulut oli koottu Itä-Karjalan alueilta, mikä antoikin Itä-Karjalalle myyttisen alku-Suomen ja kansallisen kulttuurin ydinalueen leiman. Näiden aatteiden pohjalta Akateeminen Karjala-seura uskoi vakaasti, että vahvan ja yhtenäisen kansallishengen avulla voitaisiin tukahduttaa venäläistymisen eteneminen niin Suomessa kuin heimoalueillakin. (Eskelinen 2004, 55–56, 60.)

AKS:n aatemaailmaa ja tavoitteita kuvastaa erittäin hyvin myös heidän lippuvalansa, joka lausuttiin kaksi kertaa vuodessa, uusien jäsenten valatilaisuuksissa:

*”Lippumme alla ja lipullemme
minä vannon kaiken sen nimessä,
mikä minulle on pyhää ja kallista,
uhraavani työni ja elämäni
Isänmaalleni,
Suomen kansallisen herättämisen,
Karjalan ja Inkerin,
Suuren Suomen puolesta.
Sillä niin totta kuin minä uskon
yhteen suureen Jumalaan,
niin minä uskon yhteen Suureen Suomeen
ja sen suureen tulevaisuuteen.*

Meidän lippumme sinivalkoiset nauhat kätkevät muiston miehestä, joka ennemmin kaatui oman kätensä kautta, kuin peräytyi siltä paikalta, jolle hän oli itsensä asettanut – luodin, jolla Karjalan sankarinuorukainen, Bobi Siven, itsensä surmasi ennemmin kuin peräytyi! Olkaa tekin, kuten hän, uskolliset kuolemaan asti! – Tämän merkiksi ottakaa vastaan valamme merkki ja kantakaa sitä kunnialla kuolemaanne asti!” (Kuusi 1991, 42.)

Akateemisella Karjala-seuralla oli suuret tavoitteet ja vahva usko itseensä ja isänmaahan, kuten heidän lippuvalastaankin käy ilmi. Seuran ohjelmat tarjosivat usein jäsenilleen myös fanaattisuutta ja suvaitsemattomuutta. AKS oli tietoisesti elitistinen, kurinalaisuuteen pyrkivä, vahvasti luterilaiseen ja uskonnolliseen moraaliperintöön nojautuva poliittisyhteiskunnallista vaikutusvaltaa tavoitteleva järjestö. Seura myös korosti monessa yhteydessä sotilaallisuutta ja taistelujärjestön luonnettaan, jossa taistelu kuitenkin ymmärrettiin laajemmin sivistyksen ja kansallisen edun puolesta taistelemiseksi kuin aseellisiksi yhteenotoiksi. Taustalla kulki koko ajan ajatus lujasta Suomen valtakunnasta, jonka täytyi olla valmis torjumaan itsenäisyyteensä kohdistuvat vaarat, joista suurin oli tietenkin venäläinen imperialismi ja kommunismi maailmanvallankumoushaaveineen. (Eskelinen 2004, 36–37.)

2.5. Akateemisen Karjala-seuran toiminta

Akateeminen Karjala-seura syntyi huoltamaan vuonna 1922 juuri Suomeen tulleita itäkarjalaisia pakolaisia, niin henkisesti kuin aineellisestikin. Seuran toimintaa väritti aluksi rahankerääminen erilaisten listojen, postikorttien, lentokirjasten ja *Suomen Heimon* tilausten myymisen avulla. Alku oli lupaava, mutta vähitellen kansan mielenkiinto ja rahavirrat hiipuivat Itä-Karjalan kysymystä kohtaan. Osiltaan tähän vaikutti varmasti myös se, että Itä-Karjalan asia jäi ilman virallista valtiontukea. Tästä johtuen AKS:n piirissä tultiin siihen tulokseen, että yksi pahimmista vihollisista oli suomalaisten oman kansallistunnon heikkous ja saamattomuus. (Eskelinen 2004, 112, 120–121.) Kielikysymys ja aitosuomalaisuus nostivat päätään 1920-luvun alkupuoliskolla ja siihen myös Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa lähdettiin voimakkaasti mukaan. Kielikiistan riehuessa tärkeimmiksi kohteiksi AKS:lle nousivat Helsingin yliopiston ja puolustusvoimien suomalaistaminen. Puolustusvoimissa suomen kielen puolustajat joutuivat taistelemaan kahdella rintamalla, niin venäläisiä kuin ruotsalaisiakin vastaan, kun Helsingin yliopistossa kielikiista koski vain suomen ja ruotsin kieliä. (Ahti 1999, 367, 369.)

Akateemisessa Karjala-seurassa haluttiin vahvistaa Suomen valtiollista ja sivistyksellistä itsenäisyyttä ja Helsingin yliopiston suomalaistamispyrkimykset antoivat tähän hyvin konkreettisen näyttämön. AKS:n keskuudessa ajateltiin, että sivistyneistön kansallinen henki oli päämäärä, johon tuli pyrkiä kansan eheyttämisen vuoksi ja tähän tavoitteeseen taas päästiin parhaiten luomalla täysin suomalainen valtionyliopisto. (Klinge 1968, 92–94.) Kielitaistelun myötä AKS:sta tuli entistä puhtaammin opiskelijajärjestö, koska kielikiista rikkoi itsenäisyysaktivistien ja Karjalan asiaa ajaneiden kaksikielisen rintaman. Ruotsinkieliset jäivät kielikiistan myötä pois AKS:sta, kun taas opiskelijoita virtasi yhä enemmän seuraan sisään. (Eskelinen 2004, 121, 146.)

1920-luvulla kehittynyt uusi suomalainen kansallisuusideologia näki niin Idän kuin Lännenkin kulttuurillisesti kielteisenä ja negatiivisena ilmansuuntana. Akateemisessa Karjala-seurassa uusi kansallisuusideologia ilmentyi parhaiten aktiivisessa ryssävihan ajamisessa, jota oikeutettiin monin eri perustein. Perusteluina toimivat niin teologia, venäläisten luonteenlaadun osoittaminen alhaiseksi, kuin neuvostojärjestelmän leimaaminen kauhun ja kidutuksien koneistoksi, jonka vastustaminen esitettiin isänmaallisen suomalaisen velvollisuudeksi. Rys-

säviha-hankkeen tiimoilta AKS julkaisi muun muassa puheet: ”Ryssästä saa puhua vain hammasta purren” ja ”Suur-Suomi on yhtä kuin isänmaa”. Itä ajateltiin barbaarisuuden ja alhaisuuden tyysijaksi ja venäläiset kansaksi, jotka eivät kyenneet ylläpitämään valtiota, ja heidän kulttuuriakin kohtasi pelkkä kurjistuminen. Suomalaisessa kansallisuusiideologiassa Länttä ei kuitenkaan nähty sen parempana vaihtoehtona kuin Itääkään. Länsimaista kulttuuria pidettiin ylikypsänä ja kadotukseen tuomittuna, ja jota uhkasi itsetuho julmien ja alhaisten barbaarirotujen toimesta. (Klinge 1968, 97–98.) Tästä valosta katsottuna vahva usko Suomeen, suomalaisuuteen ja suomalaisten heimojen suureen tulevaisuuteen oli hyvin perusteltua Akateemisessa Karjala-seurassa.

2.6. 1930-luvun murros

Vuosi 1930 oli Suomen sisäpolitiikassa myrskyinen ja Lapuan liikkeen lisääntyvä radikaalisuus jakoi oikeiston mielipiteen kahtia. Osa ymmärsi ja kannatti liikettä ja sen radikaaleja otteita kommunismin pysäyttämiseksi, kun taas osa ei niitä hyväksynyt. Lapuan liikkeen väkivaltaisuudet ja liiallisen radikalisoitumisen tuomitsevaa puolta alettiin kutsua laillisuusrintamaksi. Kiristyvässä sisäpoliittisessa tilanteessa myös Akateemisen Karjala-seuran piti tehdä päätös, hyväksyykö se Lapuan liikkeen toiminnan vai pysyykö se puolueettomana. (Eskelinen 2004, 264–265.) Lapualaisohjelma aiheutti radikaalisuutensa lisäksi ristiriitoja AKS:n sisällä senkin vuoksi, että siinä vaadittiin kielikiistoista pidättäytymistä ja kieliryhmien yhteistoimintaa kommunismia vastaan. AKS päätti jättää kielikiistan syrjään yhteistoiminnan sujumuuden takaamiseksi, mutta he sopivat Lapuan liikkeen johdon kanssa, että tulevaisuuden varalta heidän käsiään ei kuitenkaan sidottaisi kielikysymyksessä. Päätös ei kuitenkaan miellyttänyt kaikkia AKS:läisiä, koska seuran maailmankatsomuksessa suomalaisuus ja suomen kielen asema olivat niin isossa roolissa, ja ongelma jäi elämään seuran sisälle. (Klinge 1968, 133.)

Akateeminen Karjala-seura lähti yhteistoimintaan Lapuan liikkeen kanssa ristiriitaisista tunnelmista huolimatta. Lapuan liikkeen toiminta kuitenkin radikalisoitui entisestään ja myös AKS tuomitsi K.J. Ståhlbergin kyydityksen. Lopulta Mäntsälän kapinan puhjetessa 28.2.1932 joutui AKS:kin lopullisen toimintatapavalinnan eteen. Mielipiteet jakautuivat ääri-laidasta toiseen ja seuran sisäinen kuohunta oli kovaa. (Eskelinen 2004, 290, 303.) Mäntsälän kapinan aikana kärjistynyt skisma laukesi lopullisesti AKS:n äänestäessä sitoutumisestaan IKL:ään. Mäntsälän kapinaa ja Isänmaallista Kansanliikettä tuomitsemattoman enemmistön linjavalintaa vastustanut V.J. Sukselaisen johtama ryhmä kärsi selvänumeroisen tappion, jonka seura-

uksena toistasataa jäsentä erosi tai erotettiin seurasta. Mukana olivat muun muassa V.J. Sukelainen, Urho Kekkonen ja monia muita keskustalaisvaikuttajia. (Kuusi 1991, 22.)

Mäntsälän kapinan jälkeistä aikaa on usein luonnehdittu uuden AKS:n ajaksi. Ennen hajaannusta ja joukkoeroa seurassa oli paljon laajempi aatteellinen kenttä. Joukkoeron jälkeen vallan sai suojeluskuntalainen ja vuoden 1918 valkoiseen perintöön nojaava ja sotilaallisuuteen taipuva aatemaailma. Uusi AKS liukui vahvasti oikealle ja keskeiseen asemaan nousi valkoinen aate, jota julistettiin kansallisena uudestisyntymisenä ja vastakohtana 1920-luvun eduskuntalaisuudelle ja kansanmielisuudelle. Lapuan liikkeen jatkajaksi perustettu Isänmaallinen kansanliike (IKL) ja AKS löysivät pian toisensa ja 1930-luvulla Akateeminen Karjala-seura lähti selkeämmin mukaan myös puoluepolitiikkaan. 1930-luvun AKS:läisyyttä leimasi yhä syvenevä suomenmielisyys, mikä näyttäytyi erityisen vahvasti kielipoliittisissa kysymyksissä sekä suomen ja ruotsinkielisten ylioppilaiden välisissä kiistoissa, joissa haluttiin jatkaa vastalöydettyä suoran toiminnan linjaa. (Klinge 1968, 169–173.)

2.7. Talvisodan kynnyksellä

Kansallinen eheytyminen alkoi Suomessa porvarillisen tasavallan ja Tannerilaisen sosiaalidemokratian löytäessä toisensa. Selkeä murros ja merkki SDP:n hyväksymisestä yhteiskuntaan tapahtui vuonna 1927 Tannerin hallituksen myötä. Lopullinen muutos SDP:n asemasta radikaalina yhteiskuntakriitikkona hallituksen tukijoukoiksi tapahtui Lapuan liikkeen ja Mäntsälän kapinan myötä. (Immonen 1987, 105.) Eheytyminen jatkui vuonna 1937, kun SDP ja Maalaisliitto ryhtyivät ensimmäistä kertaa hallitusyhteistyöhön. Punamultahallituksella oli laajempi parlamentaarinen pohja kuin yhdelläkään aikaisemmalla hallituksella. SDP:n ja Maalaisliiton hallitusyhteistyön alkumetreillä hyväksyttiin myös Helsingin yliopiston opetuskieltä koskeva laki. Yliopiston opetuskieli ja sitä koskeva laki oli ollut yksi keskeisimmistä riidanaiheista kielikiistassa ja jota vastaan muun muassa aitosuomalaiset olivat kaksi vuotta aikaisemmin järjestäneet jarrutuksen eduskunnassa. 1930-luvun alun jälkeen sisäpoliittiseksi trendiksi muodostui myös se, että äärilaidat alkoivat menettää kannatustaan. (Hentilä 2003, 163–167.)

Kesällä 1939 maailmanpoliittinen tilanne muuttui dramaattisesti. Saksa ja Neuvostoliitto solmivat hyökkäämättömyyssopimuksen, jonka salaisen lisäpöytäkirjan mukaan Suomi kuului Neuvostoliiton etupiiriin. Toinen maailmansota alkoi 1.9.1939, kun Saksa hyökkäsi Puolaan.

Neuvostoliitto esitti Suomelle ankaria aluevaatimuksia, joihin Suomi ei kuitenkaan suostunut. Talvisota alkoi Suomen ja Neuvostoliiton välillä 30.11.1939. Suomi oli suunnannut ulkopoliittikaansa 1930-luvulla Pohjoismaiseen yhteistyöhön ja muun muassa esimerkiksi Akateeminen Karjala-seura oli irtisanoutunut kielitaistelusta ja kohdistanut tarmonsä Pohjoismaiseen yhteistyöhön yhteisen uhan vuoksi. Suomi ei kuitenkaan saanut sotilaallista tai puolustuksellista tukea muilta pohjoismailta, vaikka esimerkiksi Ruotsissa kansan mielipide oli vahvasti Suomen takana. (Soikkanen 1984, 320, 330–336.)

Neuvostoliitto uskoi kukistavansa Suomen parissa viikossa, mutta toisin kävi. Suomalaiset taistelivat urheasti rinta rinnan ja onnistuivat saavuttamaan torjuntavoittoa ylivoimaisesta vastustajastaan. Neuvostoliiton materiaali- ja miesvahvuus oli moninkertainen Suomeen verrattuna, mutta suomalaiset eivät luovuttaneet. Jälkikäteen on puhuttu talvisodan ihmeestä ja hengestä sekä koko kansakunnan yhteisestä voimanponnistuksesta, jonka avulla Suomi onnistui säilyttämään itsenäisyytensä. Entiset sisällissotapukarit taistelivat vierekkäin rintamalla yhteisen asian puolesta. Työväestön peräänantamaton taistelutahto yllätti niin porvarit kuin SDP:kin ja jopa kommunistit tarttuivat aseisiin Suomen puolesta. Suomi ja Neuvostoliitto aloittivat rauhanneuvottelut 29.2.1940 ja rauha solmittiin Moskovassa 13.3.1940. Neuvostoliiton aluevaatimukset ja rauhanehdot olivat kovat, mutta Suomen oli pakko suostua niihin lopettaakseen sodan ja säilyttääkseen itsenäisyytensä. (Hentilä 2003, 178–183.)

Toisen maailmansodan lähestyessä erityisesti Akateemisen Karjala-seuran maanpuolustusohjelma ja aatemaailma alkoivat saada huomattavasti enemmän tukea suomalaiselta yhteiskunnalta ja se ponnisteli entistä vahvemmin, jotta Suomi olisi säilyttänyt itsenäisyytensä. Keväällä 1939 AKS osallistui muun muassa Kannaksen linnoitustöiden tekemiseen sekä Rajan turva-keräykseen yhteistyössä suojeluskuntien kanssa. Talvisodan tauottua Akateeminen Karjala-seura ihasteli yhteen hitsautunutta ja vahvaa Suomea, joka oli eheytyntä ja jättänyt ristiriidat taakseen ja lähtenyt yhdessä tuumin AKS:n maanpuolustusnäkemysten taakse. Sodan aikana AKS unohti heimokansojen hädän sekä kielitaistelun ja iloitsi siitä, että Suomen kansa oli kerankin yksimielinen, ja yhteiskunta oli vihdoon herännyt AKS:n tielle ja huomannut geopoliittisen asemansa osoittamat uhat ja velvollisuudet. (Eskelinen 2004, 351–352.)

Suomen Heimossa (1939) julkaistussa artikkelissa ajan tunteja ja mielialaa AKS:n keskuudessa kuvaillaan seuraavanlaisesti:

”Ja niinhän onkin, että isänmaahan kohdistettu ulkonainen uhka painaa raskaasti kansamme jokaisen jäsenen sydäntä. [...]. Mutta tätä kaikkea tärkeämmäksi ja pysyvämmäksi me sittenkin tunnemme voitollisesti sen, minkä tämä kansamme vaihe on meille suonut: todeksi käyneen kansallisen eheyden. Itse todellisuus osoittaa nyt epäilevällekin paljon enemmän kuin hauraaksi toiveeksi sen uskon, että Suomen kansa voi suurten yhteisten vaikeuksien alla eheytyä ja nousta yksimielisyydessään voimakkaaksi.” (Suomen Heimo 1939, 269.)

2.8. Kohti jatkosotaa ja Akateemisen Karjala-seuran lakkauttamista

Moskovan rauha solmittiin kuitenkin välirauhaksi, joka ei kestänyt kauaa. Elokuussa 1940 Saksa alkoi suunnitella sotaretkeä Neuvostoliittoon, mikä johti tiiviiseen sotilaalliseen yhteistyöhön Suomen kanssa. Keväällä 1941 Suomelle selvisi kokonaisuudessaan Saksan suunnitelma hyökätä Neuvostoliittoon, jolloin Suomen korkein johto teki valinnan osallistua Hitlerin sotaretkeen. Saksa hyökkäsi Neuvostoliittoon 22.6.1941 ja Suomen osalta Jatkosota alkoi 25.6.1941. Suomi piti koko sodan ajan kiinni siitä, että se ei ollut Saksan liittolainen, vaan pelkästään kanssasotija tai aseveli. Jo heinäkuussa Suomi ylitti vanhan vuoden 1939 rajan, jolloin Mannerheim antoi mahtipontisen päiväkäskyn ja toisti vuoden 1918 lupauksensa, ettei hän panisi miekkaansa tuppeen ennen kuin Itä-Karjala olisi vapaa. Tämä vuoden 1918 valkoiisiin vetoava Suur-Suomi-julistus aiheutti suurta närkästystä niin hallituksen kuin SDP:n ja työväenliikkeenkin parissa. (Hentilä 2003, 186–195.)

Jatkosodan alkua pidettiin AKS:n keskuudessa ”riemusotana”, jossa haave Suur-Suomesta oli viimein käden ulottuvilla ja saavutettavissa. Seuran 20-vuotisjuhlassa vuonna 1942 kiitospuheen seuralle pitivät niin Risto Ryti kuin Mannerheimkin, jotka molemmat kiittivät Akateemista Karjala-seuraa taisteluhengen rakentajina ja roomalaisten hyveiden juurruttajina Suomen kansaan. Myös *Suomen Heimossa* julkaistiin otteita suomenkielisistä päivälehdistä, jotka olivat tehneet tapauksen johdosta laajoja ja kuvitettuja artikkeleita. Valvoja-Aika maalasi tarinaa Akateemisen Karjala-seuran voiton päivästä seuraavilla sanoilla:

”Helmikuun 22 p:nä vietettiin Äänislinnassa juhlatilaisuus, jonka ympärillä [...] humisi kahden vuosikymmenen suomalaisen ylioppilasidealismien kauneinta, luovaa historiaa. [...]. Talvisodan ankarina päivinä ja nykyisessä sodassamme, joka on jo Suomen aseina vapauttanut suurimman osan Itä-Karjalan sortajan vallasta, sai AKS tulikasteensa ja monet sen miehistä ovat maineen seppelöimän suomalaisarmeijan eturintamassa näyttäneet maailmalle, että heidän tekonsa eivät ole jääneet jälkeen heidän ohjelmastaan ja heidän puheistaan. Historia

on jo ehtinyt ojentaa kaksi vuosikymmentä täyttäneelle idealistiselle ylioppilasjärjestölle seppeleensä. [...] Mutta sitä ympäröi sanalla katoamattoman kunnian hohde. Nuori usko, nuori toivo ja nuori rakkaus ovat saaneet palkintonsa.” (Suomen Heimo 1942, 151–153.)

Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta valtaosa AKS:läisistä toimi sotien välillä ja aikana puolustusvoimien ja valtionhallinnon tehtävissä ja noudatti täsmällisesti saamiaan laillisia käskyjä ja ohjeita. ”Riemusodan” vaihduttua asemasodan arkeen Suur-Suomi ja Kolmen Kannaksen Raja, joka oli ollut Akateemisen Karjala-seuran unelma ja tavoite koko seuran olemassaolon ajan, alkoivat karata kuitenkin kauas horisonttiin. AKS:n keskuudessa ilmoille heitettiin ehdotus jopa Mannerheimin vaihtamisesta ylipäällikön virasta, koska hänen uskonsa Suureen Suomeen oli alkanut hiipua. Ajatus ei saanut koskaan tuulta alleen ja kuihtui ilman ulkopuolista väliintuloa. AKS tuki syksyllä 1944 varauksetta rauhanvaltuuskunnan pyrkimyksiä ja Suomen irrottamista sodasta, jotta kansakunnan itsenäisyys säilyisi. (Kuusi 1991, 28–30.)

Sodan katkeruuden selvittyä häviön tunnelmat ja haaveiden hautaaminen oli monelle Akateemisen Karjala-seuran jäsenelle kova isku, vaikka osa pystyi suhtautumaan todellisuuteen myös hyvin rauhallisesti ja realistisestikin. Akateemisen Karjala-seuran historia oli tullut tiensä päähän eikä seura todennäköisesti sellaisenaan olisikaan voinut jäädä elämään. AKS:n ei kuitenkaan tarvinnut itse lopettaa toimintaansa, vaan se lakkautettiin Lotta Svärd -järjestön ja Suomen aseveljien liiton ohella syksyllä 1944 rauhansopimuksen pykälän mukaisesti fasistisena ja neuvostonvastaisena järjestönä. Akateemisen Karjala-seuran pöytäkirjat ja muu arkisto katosivat, ja niistä suurin osa myös tuhottiin, eikä valvontakomissio tai Valpo saanut niitä koskaan käsiinsä. Seuran päättymisen myötä päättyi myös se historia, jolla ylioppilaiden ja Ylioppilaskunnan toimintaa oli johdettu viimeiset parisenkymmentä vuotta. (Klinge 1968, 221.)

3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1. Toiseus

3.1.1. Käsitteen määrittely ja sen sisältämä valtasuhde

Tämän työn kannalta toiseuden valitseminen kansallisidentiteetin rakentumisen tarkastelun työkaluksi oli luonnollista, koska sen kautta voi peilata parhaalla mahdollisella tavalla Akateemisen Karjala-seuran ohjelmaa ja ajatusmaailma siitä, kuinka he halusivat rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä suhteessa niin venäläisiin, ruotsalaisiin kuin Länteenkin. Ensimmäisenä avaan toiseuden käsitteen ja siihen kytkeytyvän valtasuhteen, sekä hieman toiseuden yhteyttä identiteetin rakentumiseen. Tämän jälkeen käsittelen stereotyyppien merkitystä ja ilmenemistä toiseudessa ja lopuksi esittelen Stuart Hallin ajattelua toiseuden kiehtovuudesta ja siitä, miksi eroilla on niin suuri merkitys.

Tutkimuskirjallisuudessa toiseus määritellään usein niin, että joku tai jokin ”itsestä” tai ”normaalista” poikkeava merkitään ja ymmärretään itseä tai normaalia vähempiarvoiseksi (Löytty 2005a, 9). Tapausesimerkinä voisi toimia tilanne, jossa suomalainen määrittelee ja ymmärtää itsensä ylempiarvoiseksi ja normaaliksi esimerkiksi maahanmuuttajaan verrattuna. Tässä tilanteessa suomalainen näkee maahanmuuttajan itseään vähempiarvoisena, epänormaalimpana tai toisin sanoen toisena, kun hän itse on se ensimmäinen, jolloin erot eivät määrity tasa-arvoisesti ja neutraalisti. Toiseuden käsitteen synonyymeina voisivat toimia esimerkiksi vieraus, poikkeavuus, eroavuus, muukalaisuus tai vastakohtaisuus, vaikkakaan ne eivät määrittele tai kuvasta toiseuden käsitettä täydellisesti, niin ne osoittavat kuitenkin oikean suunnan. Pelkistäen toiseuden käsitteessä on siis kyse kahden asian välisistä eroista, mutta ei kuitenkaan mistä tahansa eroista. (Löytty, 2005b, 162.)

Toiseuden käsitteen avulla jäsennetään usein suhdetta tutun ja vieraan tai normin ja poikkeavuuden välillä. Käsitteen avulla voi kuvailla myös valtasuhdetta, jossa joku tai jokin ymmärretään erilaiseksi tai poikkeavaksi verrattuna normaaliin ja tuttuun, jolloin se joku tai jokin samalla määritellään alempiarvoisemmaksi ja vähäpätöisemmäksi. Tästä seuraa arvottava hierarkia ja valtasuhde ensimmäisen ja toisen, tai normin ja poikkeavuuden välillä. (emt, 162.) Asiaa voi kuvailla myös niin, että normaali tai ensimmäinen saa oikeuden tai vallan määritel-

lä, mitkä erot tai poikkeavuudet hän haluaa nostaa esille toisessa suhteessa häneen itseensä. Tällöin ihminen toiseuttaa ja arvottaa poikkeavan henkilön itseään alemmaksi. Sillä toisena mahdollisuutena määrittelyvallan omaavalle ensimmäiselle olisi myös korostaa yhtäläisyyksiä ja samankaltaisuuksia itsensä ja toisen välillä, jolloin toiseus saattaisi ajan myötä hiipua pois, tai ainakin pienentyä.

”Itsensä” hahmottaminen tai erottaminen toisesta on usein myös osa aktiivista identiteetin muodostamisprosessia ja se on varmasti yksi osasy sille, miksi toiseutta ylläpidetään jatkuvasti. Sosiaalisten raja-aitojen luominen, ”normaalien” ja toisien välille ei ole yhdentymisen tai integraation aikaansaannos vaan sen välttämätön ainesosa. Ihmisyhteisöjen muukalaiset ja toiset edustavat usein hyvin selkeästi rajattuja kokonaisuuksia yhteisöjen sisällä ja näin ollen niillä on erittäin suuri rooli yhteisöjen identiteettien muodostumisessa. Toiseuttaminen saattaa myös toimia näin yhtenä keinona tietyn ihmisyhteisön eheyttämisenä ja yhdistämisenä. Yhdistäminen ja erottaminen ovat kuitenkin saman kolikon kääntöpuolet, joten kyse ei useinkaan ole siitä, että erottaminen tapahtuu, vaan ennemminkin siitä kuinka se tapahtuu. Silloin kun aktiivinen toiseuttaminen nähdään yhtenä keinona saavuttaa integraatio ja yhdistyminen, niin on tiedostettava myös sen sisältämät riskit ja hinta. (Neumann 1999, 35–37.)

Toiseuden ja erilaisuuden rakennetta voi tarkastella myös ”normaalin” tai ”itsensä” identiteetin vahvistamiskeinoina. Identiteetin logiikan yhtenä vaatimuksena voidaan nähdä sisäänrakennettu määritelmä erilaisuudesta ja toiseus on usein houkutus, joka auliisti ohjaa tähän logiikkaan. Toiseus voidaan nähdä nimenomaan houkutusena, koska se on jatkuvasti aktiivisen työn alla ja sen voimaa voitaisiin myös torjua ja heikentää esimerkiksi poliittisin keinoin. Toiseus ei ole kuitenkaan pelkkä houkutus, koska se liikkuu tyypillisesti tietoisesta ymmärryksen alapuolella, ja jokainen yritys hyväksyä se ja ottaa osaksi ”itseä” ja ”normaalia” törmää itsepäisiin esteisiin, jotka ovat rakentuneet osaksi identiteetin logiikkaa ja sosiaalisia järjestelyjä. Pystyäkseen purkamaan nämä identiteetin muodostumisen vaikutukset pitää tutkia ennen kaikkea sitä, miten jostain ihmisestä on tullut juuri sellainen kuin hän on, ja tunkeutua niihin rakenteisiin, jotka ylläpitävät näitä toimintamalleja, muotoja ja toiseutta. (Connolly 1991, 9.)

3.1.2. Stereotyyppittely toiseuden ytimessä

Pentti Raittila (2004) käsittelee ja tarkastelee toiseutta itsestä ja omasta sisäryhmästä poikkeavana etnisenä vierautena. Tällöin toiseuden perustana voivat olla esimerkiksi ihonväri ja muut ”luonnolliset” ilmiöeröt, erilaiset tavat, mentaliteetti, historia, uskonto, kulttuuriset piirteet tai esimerkiksi poliittisin perustein rakentuvat erottelut. Yhteiskunnat rakentuvat sisä- ja ulkoryhmien keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Ihmisen identiteetti kehittyy suhteessa omaan sisäryhmäänsä sekä myös suhteessa toiseen tai erilaisiin ulkoryhmiin. Perusajatuksena on kieleen ja sosiaalistumiseen liittyvästä luokitteluperiaatteesta, joiden avulla maailma jaetaan toisensa poissulkeviin lokeroihin ja kategorioihin, jotka nähdään hyvin stereotyyppisesti. (Raittila 2004, 18.)

Stereotyyppittelyn perusajatus on siinä, että se pelkistää, yksinkertaistaa ja liioittelee henkilön, asian tai ryhmän tiettyjä piirteitä, jolloin se samalla olemuksellistaa, luonnollistaa sekä jäähmettää nuo piirteet ikuisiksi ajoiksi vailla muutoksen tai kehityksen mahdollisuutta. Stereotyyppittämisessä käytetään usein myös hyväksi ”kahtiajakamisen” strategiaa, joka tarkoittaa sitä, että normaali ja hyväksyttävä erotetaan epänormaalista ja epähyväksyttävästä. Stereotyyppittämisen toinen piirre on siihen liittyvä poissulkemisen käytäntö. Se kiinnittää symbolisesti rajat ja sulkee ulkopuolelle kaiken, mikä ei kuulu stereotyyppin maailmaan. Stereotyyppien avulla voi asettaa symbolisia rajoja meidän ja muiden välille. Näin kaikki toiset, jotka ovat jollakin tapaa erilaisia, kuin aitauksen sisäpuolella oleva stereotyyppi, joutuvat symboliseen ”maanpakoon”. (Hall 1999, 190–191.)

Stereotyyppittäminen esiintyy usein valtaisan liittyvän suuren eriarvoisuuden kanssa yhdessä. Useimmiten valta suunnataan stereotyyppien avulla ulkopuolelle suljettuja ryhmiä ja alempiarvoisia vastaan. Stereotyyppittäminen luokittelee ihmisiä ja asioita normin mukaan ja konstruoi ulkopuolelle suljetut alempiarvoisiksi ”toisiksi”. (emt, 192.) Voidaan kuitenkin todeta, että stereotyyppittely auttaa myös ihmisiä jäsentämään ja ymmärtämään sitä kaootisesta tietomäärästä ja informaatiotulvasta, joiden kohteina me olemme jokapäiväisessä elämässämme. Ne ovat välttämättömiä maailman jäsentäjiä, mutta myös monissa tapauksissa erittäin halventavia ja leimaavia. Stereotyyppit tuottavat maailmaamme järjestystä ja ymmärrystä, mutta samalla ne ovat hyvin joustamattomia. Suhteessa toiseuteen, stereotyyppien yksi suurimmista ongelmista

on se, että ne korostavat eroja ja erilaisuutta sielläkin missä voisi itse asiassa paljon enemmän yhdenmukaisuutta ja ihmisiä yhdistäviä tekijöitä. (Raittila 2004, 18.)

3.1.3. Miksi eroilla on merkitystä?

Stuart Hall (1999) lähestyy toiseuden käsitettä kysymyksellä, miksi eroilla on merkitystä – kuinka selittää toiseuden kiehtovuus? Hän tarkastelee erilaisia selitysmalleja, joista ensimmäinen on lähtöisin lingvistiikasta. Ensimmäisen selitysmallin mukaan eroilla on sen vuoksi väliä, koska ilman niitä moni merkitys jäisi vaille sisältöä. Ne ovat siis välttämättömiä merkityksen kannalta, kuten esimerkiksi sanaparissa *yö/päivä*. Ilman sanaa *päivä*, me emme tietäisi mitä *yö* tarkoittaa, voimme erottaa sen pelkästään vastakohtastaan *päivä* ja näin antaa sanalle *yö* merkityksen. Tämän teorian mukaan päivän ja yön välinen ero on se, mikä merkitsee ja kantaa sanojen merkitystä. Vaikka merkitys riippuu tällöin vastakohtien välisistä eroista, niin on tärkeä huomata, kuinka pelkistävä ja myös yksinkertaistava merkitysten tuottamisen tapa jako joko-tai -ääripäihin on. (Hall 1999, 152–154.)

Toinen selitysmalli on lähtöisin antropologiasta. Tämän selitysmallin perusta nojaa siihen, että kulttuuri on riippuvainen siitä, että asioille annetaan merkitys jakamalla niitä eri kategorioihin luokittelujärjestelmän sisällä. Erojen merkitseminen on tällöin kulttuuriksi kutsutun symbolisen järjestelmän perusta. Tämän näkökulman mukaan sosiaaliset yhteisöt tuottavat merkitystä omaan maailmaansa järjestelemällä asioita erilaisiin luokittelujärjestelmiin ja kategorioihin. Tällainen luokittelu voi kuitenkin aiheuttaa myös negatiivisia tuntemuksia ja häiritä kulttuurin järjestystä erityisesti silloin jos sekaan ilmestyy asia, jota on vaikea kategorisoida, tai asia ilmestyy esille kokonaan väärässä kategoriassa. Tästä hyvänä esimerkkinä on mulattien kaltainen rotuja sekoittava sosiaalinen ryhmä, joka ei ole valkoinen eikä musta, vaan kelpuu epämääräisesti jossakin näiden ääripäiden välillä. Symboliset rajat ovat sen takia tärkeitä, että ne pitävät kategoriat siisteinä ja antavat kullekin kulttuurille niiden ainutlaatuisen merkityksen ja identiteetin. (emt, 155–156.)

Hallin lingvistinen lähtökohta erojen kiehtovuuteen näyttäytyy huomattavasti arvoneutraalimpana kuin toiseuden käsitteeseen sisältyvä eriarvoisuus. Erojen avulla merkityksen tuottaminen sanoille ei tee kummastakaan sanasta toistaan ylempänä olevaa eikä parempiarvoista. Esimerkki sanaparissa *yö* ja *päivä*, ei voida asettaa niitä paremmuusjärjestykseen tai ajatella toista sanaa ensimmäisenä ja toista toisena. Näin ollen puhdas erojen avulla tuotettava sanojen

merkityssisältö näyttäytyy huomattavasti neutraalimpana kuin toiseuden käsite ymmärrettynä alussa esiteltynä itsestä tai normaalista poikkeavuutena. Toisaalta tämän työn kannalta merkittävä huomio on se, että kielessä käytetyt erojen avulla tuotetut merkityssisällöt ovat saattaneet olla erojen tekojen ”alkuperäinen” tarkoitus. Ihmisen rakentaessa myöhemmin kansallisia identiteettejä tai muita vastaavia järjestelmiä, on hän kuitenkin voinut valjastaa sanojen erot toiseuden käsitteen tarkoituksiperiksi, jolloin niiden alkuperäinen merkitys on kadonnut ja ne ovat saaneet uuden merkityksen ja sisällön.

3.2. Kansallisidentiteetti

3.2.1. Kansakunnan ja kansallisidentiteetin määritelmät

Tarkastelen tässä työssä millä tavoin ja mihin suuntaan Akateeminen Karjala-seura olisi halunnut tai yritti rakentaa ohjelmansa ja ajatusmaailmansa valossa Suomalaista kansallisidentiteettiä käyttämällä toiseutta ja me ja muut -ajattelua rakennusprojektin työkaluina. Tarkastelen kansallisidentiteetin käsitystä Anthony D. Smithin sekä Benedict Andersonin ajatusten kautta. Molempien ajatusten keskiössä on kansakunta-käsitteen syntyminen ja määrittelemine, jota kautta voidaan ymmärtää paremmin kansallisidentiteetin rakentuminen. Myös nationalismin ja rasismien aatteet nostetaan esille osana kansallisidentiteetin rakentumista. Suomalaiseen kansallisuusidentiteettiin pureudun kappaleen lopussa tarkemmin Vilho Harlen ja Sami Moisioin näkemysten kautta.

Anthony D. Smith (1991) määrittelee neljä eri perustekijää, joiden pitää täytyä, jotta voidaan puhua ensin kansakunnan käsitteestä ja sen jälkeen kansallisidentiteetin käsitteestä. Tässä työssä käsittelen vain Smithin ajatuksia länsimaisesta kansakunnan ja kansallisidentiteetin käsitteiden malleista ja niiden perusehdoista, enkä nosta esille muita malleja, koska tässä tutkimuksessa käsiteltävät valtiot kuuluvat länsimaihin ja niiden kansallisidentiteettien rakentumisen muotoutuminen noudattelee siis pitkälti länsimaista mallia. Smithin ajatusmallin mukaan kansakunnan käsitteen täyttymisen edellytykset ovat poliittinen yhteisö, jonka sisällä toimivat yleiset instituutiot ja yksinkertainen koodi eri oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka koskevat kaikkia yhteisön jäseniä. Käsitteen täytyy myös sisältää rajattu yhteiskunnallinen tai maantieteellinen alue, jonka yhteisön jäsenet pystyvät ymmärtämään ja kokemaan kuuluvansa sen sisälle. Alueen määrittely on erityisen tärkeää, koska kansallisidentiteetin muodostumisen ehtona on, että ajan myötä siitä tulee poliittisen yhteisön jäsenille kotimaa, historiallinen alue.

Maa, jossa alkuperäisyhteisön jälkeläiset ovat sukupolvien ajan asuttaneet aluetta, luoneet sille oman ainutkertaisen historiansa ja sitä kautta synnyttäneet historiallisia muistoja, sankareita sekä pyhiä paikkoja. (Smith 1991, 9.)

Kolmas kansakunta käsitteen peruselementeistä on isänmaallisuus (*patria*), joka tarkoittaa Smithin mukaan ideaa yhteiskunnasta, jossa on lakeja ja instituutioita sekä yhteinen poliittinen tahto. Nämä ominaisuudet yhdessä synnyttävät kansalaisuuden (*citizenship*), joka sisältää tiettyjä kansalaisoikeuksia ja -velvollisuuksia sekä myös poliittisia oikeuksia ja velvollisuuksia, joihin liittyy myös oleellisena asiana se, että ulkopuolisilla ei ole näitä samoja oikeuksia ja velvollisuuksia. Kansakunnan asukkaille muodostuu lakien kautta ymmärrys ja sitoutuminen siihen, että jokainen yksilö on tasa-arvoinen lain edessä, ja myös varakkaat ja vaikutusvaltaiset ihmiset ovat sidottu tähän lakiin. Yksilöiden tasa-arvo lain edessä ja poliittisen yhteisön rajaus tietyn kotimaan sisälle sisältää myös ennakko-odotuksen tietynlaisista yhteiskunnassa vallitsevista yhteisistä arvoista ja perinteistä yhteisön keskuudessa. Toisin sanoen yhteisöllä pitää olla yhteinen kulttuuri, kansalaisideologia sekä yhteinen ymmärrys ja pyrkimykset, jotka sitovat ihmiset kotimaahansa ja voivat näin synnyttää yhteisölle kansallsideologian. Näin Smith rajaa kansakunnan käsitteen peruselementeiksi historiallisesti määräytyvän alueen, oikeudellis-poliittisen yhteisön, oikeudellis-poliittisen tasa-arvon yhteisön jäsenten välillä sekä yhteisen kansalliskulttuurin ja -ideologian. (emt, 10–11.)

Benedict Anderson (1991) määrittelee kansakunnan kuvitelluksi poliittiseksi yhteisöksi, joka kuvittelee olevansa luonnostaan rajattu ja suvereeni. Kansakunta on kuviteltu sen takia, että pienimmänkään kansakunnan yksilöt eivät tule koskaan tuntemaan tai tapaamaan kanssajäseniään, mutta silti he kuvittelevat itsensä ja tuntemattomien kanssajäsentensä välille tietyn yhteyden. Kansakuntien lukumäärä ja koko on kuviteltu rajalliseksi sen takia, että sen jäsenet voisivat käsittää sen. Myöskään kukaan äärinationalisti ei haaveile maailman kaikkien ihmisten kuuluvan samaan kansakuntaan, kuten esimerkiksi kristityt ovat saattaneet tiettyinä aikoina haaveilla kokonaan kristillisestä maapallosta. Suvereenisuus tai itsenäisyys on taas kuviteltu sen takia, että se on kansakunnan vapauden tunnusmerkki. Yhteisöksi kansakunta kuvitellaan siitä huolimatta, että se sisältää eriarvoisuutta ja riistoa yksilöiden välillä, koska se käsitetään syväksi ja kaiken läpitukevaksi aseveljeydeksi ja toveruudeksi, ja tämän rajoitetun mielikuvan vuoksi ovat myös monet miljoonat ihmiset olleet valmiita kuolemaan. (Anderson 1991, 7.)

Molemmat sekä Smith että Anderson määrittelevät kansakunnan poliittiseksi yhteisöksi, jonka tunnusmerkkejä ovat suvereeni itsenäisyys, tietty rajattu maantieteellinen alue ja kansakunnan jäsenten tietoisuus ja ymmärrys omasta isänmaastaan. Molemmat korostavat myös merkittävänä tekijänä kansakunnan jäsenten välistä lujaa sidettä, jota kutsutaan läpitunkeväksi aseveljeydeksi ja toveruudeksi, kiintymykseksi ja tunteeksi kanssa-asujia ja kansakuntaa kohtaan niin, että niiden puolesta ollaan jopa valmiita kuolemaan. Smithin mukaan tämä side on syntynyt yhteisen historian, symbolien, sankarien ja kulttuurin kautta, ja ne ovat synnyttäneet kansakunnalle tietynlaisen kansallisideologian. Andersonin näkemys taas on se, että kansakunnan asukkaiden välille syntynyt tunneside on pelkkää illuusiota ja kuvitelmaa, mutta se on kuitenkin tarpeellinen, jotta kansakunta on muodostunut ja pysyy sellaisena kuin me sen tunnemme.

3.2.2. Kansallisidentiteetin rakentuminen

Kansakunta-määritelmän ehtojen täyttymisen jälkeen kansallisidentiteetti rakentuu Smithin (1991) näkemyksen mukaan seuraaville peruselementeille: historiallinen alue tai kotimaa, yhteiset myytit ja historialliset muistot, yhteinen massakulttuuri, yhteiset oikeudelliset velvollisuudet ja -oikeudet jokaiselle jäsenelle sekä yhteinen talous ja alueellinen liikkuvuus jokaiselle kansakunnan jäsenelle. Smith korostaa ennen kaikkea sitä, että kansallisidentiteetti on hyvin abstrakti ja monimuotoinen käsite eikä sitä voi koskaan pelkistää tai arvioida vain yhden elementin tai osa-alueen kautta. Kansallisen identiteetin vaikutukset voidaan jakaa ulkoisiin ja sisäisiin kohteisiin. Ulkoiset toiminnot ovat alueellisia, taloudellisia ja poliittisia. Sisäiset vaikutukset kohdistuvat kansalaisiin itseensä. Niistä selkein on yksilöiden tunteminen itsensä kansalaisiksi tai kaupunkilaisiksi. Useimmat kansalaiset tuntevat myös sosiaalisen siteen, joka on syntynyt yhteisten symbolien, historiallisen perinnön ja kulttuurin kautta, kansakansalaisiaan kohtaan. Kaikkein oleellisin sisäinen vaikutus on kuitenkin se, että kansallinen identiteetti auttaa yksilöä määrittelemään, kuka hän itse on suhteessa muihin, toisiin ja löytämään oman paikkansa maailmasta. (Smith 1991, 14, 16–17.)

Smith (1991) tarkastelee myös etnisiä yhteisöjä kansallisen identiteetin synnyn taustalla. Etnisten yhteisöjen synnyn taustalla voidaan nähdä kuusi eri tekijää. Nämä kuusi tekijää ovat: kollektiivinen ja tavanomainen nimi, myytti yhteisistä esi-isistä, jaetut historialliset muistot, yksi tai useampi erottava tekijä valtavirta kulttuurista, miellelyhtymä tietyistä kotimaasta sekä solidaarisuuden tunne merkittävään määrään yhteisön jäsenistä. Smith kuitenkin korostaa, että

modernien valtioiden ja etnisten yhteisöjen ytimen välinen suhde on epävarma ja ongelmallinen, mutta hän näkee kuitenkin etnisten yhteisöjen vahvan vaikutuksen kansallisidentiteettien synnyn taustalla. Tämä johtuu siitä, että ensimmäiset valtiot, jotka syntyivät, antoivat esimerkiksi ja mallin tuleville valtioille, ja näissä etnisen yhteisöllisyyden tärkeys oli keskeinen asia. Toisekseen etnisyyden ympärille rakennetut valtiot nähtiin sosiologisesti tuottoisina. Kolmanneksi etninen yhteisöllisyys antoi valtioille luonnostaan yhteisen historian, myytit ja symbolit, joiden päälle valtiot saattoivat rakentaa yhtenäisyyttä. (Smith 1991, 19–21, 41–42.)

Smithin ajatuksista, kansallisidentiteetin sisäinen vaikutus, joka auttaa ihmisiä määrittelemään keitä he ovat ja missä ja mikä heidän paikkansa tässä maailmassa on suhteessa muihin, on äärimmäisen merkittävä tämän työn kannalta. Tätä tunnetta voitaisiin kuvailla kansalaisuudeksi, joka rakentuu monista eri osista, jotka Smith on yllä esiteltyssä ajattelussaan tuonut ilmi. Suomalaisuus ja ruotsalaisuus ovat kansalaisuuksia, jotka ovat hyviä esimerkkejä siitä tunteesta, joka auttaa ihmisiä määrittämään oman paikkansa ja osittain myös minuutensa suhteessa muihin ja tässä muilla tarkoitetaan ennen kaikkea muita kansalaisuuksia. Suomalaisuus määrittäytyy siis osittain sen mukaan, että Suomen kansalaiset eivät ole esimerkiksi ruotsalaisia tai norjalaisia, vaan he ovat suomalaisia. Tällaisen ajattelun lopputuloksena voidaan myöskin ajatella, että suomalaisuutta voidaan rakentaa ja vahvistaa erottautumalla ruotsalaisista ja norjalaisista, korostamalla ehkä suomalaisten erityislaatuisia piirteitä suhteessa toisiin kansalaisuuksiin. Tällöin suomalaisuutta rakennetaan pitkälti toiseuttamalla nämä muut kansalaisuudet, tässä esimerkissä ruotsalaisuus ja norjalaisuus. Nämä kansalaisuudet nähdään suomalaisuuteen verrattuna toisina, muina, joihin nähden suomalaisuus on ylempiarvoisempaa ja hyväksyttävämpää.

3.2.3. Nationalismi ja rasismi osana kansallisidentiteettiä

Nationalismi ja rasismi sekoitetaan usein yhteen ja useat näkevät nationalismin ensimmäisenä askeleena sotien ja kansanmurhien tielle. Tämä on kuitenkin harhaanjohtava ja tarpeeton näkemys asiasta. Merkittävää on kuitenkin se, miksi nationalismi ja rasismi sekoitetaan niin usein toisiinsa, ja kuinka pitkälle nationalismi kannattaa rotuideologioita ja kuinka pitkälle tietty ihonväri tai tiettyyn rotuun kuuluminen elvyttää kansallisidentiteettiä? Smith näkee kansallisidentiteetin löytämisen nationalismin päätavoitteeksi, jossa yhteisö on ymmärtänyt omat ainutlaatuiset ominaisuutensa. Ajatukset kansalaisuudesta, isänmaasta, itsenäisyydestä ja historiallisesta identiteetistä koskettavat nationalistista ajattelua, mutta niillä on hyvin vähän te-

kemistä rasismiin kanssa, jossa maailma jaetaan rodullisiin lokeroihin. Nationalismi ja rasismi sekoitetaan usein myös toisiinsa sen vuoksi, koska molemmat ideologiat juontavat juurensa samoista etnosentristä juurista. Molemmat liikkeet nousivat myös Euroopassa suureen suosioon, nationalismi myöhään 1800-luvun lopulla, ja rasismi 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla. (Smith 1979, 86–87, 93.)

Benedict Anderson (1991) lähtee taas tarkastelemaan sitä kiintymystä, jota ihmiset kokevat mielikuvitustuotteitaan, eli tässä tapauksessa kansakuntia, kohtaan. Hän korostaa ihmisten tuntemaa rakkautta kansakuntia ja omaa maataan kohtaan sekä uhrivalmiutta sen puolesta, vaikka yleisesti nationalismiin luonteessa korostetaan siinä ilmentyvää toiseuden pelkoa ja vihaa. Andersonin mukaan yksilö ei voi itse valita synnyinmaataan, joten se on vääjäämättä ja puhtaasti sidottu siihen, koska se ei ole ollut hänen oma valintansa. Ihminen ei voi myöskään usein valita maansa puolesta kuolemista, mutta se vaatii silti moraalista suuruutta. Molemmissa maailmansodissa hän nostaa merkittävimmäksi kysymyksenä sen kuinka niin monet ihmiset saatiin antamaan henkensä oman maansa puolesta? Anderson nostaa kielen kansallisuuden tunnetin ja isänmaanrakkauden tarkastelun keskiöön, koska se on juurtunut yhteiskuntiin syvemmälle kuin mikään muu. Juuri kieli myös luo tietynlaisen uniikin yhteisöllisyyden tunteen ihmisten ja yhteisöjen välille. Myös Anderson erottaa rasismiin ja nationalismiin selkeästi toisistaan, koska nationalismissa ajatellaan enemmän historiallisia kohtaloita kun taas rasismissa nähdään unta ikuisesta saastumisesta. Rasismiin alkuperä on ennemminkin luokittelussa kuin nationalismissa. (Anderson 1991, 141, 144–145, 149.)

Smith (1979) tunnistaa ja erottaa toisistaan rasistisen nationalismiin ja nationalistisen rasismiin. Rasistisessa nationalismissa kannatetaan kansakunta-ajatusta, mutta siihen on lisätty rasistisia osia tai vivahteita erottuakseen naapureista, kun taas nationalistisessa rasismissa kansakunta alistetaan rasismille. Lisäksi asetetaan nationalistiset tavoitteet rodullisen eliitin käyttöön. 1800-luvun lopulla tapahtui kuitenkin merkittävä käänne Eurooppalaisissa kansallisvaltioissa, joissa kansakuntaan kuulumisen ei määrittynyt enää saman kulttuurin, kielen ja alueen jakamisesta, vaan määritteleväksi tekijäksi tulivat veriryhmä ja ihmisen fyysinen olemus. Tämä muutos aiheutti sen, että kansalaisuus ei määräytynyt enää poliittisten ja alueellisten kriteerien mukaan, vaan etnisten perusteiden mukaan. (Smith 1979, 99, 102)

Smith (1979) näkee kuitenkin, että rasismiin ”panos” nationalismille on ollut nostaa ihmisten ihonväri yhdeksi tekijäksi määriteltäessä ja elvytettäessä kansallista identiteettiä. Ihonväri, jo-

ka on rodun yksi indikaattoreista, on termi, joka sisältää jo itsessään hyvin paljon erottelevia ja jaottelevia elementtejä. Ihonvärin perusteella voi myös sulkea pois tai ulkoistaa ihmisryhmiä paljon helpommin kuin esimerkiksi uskonnon tai kielen perusteella. Ihonväri ei pelkästään määritä ulkopuolisten kategoriaa, vaan siitä tulee ”vankila”, jossa ihmisiä syrjitään ja halveksitaan ihonvärin perusteella. Ihonvärin perusteella jaotellut ihmisryhmät voivat myös itsestään etäännyä toisista, koska se korostaa entisestään ihmisten pelkoa tuntemattomia ja ennalta arvaamattomia asioita ja ihmisiä kohtaan. (Smith 1979, 103.)

Nationalismi ja rasismi nähdään siis selkeästi hyvin erilaisiksi ja päämääriltään erottuviksi aatteiksi. Molemmat aatteet tuovat kuitenkin oman vivahteensa kansallisidentiteetin rakentamiseen. Kuten Smith toteaa, 1800-luvun lopussa Eurooppalaisissa kansallisvaltioissa tapahtui käänne, joka tarkoitti sitä, että kansakuntaan kuulumisen ei enää määrittynytkaan saman kielen, kulttuurin ja alueen mukaan, vaan määrittäviksi tekijöiksi tulivat ihonväri ja veriryhmä. Tässä käännekohdassa voidaan nähdä kansallisidentiteetin rakentumisessa erittäin rasisistisia piirteitä. Kuten Smith sanoo, ihonvärin nostaminen nationalismiin ja sitä kautta kansallisidentiteetin elvyttämisen keskiöön on ollut rasismin kontribuutio nationalismille ja sitä myöten myös kansallisidentiteetin ja kansalaisuuden käsitteille sekä rakentumiselle. Toisaalta myös kansakuntia yhdistävä kieli, kulttuuri ja tietty maa-alue voidaan nähdä hyvin erottelevina ja rajoja vetävinä elementteinä. Joskaan ne eivät ole sinällään rasisistisia jos katsotaan rasismin tarkoittavan unta ikuisesta saastumisesta, kuten Anderson toteaa, mutta yhtäläisyytenä rasisistiseen ajatteluun on juuri eronteko ja rajanveto meidän ja muiden välille.

3.2.4. Kansallisidentiteettiprojekti Suomessa

Suomalaista kansallisidentiteetin rakentumista voidaan lähteä tarkastelemaan geopolitiisesta näkökulmasta, jonka valossa suomalaiset ovat pyrkineet määrittämään oman paikkansa muiden kansojen joukossa. Tätä omaa paikkaa suomalaiset ovat etsineet nimenomaan paikkana, jonka he itse kokevat omakseen, mutta myös sellaisena paikkana, johon he toivovat muiden sijoittavan suomalaiset. Oman paikan etsimisen lisäksi on siis ollut tärkeää todistaa, että suomalaiset ovat samanlaisia kuin muutkin suomalaisten hyvinä pitämät kansat. Toisin sanoen kansallisen identiteetin rakentamisessa on kyse myös siitä, että suomalaiset pyrkivät kuulumaan samaan viiteryhmään kuin muutkin hyvät kansakunnat. Suomalainen kansallinen identiteettiprojekti on toteuttamistavoiltaan ja keinoiltaan edelleen hyvin erotteleva, vastakohtia ja rajoja rakentava. (Harle & Moisio 2000, 15,17.)

Kansallisen identiteetin nähdään rakentuneen pitkälti suomalaisten ja venäläisten jyrkän ja selvärajaisen erottelun avulla. Erään katsantokannan mukaan ryssävihan ei kuitenkaan katsottu periytyneen jostain muinaisesta menneisyydestä, vaan se perustui 1900-luvun alun ja maailmansotien välisen ajan biologisiin rotuteorioihin. Juuri itsenäistyneessä Suomessa, joka oli ajautunut sisällissodan kurimukseen, ryssäviha nähtiin poliittisia tarpeita palvelevaksi rakennelmaksi, joka synnytetttiin suomalaisen kansallisen identiteetin ylläpitämiseksi. Ulkoinen vihollinen tarvittiin tällöin yhdistämään sisällissodassa hajonnutta kansaa. Suomalaista identiteettiä on rakennettu hyvin voimakkaasti läpi historian sen kautta, mitä suomalaiset eivät ole. Suomalaiset eivät halunneet olla venäläisiä, mongoleja, aasialaisia, slaaveja tai muitakaan 1800-luvun rotuteorioiden heikoimmiksi roduiksi leimaamia ”kummajaisia” vaan he halusivat löytää paikkansa ”aitojen eurooppalaisten”, germaanien, joukosta. Suomen kansallisen identiteetin rakennusprojektissa on tärkeää huomata myös sen poliittisuus. Kansallinen identiteetti tai päämäärät, mitä suomalaiset ovat tavoitelleet vuosikymmenten saatossa, eivät ole syntyneet tyhjästä, vaan ne ovat olleet poliittisen kamppailun ja kädenväännön tulosta. (Harle & Moisio 2000, 56–57, 67.)

Harlen & Moision (2000) mukaan oikeistolainen identiteettiprojekti oli Suomessa vuosina 1918–1944 aiempiin identiteettipolitiikan vaiheisiin verrattuna entistä tietoisempi, jyrkempi ja avoimempi. Projektin tavoitteena oli löytää suomalaisille oikea paikka kansakuntien joukosta, mutta sen toinen tärkeä teema oli myös kansakunnan yhdistäminen yhteistä vihollista, eli venäläisyyttä ja kommunismia, vastaan. Rotuteorioiden ja valtiokeskeisten poliittisten teorioiden levitessä Suomeen Ruotsin ja Saksan kautta, venäläisvastaisuus alettiin liittää siihen. Puhdas suomalaisuus ja likainen sekä barbaarinen venäläisyys asetettiin toistensa selkeiksi vastakohdiksi, missä suomalaisten arvomaailma näyttäytyi hyvin ihanteellisena ja kristallinkirkkaana. Venäläiset bolshevikit esitettiin julmina ja väkivaltaisina rikollisina ja kommunismi näyttäytyi usein tyypillisenä venäläisenä sairautena, joka uhkasi saastuttaa myös suomalaiset. (emt, 82, 84–85.)

Viimeisen vuosikymmenen aikana on esitetty väitteitä, että suomalaista kansallisidentiteettiä on rakennettu myös torjumalla ruotsalaisuus ja näin suomalaisen kansallisidentiteetin määrittely olisi kaikki toiset, myös ruotsalaisuuden, poissulkevaa. Toisen näkökulman mukaan taas suomalaisten suhtautuminen venäläisiin ja ruotsalaisiin edustaa saman kolikon kääntöpuolia niin, että venäläisten puoli on äärimmäisen negatiivinen, ja ruotsalaisten puoli taas positiivinen. Tämän suuntauksen mukaan myös aina talvisotaan kiihkeänä jatkunut kielikysymys näh-

dään Suomen sisäisenä taisteluna, jossa ottivat yhteen suomea ja ruotsia puhuvat suomen kansalaiset, eivätkä Suomen suomalaiset ja Ruotsin ruotsalaiset. Tässä valossa ruotsalaiset ja ruotsalaisuus näyttävät tärkeänä toisena, positiivisessa valossa, johon suomalaiset ovat halunneet samaistaa myös itsensä. Venäläiset taas näyttävät negatiivisena toisena, suorastaan vanhana vainoojana, jonka kautta kansallista identiteettiä ja sen jatkuvuutta on Suomessa rakennettu. (emt, 89, 91–92, 94.) Näiden näkemysten valossa suomalaiset ovat pitäneet venäläisiä ja venäläisyyttä erottelevana, itseensä nähden alempiarvoisena toisena, jonka kautta on selkeästi rakennettu suomalaista kansallista identiteettiä ja korostettu kiinnittymistä länteen ja siihen kansalliseen viiteryhmään, johon Suomi katsoi kuuluvansa ja johon halusi kuulua.

3.3. Me ja muut

3.3.1. Kansan määrittelyn ongelmallisuus

Me ja muut -ajattelu toimii tässä työssä toiseuteen sisältyvänä ja linkittyvä osana, ja sitä kautta laajemmin kansallisen identiteetin määrittelyn ja rakentumisen työkaluna ja osatekijänä. Me ja muut -ajattelun kautta aukaisen kansan määrittelyn ja muodostamisen ongelmallisuutta, erilaisia tapoja määrittellä suomalaisuus ja Suomen kansa sekä tapoja määrittellä muut meidän silmin. Akateemisen Karjala-seuran yksi tärkeimmistä tavoitteista oli liittää Suomen sukulaishaimot yhteen ja luoda vahva ja yhtenäinen Suur-Suomi, jonka punaisena lankana kulki läpi seuran historian suomalaisuuden ja suomen kielen puolesta taisteleminen. Me ja muut -ajattelu luo pohjan ja heijastuspinnan sille tarkastelulle ja kysymykselle, miten AKS:n keskuudessa perusteltiin ja oikeutettiin tämän yhteisen suomalaisuuden ja yhtenäisen heimoin tai kansan nimissä haave Suur-Suomesta?

Kaikki ihmisryhmät ovat sosiaalisesti ja enemmän tai vähemmän myös kulttuurillisesti määrytyviä. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan ajatella vaikkapa ruotsalaisia ja norjalaisia, joiden jako koskee lähes pelkästään kulttuuria ja politiikkaa. Näihin kyseisiin ihmisryhmäjaotteluihin on päädytty siksi, että niiden edustajat asuvat tai ovat lähtöisin selvästi rajatuilta alueilta, joita kutsutaan valtioiksi. Ihmiset käyttävät päivittäin itsensä ja muiden määrittelyssä monia kulttuurisidonnaisia luokituksia, jotka voivat liittyä hyvin arkisiin asioihin kuten esimerkiksi siihen, missä kukin asuu tai mitä tekee työkseen. Jakoperusta voi myös olla enemmän biologinen kuin kulttuurillinen. Tällöin jakoa voidaan tehdä esimerkiksi tummiin ja vaaleisiin, lihaviin ja laihoihin tai terveisiin ja sairaisiin. Usein on kuitenkin vaikea nähdä onko jaottelun

perustana biologia vai kulttuurisidonnaisuus, sillä ne sekoittuvat ja sulautuvat hyvin usein toisiinsa. (Sjöberg 1999, 60–61.)

Ihmisryhmien luokittelu ja jaottelu on hankalaa ja haasteellista, mutta vielä haasteellisempaa ja vaikeampaa on luokitella kokonaisia kansoja ja vetää niiden välille rajoja, jotka toimisivat jokaisessa jaottelutilanteessa yhtä hyvin ja perustellusti. Kansaksi, heimoksi tai kansakunnaksi mielletään ryhmä yksilöitä, jotka ovat sopineet tai kuuluvat kokevansa samaan kansaan. Kansojen jaottelu ja heidän omakuvansa perustuu lähes aina kielellisten, historiallisten, maantieteellisten, poliittisten ja uskonnollisten tekijöiden yhdistelmästä. Kansa-käsitteellä ja biologialla ei ole toistensa kanssa juuri mitään tekemistä. Esimerkiksi germaanisista ja suomalais-ugrilaisista kansoista ei ole olemassakaan. On kuitenkin olemassa selkeästi erotettavia ryhmiä, jotka puhuvat germaanisista tai suomalais-ugrilaisista kielistä. (emt, 62–63.)

Annetuilla määritelmillä ja periaatteilla tehty jako vaikuttaa selkeältä ja yksinkertaiselta, mutta jos ajatusta alkaa kaivella yhtään syvemmältä, eteen tulee monia ongelmia. Hyvänä esimerkkinä tästä on Afrikka, jossa Eurooppalaisen imperialismin ja kolonialismin kulta-aikoina maantieteelliset rajat vedettiin kunnioittamatta tai ajattelematta alkuperäisten ihmisryhmien jakaantumista kielellisten, historiallisten, uskonnollisten ja poliittisten merkitysten mukaan heimoihin ja eri kansoihin. Toisaalta yhtä lailla ongelmia voi tulla valtiossa, jossa kansaa yhdistää lähes kaikki yllä mainitut elementit, mutta silti jokin vähemmistöryhmä haluaa erottautua omaksi valtiokseen maantieteellisesti rajatulle alueelle. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat vaikkapa Espanjan baskit.

Ongelmia tulee myös silloin, kun maantieteellisesti yhtenäisen valtion sisällä asuu uskonnollisesti, poliittisesti ja kielellisesti monia eri ihmisryhmiä tai kansoja, kuten esimerkiksi entisessä Jugoslaviassa, joka lopulta hajosi moneen eri kulttuurillisesti, uskonnollisesti, etnisesti ja poliittisesti eroaviin kansoihin. Toisaalta ongelman voi nähdä myös siinä, voiko kansa olla olemassa ilman valtiota? Voiko joku ihmisryhmä tuntea ja kokea itsensä yhtenäiseksi kansaksi, vaikka he olisivat jonkin toisen kansan tai valtion sisällä? Ja lopulta vaikein ja ongelmallisin kysymys on kuitenkin se, että kuka on oikeutettu määrittelemään mikä on kansa ja mikä ei, ja mitkä nuo yhtenäiset kriteerit tai perustelut voisivat olla? Tämän työn tarkoitus ei ole vastata tässä kohtaa näihin kysymyksiin, mutta huomiot osoittavat sen, kuinka vaikeaa ja työlästä kansan määrittäminen loppujen lopuksi onkaan, ja ennen kaikkea sen, kenellä oikeustaan on oikeus lopulta tämän määritelmän tekemiseen.

3.3.2. Suomalaisuuden rakentuminen erojen avulla

Suomalaisuuteen liitetään usein erilaisia määreitä, kuten esimerkiksi isänmaallisuus, työteliäisyys, sisu, jurous tai ennakkoluuloisuus. Suomalaisuus muodostuu usein joukosta erilaisia mielikuvia ja stereotyyppioita, jotka esitetään todelliseksi suomalaisuudeksi. Kansallisen identiteetin olemassaoloon ja määrittelyyn liittyy usein pyrkimys rakentaa yhtenäisyyttä ja samanlaisuutta erojen korostamisen kustannuksella. Kansalliset identiteetit määritellään ja luodaan lähes aina ulkopuolisten ja meille vieraiden vastakkainasettelun ja poissulkemisen avulla tai esimerkiksi kulttuurillisten erojen korostamisella. Tämä johtuu pitkälti dualistisesta ajattelustamme, joka on keskeinen osa länsimaista kulttuuria. (Kylmänen 1994, 5-7.)

Näin ymmärrettynä kyseistä prosessia voidaan kutsua myös laajemmin kansallisen identiteetin luomiseksi ja rakentamiseksi toiseuden avulla. On kuitenkin huomattava, että kyse ei ole kuitenkaan aina toiseuttamisesta. Kansallista identiteettiä voidaan luoda ja rakentaa myös samanlaisuuksien ja yhtäläisyyksien korostamisella ilman, että siihen liitetään muiden kansojen eroavaisuuksia. Tästä hyvänä esimerkkinä on suomalaisuuteen usein liitettävä sisun käsite. Jos kansallisuutta rakennetaan toiseuden avulla, voidaan sanoa esimerkiksi, että suomalaiset ovat sisukkaampia kuin ruotsalaiset. Tällöin sisu tuodaan esille korostettaessa jotakin suomalaisten parempaa tai arvokkaampaa ominaisuutta verrattuna ruotsalaisiin. Tämän ylemmydentunnon tarkoituksena on saada suomalaiset kokemaan yhteenkuuluvuutta toisiinsa, muihin sisukkaisiin suomalaisiin, sisuttomien ja huonommiksi määriteltyjen ruotsalaisten kustannuksella.

Kansallista identiteettiä voi kuitenkin rakentaa ilman toiseuttamistakin. Yllä annetussa esimerkkitapauksessa voisi yhtä hyvin sanoa pelkästään, että suomalaiset ovat sisukkaita. Näin sanottuna suomalaiset voisivat kokea kollektiivista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja rakentaa kansallista identiteettiä jaetun ja hyväksi koetun luonteenpiirteen varaan. Erotuksena yllä olevaan esimerkkiin tässä tapauksessa ominaisuutta tai luonteenpiirrettä ei verrata mihinkään toiseen kansallisuuteen eikä eroavaisuutta tai erilaisuutta korosteta, jolloin asetelmasta jää ylempiarvoisuuden ja paremmuuden tunne pois verrattuna esimerkissä olleisiin ruotsalaisiin. Toisaalta ajatusketjua voi viedä myös niin pitkälle, että jos sanotaan suomalaisten olevan sisukkaita, niin lauseen taustaoletuksena on automaattisesti ajatus siitä, että tällöin jokin muu kansanryhmä ei ole yhtä sisukas kuin juuri suomalaiset.

3.3.3. Me - Topeliaaninen käsitys suomalaisuudesta

Kansallista identiteettiä voidaan rakentaa siis toiseuden ja erilaisuuden kautta, mutta sitä voidaan koota myös samankaltaisuuksia ja yhtäläisyyksiä etsimällä, kuten Zacharias Topelius teki *Maamme*-kirjassa välittäen kansalaisille kuvaa oikeasta ja todellisesta suomalaisuudesta vuosikymmenien ajan. Erityisen merkittäväksi ja esittelyn arvoiseksi suomalaisuuden ja kansallisen identiteetin rakentajaksi Topeliuksen *Maamme*-kirja nousee sen takia, että se saavutti vankan oppikirjan aseman Suomalaisissa kouluissa. Ruotsinkielinen alkuteos *Boken om Vårt Land* ilmestyi vuonna 1875 ja 1900-luvun puolivälissä siitä oli käytössä jo 52. painos. Topeliuksen *Maamme*-kirja levitti siis lähes 80 vuoden ajan kristillis-isänmaallista kuvaa Suomesta ja suomalaisuudesta. Hyväksi havaitusta kirjasta ei haluttu luopua ja niin topeliaaninen kansankäsitys edusti useille suomalaisille sukupolville sitä todellista ja esimerkillistä suomalaisuutta. (Rantanen 1994, 17.)

Topeliaaninen näkemys suomalaisuudesta perustuu kansojen raja-aitojen selkeään vetämiseen, meidän ja muiden tiukkaan erottamiseen. Kansallisuus kuvataan topeliaanisessa näkemyksessä Jumalan asettamaksi merkitykseksi, joka tekee jokaisesta kansasta erityisen ja omanlaisensa. Topeliaanisen näkemyksen mukaan Suomi on työmaa ja suomalaiset ovat sen työntekijöitä. Suomalaisuus ei ole siis jotain valmista, tai itsestään selvä ominaisuus, vaan suomalaiset on saatava paiskimaan hartiavoimin töitä sen eteen. Topeliaanisen näkemyksen mukaan velttouteen ja laiskuuteen taipuvaa kansaa pitää potkia töihin, koska ahkeruus ja kestävyys eivät ole suomalaisissa mitään sisäsyntyisiä ja alituisesti läsnä olevia ominaisuuksia, vaan vaativat toteutuakseen ulkoista ohjausta. Suomi nähdään köyhyudessa ja karuudessaan maaksi, josta suomalaisten pitää muokata hedelmällinen ja viljava maa. Topelius luo kuvan, jossa Suomi ja suomalaiset ovat tietyssä mielessä taistelupari toisilleen. (emt, 19–20.)

Suomalaiset nähdään siis kansana, jota on komennettava ja ohjastettava suomalaisuuteen, ja jonka ihanteellisia ominaispiirteitä ovat ahkeruus ja työteliäisyys. *Maamme*-kirjassa rahvas tyväestä kuvataan homogeenisenä massana, jolla on taipumusta velttouteen ja laiskotteluun, mutta oikein ohjattuna siitä saadaan esiin ne aidot ja todelliset suomalaisuuden piirteet, eli ahkeruus ja utteruus. Rahvaan ohjastaminen kohti oikeaa ja aitoa suomalaisuutta kuuluu topeliaanisen käsityksen mukaan sivistyneistön tehtäväksi. Ilkeästi sanottuna voikin todeta, että topeliaaninen kansankuva syntyi sivistyneistön käyttöön. Se oli retorinen keino, jolla rahvas

saatiin houkuteltua maata raivaamaan ja nostamaan Suomi taloudelliseen nousuun, josta rahvas ei kuitenkaan itse liiemmin hyötynyt. (Rantanen 1994, 21–22.)

Topeliaaninen kansankuva luo pohjan ja hyvän käsityksen siitä, miten suomalaisuutta ja kansallista identiteettiämme on vuosikymmenten saatossa rakennettu. Vaikka kansankuva olisikin luotu sivistyneistön käyttöön, jotta rahvas saatiin ”huijattua” maata raivaamaan ja nostamaan Suomi taloudelliseen nousuun, niin merkittävin huomio kuitenkin on se, että Topelius rakentaa ja luo suomalaisen identiteetin suomalaisista aineksista vertailematta sitä muihin. Topelius ei käytä kansan itsetunnon ja identiteetin kohottamiseen halventavia tai toiseuttavia vertailuja muihin kansaryhmiin eikä erittele suomalaisuuden parempiarvoisia ominaisuuksia verrattuna muihin. Suomalaisuus ei rakennu topeliaanisessa kansankuvassa vertailujen varaan suomalaisuuden paremmista ja ylempiarvoisista ominaisuuksista vaan se rakentuu paikoitellen hyvinkin karuja piirteitä saaneeseen Topeliuksen näkemykseen suomalaisista Suomessa.

3.4. Rotuhygienia

3.4.1. Sosiaalidarvinismista kohti rotuhygieniaa

Rotuhygieeninen ideologia toimii tässä työssä hieman itsenäisempänä teoreettisena kokonaisuutena kuin toiseus ja me ja muut -ajattelu, mutta se sijoittuu kuitenkin osaksi kansallisen identiteetin rakentumisesta. Rotuopeissa, kuin myös rotuhygieniassa, on aina myös kyse toiseuttamisesta, koska näiden oppien mukaan tietyt rodut ja väestönosat, katsantokannasta riippuen, nähdään aina parempina ja arvokkaampina kuin jotkin toiset. Kansakuntien jakamisessa arvokkaampiin ja vähempiarvoisiin rotuihin on kyse aina myös ihmisten jakamisesta meihin ja muihin. Näiden näkökulmien kautta tarkastelen työssäni sitä kysymystä, sisältyikö rotuhygieeninen ideologia osana Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaa kansallisen identiteetin rakentumisesta. Rotuhygienian tarkoitus osana tämän työn teoreettista viitekehystä on myös laajentaa ymmärrystä sen suhteen, miksi Suomen kansasta piti tehdä sisäisesti niin vahva ja voimakas kuin Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa haluttiin. Rotuhygieenisten ajatusmallien ymmärtämisen kautta tutkimus saa huomattavasti myös syvyyttä ja laajempaa näkökulmaa ajan ja paikallisen kontekstin ymmärtämiseksi. Rotuhygieenisen viitekehysten myötä tällä työllä on mahdollisuus vastata myös siihen tutkimuskysymykseen, miksi suomalaisuuden näkeminen ulospäin voitokkaana kansakuntana tai rotuna ei yksinään riittänyt vaan väestön laadun ja kansakunnan sisäisen vahvuuden merkitys nähtiin niin tärkeäksi.

1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuoliskolla vallinnut rotuhygieeninen ajattelu ei syntynyt tyhjästä, vaan sen juuret ulottuivat pitkälle 1700-luvun puolelle, jolloin ensimmäiset teorit rotuopeista näkivät päivänvalon. Rodun käsite kehittyi alkujaan osana biologiaa. Aluksi rotu-käsitteen avulla eroteltiin ja luokiteltiin eri maanosien asukkaita esimerkiksi ihonvärin perusteella. Erotteluun tuli kuitenkin jo varhaisessa vaiheessa mukaan eriarvoisuutta ja moraalisia piirteitä. Kansojen hyviä ja huonoja ominaisuuksia alettiin luokitella ja 1800-luvulla rotujen fyysisiin piirteisiin liitettiin jo esimerkiksi lahjakkuuden astetta ja luonteen myönteisiä ja kielteisiä puolia. (Kemiläinen 1985, 14.) 1700-luvun lopun ja 1800-luvun alussa käytetyille rotuopin käsitteille ja luokituksille ei kuitenkaan vielä ollut ominaista kansojen tai rotujen eriarvoisuuden korostaminen. (Kaikkonen 1985, 20–21.)

Vasta 1800-luvun puolessa välissä rotukäsitteillä alettiin tarkoittaa rotujen ominaispiirteitä, joissa ihmisten eriarvoisuus perustui nimenomaan tiettyihin rotuominaisuuksiin. Varhaisimmissa rotuopeissa keskeisimmiksi piirteiksi nousivat henkiset, fyysiset, ulkomuodolliset sekä sisäiset ominaisuudet, joiden perusteella ihminen voitiin luokitella tiettyyn rotuun kuuluvaksi. Arvostettuja ja laadukkaita ominaisuuksia saattoivat olla esimerkiksi kyky abstraktiin ajatteluun, työhön, kuriin ja kykyyn muodostaa tehokas poliittinen järjestelmä. Näissä varhaisimmissa rotuteorioissa rotujen, kansojen ja jopa säätyluokkien eriarvoisuutta pidettiin yksinkertaisesti ylhäältä annettuna luonnollisena tosiasiana ilman mitään tieteellisiä perusteluita. (emt, 20–21.)

Tieteellinen kiinnostus rotuoppeihin ja rotuhygieniaan heräsi perinnöllisyyden mekanismien tutkimisen yhteydessä. Charles Darwinin teorian avulla, lajien kehityksestä luonnonvalinnan kautta, ihmisten jälkeläisten laadunvalvontaa alettiin ensimmäistä kertaa tutkia ja perustella tieteen nimissä. (Mattila 1999, 11.) Charles Darwin esitteli ensimmäisen kerran teoriansa luonnonvalinnasta vuonna 1859 ilmestyneessä kirjassaan *Lajien synty*. Luonnonvalintateoriassa tärkeinä ja merkittävänä ilmauksina esiintyivät muun muassa käsitteet ”olemassaolon taistelu” ja ”vahvimman eloonjääminen”. Näitä määritelmiä alettiin käyttää yhteiskunnallisesti hyväksi sosiaalidarvinismissa, jolla jatkettiin aikaisempia eriarvoisuusperinteitä (Kaikkonen 1985, 24–25). Sosiaalidarvinismissa näkemykset luonnonvalinnasta ja evoluutiosta siirrettiin ihmisyhteiskuntaan. Sen mukaan ihmisyhteisö ymmärrettiin taistelukenttänä, jossa vahvin voialistaa, luonnonlakien mukaisesti, heikomman. Sosiaalidarvinismin oppien mukaan ihmiskunnan kehitys olisi kulkenut kohti suurempaa täydellisyyttä olemassaolon taistelun ja luon-

nollisen valinnan kautta, jolloin vain vahvimmat ja laadukkaimmat kansakunnat ja rodut olisivat jääneet henkiin. (Jokisalo 2000.)

Sosiaalidarvinismin leviäminen ja suuri suosio perustui siihen oletukseen, että kulttuuri, yhteiskunta ja ihmisen konstituutio olivat kaikki rodun määräämiä, tai ainakin läheisessä suhteessa siihen. Kolonialismin ja imperialismin aikakaudella tehdyt valloitukset ja kansanmurhat eivät saaneet ainoastaan uutta oikeutusta sosiaalidarvinismin myötä, vaan niistä tehtiin edistyksen välttämätön sivutuote. Ihmisyhteiskunnan katsottiin edistyvän sosiaalidarvinismin mukaan luonnonlakien mukaisesti maailmanlaajuisessa olemassaolon taistelussa. Tässä taistelussa nähtiin voittajaksi selviytyvän aina sen kansan, joka oli fyysisesti ja sivistyksellisesti kehittyneempi, ja näin alempiarvoinen kansa tai rotu sai väistyä välttämättömän kehityksen tieltä. Historia nähtiin jatkuvana valintaprosessina, jossa sivilisatorinen kehitys tulisi saavuttamaan uusia kehitysaskelia, ja sen tieltä sivistymättömät barbaarikansat saivat väistyä ja tuhoutua. (Isaksson & Jokisalo 2005, 179, 182.)

3.4.2. Rotuhygienian ja eugeniikan oppi-isät

Rotuhygienian termin loi saksalainen Alfred Ploetz kirjassaan *Die Tüchtigkeit unser Rasse und der Schutz der Schwachen*, joka ilmestyi vuonna 1895. Hietalan (1985, 134) mukaan Ploetz määritteli rodun joukoksi ihmisiä, joilla on samanlainen elämäntapa ja perimä, ja jotka jättävät jälkeensä samanlaisia perillisiä. Mattila kirjoittaa teoksessaan, että Ploetz tarkoitti rotuhygienialla pyrkimystä säilyttää laji tai rotu terveenä, ja myös pyrkimystä täydellistää sen taipumuksia, eli jalostaa sitä. Toisena rotuhygienian oppi-isänä pidetään saksalaista Wilhelm Schallmayeria. Hänen rotuhygienian perusteoksensa *Vererbung und Auslese* ilmestyi vuonna 1903. Hän lähestyi termiä tutkimalla perinnöllisyyden ja valinnan merkitystä ihmislajin kehitykselle. Huomion arvoista on, että molempien tutkijoiden ajattelun pohjana oli Charles Darwinin teoria luonnonvalinnasta ja siitä edelleen yhteiskunnan käyttöön kehitetyssä sosiaalidarvinismissa. (Mattila 1999, 13–14.)

Kolmas merkittävä oppi-isä rotuteorioiden taustalla oli britannialainen Francis Galton, joka antoi jälkeläisten laadun parantamiseen tähtäävälle toiminnalle nimen eugeniikka. Eugeniikka ja rotuhygienia tarkoittivat käsitteinä lähestulkoon samaa asiaa, vaikka historioitsijat ovatkin niitä usein erillisinä ilmiöinä tutkineet. Rotuhygienia on saanut negatiivisemmän sävyn osakseen, koska se on liitetty herkemmin natsismiin, arjalaisuuden ja Hitlerin ihannointiin. Euge-

niikka on taas haluttu esittää vain pienenä sivujuonteena eurooppalaisen rasismien historiassa. (Mattila 1996, 123.) Eugeniikka-termiä totuttiin käyttämään anglosaksisissa maissa, kun vastaavasti taas saksankielinen Eurooppa ja Pohjoismaat, mukaan lukien Suomi, käyttivät termiä rotuhygieniä (Mattila 1999, 13–14). Selvyyden vuoksi käytän kuitenkin tässä tutkimuksessani koko ajan rotuhygienian käsitettä.

Francis Galton oli Charles Darwinin serkku, joka alkoi jo 1860-luvulla kiinnostua nerouden ja ihmisten eri kykyjen periytymisestä. Hänen johtopäätöksensä mukaan ihmisen luontaiset kyvyt olivat perinnöllisiä, mikä tarkoitti sitä, että tarkkaan harkituilla avioliitoilla oli mahdollista saada muutamien sukupolvien aikana hyvin lahjakas ihmisrotu. Galtonin oman määritelmän mukaan eugeniikka on tiede, joka ”tutkii tulevien sukupolvien [...] rodullisiin ominaisuuksiin vaikuttavia yhteiskunnallisia voimia.” Hänen mielestään ihmisrodun parantaminen oli jokaisen sukupolven velvollisuus, ei taakka. (emt, 13.) Rotuhygieenisen ja eugeenisen ajattelutavan ydin oli siis hyvin pitkälle sama. Sen mukaan ihmisten tuli vaikuttaa siihen minkälaisia lapsia maailmaan syntyi, koska he pystyivät sen tekemään. Molemmissa teorioissa ajateltiin, että perinnöllisyyden lait määräävät viime kädessä jälkeläisten fyysiset, psyykkiset ja moraaliset ominaisuudet. (Mattila 1996, 123–124.)

3.4.3. Rotuhygienian peruspiirteet

Rotuhygieeninen liike syntyi 1800-luvun lopulla. Valistusajasta lähtien ihmiset olivat uskoneet edistykseen ja parempaan tulevaisuuteen, mutta 1800-luvun lopulla usko valoisammasta huomisesta alkoi horjua. Kasvatusta pidettiin merkittävänä ja tärkeänä asiana, mutta sen varaan ei enää uskallettu jättää koko ihmiskunnan laadullisen parantamisen suurta kysymystä. Ihmiskunnan biologisesta kehityksestä ja rodunjalostamisesta alettiin etsiä yhä vahvemmin syitä sekä ratkaisuja myös yhteiskunnassa ilmeneville häiriöille ja ongelmille. (Hietala 1985, 111–114.) 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa oli vallassa vahva usko biologiseen determinismiin. Tällä tarkoitettiin uskoa siihen, että ympäristötekijät eivät voineet vaikuttaa yksilön perimiin ominaisuuksiin. Ihmisten rappeutumisen ja huonojen geenien katsottiin olevan perinnöllisiä ja kasautuvan yhä pahemmaksi taakaksi sukupolvia alaspäin mentäessä. Tuolloin lääketieteen edustajien piirissä vallitsevaksi totuudeksi muotoutuikin ajatus siitä, että mitä ”huonompia” tai ”arvottomampia” lapsen vanhemmat olivat, sitä ”huonompia” ja ”arvottomampia” heidän jälkeläisensä tulisivat myös olemaan, mistä tuli rotuhygienian yksi kantavista ajatuksista. (Mattila 1999, 27, 32–33, 147.)

Sosiaalidarvinismin aloittama rotu-oppien tieteellinen ja poliittinen vallankumous herätti kiinnostusta tarkastella myös kansakuntien ja rotujen väestön sisäistä, määrällistä ja laadullista koostumusta. Uuden rotuajattelun lähtökohdaksi tuli se, että valtion ei pitänyt ainoastaan viedä sivilisaatiota ja rotukehitystä ulkoisesti eteenpäin, vaan sen piti olla myös sisäiseltä väestöltään vahva, voimakas ja sivistynyt. Rotuhygienian yhdeksi keskeisimmäksi kysymykseksi nousikin vähempiarvoisena pidetyn väestönsosan lisääntymisen estäminen ja pysäyttäminen ja se, kuinka se pystyttäisiin toteuttamaan. Rotuhygienian perusajatus oli se, että kansakunnan rotuperinnöstä tulisi ja täytyisi pitää hyvää huolta, jotta kansasta voisi tulla biologisesti paras rotu, ja näin sillä olisi hyvät edellytykset voittaa kansainvälisesti riehuva olomassaolon taistelu. (Isaksson & Jokisalo 2005, 189.)

Rotuhygieenisen ajattelun mukaan vähempiarvoisiksi luokiteltujen ja rappeutuneiden ihmisten katsottiin olevan degeneroituneita. Degeneraation esitettiin taas olevan perinnöllistä ja kaautuvaa, mikä johti lopulta siihen, että myös yhteiskunnissa ilmenevät ongelmat sysättiin degeneraation ja huonojen geenien aiheuttamiksi. Tästä seurasi nopeasti yhteiskunnallisten ongelmien ja ilmiöiden lääketieteellistäminen ja biologisointi. Rotujen sisäisen laadun nähtiin olevan suuressa vaarassa senkin vuoksi, että degeneroituneiden ihmisten luultiin olevan huomattavasti hedelmällisempiä kuin laadukkaan väestönsosan. Rotuhygieenisen ajattelun mukaan lääketiede, hyväntekeväisyys, sosiaalilainsäädäntö ja kaupunkimainen elämäntapa vääristivät luonnollisen, ja rotujen täydellistymisen kannalta ensiarvoisen tärkeän, luonnonvalinnan. Monissa teollistuvissa yhteiskunnissa alkoi vallita näkemys ihmisten eriarvoisuudesta, rappeutumisesta ja hyödyttömistä ali-ihmisistä, jotka aiheuttivat yhteiskunnalle ja laajemmin koko kansakunnalle ongelmia. (emt, 191–192.) Tätä taustaa vasten rotuhygieenisellä ajattelulla oli oiva tilaisuus näyttäytyä ”positiivisessa” valossa yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisijana.

Rotuhygieenisen ajattelun perusajatus oli siis nostaa kansakunnan väestön laadullista tasoa ja kitkeä huonompina ja alempiarvoisina pidetyt geenit väestöstä kokonaan pois. Ajatuksen taustana oli pyrkimys tehdä kansakunnasta optimaalisen vahva ja voimakas sisäisesti, jotta se pystyisi selviytymään hengissä ulkoisessa taistelussa kansakuntien olemassaolosta. Kukaan ei halunnut, että oma kansakunta olisi hävinnyt tämän taistelun ja kadonnut ikuisiksi ajoiksi historian lehdiltä. Nykypäivästä katsottuna ajatus kuulostaa absurdilta, mutta 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alkupuoliskolla eläneille ihmisille ajatusrakennelma oli täyttä todellisuutta. Se oli todellisuutta samalla tavalla kuin nykypäivänä monille ihmisille on todellisuutta pitää tavoiteltavina ja arvokkaina asioina yksilönvapautta, suvaitsevaisuutta ja hyvinvointiyhteiskun-

taa, jossa huolehditaan kansakunnan vähempiosaisista, tämän päivän ”degeneroituneista” ihmisistä.

3.4.4. Rotuhygienian keinovalikoima

Rotuhygienian perusajatus oli siis kitkeä laadultaan arvottomat ja huonoksi katsotut ihmisryhmät väestöstä pois ja täydellistää rotua näin laadukkaampaan suuntaan. Näihin tavoitteisiin pyrittiin degeneroituneiksi katsottujen ihmisryhmien suvunjatkamiseen puuttumisella, avioliittojen säännöstelyllä tai kieltämisellä sekä äärimmilleen vietynä pakkosteriloinneilla. Degeneroituneiksi ihmisryhmiksi katsottiin hieman vaihtelevien painotuksin ja yhdistelmin henkisesti jälkeenjääneet, köyhät, rikolliset, epileptikot, mielisairaat, vammaiset, heikot, tylsämieliset, sokeat sekä kuurot. (Isaksson & Jokisalo 2005, 192–194.) Esimerkiksi Suomessa säädettiin vuonna 1929 avioliittolaki, joka kielsi mielisairaiden ja tylsämielisten avioitumisen. Ja vuonna 1935 säädettiin sterilisointilaki, jonka mukaan tylsämieliset, vähämieliset, mielisairaat ja seksuaalirikolliset voitiin määrätä steriloitaviksi, sekä tehtiin mahdolliseksi steriloida sellaisia vapaaehtoisina ilmoittautuvia ihmisiä, joilla oli vaara saada avioliitossaan vajaa-kelpoisia lapsia. (Luoto 2009, 13–14, 17–19.)

Räikeimmän rotuhygienisen utopian tavoittelija oli kuitenkin Adolf Hitler. Hitlerin keinovalikoimaan rotuhygienian eteenpäin viemiseksi kuuluivat pakkosterilisaatiot, joilla kitkettiin kansakunnan vähempiarvoinen aines pois ja vaalittiin rodun puhtautta. Hitlerin valtaannousun myötä Saksaan perustettiin rotupoliittinen virasto, jonka tarkoitus oli tehdä biologinen inventaario väestöstä. Viraston tavoite oli kartoittaa täydellisesti Saksan väestön terveydentila ja perintötekijät, jolloin kansa olisi voitu jakaa neljään eriarvoiseen kortistoon. Ihmiset olisi jaoteltu joko arvokkaaseen, keskinkertaiseen, välttävään ja vähempiarvoisten kategoriaan. Lopullinen tavoite oli tietenkin poistaa järjestelmällisesti ja radikaalisti vähempiarvoisten muodostama sosiaalinen painolasti ja luoda näin kansakunta ja väestö, joka olisi ollut taloudellisesti, sotilaallisesti ja tieteellisesti ylivertainen muihin kansoihin nähden. (Isaksson & Jokisalo 2005, 195–196.)

Asiaa voi lähteä tarkastelemaan myös toisesta näkökulmasta ja nähdä mielenkiintoiseksi sen kysymyksen kuinka ”tavallinen” kansa saatiin uskomaan ja hyväksymään rotuhygienikkosten ajatukset. Missä vaiheessa suurin osa Eurooppa alkoi unohtaa Ranskan vallankumouksesta lähtöisin olleet teesit vapaus, veljeys ja tasa-arvo vaihtaakseen ne ihmisten räikeään eriarvoi-

seen luokitteluun? Luokitteluun, joka johti avioliittojen sääntelyyn ja kieltämiseen, alempiarvoisina pidettyjen ihmisten syntyvyyden säännöstelyyn ja lopulta pakkosterilisaatioihin. Millä keinoilla ja argumenteilla kansakunnan väestön laadun parantaminen ja sen tarpeellisuus saatiin myytyä kansalle, ja onko mahdollista, että ihmiskunta voi tehdä samat virheet myös tulevaisuudessa? Tämän tutkimuksen tarkoitus ei ole vastata esitettyihin kysymyksiin, mutta ne ovat silti erittäin mielenkiintoisia ja oleellisia havaintoja. Yksi tärkeimmistä syistä oli varmasti yhteiskunnan lisääntyvät ongelmat, jotka sälytettiin huonojen geenien ja degeneroituneiden ihmisten syyksi. Kansalle saatettiin luvata parempi yhteiskunta ja turvallisempi tulevaisuus, kunhan vain degeneroituneet ihmiset saatiin siivottua pois yhteiskunnasta aiheuttamasta sekasortoa ja häiriötä.

4. TUTKIMUSMETODI

4.1. Sisällönanalyysi

Käytän tässä työssä tutkimusmetodeina sisällönanalyysiä sekä Quentin Skinnerin historiallista tutkimusotetta. Skinnerin historiallinen tutkimusote toimii empiirisessä analyysiosiossa osana sisällönanalyysiä. Tutkimusmenetelmät toimivat tutkimuksen työkaluina, joiden avulla käsittelen ja pureudun mahdollisimman syvälle *Suomen Heimon* artikkeleihin ja teksteihin ja teen niistä analyyskejä, joiden avulla pystyn vastaamaan työn alussa esitettyihin tutkimusongelmiin. Ennen kaikkea Quentin Skinnerin historiallinen tutkimusote auttaa avaamaan uusia ulottuvuuksia ja näkökulmia analysoitaessa *Suomen Heimon* artikkeleita historiallisina teksteinä, jotka ovat sidottu tiettyyn kontekstiin. Tämä aikaan ja paikkaan sidottu näkökulma tekee Skinnerin tutkimusotteesta relevantin tässä työssä, koska se tuo huomattavaa syvyyttä tutkimuksen empiiriseen analyysiosioon.

Ensimmäisenä esittelen sisällönanalyysin etenemisen yleisellä tasolla ja siihen sisältyvän käsitteistön, sekä tutkimusmenetelmän käyttöön liittyvät mahdolliset ongelmakohdat ja siihen kohdistuvan kritiikin. Tämän jälkeen pureudun Quentin Skinnerin historialliseen tutkimusotteeseen, jossa käsitellään historiallisten tekstien tulkitsemista tiettyyn aikaan ja paikkaan sidottuna sekä kirjoittajan intention merkitystä ja sen selvittämistä. Lopuksi käsittelen Skinnerin tutkimusotteeseen kohdistettua kritiikkiä sekä pohdin, miten se voi mahdollisesti näkyä tämän tutkimuksen empiirisessä analyysiosiossa sekä asettaako se mahdollisesti joitain rajoituksia tulkinnalle ja analyysille.

Sisällönanalyysi on tutkimusmenetelmä, jolla voidaan analysoida kirjoitettua tai suullista informaatiota sekä tarkastella asioiden eri merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. Sisällönanalyysillä pyritään tietoaineiston tiivistämiseen niin, että tutkittava aineisto ja ilmiö voidaan kuvailla yleistävästi ja selkeästi lukijalle. Analysoitava data voi olla laadullista, kuten esimerkiksi kirjeet, raportit, päiväkirjat tai artikkelit, mutta se voi myös sisältää kvantitatiivisesti mitattavia muuttujia. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 21–23.) Sisällönanalyysiä voidaan pitää myös yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä, jolloin se voidaan liittää erilaisiin analyysikonaisuuksiin ja tehdä sen avulla monentyypistä tieteellistä tutkimusta (Tuomi & Sarajärvi 1999, 93).

Veikko Pietilä määrittelee sisällön erittelyn ”joukoksi menettelytapoja, joita käyttäen dokumenttien sisällöstä voidaan tehdä havaintoja ja kerätä tietoja tieteellisiä pelisääntöjä noudattaen.” Pietilä erottaa toisistaan kaksi erilaista tutkimustapaa. Ensimmäisessä, perinteisemmässä tyyliässä dokumenttien sisältöä pyritään kuvailemaan sellaisenaan, kun taas toisessa, uudemmassa tyyliässä dokumenttien perusteella pyritään tekemään niiden tuottajia tai jotain muita ilmiöitä koskevia johtopäätöksiä. (Pietilä 1973, 4.) Työssäni käytän sisällönanalyysiä kvalitatiivisena tutkimusmetodina, koska se on mielestäni tähän tutkimukseen sopiva analysointitapa etsiessäni vastauksia työn alussa asettamiini tutkimuskysymyksiin. Mitattavien muuttujien ja esimerkiksi tarkkojen sanaluokkien tyyppitelemine ei antaisi tutkittavasta aineistosta vastauksia niihin tutkimusongelmiin, mihin tutkimuksessani pyrin vastaamaan.

Sisällönanalyysi etenee yleisellä tasolla seuraavasti: Ensiksi tutkijan pitää päättää, mikä häntä ylipäänsä aineistossa kiinnostaa. Tämän jälkeen aineisto tulee käydä läpi ja erottaa sekä merkitä ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostuksen piiriin ja jättää kaikki muu pois. Kolmanneksi tutkijan tulee kerätä merkityt asiat yhteen ja erottaa ne muusta aineistosta. Lopuksi aineisto pitää luokitella, teemoittaa tai tyyppitellä ja tehdä siitä yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 1999, 94.) Tässä työssä aion käyttää sisällönanalyysiä apunani analysoidessani lehtiartikkelien tekstejä ja poimiessani niistä merkittävimmät ja mielenkiintoisimmat kohdat esille, joita käytän hyödykseni siltä osin, kun ne heijastavat työni teoreettista viitekehystä. Analyysiosion mielenkiinnon ja syvyyden lisäämiseksi aion tuoda työssäni esille myös esimerkkejä lehtiartikkelien teksteistä. Analyysiosuudessa ja myös läpi koko tämän työn on erittäin merkittävää huomioida tutkittavan kohteen, ilmiön ja tekstien aika- ja paikkasidonnaisuus, mikä luo työhön täysin omanlaisensa kontekstin. Tässä työssä aion käyttää sisällön analyysiä hyvin harkiten ja huolellisesti aikaan ja paikkaan sidottuna välttääkseni tekemästä analyysiä nykypäivästä käsin katsottuna.

Teorialähtöinen sisällönanalyysi perustuu johonkin valittuun teoriaan, malliin tai esimerkiksi auktoriteetin esittämään ajatteluun. Ensiksi tutkimuksessa kuvaillaan teoria, käsitteet tai ajatusmalli, johon analyysi pohjautuu. Tämän jälkeen määritellään ja erotellaan tutkimuksessa kiinnostavat käsitteet. Tutkittava ilmiö tai asia määritellään jo jonkin ennalta valitun ja tunnetun mukaan, jolloin aineiston analyysi ohjaa jo valmiiksi valittu ja aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. Tämän tyyppisessä analyysissä luokat tai kategoriat on jo ennalta hahmoteltu, aineisto sitten myöhemmin vain suhteutetaan niihin. (emt, 100–101.) Työni pohjautuu teorialähtöiseen sisällönanalyysiin, koska empiirisessä analyysiosiossa tehtävä artikkelien tulkinta ja analyysi nojautuvat pitkälti teoreettisen viitekehyksessä esitettyihin teemoihin.

Sisällönanalyysin yksi suurimpia ongelmakohtia on yleisesti se, että tutkimusmetodi on kuvailtu ja esitelty hyvin tutkimuksessa, mutta sen käyttäminen ja sen avulla tehdyt mielekkäät johtopäätökset ovat jääneet kuitenkin hyvin ohuiksi. (Tuomi & Sarajärvi 1999, 110.) Tässä tutkimuksessa ongelma on kuitenkin ratkaistu niin, että sisällönanalyysin tarkoitus on erotella läpikäymistäni 340 *Suomen Heimon* artikkelista merkittävimmät ja kiinnostavimmat tekstit tämän työn kannalta, ja jättää epäoleelliset artikkelit työn ulkopuolelle. Tämän jälkeen tutkimukseen valituista artikkeleista täytyy nostaa esille merkittävimmät kohdat, jonka jälkeen niitä voi teoriapohjaisen sisällönanalyysin mukaisesti analysoida teoreettisen viitekehyksen aihepiirien valossa. Jotta empiirinen analyysiosio ei kuitenkaan jäisi liian ohueksi, niin käytän sisällönanalyysin apuna Quentin Skinnerin tutkimusotetta, joka antaa artikkelien tulkinnalle ja johtopäätöksille lisää syvyyttä ja mielekkyyttä.

4.2. Quentin Skinnerin tutkimusote

4.2.1. Skinnerin lähestymistapa historiallisten tekstien ymmärtämiseen

Sisällönanalyysi ja laadullinen tutkimus muodostavat tälle työlle selkeän metodologisen raamin ja kehyksen, jonka sisällä hyödynnän Quentin Skinnerin ohjelmaa poliittisesta ja historiallisesta tutkimuksesta. Skinnerin historiallinen tutkimusohjelma tarjoaa oivalliset työkalut analysoitaessa historiallisia lehtikirjoituksia, joiden tarkoitus oli ilmestymisaikanaan ottaa osaa ja kantaa merkittäviin yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kysymyksiin sekä teemoihin. Skinnerin historiallinen ohjelma soveltuu erinomaisesti käytettäväksi tässä työssä, koska sen avulla pystyn aukaisemaan *Suomen Heimon* teksteistä uusia näkökulmia ja pelivaraa tulkinnoille sekä löytämään mahdollisimman oikean tulkinnan historiallisille teksteille. Skinnerin ohjelman yksi tärkeimmistä anneista tämän työn kannalta on historiallisen kontekstin, ajan sekä paikan säilyttäminen puhtaan historiallisena, jotta siihen ei sotkeudu tutkijan nykypäivänä pitämiä tosiseikkoja tai käsitteistöä. Skinnerin ajattelun ymmärtämiseksi on huomioitava, että hänen filosofisena taustanaan on J.L. Austinin ym. puheaktiteoriat. Tämä suuntaus kohdistaa huomion kielen käyttöön, jolloin kieltä tulkitaan toimintana ja resurssina vastakohtana kielijärjestelmälle, joka on enemminkin strukturalististen kieliteorioiden mielenkiinnon kohde. (Palonen 1996, 139, 141–143.)

Quentin Skinner lähtee liikkeelle omassa historiallisessa ohjelmassaan siitä peruskysymyksestä, kuinka historiallisia tekstejä voidaan ymmärtää tai tulkita oikein parhaalla mahdollisella tavalla? Hänen mukaansa tekstin ymmärtäminen pelkästään kontekstin tai tekstin itsensä kautta ei ole riittävän laaja tai kattava lähestymistapa. Skinner kritisoi myös lähestymistapaa, jossa historiallisista kirjoituksista yritetään etsiä ajatonta viisautta tai universaaleja totuuksia, koska tällöin tekstin todellinen ymmärtäminen hämärtyy. Tekstejä pitäisi Skinnerin mukaan lähestyä enemmän siitä näkökulmasta, mitä kirjoittaja todella sanoo suhteutettuna kirjoitusajankohdan kontekstiin. Jos tekstiä yrittää ymmärtää pelkästään puhtaan tekstuaalisesti, niin tulkitsija sortuu usein lukemaan tekstiä omien odotustensa ja kokemustensa kautta. Skinner korostaa tekstin tulkittamista sen oikean kontekstin kautta myös sen takia, että näin tulkitsija välttää parhaiten anakronistista historiantulkintaa. Anakronistisella historiantulkinnalla hän tarkoittaa sitä, että tulkitsija saattaa ymmärtää tekstin vastaavan sellaisiin kysymyksiin tai ongelmiin, joihin se ei olisi edes voinut kirjoitusajankohtansa huomioon ottaen vastata tai, että kirjoittaja olisi käyttänyt jotain tiettyä käsitteistöä tai termistöä samalla tavalla kuin se olisi ollut käytävissä tai ymmärrettävissä nykypäivänä. Skinnerin mukaan tekstiä ei kuitenkaan pidä tulkita tai ymmärtää pelkästään kontekstuaaliselta pohjalta, koska tällöin kirjoittajan teko tai intentio voi jäädä kokonaan saavuttamatta. (Skinner 1988a, 29–33, 59.)

4.2.2. Kirjoittajan intentio ja tekstin illokuutiot

Skinnerin filosofisen taustan ymmärtäminen on senkin takia tärkeää, että hän käyttää omassa metodologisessa ohjelmassaan paljon J.L. Austinin ym. esittämän puheaktiteorian erityissanastoa. Olennaisinta J.L. Austinin ym. kehittämässä puheaktiteoriassa Skinnerin ohjelman ymmärtämisen kannalta on se, että jakoa sanojen ja tekojen välillä ei voi tehdä, vaan kaikki sanat ovat jo myös tekoja, puheakteja. (Palonen 1996, 144.) Jotta voisi ymmärtää parhaalla mahdollisella tavalla historiallisia tekstejä, niin lukijan on Skinnerin mukaan tärkeää keskittyä kolmeen kysymykseen. Ensiksi lukijan pitää pohtia, mitä tekstin sanat ja lauseet todellisuudessa merkitsevät, minkä jälkeen hänen pitää kysyä, mitä kyseinen teksti merkitsee lukijalle? Kolmanneksi ja tärkeimmäksi kysymykseksi Skinnerin mukaan nousee kuitenkin se, mitä kirjoittaja tarkoittaa sillä, mitä hän sanoo tekstissään? Tähän kolmanteen kysymykseen Skinner etsii syvällisimmin vastausta, koska se on hänen mukaansa avain historiallisten tekstien ymmärtämiseen ja tulkintaan. Skinnerin mukaan kirjoittajan motiivien ymmärtäminen lisää tietoisuutta siitä, minkä takana kirjoittaja seisoo tekstiä kirjoittaessaan ja mikä hänen ’ulkopuolinen’ suhteensa tekstiin on ollut kirjoitushetkellä. (Skinner 1988b, 70, 73.)

Skinner pitää kuitenkin huomattavasti tärkeämpänä työn 'sisällä' olevan kirjoittajan intention tavoittamista, kuin työn 'ulkopuolella' sijaitsevien kirjoittajan motiivien ymmärtämistä. Tätä kirjoittajan intentiota tai aikomusta hän kutsuu J.L. Austinin tapaan illokutionaariseksi voimaksi (*illocutionary force*), joka voi ilmetä työssä illokutionaarisina tekoina (*illocutionary act*), kuten esimerkiksi erilaisina lupauksina, varoituksina jne. Historiallisen tekstin oikein tulkitsemisen tai ymmärtämisen kannalta on Skinnerin mukaan ratkaisevinta ymmärtää tai tavoittaa nimenomaan tämä kirjoittajan intentio tai toisin sanoen tekstin illokutionaarinen voima. Skinnerin mukaan tekstistä voi etsiä myös sen perlokutionaarista voimaa (*perlocutionary force*), joka vastaa siihen, mitä kirjoittaja on pyrkinyt tekstillään saavuttamaan tai mihin hän on pyrkinyt sillä vaikuttamaan. Skinner kuitenkin korostaa kaiken aikaa, että perlokuutioita tärkeämpää on tavoittaa kirjoittajan illokutionaarinen intentio, joka vastaa siihen, mitä kirjoittaja on voinut tarkoittaa tehdä sillä mitä hän on kirjoittanut. (Skinner 1988b, 74–75.)

Ymmärtääkseen tekstin illokutionaarisen voiman, eli kirjoittajan pääintention tekstistä, on Skinnerin mukaan ymmärrettävä, mitä kirjoittaja on tarkoittanut kirjoittaessaan tietyllä tavalla. Toisin sanoen, jotta historiallista tekstiä voi ymmärtää parhaalla mahdollisella tavalla, pitää Skinnerin mukaan ymmärtää, mitä kirjoittaja on voinut tarkoittaa työllään sekä tietää mahdollisimman tarkasti kirjoittajan intentio tekstiä kirjoittaessa. Skinnerin mukaan kirjoittajan intention voi löytää tai ymmärtää parhaiten keskittymällä itse tekstin lisäksi niihin konventioihin ja teemoihin joita teksti käsittelee. Jotta tulkitsija voisi ymmärtää, mitä kirjoittaja on ollut tekemässä, hänen pitää ensin tietää tekstin kirjoitusajankohtana vallinneiden asioiden tila ja luonne, ja ne teemat, joita silloin on pidetty tärkeinä ja merkityksellisinä. Toisin sanoen on tärkeää huomata, että kirjoittaja ei ole voinut puhua esimerkiksi tulevaisuuden teemoista tai aiheista, eikä hän ole välttämättä käyttänyt tekstissä esiintyviä termejä tai käsitteitä niissä tarkoituksissa tai samalla tapaa, miten me niitä tänä päivänä käytämme. Kontekstin lisäksi Skinnerin mukaan kirjoittajan intention voi löytää myös keskittymällä kirjoittajan mentaaliseen maailmaan. Tällä Skinner tarkoittaa sitä, että on tärkeää tutustua siihen maailmaan, johon kirjoittaja on saattanut empiirisesti uskoa, sillä se on todennäköisesti hyvin erilainen kuin tulkinta-ajankohtana vallitseva empiirinen uskomusjärjestelmä. Toisin sanoen, Skinner kehottaa ottamaan huomioon sen maailman, ajan, paikan ja ne uskomusjärjestelmät, jotka ovat olleet voimassa, kun teksti on kirjoitettu. (emt, 75–78.)

Skinnerin lähestymistapa historiallisten tekstien ymmärtämiseen ja tulkintaan kontekstin, uskomusjärjestelmien, vallitsevan maailman, ajan sekä paikan kautta on lähes kaiken kattava,

mutta ei silti täydellinen. Vaikka Skinnerin historiallisen tutkimusotteen kautta voi päästä mahdollisimman lähelle oikeaa tulkintaa ja ymmärrystä historiallisista teksteistä, niin huomionarvoista on myös se, että koskaan ei voi tehdä täydellistä tulkintaa kirjoittajan puolesta. Vaikka kirjoittajan intention pystyisi saavuttamaan Skinnerin tutkimusotteen kautta, niin täytyy kuitenkin muistaa, että tulkinta on aina pelkästään tulkinta ja yritys ymmärtää kirjoittajan alkuperäistä intentiota ja ajatusta, jota ei kuitenkaan voi koskaan saavuttaa täydellisesti. Väärinymmärrykselle ja virhetulkinnalle pitää näin ollen jättää aina mahdollisuus, koska jokainen lukija tekee omanlaisensa tulkinnan tekstistä eikä kukaan voi matkata ajassa taaksepäin selvittääkseen absoluuttista totuutta asiasta. Vaikkakin Skinnerin tutkimusotteen avulla voi päästä mahdollisimman lähelle oikeaa tulkintaa, niin silti pitää kuitenkin aina muistaa, että jokainen tulkinta on kuitenkin tulkitsijan oma näkemys tekstistä.

4.2.3. Skinnerin historiallisen tutkimusotteen kriittinen tarkastelu

Quentin Skinnerin edustama, vahvasti kontekstiin sidottu, metodi tutkia historiallisia tekstejä on saanut osakseen myös paljon arvostelua ja kritiikkiä. Esittelen tässä kahden kriitikon, Joseph V. Femia, joka toimii nykyään poliittisten teorioiden professorina politiikan tutkimuksen laitoksella Livenpoolin yliopistossa sekä jo nyt edesmenneen Martin Hollisin, joka toimi artikkelin kirjoitushetkellä filosofian professorina Itä-Anglian yliopistossa, näkemykset Skinnerin historiallisen tutkimusotteen heikkouksista. Tämän jälkeen tarkastelen kritiikkejä ja Skinnerin metodin mahdollisten ongelmakohtien asettamia haasteita nimenomaan tämän työn toteuttamisen näkökulmasta katsottuna. Joseph V. Femia kutsuu Quentin Skinnerin edustamaa tutkimusotetta revisionistisen koulukunnan opeiksi, johon kuuluvat myös muun muassa J. G. A. Pocock ja John Dunn. (Femia 1988, 156.)

Joseph V. Femia (1988) näkee Quentin Skinnerin historiallisen tutkimusohjelman monin paikoin puutteellisenä ja virheellisenä. Femia lähtee Skinnerin kriittisessä tarkastelussa liikkeelle hänen viidestä ennako-oletuksestaan, jotka edeltävät historiallisten tekstien tulkitsemista. Näiksi viideksi tarkastelun kohteeksi joutuvaksi Skinnerin ennakkoehdoksi Femia nostaa ensimmäisenä (1) ajatuksen, jonka mukaan poliittisesta tai sosiaalisesta todellisuudesta ei voi johtaa universaaleja totuuksia. Toiseksi (2) ajatuksen siitä, että historiallisia tekstejä on tulkittava tiukasti omassa kontekstissään. Kolmanneksi (3) Skinnerin näkemyksen siitä, että historioitsija ei saisi tulkita tai analysoida tekstiä omien ennakkoehtojensa ja -näkemystensä kautta. Neljänneksi (4) ajatuksen siitä, että todellisuus vaatii, että historioitsija keskittyy siihen mitä

tulkinnan alla olevan tekstin kirjoittaja on tietoisesti tarkoittanut sanoa. Viidenneksi (5) ja viimeiseksi ennakkoehdoksi Femia nostaa Skinnerin tutkimusohjelmasta kriteerin, jonka mukaan historioitsija ei saa sortua anakronistiseen historiantulkintaan. Femian mukaan tätä kriteeriä on kuitenkin mahdoton noudattaa, koska yksikään ajattelija tai kirjoittaja ei edes itse selviäisi myöhemmin tehtävästä testistä, jossa katsottaisiin onko hänen oma tekstinsä kriteerin mukainen ja jossain määrin riippuvainen kyseisestä anakronistisesta historiantulkinnasta. (Femia 1988, 157.)

Femian (1988) näkemyksen mukaan Skinner uskoo, että neljä viimeistä (2-5) ennakkoehtoa täyttyvät loogisesti ensimmäisen (1) ennakkoehdon täyttymisen johdosta, mikä on kuitenkin Femian mukaan virheellinen tulkinta. Femian ajattelussa nämä neljä viimeistä ehtoa vähentävät ja pelkistävät historiallisten tekstien tulkinnan pelkäksi steriiliksi alkuperäisten tai puhtasrotuisten älykköjen juhliksi. Femia itse argumentoi sen puolesta, että ajatukset voivat varjella tai sisältää paljonkin jotain sellaista, mitä voi kutsua pysyväksi arvoksi, vaikka ne itsessään olisivat epätosia ja aikansa eläneitä. Ajattelijat työskentelevät itse älyllisessä traditiossa, joka jossain määrin ylittää ja jättää ahtaan kontekstin varjoonsa. Kaikki historia on nähtävä Femian mukaan sen aikaisena historiana, mutta historian tutkiminen on ainoastaan arvokasta jos se valaisee tämän päivän ongelmia tai tarpeita. Ei myöskään ole tarpeellista eikä toivottavaa, historiallisesta näkökulmasta katsottuna, ymmärtää ajatuksen muotoa vain ja ainoastaan kirjoittajan tarkoittamassa mallissa. (emt, 157–158.)

Femian ajattelun voi tulkita ja yksinkertaistaa niin, että hänen mukaansa Skinnerin metodi kuitistaa tai ajaa historiallisten tekstien tulkinnan liian ahtaaseen tilaan, jossa on vaikea hengittää, ja tulkinnasta tulee liian lattea ja ohut eikä se ota tarpeeksi näkökulmia huomioon. Femian kriittinen näkemys osoittaa myös tämän työn valossa tarkasteltuna Skinnerin metodista erään sen suurimmista heikkouksista. Jos historiallisten tekstien tulkinnan tekisi tässä tutkimuksessa puhtaasti vain historialliseen aikaan ja paikkaan sidottuna, niin analyysistä tulisi hyvin ohut ja tulkinnallisesti erittäin köyhä ja mitäänsanomaton. Tämän vuoksi nykypäivästä lähtöisin olevat teoriat, kansallisen identiteetin rakentumisesta, toiseudesta, me ja muut -ajattelusta sekä rotuhygieenisestä ideologiasta antavat analyysille heijastepinnan, jonka avulla tulkinta valaisee myös tämän päivän kysymyksiä ja tarpeita eikä yritä pelkästään ymmärtää kirjoittajan ajatusta tekstin kirjoitushetkellä. Tällä tavoin hyödyntämällä Skinnerin tutkimusmetodia sekä lisäämällä historiallisten tekstien tulkintaan nykypäivän tietämyksen, on mahdollista saavuttaa vielä askeleen pidemmälle viety analyysi historiallisista teksteistä.

Martin Hollisin (1988) mukaan historiallisia tekstejä tulkittaessa pitää esittää ja vastata neljään kysymykseen, jotta voi ymmärtää tekstin merkityksen mahdollisimman hyvin. Ensimmäinen kysymys liittyy tulkittavan tekstin ilmeiseen merkitykseen, eli siihen, mitä tekstin kirjoittaja on onnistunut kirjoittamaan? Toinen kysymys sisältää piilomerkityksen, eli mitä kirjoittaja tarkoitti kirjoittamalla tietyllä tavalla? Kolmantena Hollis nostaa tarkasteluun ilmeisen selityksen, eli miksi joku tietty lause oli juuri sopiva johonkin tiettyyn kohtaan tekstissä? Neljäs kysymys tarjoaa taas piilonselityksen, eli mikä oli kirjoittajan motiivi ylipäänsä kirjoittaa teksti julki? Hollisin mukaan Quentin Skinnerin tutkimusote pyrkii vastaamaan näistä kolmeen ensimmäiseen kysymykseen, mutta ei neljänteen. Kunnioittaakseen Skinnerin muuten yksityiskohtaista lähestymistapaa Hollis vaatii, että myös neljänteen kysymykseen kirjoittajan motiiveista tulisi pyrkiä vastaamaan. (Hollis 1988, 136.)

Hollis (1988) yhtyy ajattelussaan Skinnerin kanssa siinä, että myös hänen mielestään toimijasta tai esimerkiksi historiallisen tekstin kirjoittajasta kannattaa tehdä niin rationaalinen kuin mahdollista. Hollis kuitenkin kritisoi Skinnerin tutkimusohjelmaa siitä, että sen mukaan toimijan rationaalisuuden arvioinniksi riittää, että toteaa hänen aitoutensa ja saavuttaa sitä kautta toimijan intention tai tarkoituksen. Hollisin ajattelun ideana on kohdella merkityksellisiä tekoja samalla tavalla kuin historiallisia tekstejä, eli tulkitsemalla niitä illokuutioiden ja perlokuutioiden avulla, eikä todeta pelkästään, että lause oli rationaalinen tai järkevä. Hollisin mukaan viehätysvoima piilee siinä, että historioitsija voi pyörittää toimijan tarinaa yhä uudelleen ympäri ja myös lisätä toimijalle ominaisuuksia, joita Skinnerin ajattelussa ei tarvitse edes kyseenalaistaa. Hollis myös muistuttaa, että toimijalla tai kirjoittajalla on saattanut olla useampi kuin yksi motiivi, joka saattaa näyttäytyä kontekstin valossa oikealta, mutta joka ei todellisuudessa kuitenkaan pidä paikkaansa. (emt, 139–140.)

Hollis näkee Skinnerin tutkimusohjelman heikkouden siinä, että se päästää tulkitsijan toimijan tai kirjoittajan motiivin tarkastelussa liian vähällä. Tällä hän tarkoittaa sitä, että tulkitsijan pitäisi yrittää nähdä syvemmälle toimijan tai kirjoittajan motiiveihin eikä välttämättä tarttua siihen ilmeisimpään vaan ymmärtää, että samalla teolle tai tekstille on voinut olla kirjoittajan ajatuksissa monia eri motiiveja. Tämä kriittinen näkemys asettaa myös omat rajansa tämän tutkimuksen artikkeleita analysoidessa. Vaikka tutkimuksen empiirisessä analyysiosiossa käytetään Skinnerin kontekstiin sidottua tutkimusmetodia hyödyksi heijastamalla ajasta ja paikasta nousevia tulkintoja *Suomen Heimon* artikkeleista, niin analyysistä ei saa kuitenkaan tulla

liian sokea kontekstille, jolloin muiden kirjoittajan mahdollisten motiivien ja intentioiden näkeminen peittyi kokonaan.

Skinnerin tutkimusohjelma edellyttää, että historiallinen konteksti on läsnä analyysia ja tulkintaa tehdessä, mikä tulee näkymään myös analyysiosion kieliasussa ja sanavalinnoissa, jotka ovat hyvin kaukana ja eroavat tämän päivän ajatusmaailmasta ja kirjoitusasusta. Empiirinen analyysiosio jakautuu viiteen lukuun, joissa kussakin käsitellään kahdesta neljään *Suomen Heimon* artikkelia. Jokainen alaluku käsittelee yhden artikkelin, jossa ensin esitellään artikkelin sisältö käyttäen hyväksi suoria lainauksia, jotka ilmentävät ja aukaisevat entistä selkeämmin Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaa ja maailmankuvaa kuin pelkkä tekstin esittely. Tämän jälkeen tulkitsen ja teen analyysin jokaisesta artikkelista sisällönanalyysin ja Skinnerin historiallisen tutkimusohjelman avulla peilaten samalla tulkintoja aiemmin esiteltyyn teoriakokonaisuuteen.

5. EMPIIRINEN ANALYYSI

Tutkimusmetodi-luvun osoittamalla tavalla tämän työn empiirinen analyysiosio jakautuu rakenteeltaan viiteen eri lukuun, joissa analysoin työn aihepiirien ja teoreettisen viitekehyksen kannalta merkittävimmät ja parhaalla mahdollisella tavalla alussa asetettuihin tutkimusongelmiin vastaavat *Suomen Heimon* 15 artikkelia. Ensimmäinen luku (5.1) käsittelee suomalaista rotukysymystä ja sitä millä tavalla kieli, rotu ja kansallisuus kytkettiin yhteen. Pohdin luvussa myös *Suomen Heimon* kautta välittyvää Akateemisen Karjala-seuran ihannekuvaa suomalaisesta ihmisestä sekä ajatuksia ja suhtautumista kansainväliseen rotupolitiikkaan. Toisessa luvussa (5.2) käsitellään heimokysymystä ja Akateemisen Karjala-seuran heimotyötä ja ennen kaikkea sitä, millä perusteilla ja oikeutuksella AKS:n keskuudessa tietyt heimot ja kansat luokiteltiin heimoveljiksi ja suomen sukuisiksi heimoiksi, ja toiset taas jätettiin ulkopuolelle. Käsitellen luvussa myös sitä, mitä Akateeminen Karjala-seura pyrki saavuttamaan heimotyöllä tai niin sanotulla heimoveljeydellä, ja miksi se oli heidän mielestään niin äärimmäisen tärkeä ja merkittävä asia.

Kolmannessa luvussa (5.3) käsitellään Akateemisen Karjala-seuran Suur-Suomi-pyrkimystä ja sen perustelua sekä oikeutusta. AKS:n Suur-Suomi-ajatukseen kytkeytyivät vahvasti aktiivinen kansallistunto, luja maanpuolustustahto sekä sisäisesti ja ulkoisesti vahva kansallisvaltio, joita käsitellään myös kolmannessa luvussa. Neljännessä luvussa (5.4) pureudutaan AKS:n suhtautumiseen venäläisyyttä ja venäläisiä kohtaan mahdollisina toisina ja sitä kautta myös mahdollisina suomalaisen kansallisidentiteetin rakennuskappaleina. Luvussa käsitellään myös sitä miten ryssävihaa perusteltiin seuran keskuudessa, ja mitä vihan lietsonnan levittämisellä koko kansan keskuuteen yritettiin saavuttaa. Viimeisessä luvussa (5.5) käsitellään Akateemisen Karjala-seuran suhtautumista ruotsalaisiin ja Ruotsiin sekä myös muihin länsivaltioihin. Pohdinta pureutuu ennen kaikkea rodullisiin näkökohtiin ja siihen halusiko AKS, että Suomi sijoitettaisiin kansana ja rotuna länsimaisten kansojen kanssa samaan viiteryhmään vai näkivätkö he Suomen selkeästi omana ja erityislaatuisena kansakuntanaan?

Käytän analyysiosiossa hyväkseni sisällönanalyysia ja Quentin Skinnerin historiallista tutkimusotetta. Empiirisen analyysin ensisijainen tarkoitus on peilata jokaista artikkelia työssä aiemmin esitettyyn teoreettiseen viitekehykseen toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla rakentuvasta kansallisidentiteetistä sekä siihen mahdollisesti kytkeytyvästä rotuhygieenisestä

ideologiasta. Artikkelien analysoinnin toinen tarkoitus on tämän peilauksen avulla tehdä tulkinta ja vastata työn alussa esittämäni tutkimusongelmaan, kuinka vahvasti nämä teoriat ilmenivät Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa ja mihin suuntaan he mahdollisesti halusivat ja yrittivät kehittää niiden avulla suomalaista kansallisidentiteettiä? Kolmas analyysiosion tarkoitus on vastata siihen tutkimuskysymykseen, kuinka AKS mahdollisesti perusteli ja argumentoi toiseuden, me ja muut -ajattelun sekä rotuhygieenisen ideologian käytön kansallisidentiteetin rakentamisen työkaluina?

5.1. Kansan ja rodun määrittely Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa

Empiirisen analyysiosion ensimmäinen luku käsittelee kansojen ja rotujen määrittelyä Akateemisen Karjala-seuran näkemyksen mukaan. Nähtiinkö kansojen ylipäänsä omaavan yhtäläisiä rodullisia piirteitä tai ominaisuuksia AKS:n keskuudessa ja jos nähtiin, niin minkälaisien tekijöiden ajateltiin määrittävän ihmisten kuulumista samaan rotuun tai heimokansoihin ja mihin viiteryhmään AKS sijoitti suomalaisen rodun ja kansan? Näiden teemojen käsittely ja avaaminen ensimmäisessä luvussa ovat tärkeitä sen takia, koska ne luovat pohjan ja perustan tuleville luvuille. AKS:n näkemyksen avaaminen kansallisesta identiteetistä, ihannekansalaisesta ja -kansasta, suomalaisen rodun määrittelystä sekä suhtautumisesta kansainväliseen rotupolitiikkaan luovat tärkeän perustan tälle työlle. Sen perustan avulla tämä työ voi vastata myöhemmin kysymykseen kuinka kyseistä identiteettiä ja kansaa on haluttu mahdollisesti rakentaa toiseuden ja me ja muut -ajattelun avulla ja sisältyikö siihen rotuhygieenistä ideologiaa.

Käsittelen aihepiiriä analysoimalla neljä *Suomen Heimon* artikkeleita. Ensimmäinen artikkeli on vuodelta 1937 ja siinä käsitellään kielen ja rodun yhteenkuuluvuutta ja ajan uusinta tieteellistä tutkimusta, joiden mukaan kielellinen yhtäläisyys ei enää todistaisikaan kansojen rodullista veljeyttä. Toinen artikkeli on vuodelta 1943 ja otsikkonsa mukaan se käsittelee ajatuksia suomalaisen ihmisen ihanteesta. Kolmas artikkeli on vuodelta 1924 ja siinä käsitellään pitkälti suomalaisen kansan ihannetta ja identiteettiä, mitä kohden Akateemisen Karjala-seuran mielestä Suomen kansan oli hyvä ja lähes välttämätöntä pyrkiä. Neljäs artikkeli on vuodelta 1937 ja se käsittelee puhtaasti seuran suhtautumista kansainväliseen rotukysymykseen ja rotupolitiikkaan, jota harjoitettiin erityisesti Saksan toimesta juutalaisia kohtaan.

5.1.1. ”Kieli ja rotu”

Suomen Heimon (1937) artikkelin *Kieli ja rotu* päätarkoitus on ratkaista Akateemisen Karjala-seuran kanta siihen, todistaako kielisukulaisuus rotusukulaisuutta vai onko artikkelin alussa esitetty ajan uudet tieteelliset suunnat, joissa kielinäkökohtia ei pidetä enää ratkaisevana vaan antropologia ja biologia ovat lähempänä totuutta, oikeassa? Kirjoittaja tuo tämän hyvin selkeästi esille tekstin alussa:

”Meidän on siis syytä ratkaista kantamme kysymykseen, todistaako kielisukulaisuus ollenkaan rotusukulaisuutta, tai jos todistaa, miten ja missä määrin suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvien kansojen keskuudessa” (*Suomen Heimo* 1937, 139).

Tekstistä käy ilmi, että yleisesti monien vastaus yllä esitettyyn kysymykseen olisi kielteinen, ja kirjoittaja esitteleekin laajasti uusia ja erilaisia lähestymistapoja rotusukulaisuuden uusista todistamistavoista. Artikkeliki kääntyy kuitenkin nopeasti vasta-argumentoinniksi, jossa aiemmin esitetyt tieteellisen lähestymistavat kumotaan, tai ainakin niitä epäillään vahvasti. Artikkelissa esitellään myös hyvin perusteellisesti se, että kielirajat eivät lankea täydellisesti yhteen roturajojen kanssa, koska kielirajat ovat kuitenkin loppujen lopuksi jossain määrin myös liikkuvia ja häilyviä. Kirjoittaja perustelee kuitenkin erittäin pontevasti erityisesti sitä, miksi suomalais-ugrilaisessa tapauksessa väittämä ei pidä paikkaansa:

”Ja mitä tulee tähän kielirajan siirtymiseen, niin sääntönä yleisestikin ja erityisesti suomalais-ugrilaisella puolella on pidettävä, että se on seurausta väestön runsaslukuisesta ja pysyväisestä asettumisesta vieraskielisten keskuuteen [...]. Roturaja on siis tällöinkin pyrkinyt seuraamaan kielirajaa. Puhtaampirotuisten ympärille on syntynyt sekarotuinen vyöhyke, josta kieli on levinnyt edelleen täysin vierasrotuisille vain ani harvoin, poikkeuksellisten edellytysten vallitessa.” (*Suomen Heimo* 1937, 140.)

Lopulta artikkelissa perustellaan erittäin vahvasti suomalais-ugrilaisen kielirajan ja roturajan yhteenkuuluvuutta muun muassa seuraavilla tavoilla:

”Kaiken sen nojalla, mitä voimme tietää suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvain kansojen vanhemmista vaiheista, meidän on päätettävä, että näille kielille on ollut ominaista suurempi ekspansio alaisuus kuin mitä ekspansio on ollut. [...] Kieliraja on siis ollut paljon suurem-

massa määrässä peräytyvä kuin etenevä. [...] Siellä, missä kielirajan peräytyminen on suurempi ja eteneminen pienempi, niin kuin suomalais-ugrilaisella taholla on laita, kohoavat siis kielinäkökohdat ei ainoastaan huomioonotettavaksi, vaan myös suorastaan ratkaiseviksi todistuskappaleiksi rotusukulaisuutta määrättäessä. ” (Suomen Heimo 1937, 140.)

Artikkelin viimeisessä lauseessa kirjoittaja ei jätä epäilystä, mitä hän vastaa alussa esittämäänsä kysymykseen kielen ja rodun yhteenkuuluvuudesta:

”Me voimme ja meidän tulee tarkoittaa nykyisten suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvain kansojen yhteistä verisukulaisuutta kerran olleeseen kantakansaan, puhua suomalais-ugrilaisesta rodusta.” (Suomen Heimo 1937, 140.)

Artikkelista voi tehdä selkeästi päätelmän, että kirjoittajan tarkoitus ja intentio oli todistaa uudet tieteelliset rotusukulaisuutta todistavat lähestymistavat suurilta osin virheellisiksi, ja että suomalais-ugrilainen rotu ja heimoveljeys ovat olemassa ja tämä yhteenkuuluvuus määrittyy nimenomaan kielen perusteella. Nykypäivästä asiaa katsoen voidaan tietenkin olla kirjoittajan kanssa hyvin eri mieltä ja kuten Sjöbergkin (1999) on kuvaillut, että kansojen jaottelu on erittäin hankala tehtävä, ja vielä haasteellisemmaksi se käy, jos yrittää löytää jaotteluperustetta, joka toimisi yhtä hyvin jokaisessa tilanteessa. Usein kansaksi, heimoksi tai kansakunnaksi mielletäänkin ryhmä yksilöitä, jotka ovat sopineet tai kokevat kuuluvansa samaan kansaan. Kansan jaottelun yksi tärkeimpiä perusteluita on usein kieli, vaikka esimerkiksi nykypäivänä tiedetään, että suomalais-ugrilaisia tai germaanisiksi kansoja ei ole olemassakaan, niin on kuitenkin selkeästi erotettavia suomalais-ugrilaisia ja germaanisiksi kieliryhmiä. (Sjöberg 1999, 62–63.) Artikkelin tekstin tarkastelu tässä yhteydessä ei ole kuitenkaan mielekästä nykypäivän tietojen valossa, vaan erityisen tärkeää on eläytyä artikkelin kirjoitusajankohdan maailmaan ja pohtia, miksi kirjoittajalle, ja laajemmin koko Akateemiselle Karjala-seuralle, oli erityisen tärkeää todistaa, että suomalaiset kuuluvat nimenomaan suomalais-ugrilaiseen roturyhmään tai heimoryhmään?

Artikkelin kirjoitusajankohtana, vuonna 1937, elettiin kansallisvaltioajatuksen kultakautta, jolloin kansojen rajat nähtiin usein määrittyvän niin sanottujen rotusukulaisuus- ja heimoveljeysrajojen mukaan. Isakssonin & Jokisaloon (2005) mukaan sosiaalidarvinismin leviäminen ja suuri suosio perustui siihen oletukseen, että kulttuuri, yhteiskunta ja ihmisen konstituutio olivat kaikki rodun määräämiä, tai ainakin läheisessä suhteessa siihen. Ihmisyhteiskunnan kat-

sottiin edistyvän luonnonlakien mukaisesti maailmanlaajuisessa olemassaolon taistelussa, jossa voittajaksi nähtiin selviytyvän aina sen kansan, joka oli fyysisesti ja sivistyksellisesti kehittyneempi, ja näin alempiarvoinen kansa tai rotu sai väistyä välttämättömän kehityksen tieltä. (Isaksson & Jokisalo 2005, 179, 182.) Myös Akateemisen Karjala-seuran piirissä oli vahva usko siihen, että kansakunnan piti harjoittaa ekspansiivista ja aktiivista pyrkimystä suuruuteen, koska passiivisuuteen vaipunut kansa on tuomittu häviämään historian lehdiltä (Suomen Heimo 1933, 80–81). Tähän oletukseen pohjautui myös AKS:n keskeisin tavoite, joka oli Suur-Suomi-pyrkimys, jolla taattiin vahva, kestävä ja luja isänmaa.

Kirjoittajan tarkoitusta ja artikkelia voisi siis tulkita niin, että Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa todella uskottiin, että kielellinen yhteys todistaa rotusukulaisuutta. Tämän vaihtoehdon he saattoivat valita tarjolla olevista suunnista siksi, koska sen myötä he pystyivät suhteellisen loogisesti ja selkeärajaisesti perustelemaan sen, mitkä kansat ja heimot kuuluivat suomalais-ugrilaiseen rotuun. Kielellisen ja rodullisen yhteyden puolesta taisteleminen voidaan nähdä myös tärkeäksi siksi, koska AKS saattoi haluta, että juuri kielellinen peruste sisällyttää suomalais-ugrilaiseen rotuun ne kansat, jotka he haluavatkin Suur-Suomi-pyrkimyksessään ja laajenemisessaan nähdä siihen kuuluvaksi. Suur-Suomi-hankkeelle ja laajalle yhteistyölle sekä läheisille suhteille heimokansojen kanssa piti löytyä myös hyväksyttävä ja pitävä oikeutus niin AKS:n kuin kansankin keskuudessa, ja se löytyi nimenomaan rodullisesta yhteenkuuluvuudesta. Sillä oikeutettiin Suomelle ja Suomen heimokansoille tietyt valtiolliset rajat ja muun muassa Suomen laajentuminen, ja tätä kautta myös aktiivinen ja ekspansiivinen pyrkimys, joka takaisi sen, että suomalais-ugrilainen rotu säilyisi maailmankartalle, eikä kukaan valtaisi tai ajaisi sitä pois historian lehdiltä.

5.1.2. AKS:n ajatuksia suomalaisen kansan ja ihmisen ihanteesta sekä kehityksestä

Tässä alaluvussa käsittelen suomalaisen kansan ja ihmisen ihannetta ja kehitystä Akateemisen Karjala-seuran silmin. Analysoin teemaa kahden eri *Suomen Heimon* artikkelin pohjalta. Ensimmäinen artikkeli on vuodelta 1924 ja siinä käsitellään suomalaisen kansan heikkouksia ja toivottuja kehityssuuntia. Toinen artikkeli on vuodelta 1943 ja siinä pureudutaan suomen kansan vahvoihin ja suuriin ominaisuuksiin ja myös maalataan kuvaa tulevasta ihmisihanteesta. Ensimmäinen artikkeli on julkaistu muutama vuosi Akateemisen Karjala-seuran perustamisen jälkeen ja toisen artikkelin ilmestymisajankohta oli vuosi ennen seuran lakkauttamista. Vertailemalla artikkeleita saa hedelmällisen kuvan siitä, minkälaisena AKS näki Suomen kansan sen

perustamisajankohtana ja mihin se on heidän mielestään kehittynyt kahdessakymmenessä vuodessa, ja mitkä mahtavat olla tämän kehityskaareen taustalla nähtävät syyt ja perustelut?

Suomen itsenäisyyspäivänä vuonna 1924 julkaistu artikkeli kantaa otsikkoa: *Kansallista itse-tutkiskelua*. Artikkelin lähtee liikkeelle siitä tosiasia, että jokaiselle kansakunnalle on eduksi tuntea sen omat heikkoudet. Tekstin mukaan:

”On väitetty, että suomalaisilta, vieläpä kaikilta itämerensuomalaisilta heimoilta on puuttunut valtioita luovia vaistoja ja kykyjä. Kansa on ollut tervettä ja voimakasta, vieläpä henkisesti lahjakastakin, mutta itsenäisen valtakunnan luojaksi siitä ei ole ollut.” (Suomen Heimo 1924, 175.)

Tämän jälkeen artikkelissa kerrotaan varmoina historiallisina faktoina tietoja siitä, että itämeren kansat ovat eläneet historian saatossa itsenäistä elämää ja heillä on ollut jopa mahdollisuuksia nousta suurvallaksi, mutta nämä yritykset ovat kuitenkin tyrehtyneet. Näihin epäonnistumisiin kirjoittaja lähtee artikkelissa etsimään syitä ja perusteluita. Ensiksi tekstissä esitellään ulkoisia syitä, joista merkittävin on ollut suuri maa-alue, joka on tarkoittanut sitä, että heimot ovat olleet pirstaloituneena liian suurella alueella ja yhteyksien pitäminen on ollut vaikeaa. Ulkoisia syitä tärkeämmiksi kirjoittaja kuitenkin nostaa heimojen sisäiset syyt. Artikkelin mukaan ihmiset ovat olleet liian itsekkäitä ja yksilöllisiä, jolloin yhteenkuuluvuuden tunne on puuttunut. Saman vaaran nähdään olevan myös Suomen kansan kirjoitusajankohdan ongelma, jota tekstissä kuvaillaan seuraavanlaisesti:

”Hajaantumiseen on myöskin sisäisiä syitä, syitä, jotka löydämme vielä tänäkin päivänä itsestämme yhtä hyvin kuin kaikista heimoveljistämme. [...] Kaikkiällä ilmenevää liian yksilöllistä, salojen erämiehen luonnetta, eristäytymisen henkeä. [...] Yhteenkuuluvaisuuden henkeä ei useinkaan menneillä ajoilla saatu huomata muulloin kuin suvun noustessa toista sukua, heimon heimoa vastaan toinen toistansa tuhoamaan. Ja niinpä kuin saman vaiston ajamina vielä viime vuosikymmeninäkin vihan vimalla suomalainen puolue on noussut toista suomalaista puoluetta vastaan.” (Suomen Heimo 1924, 176.)

Näiden ominaisuuksien kerrotaan olevan valtiolle tuhoisia, ja erityisesti kirjoittaja nostaa kommunistit yhdeksi esimerkkiryhmäksi, jotka toimivat mainitulla tavalla. Sitä vastoin artikkelissa ihannoidaan muinaisia germaaneja heimoja, jotka olivat yhtenäisiä ja vahvoja. Myös

ruotsinkieliset suomalaiset saavat osakseen suitsutusta yhtenäisestä ja vahvasta esiintymisestä silloin, kun on ollut kyseessä heidän yhteiset etunsa suhteessa suomalaisiin. Tämän tyyppisissä kansoissa kirjoittaja näkee valloittajakansan vaistoja. Lopulta kirjoittaja pohtii Suomen kansan omaa sisäistä eheyttä seuraavanlaisesti:

”Olemme vielä kaukana siitä, että oman heimomme, oman valtakuntamme edun ja menestyksen asettaisimme omien pyyteittemme, oman turhamaisuutemme yläpuolelle. Päinvastoin olemme vielä erämiehen kademielen lumoissa.” (Suomen Heimo 1924, 177.)

Artikkeli päättyy siihen toteamukseen, että jos tähän asiaan ei tule parannusta niin Suomen kansa saattaa koettelemuksen tullessa menettää itsenäisyytensä ja tällöin he eivät voi syyttää siitä ketään muuta kuin itseään ja huonoja kansallisia vaistojaan (Suomen Heimo 1924, 177).

Artikkelia analysoitaessa ensimmäinen huomio kiinnittyy siihen merkittävään seikkaan, että Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa todella uskotaan kansalla olevan tiettyjä yhtenäisiä ominaisuuksia tai fyysisiä kykyjä, heikkouksia tai vahvuuksia. Kansasta ei nosteta poikkeuksellisen lahjakkaita tai äärimmäisen heikkoja yksilöitä vaan koko kansakunnan uskotaan määrittävän ja omaavan, ainakin suurilta osilta, tiettyjä perusominaisuuksia. Kaikkosen (1985) mukaan 1800-luvun puolella välissä rotukäsitteillä alettiin tarkoittaa rotujen ominaispiirteitä, joissa ihmisten eriarvoisuus perustui nimenomaan tiettyihin rotuominaisuuksiin. Varhaisimmissa rotuopeissa keskeisimmiksi piirteiksi nousivat henkiset, fyysiset, ulkomuodolliset sekä sisäiset ominaisuudet, joiden perusteella ihminen voitiin luokitella tiettyyn rotuun kuuluvaksi. Arvostettuja ja laadukkaita ominaisuuksia saattoivat olla esimerkiksi kyky abstraktiin ajatteluun, työhön, kuriin ja kykyyn muodostaa tehokas poliittinen järjestelmä. (Kaikkonen 1985, 20–21.)

Kaikkosen teoriaan pohjaten artikkelin perusteella voi tehdä myös sellaisen tulkinnan, että ei niinkään yksittäistä ihmistä, vaan koko Suomen kansaa arvioitiin ja analysoitiin tiettyjen rotuominaisuuksien kautta ja määriteltiin, minkä arvoinen se on ja mitkä sen selviytymismahdollisuuden ovat AKS:n ajatusmaailmassa. Artikkelin kirjoitusajankohtana uskottiin sosiaalidarvinistiseen ajatteluun kansakuntien taisteluun olemassaolosta, jolloin fyysisesti ja henkisesti vahvempi kansa selviytyi hengissä ja raivasi tieltään heikommat kansat. (Isaksson & Jokisalo 2005, 179, 182.) Tätä taustaa vasten on hyvinkin ymmärrettävää, miksi kirjoittaja ja Akateeminen Karjala-seura olivat erityisen huolissaan Suomen kansan heikkouksista ja omi-

naisuuksista, jotka eivät olleet kirjoittajan mukaan valloittajakansan tunnusmerkkejä, päinvas-
toin, nähtiin suuri vaara, että joku toinen, vahvempi kansa, saattaisi tulla ja vallata Suomen.

Kirjoittaja maalaa artikkelin perusteella myös selkeän mielikuvan siitä, että Suomen kansa tai
rotu ei kuulu yhteen tiettyjen itäisten tai vielä läntistenkään kansojen kanssa, vaan se on sel-
keästi omintakeinen ja sen pitää myös löytää ja kehittää omia ominaisuuksiaan, jotta se voi
jatkaa yhtenä kansana tietä kohti suuria päämääriään. Nämä toivotut ominaisuudet löytyvät
kuitenkin selkeästi läntisestä viiteryhmästä. Kirjoittaja ihanoi germaanisista sekä ruotsalaisista
valloittajakansojen ominaisuuksia ja toivoisi selkeästi, että myös Suomen kansa kehittyisi ky-
seiseen suuntaan. Pahimpina mahdollisina luopioina mainitaan kommunistit, ja tähän viite-
ryhmään Suomen kansaa ei missään tapauksessa haluta liittää. Tämän työn kannalta artikkelin
hedelmällisin anti ja selkeä viesti on kuitenkin se, että sen perusteella voidaan sanoa Akatee-
misen Karjala-seuran näkevän Suomen kansan yhtenä isona kokonaisuutena, jolla on yhteisiä
ominaisuuksia, joita voidaan kehittää ja jalostaa tulevaisuudessa, jotta kansakunnasta tulisi si-
säisesti vahvempi ja laadukkaampi, jolloin se olisi myös valmiimpi kohdatessaan mahdolliset
ulkoiset haasteet.

Toinen artikkeli julkaistiin vuonna 1943 otsikolla: *Ajatuksia suomalaisen ihmisen ihanteesta*.
Artikkeli lähtee liikkeelle kysymyksellä, kuinka Suomen kansa on aikojen kuluessa muovau-
tunut sellaiseksi, että se on uskaltanut ja löytänyt rohkeutta tarttua hetken historiallisiin suur-
tehtäviinsä ja pystynyt suoriutumaan niistä? Tähän vastatakseen kirjoittajan on ensin selvitet-
tävä kansan ja sen etevämpien yksilöiden suhdetta toisiinsa. Artikkelissa kuvaillaan Suomen
kansan kehitystä seuraavanlaisesti:

*”Tämän viimeisen sodan aikana Suomen kansa on ennen aavistamattomassa määrässä löy-
tänyt itsensä, oppinut tuntemaan luonnettaan ja olemustaan [...] ja tämän löytämisen, tietoi-
seksitulemisen ovat toteuttaneet kansamme parhaat yksilöt. [...] seurata suomalaisen kansal-
lishengen odysseiaa, kun se matkallaan kohti ihannetta, pyrkinyt löytämään ilmaisunsa kor-
keammassa suomalaisessa ihmistyypissä ja miten sen, saavuttaakseen päämääränsä on täy-
tynyt kokeilla paljon [...] luoda toisarvoisiakin yksilöitä, pilapiirroksia, kunnes sen on onnis-
tunut luoda todellinen esikuvallinen ihminen, laji, josta käsin uuden valtavan historiankauden
aukeaminen käy ymmärrettäväksi.” (Suomen Heimo 1943, 51.)*

Kirjoittaja kuvailee artikkelissa kansallishenkeä suomalaisen rodun hengen erikoistapaukseksi ja kuinka se ratkaisee sen, minkä arvoinen on kansassa vallitseva tyyppillinen ihmislaji verrattuna esimerkiksi muihin kansoihin. Kirjoittaja kuitenkin myöntää, että suomalaisten kansalaisten keskuudessa kansallishengessä on erotettavissa muuttumaton ja muuttuva aines. Muuttumattoman hengen omaavilla kansalaisilla hän tarkoittaa tavoiteltavaa ja ihanteellista päämäärää, joka ilmenee kirkkana vain kansan parhaissa edustajissa. Tekstin mukaan se kansanosa, joka omaa muuttuvan kansallishengen muodon, tarvitsee osakseen jalostamistyötä, jotta hekin lähentyisivät kohti muuttumatonta kansallishengen olemusta. Näitä muuttuvan hengen omaavia kansalaisia kirjoittaja kuvailee artikkelissa seuraavanlaisesti:

”Mainitkaamme oppineen tyypin, joka harrastelee yleisradion tietokilpailuja ja valitsee väitöskirjojensa aiheiksi vähäpätöisyyksiä sen sijaan että näyttäisi henkistä rohkeutta valitsemalla niiksi todella vaativia, suuripiirteisiä tehtäviä. Tai demokraattisen aikakauden porporvari, tuo ihmisen henkinen kääpiömuoto, joksi hänet ovat surkastuttaneet uuttera sanomalehtien lukeminen, politikointi ja tekniikan mukavuudet sekä se, mikä radion ja elokuvien ohjelmistossa on kehnointa.” (Suomen Heimo 1943, 52.)

Muuttumattoman kansallishengen omaavaa kansalaista ja tulevaisuuden ihannesuomalaisen kuvaa kirjoittaja taasen maalaa seuraavanlaisesti tekstissä:

”Ihmisen tekee eläväksi ennen kaikkea se, että hän on sisäisistä rikkauksistaan luova ihminen, kun hänen hedelmällinen levottomuutensa purkautuu tekoina, sodassa tuhona ja hävityksenä; rauhan aikana hän teoillaan rakentaa, muovaa omaansa ja toisten kohtaloita, yhteiskuntaansa, ilmaisee itseään teoilla, joista jää pysyvämpi jälki. Hän halveksii vetelää nautintoelämää, mihin elostelu johtaa, hän etsii huvinsa nautinnoista, jotka ovat miehen arvoisia, juhlista parhaiten ystävien seurassa, musiikista, sodasta, metsästysretkistä ja ampumaurheilusta [...]” (Suomen Heimo 1943, 53.)

Kirjoittaja kuvailee artikkelissa Suomen kansan vaipumista moraalisen ja vaistojen sairauden tilaan, jossa kansan ja yksilön terveitä vaistoja uhkasi tuhoisa surkastuminen ja vaipuminen vähäpätöisyyteen ja tylsyyteen. Artikkelissa kuitenkin toivotaan, että talvisota ja käynnissä oleva jatkosota puhdistaisivat tämän vaipumisen rappioon. Kirjoittaja on tämän suhteen erittäin toiveikas, koska hänen mukaansa puhtain ja voimakkain osa kansan hengessä on säilynyt kuolemattomana kautta aikojen. Tämän tosisuomalaisen ihmistyyppin edelläkävijöitä olivat ar-

tikkelin mukaan muun muassa hakkapeliitat, ensimmäisen vapaussodan jääkärit ja Bobi Siven, jota kirjoittaja kuvailee erityisesti uuden ylivoimaisen ihmislajin edustajaksi:

”Tarvittiin uusi ylivoimainen ihmislaji, jonka parhaimpia edustajia on Bobi Siven – se vasta uskalsi ryhtyä ennen aavistamattoman valtaviin tehtäviin: Suur-Suomen luomiseen ja sotaisan sankarikauden aloittamiseen. Sivenissä yhtyivät onnellisella tavalla eräät länsi- ja itä-suomalaisen luonteen parhaimmat ominaisuudet. [...] Bobi Siven ilmentään sitä suomalaista moraalialia, jota korkeampaa saisi turhaan etsiä.” (Suomen Heimo 1943, 54.)

Artikkeli päättyy kirjoittajan toivomukseen, että Suomen kansa olisi menossa kohti pelottomampaa rehellisyyttä, joka auttaa heitä uudistumisen ja muuttumisen myötä toteuttamaan uuden ihmisen sekä uuden aikakauden (Suomen Heimo 1943, 54).

Artikkelin perusteella voidaan sanoa, että Akateemisen Karjala-seuran näkemyksen mukaan Suomen kansa on voittanut heikkoutensa ja sen vahvimmat yksilöt ovat johdattaneet kansan suuriin ja vaativiin tekoihin ennen kaikkea sota-aikoina. Suurimpana syynä tähän kehitykseen nähdään suomalaisten kansallishengen kehittyminen. Kansallishenki nukkui vielä talviunta-seuran alkuvuosina, mutta on nyt herännyt ja noussut loistoonsa kansakunnan parhaimmissa yksilöissä ja sitä kautta nostanut koko kansan arvoa ylöspäin. Artikkeli maalaa myös hyvin vahvaa kuvaa siitä, kuinka suomalainen ihminen tai suomalainen rotu on jalostunut ja kehittynyt alun vaikeuksien ja kehnosten luonnosten jälkeen paikoitellen jopa loistavaksi yliihmiseksi, jota toivottavasti tulevaisuudessa koko kansa seuraa perässä. Artikkelista paistaa myös ihmisten räikeä eriarvoisuuden ja arvottomisuuden henki. Tekstin perusteella voi tehdä selkeän päätelmän siitä, että AKS:n ajatusmaailmassa tietynlaisia ihmistyyppisiä ihannoitiin ja toivottiin kaikkien suomalaisten kehittyvän tähän suuntaan, ja toisia ihmistyyppisiä taas pidettiin selkeästi huonompina ja alempiarvoisina.

Mattila kirjoittaa teoksessaan, että Ploetz, joka loi rotuhygienian termin, tarkoitti sillä pyrkimystä lajin tai rodun säilyttämiseen terveenä ja myös pyrkimystä täydellistää sen taipumuksia, eli jalostaa sitä (Mattila 1999, 13). Sosiaalidarvinismin aloittama rotuoppien tieteellinen ja poliittinen vallankumous herätti kiinnostusta tarkastella myös kansakuntien ja rotujen väestön sisäistä määrällistä ja laadullista koostumusta. Uuden rotuajattelun lähtökohdaksi tuli se, että valtion ei pitänyt ainoastaan viedä sivilisaatiota ja rotukehitystä ulkoisesti eteenpäin vaan sen piti olla myös sisäiseltä väestöltään vahva, voimakas ja sivistynyt. Rotuhygienian perusajatus

oli se, että kansakunnan rotuperinnöstä tulisi ja täytyisi pitää hyvää huolta, jotta kansasta voisi tulla biologisesti paras rotu ja näin sillä olisi hyvät edellytykset voittaa kansainvälisesti riehuva olomassaolon taistelu. (Isaksson & Jokisalo 2005, 189.) Näihin teorioihin pohjaten voidaan todeta myös Akateemisen Karjala-seuran uskoneen rotuhygienian ja rotu-oppien nimiin. Toisaalta tämän työn aikana pitää koko ajan muistaa, että nykypäivänä luoduilla teorioilla ja termistöllä ei saa määrittää ja tulkita liiaksi historian tapahtumia ja artikkelin kirjoittajan intentiota, koska niiden ilmestymisaikana kyseisiä määritelmiä ja termejä ei välttämättä ole edes ollut olemassa.

5.1.3. Rotukysymys väestöpoliittisena ongelmana

Viimeinen ensimmäisen teeman aihepiiriin kuuluvista analysoitavista artikkeleista on vuodelta 1937 ja se käsittelee AKS:n suhtautumista ajan kansainväliseen rotukysymykseen ja rotupolitiikkaan. Artikkelissa paneudutaan ja pohditaan erityisesti Saksan tekemiä valintoja koskien juutalaiskysymystä ja heidän harjoittamaansa rotupolitiikkaa, mutta kirjoittaja käsittelee myös laajemmin rodun määrittelyn ongelmaa, rotukysymystä sekä rotupolitiikkaa. Tämän valossa teksti avaa ja antaa vastauksia laajemmin myös Akateemisen Karjala-seuran suhtautumisesta ajan rotukysymykseen.

Artikkeli kulkee otsikolla *Väestökysymyksestä v. rotukysymys*. Artikkeli alkaa kuvailemalla sen hetkistä tilannetta Yhdysvalloissa ja Saksassa, jossa rotukysymys on muodostanut tärkeän väestöpoliittisen ongelman. Kirjoittaja pureutuu puolustelemaan sävyyn Saksan rotukysymykseen ja toteaa, että useimmilta on jäänyt Saksan rotukysymyksen koko perusydin ymmärtämättä. Moni vastustaa ja suhtautuu siihen kielteisesti nimenomaan tieteellisiin perusteluihin vedoten, mutta kirjoittaja ilmaisee, että artikkeli ei ole kiinnostunut käydyn tieteellisen väittelyn yksityiskohdista vaan:

”Meille riittää tietää tutkimuksen voineen todeta, että ihmiskunta on jakautunut antropologisesti ryhmiin (kutsuttiinpa näitä sitten roduiksi, lajeiksi tms.), jotka ovat henkis-somaattisesti (-ruumiillisesti) erilaisia ja lisäksi eri-asteisesti erilaisia. Tähän tosiasiaan perustuvat poliittiset rotuopit. Tämä rotujen ja laatuojen erilaisuus on poliittisten rotuoppien perusydin, ei se, että jokin ’rotu’ pitäisi itseään, s.o. ominaisuuksiltaan parempina kuin toisia, s.o. heidän ominaisuuksiaan. Poliittisten rotukäsitysten iskusana on ’rodun puhtaus’.” (Suomen Heimo 1937, 313.)

Kirjoittaja pohtii artikkelissa erilaisia rotusekoituksia ja sitä, miten yksilöiden jälkeläiset mahdollisesti perivät kulloisetkin rotuominaisuudet sekarotuisilta vanhemmiltaan. Koska tätä ominaisuuksien periytymistä ei kuitenkaan voida varmaksi tietää, niin jokainen rotujen ja laji-en sekaantuminen on ratkaistava artikkelin mukaan tapauskohtaisesti. Saavutettu kokemus ja terve vaisto kuitenkin kirjoittajan mukaan puhuisivat sen puolesta, että kauimpana olevien rotujen ei kannata sekaantua keskenään, mutta lähempänä olevat lajit saattavat hyvinkin sopia yhteen. Artikkelin korostaa kuitenkin sitä, että poliittisissa rotukysymyksissä ei ole kyse aina rotujen puhtaasta fyysisestä sekaantumisesta, vaan niillä on myös yhteiskunnallinen ja henkinen puolensa. Tällä kirjoittaja tarkoittaa sitä, että vieraan lajin esiintyminen kansanruumiissa aiheuttaa usein hankauksia ja epäterveitä ilmiöitä kansankokonaisuuteen. (Suomen Heimo 1937, 314.)

Kirjoittaja ratkaisee oman näkemyksensä Saksan rotukysymyksen ratkaisusta niin, että se on täysin oikea ja hyväksyttävä, ja että saavutetut kokemukset ja kansan terve vaisto ovat johtaneet tähän. Artikkelissa korostetaan vielä, että Saksan ratkaisu ei ole millään tavalla tieteellinen, vaan täysin poliittinen. Kirjoittaja on kuitenkin sitä mieltä, että saksalaista rotuoppia voi syyttää ylemmyyskompleksista, koska saksalaisten ihannoimasta 'pohjoisesta rodusta' on luotu ihanteellinen kuva, jota ovat enemmänkin sanelleet tunnepitoiset seikat kuin todellisuus. Artikkelissa päädytään lopulta siihen, että esitettyjen pohdintojen ja argumenttien perusteella on ymmärrettävä saksalaisten toimenpiteet juutalaisia vastaan, ja että maailmanlehdissä levitetyt tiedot hirveistä juutalaisvainoista ovat täysin perättömiä. (emt, 334.)

Artikkelia pohtiessa erittäin mielenkiintoiseksi seikaksi nousee se, että kirjoittaja ei pidä rotuja tai lajeja kuitenkaan eriarvoisina toisiinsa nähden, vaikka hän selkeästi erottaa rodut ja lajit toisistaan ja on lopulta sitä mieltä, että ainakaan kaukaisten vierasrotuisten ainesten ei tule sekaantua keskenään. Toisaalta jos miettii kirjoitusajankohdan kontekstia, on muistettava, että julkinen mielipide Saksan rotupoliitikasta on varmasti ollut hyvin kriittinen, mikä tuli ilmi myös kyseisessä artikkelissa. Tämän pohjalta liiallinen rotujen eriarvoisuuden ja paremmuuden korostaminen on myös saattanut julkisen paineen takia olla poissuljettu vaihtoehto. Kirjoittaja hyväksyy muuten Saksan rotupoliittisen menettelyn, mutta hän moittii sitä ainoastaan ylemmyyskompleksista, mikä voi kieliä edellä esitetystä tulkinnasta, tai sitten siitä, että kirjoittajan näkemys oli selkeästi se, että rotuja ja lajeja ei voi eikä pidä asettaa paremmuusjärjestykseen. Artikkeleihin pohjautuvaa analyysia tehdessä on kuitenkin kokoajan muistettava se, että analysoitavat artikkelit eivät välttämättä edusta koko Akateemisen Karjala-seuran nä-

kemystä, vaikka näin varmasti suurelta osin onkin, koska artikkelit on *Suomen Heimossa* päätetty julkaista.

Tekstistä henkii kuitenkin koko ajan vahva usko siihen, että vieraan rodun pääsy kansanruumiiseen ja puhtaaseen kansanainekseen on haitallista kyseiselle kansankokonaisuudelle. Kuten aiempiakin artikkeleita, myös tätä tekstiä voi tarkastella Ploetzin rotuhygieenisen määritelmän mukaan, joka tarkoitti pyrkimystä lajin tai rodun säilyttämiseen terveenä ja pyrkimykseen täydellistää sen taipumuksia (Mattila 1999 13). Myös aiemmissa artikkeleissa nousut ilmiö rotuhygienian perusajatuksista, jossa kansakunnan rotuperinnöstä tulisi ja täytyisi pitää hyvää huolta, jotta kansasta voisi tulla biologisesti paras rotu ja näin sillä olisi hyvät edellytykset voittaa kansainvälisesti riehuva olemassaolon taistelu, sopii heijastuspinnaksi analysoitaessa myös tätä artikkelia (Isaksson & Jokisalo 2005, 189).

Toisaalta tässä tekstissä voidaan nähdä myös selkeä ero edelliseen artikkeliin, jossa tuli ilmi hyvin vahvoja ihmisten eriarvoisuuden ja laadullisen paremmuusjärjestelmän määritelmiä, kun taas nyt rotujen ja lajien arvottamista paremmuusjärjestykseen ei pidetty suositeltavana. Tosin edellisessä artikkelissa oli kyse vain Suomen kansan sisäisestä väestön laadusta eikä siinä tehty vertailua eri kansojen tai rotujen kesken, joten voidaan myös todeta, että Akateemisen Karjala-seuran ei ollut tarkoitus asettaa niinkään kansoja paremmuusjärjestykseen. Ehdoittoman tärkeää oli kuitenkin luoda sisäisesti hyvin vahva ja voimakas Suomen kansa, joka takasi laadultaan parhaat mahdolliset yksilöt. Tämä tarkoitti taas sitä, että kansakunnan sisällä oli sallittua asettaa ihmiset paremmuusjärjestykseen ja suosia tiettyä ihmistyyppiä parempana ja laadukkaampana kuin jotain toista.

Ensimmäisen luvun yhteenvedona voidaan todeta, että Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa haluttiin uskoa siihen, että kielellinen yhteys todisti rotusukulaisuutta tiettyjen kansojen ja heimojen välillä. AKS saattoi käyttää tätä myös argumenttina ja oikeutuksena heidän Suur-Suomi-pyrkimyksessään, ja luoda Suomelle ja sen heimokansoille tietyt valtiolliset rajat. Ekspansiivinen voimapolitiikka taas nähtiin AKS:n maailmankatsomuksessa takaavan kansan, jonka nähtiin omaavan tiettyjä yhtenäisiä henkisiä ja fyysisiä ominaisuuksia, itsenäisyyden ja henkiin jäämisen kansojen olemassaolon taistelussa. Tässä olemassaolon taistelussa AKS arvioi Suomen kansaa tiettyjen rotuominaisuuksien kautta ja määritteli sen mahdolliset selviytymismahdollisuudet tulevaisuutta ajatellen ja myös sen mitä ominaisuuksia kansakunnan pitäisi eniten kehittää ja jalostaa, jotta tulevaisuudennäkymät olisivat mahdollisimman valoisat.

Artikkeleista heijastuu myös ihmisten arvottaminen, heidän ominaisuuksiensa perusteella, laadulliseen paremmuusjärjestykseen, jossa kansallishengen löytäneet kansalaiset olivat parhaimmista. Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa koko kansakunnan toivottiin kehittyvän näiden valioyksilöiden kaltaisiksi, koska se nähtiin sisäisesti vahvan ja lujan Suomen luomisen perusedellytyksenä, jonka kautta unelma Suur-Suomesta olisi mahdollisuus saavuttaa.

5.2. Heimoveljeys Akateemisen Karjala-seuran silmin

Analyysiosion toisessa luvussa käsitellään tarkemmin Akateemisen Karjala-seuran heimotyötä, sen merkitystä seuralle ja sitä, mitä sillä oikeastaan tarkoitettiin ja haluttiin saavuttaa. Luvun avulla yritän aukaista heimoveljeys-käsitteen syvimmän olemuksen ja merkityksen, johon AKS:n Suur-Suomi-pyrkimys pitkälti perustui. Luvussa pureudutaan myös tarkemmin Suomen heimon tai kansan alkuperään ja siihen, mistä suomalainen rotu on saanut alkunsa ja ovatko suomalaiset itäistä vai läntistä alkuperää? Toinen luku linkittyy vahvasti ensimmäisen luvun teemoihin ja jatkaa pohjan luomista sille, miten Suomen kansa tai rotu määriteltiin AKS:n keskuudessa, ja mitkä heimokansat nähtiin liittyvän suomalaiseen kansanperheeseen, ja mitä tällä suurella heimoyhteydellä haluttiin mahdollisesti saavuttaa?

Käsittelen teemaa kahden eri *Suomen Heimon* artikkelin valossa. Ensimmäinen artikkeli on julkaistu vuonna 1936 ja se käsittelee Suomen heimotyötä ja sen johtavia periaatteita, tavoitteita ja päämääriä vuosina 1931–1936. Artikkelin perusteella saa hyvän kuvan siitä minkälaisena heimotyö nähdään AKS:n ajatusmaailmassa, mitkä heimot kuuluvat tähän yhteistyöhön, miksi se on niin tärkeää ja mitkä sen lopulliset päämäärät ovat. Toinen artikkeli on vuodelta 1930 ja siinä käsitellään suomalaisten alkuperää ulkomaisten tiedemiesten lausuntojen perusteella. Artikkeli valottaa Akateemisen Karjala-seuran näkemystä tai ainakin toivomusta siitä, minkälainen Suomen kansan historia ja juuret olivat olleet, ja mihin viiteryhmään Suomen kansa haluttiin nähdä sijoitettavan. Tekstin perusteella saa myös selkeän kuvan siitä, kuinka tärkeänä rodun alkuperän selvittämistä pidettiin, ja myös sen kuinka tärkeä asia se oli, mihin viiteryhmään tuo selvitys lopulta sijoitti Suomen kansan.

5.2.1. Suomen heimotyöstä

Ensimmäinen analysoitava artikkeli on otsikoltaan *Suomen heimotyöstä vv. 1931–36 ja sen johtavista periaatteista* ja se ilmestyi vuonna 1936. Teksti alkaa heimotyön nykytilan arvioinnilla. Positiivisina seikkoina pidetään veljeskansoista (muun muassa Karjalasta, Inkeristä ja Liivistä) kertovan kirjallisuuden ja lehtien lisääntymisestä sekä uusien heimotyöhön keskittyvien seurojen perustamisesta. Erittäin huolestuttavana seikkana taas pidetään sitä, että Suomen lähiheimoista monet olivat vieraan vallan alla ja joutuivat kärsimään nälästä, orjuudesta ja puutteesta sekä jotkut kansat olivat jopa kokonaan uhanalaisia. Seuraavaksi kirjoittaja siirtyy pohtimaan heimotyön syvintä olemusta. Mihin se perustuu, mitä se on, mihin se pyrkii ja mitä se tavoittelee? Kirjoittaja vastaa esittämiinsä kysymyksiin seuraavalla tavalla:

”Mehän lähdemme tavallisesti kansojen läheisestä sukulaisuudesta, veriveljeydestä. Tämä onkin kieltämättä heimotyön tärkeimpiä edellytyksiä. ’Veri on vettä sakeampaa’, se vanha sananparsi pitää tässäkin paikkansa. On aivan luonnollista, että rotu- ja kielisukulaiseen suhtautuu toisin kuin vento vieraaseen henkilöön tai kansaan, koettaa häntä tukea ja auttaa, kuten veljen tulee veljeään auttaa.” (Suomen Heimo 1936, 207.)

Kirjoittaja jatkaa tekstiään toteamalla, että rotuveljeys itsessään on kuitenkin aivan itsetiedoton ja se vaatii taakseen tahallisen toimimishalun, jotta siitä olisi jotain positiivista hyötyä. Tämän toimimishalun edellytyksenä ja laukaisijana kirjoittaja pitää sivistystä, kulttuuria ja kansallistuntoa. Tekstin mukaan ennen kaikkea tiede ja kulttuuri ovat oleelliset tekijät heimoharrastuksessa. Tieteen avulla voi selvittää, mitkä kansat ovat sukulaisheimoja ja missä järjestyksessä. Tämän jälkeen näyttämölle voi astua kulttuuriyhteys, joka artikkelin mukaan tutustuttaa eri kansat toisiinsa ja jonka myötä suomalais-ugrilaisesta kulttuurista tulee rikkaampi ja se voi jättää kädenjälkensä maailmankulttuuriin ja viedä näin ihmiskunnan kehitystä omalta osaltaan eteenpäin. (Suomen Heimo 1936, 208.)

Seuraavaksi artikkelissa pohditaan sitä missä määrin edellä mainittua heimotyötä Suomessa on kuluneen viiden vuoden aikana suoritettu. Kirjoittaja muistuttaa myös, että kaikkein kaunimmaisetskin luonnonkansat, esimerkiksi ostjakit ja vogulit ovat yhtä tärkeitä sukulaisperheessä kuin mitkä tahansa muut kansat, koska myös he ovat voineet osaltaan säilyttää vanhaa ja arvokasta suomalais-ugrilaista kulttuuriperintöä, jota kukaan toinen heimokansa ei ehkä ole säilyttänyt. Tosin kirjoittaja myöntää, että näihin kansoihin heimotyö voi pitkälti kohdistua

vain pelastavana, tieteellistä tietoa keräävänä tutkimuksena ja nostaa Suomelle erityisen läheiseksi ja rakkaiksi heimokansoiksi Karjalan ja Inkerin. Näiden kansojen tärkeyttä korostetaan erityisesti siksi, että ne ovat Kalevalan runojen ja tarinoiden kerääjiä ja säilyttäjinä, mikä tekee heidän kulttuuriperinnöstään erittäin rikkaan ja arvokkaan. (Suomen Heimo 1936, 209.)

Artikkelissa korostetaan sitä seikkaa, että vapaiden eli itsenäisten heimokansojen velvollisuus on auttaa heimoveljiään ja pelastaa heidät varmasta tuhosta. Kirjoittaja kuvailee vähäosaisten heimokansojen auttamisvelvollisuutta seuraavin sanankääntein:

”Velvollisuudet, jotka meillä, itsenäisillä kansoilla on, eivät tietenkään rajoitu vain Karjalaan, Inkeriin ja Liiviin, vaan ne ulottuvat koko suomalais-ugrilaiseen kansanperheeseen, aivan samoin kuin jonkin tavallisen perheen vanhimpien ja paremman aseman saavuttaneiden lasten velvollisuus on huolehtia vähempiosaisista.” (Suomen Heimo 1936, 210.)

Kirjoittaja kuvailee tekstissä heimotyön lopulliseksi päämääräksi vapaata kulttuuriyhteyttä ja kulttuurivaihtoa sukulaiskansojen kesken, ja hän toivoo, että tästä henkisestä Suur-Suomi- eli Suur-Fenno-Ugria-ajatuksesta tulisi heimokansojen kuningasajatus. Artikkelissa korostetaan myös sitä seikkaa, että heimotyö joutuu myös läheisiin tekemisiin valtiollisen elämän kanssa, ja täydellisyyteensä päästäkseen se vaatisi sitä, että jokainen heimokansa olisi vapaa ja itsenäinen. Lopulta tekstissä kiinnitetään huomiota myös veljeskansojen oikeaan suhteeseen ja todetaan, että on ehdottoman tärkeää, että jokaisella heimokansalla on oma vapaus valita oma tiensä omien etujensa ja taipumustensa mukaan, ja muiden veljeskansojen tulee pyrkiä mahdollisuuksiensa mukaan tukea ja auttaa toista kansaa näissä pyrkimyksissään. Artikkelin loppuun kirjoittajan maalaamaan jaloon ja kauniiseen kuvaan Suomen heimokansojen yhteistyöstä:

”Me olemme myöskin vakuuttuneet siitä, että näin menetellen heimokansojen yhteinen kulttuuriomaisuus, verisiteet sekä yhteiset valtiolliset ja muut edut liittävätkin nämä kansat toisiinsa parhaalla mahdollisella tavalla, lujaksi Suur-Fenno-Ugriaksi, joka ei ketään kahlehdi, vaan jossa jokainen jäsen tuntee työskentelevänsä yhteisen kulttuurimme hyväksi vapaana, omaa kutsumustaan noudattaen ja omia etujaan harrastaen.” (Suomen Heimo 1936, 210.)

Artikkelia analysoitaessa kiinnittyy huomio erityisesti kahteen seikkaan. Ensimmäisenä artikkelista nousee silmiinpistävästi esille kulttuuriin erikoisaseman ja tärkeyden korostaminen.

Artikkelin perusteella Akateemisen Karjala-seuran näkemyksen mukaan kulttuuri ja nimenomaan korkea sivistystaso oli yksi erittäin tärkeä ja varteenotettava tekijä, kun puhuttiin kansojen suuruudesta, sisäisestä vahvuudesta ja ehkä sitä kautta myös jollain tapaa kansojen paremmuudesta ja laadullisesta tasosta. Kulttuurisen ja henkisen Suur-Suomen tai tässä tapauksessa liitoksissa olevien heimokansojen, Suur-Fenno-Ugrian, luominen nähtiin yhtä tärkeänä seikkana kuin valtiollisten rajojen piirtäminen maantieteellisesti ja fyysisesti oikeaan paikkaan. Heimokansojen suureksi tehtäväksi nähtiin niin hyvän kulttuurin kehittäminen, että se kelpaisi maailmankulttuurien joukkoon, jolloin suomalais-ugrilainen rotu veisi omalta osaltaan ihmiskuntaa eteenpäin.

Tämä ajattelutapa on selkeästi yhdistettävissä tuona aikana vallinneeseen sosiaalidarvinistiseen ajatteluun, jossa korostettiin rotujen eriarvoisia perinteitä. Sosiaalidarvinismin oppien mukaan ihmiskunnan kehitys olisi kulkenut kohti suurempaa täydellisyyttä olemassaolon taistelun ja luonnollisen valinnan kautta, jolloin vain vahvimmat ja laadukkaimmat kansakunnat ja rodut olisivat jääneet henkiin. (Jokisalo 2000.) Tässä taistelussa nähtiin voittajaksi selviytyvän aina sen kansan, joka oli fyysisesti ja sivistyksellisesti kehittyneempi ja näin alempiarvoinen kansa tai rotu sai väistyä välttämättömän kehityksen tieltä. Historia nähtiin jatkuvana valintaprosessina, jossa sivilisatorinen kehitys tulisi saavuttamaan uusia kehitysaskelia ja sen tieltä sivistymättömät barbaarikansat saivat väistyä ja tuhoutua. (Isaksson & Jokisalo 2005, 179, 182.) Tätä taustaa vasten ymmärrys siitä, miksi AKS:n keskuudessa pidettiin tuona aikana niin äärimmäisen tärkeänä kulttuurin ja sivistystason nostamista ja kehittämistä maailmanluokan tasolle, avautuu aivan uudella tavalla. Tämä kehitys takaisi myös kansan henkisen ja laadullisen tason nousun, jolloin suomalais-ugrilainen rotu tulisi pärjäämään paremmin historian valintaprosessissa ja siitä voisi tulla valloittajakansa, eikä suinkaan barbaarikansa, joka saisi väistyä muiden rotujen tieltä.

Toinen huomion arvoinen seikka artikkelissa on se, että heimokansoihin pitää tekstin mukaan suhtautua kuin perheeseen, huolehtivaisesti ja auttaen, mutta kuitenkin jokaista yksilöä, tai tässä tapauksessa kansaa, kahlitsematta, vaan heitä omissa valinnoissaan tukien ja yhteistyötä tehden. Akateemisen Karjala-seuran heimotyön ydin näyttäytyy artikkelin valossa suurena kulttuuriyhteistyönä sekä velvollisuutena ja tietoisuutena pitää huolta ja auttaa heimoveljiksi todettuja kansoja. Tämän kaiken taustalla nähdään varmasti ajatus, joka tekstissä myös mainitaan vahvana ja lujana heimokansojen yhteistyönä tai liittona, jota nimitetään artikkelin mukaan Suur-Fenno-Ugriaksi. Tämä pyyteetön ja hedelmällinen yhteistyö, joka artikkelissa esi-

tellään, olisi varmasti luonut vahvan ja kestävästi liiton heimokansojen välille. Tämän heimo-harrastuksen ja yhteistyön avulla Suomen ekspansiivinen Suur-Suomi-pyrkimys olisi myös saanut voimaa taakseen ja tehnyt sitä myöden Akateemisen Karjala-seuran mielestä Suomesta vahvan ja lujan valtion, joka ei olisi vertailussa kalvennut enää muille kansoille tai roduille, vaan olisi pärjännyt ihmiskunnan taistelukentällä erinomaisesti.

5.2.2. Suomalaisen alkuperä

Toinen käsillä olevan teeman analysoitavista artikkeleista on vuodelta 1930 ja se kantaa otsikkoa *Suomalaisen läntinen alkuperä ulkomaisten tiedemiesten lausuntojen perusteella*. Artikkelin lähtee liikkeelle korjaamalla ruotsalaisen historiakäsityksen Suomesta. Sen mukaan Suomen historian pitäisi alkaa vasta ristiretkistä, mutta artikkelin kirjoittajan kirjaansa varten tekemän tutkimuksen mukaan Suomen historialla olisikin ollut loistokohtia jo ennen niin kutsuttuja ristiretkiä. Tämän tiedon myötä kirjoittaja alkoi seurata rotututkimuksen ja arkeologian lähteitä, jotka johtivat hänet saksalaiseen tiedemaailmaan, mistä hän löysi samansuuntaisia tuloksia ja tieteellisesti perusteltuja väittämiä, joiden mukaan suomalainen alkuperä olisikin läntinen eikä itäinen. Kirjoittaja kertoo asettuneensa henkilökohtaiseen kirjeenvaihtoon kyseisen saksalaisen tutkimussuunnan edustajan kanssa seuraavista syistä:

”Oli luonnollista, että asetuin henkilökohtaiseen kirjeenvaihtoon tämän tutkimussuunnan edustajan kanssa, kantaakseni korteni yhteiseen kansalliseen kekkoon Suomen heimon tulevaisuuden rakentamiseksi suuren ja laajan muinaisuuden vankalta pohjalta. Sillä minussa asuu usko, että suurilla aatteilla, jotka ovat ohjanneet esi-isiamme Pohjoismaiden ensimmäisenä kulttuurikansana ja sen intressien levittäjinä itään, voi olla periytyvä vaikutus, jos kansa tahoo luoda itselleen edellytykset laajakatseisempaa politiikkaa varten.” (Suomen heimo 1930, 83.)

Artikkelin tarkoitus on esitellä tämän uusimman saksalaisen muinaistutkimuksen tuloksia, koska niitä voi tekstin mukaan käyttää hyväksi kansallisen nousun ponnahduslautana suomalaisen yhteistunnon kohottamista ja eheyttämistä ajateltaessa. Saksalainen tutkimus, johon tekstissä viitataan, on lähtenyt alkujaan selvittämään germaanisyyden alkuperää ja siinä yhteydessä joutunut tutkimaan myös suomalaisuuden vaikutusta germaanisyyden rodun syntymiseen sekä Suomen heimon suurta muinaisuutta. Ensimmäinen tärkeä tulos, joka artikkelissa nostetaan esille, on suomalainen kulttuurivirtaus, joka onkin sen mukaan todistettavasti län-

nestä itään kulkeva eikä idästä länteen, niin kuin suomalainen tutkimus on tähän asti osoittanut. Kirjoittaja pitää myös erittäin merkittävänä sitä seikkaa, että tutkimustulokset tulevat kokonaan ulkopuoliselta ja puolueettomalta tieteelliseltä taholta, jolla ei ole mitään intressejä tulkita tuloksia Suomen hyväksi. Artikkelissa kerrotaan myös kuinka laadukasta ja pätevää tutkimusmateriaalia tutkimuksen tehnyt saksalainen professori Gustav Kossina on käyttänyt tehdessään perinpohjaisen työnsä selvittäessään germaanisten ja samalla myös suomalaisen alkuperän. (Suomen heimo 1930, 83–84.)

Artikkelissa kerrotaan hyvin perusteellisesti Suomen rodun muinaishistoria ja syntytarina. Siinä myös käsitellään muita tutkimuksia, jotka ovat päättyneet samoihin tuloksiin saksalaisen tutkimussuunnan kanssa ja kerrotaan muun muassa sellainenkin esimerkki suomalaisten alkuperästä, että kantasuomalaiset olivat aikanaan merien ja vesiteiden valtiaita. Tekstissä korostetaan moneen kertaan, että suomalaiset ovat tämän tieteellisen tutkimuksen valossa levittäytyneetkin lännestä itään eikä toisinpäin, ja kirjoittajan mukaan suomalaisten tulee olla Kossinalle ikuisesti kiitollisia tästä työstä. Tekstissä käsitellään hyvin seikkaperäisesti saksan ja suomen kielen yhtäläisyyksiä ja todistetaan se, että suomalaisilla ei ole rodullisesti mongoolilta saatuja ominaisuuksia. (emt, 84–85, 139–140.) Artikkelissa kuvaillaan mongoolien ja kantasuomalaisten kohtaamista seuraavanlaisesti:

”Kantasuomalaiset joutuivat nimittäin Itä-Venäjällä ja kauppateillään Aasiassa ensimmäiseksi kaikista Euroopan kansoista kosketuksiin mongoolien kanssa. Mutta suomalaisvaikutus mongooleihin oli niin voimakas, että se sekä kielellisesti, että rodullisesti uudisti useat heimot ja muodosti näistä uuden rodun suomalaisugrilaiset. Itäisimmät ”heimoveljistämme” ovat näin saaneet länsimaisesta suomalaisuudesta pirskeen vereensä, ja tämän kautta on suomalaisten mongoolisuus ollut muka todistettu asia. Itämeren suomalaisilla ei rodullisesti ole mongooleilta saatuja ominaisuuksia, vaan ne ovat olleet antavia.” (Suomen heimo 1930, 140.)

Artikkelissa päädytään siihen tulokseen, että läntiset suomalaiset heimot ovat rodullisesti verrattain puhtaita arjalaisuuden, eli eurooppalaisen rodun edustajia. Kirjoittaja kuvailee tätä johdopäätöstä seuraavanlaisesti:

”Niinpä ovatkin suomalaiset lännessä tyystin säilyneet mongoolisista rotutuntomerkeistä, jotka ovat: suora tukka, karvaton ruumis, ulkonevat poskipäät, ulkoneva silmien taso, keltai-

nen iho ja sininen syntymämerkki selän alapäässä. Unkarilaiset, mordvalaiset, tsheremissit y.m. ovat suomalaisugrilaisia, kun sensijaan läntiset suomalaiset heimot ovat rodullisesti verrattain puhtaita arjalaisuuden eli eurooppalaisen rodun edustajia.” (Suomen heimo 1930, 140.)

Lopulta kirjoittaja päättää tekstin seuraavanlaisiin tieteellisiin johtopäätöksiin ja tuloksiin:

”Näin on siis Suomen suku taltuttanut idässä Eurooppaan tunkeutuvat mongoolit ja muuttanut heidät suomalaisugrilaisiksi ja lännessä professori Rydbeckin paimentolaisina pitämän sotakirveskansan (indogermaanit) muuttanut sivistyneeksi germaaniseksi kansaksi.” (Suomen heimo 1930, 140.)

Artikkelia analysoitaessa käy hyvin selkeästi ilmi se, että kirjoittajan ja tekstin tarkoitus oli todistaa suomalaisten ylhäinen tai ainakin suuri alkuperä ja ennen kaikkea se, että suomalaiset ovat läntisiin tai arjalaiseen rotuun kuuluva kansa, eikä itäisiin, tai ainakaan missään tapauksessa mongooleihin, kuuluva rotu. Kirjoittaja pitää riemuvoittona sitä, että puolueettomalta tieteelliseltä taholta on todistettu, että suomalainen kulttuurivirtaus on suuntautunutkin lännestä itään eikä idästä länteen, mikä siis tarkoittaa sitä, että suomalaisten alkuperä on lännestä lähtöisin. Jos asiaa tarkastelisi nykyhetkestä käsin, voisi ajatella, että sillä ei olisi niinkään suurta merkitystä, kummasta suunnasta suomalaisten alkuperä oikeastaan on kotoisin, mutta artikkeli on kirjoitettu vuonna 1930 ja silloin ajatusmaailma on ollut täysin erilainen. Kirjoittaja korostaa myös moneen otteeseen, että hän haluaa tuoda nämä tutkimustulokset julki, koska uskoo sen johdattavan Suomen heimon entistä suurempaan ja parempaan tulevaisuuteen ja muistuttaa, että suomalaisten tulee olla ikuisesti kiitollisia saksalaiselle professorille hänen työstään. Tämän työn kannalta mielenkiintoisin kysymys onkin, miksi kansan alkuperä oli kirjoittajan mukaan niin merkittävää? Mitä niin suurta hyötyä siitä nähtiin olevan Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa suomalaisille, että heidän pitäisi olla ikuisesti kiitollisia siitä saksalaiselle tutkijalle?

Vastauksia esitettyihin kysymyksiin voi lähteä peilaamaan rotuhygieenisen ideologian historian kautta. 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuoliskolla vallinnut rotuhygieeninen ajattelu ei syntynyt tyhjästä vaan sen juuret ulottuivat pitkälle 1700-luvun puolelle, jolloin ensimmäiset teoriat rotuopeista näkivät päivänvalon. Rodun käsite kehittyi alkujaan osana biologiaa. Aluksi rotu-käsitteen avulla eroteltiin ja luokiteltiin eri maanosien asukkaita esimerkiksi

ihonvärin perusteella. Erotteluun tuli kuitenkin jo varhaisessa vaiheessa mukaan eriarvoisuutta ja moraalisia piirteitä. Kansojen hyviä ja huonoja ominaisuuksia alettiin luokitella ja 1800-luvulla rotujen fyysisiin piirteisiin liitettiin jo esimerkiksi lahjakkuuden astetta ja luonteen myönteisiä ja kielteisiä puolia. (Kemiläinen 1985, 14.) Vasta 1800-luvun puolella välissä rotukäsitteillä alettiin tarkoittaa rotujen ominaispiirteitä, joissa ihmisten eriarvoisuus perustui nimenomaan tiettyihin rotuominaisuuksiin. Varhaisimmissa rotuopeissa keskeisimmiksi piirteiksi nousivat henkiset, fyysiset, ulkomuodolliset sekä sisäiset ominaisuudet, joiden perusteella ihminen voitiin luokitella tiettyyn rotuun kuuluvaksi. (Kaikkonen 1985, 20–21.)

Varhaisten rotuoppien ja rotuhygienian peruspiirre oli siis se, että kansoja ja ihmisryhmiä alettiin luokitella eri rotuihin kuuluvaksi ja näihin rotuluokitteluihin liitettiin eriarvoisia piirteitä ja ominaisuuksia. Tätä taustaa vasten aukeaa uudenlainen ymmärrys sitä kohtaan miksi kirjoittajalle ja laajemmin koko Akateemiselle Karjala-seuralle oli niin tärkeää, missä suunnassa suomalaisen kansan ja rodun alkuperä sijaitisi. Jos suomalaiset olisivat tulleet idästä länteen, niin kuin tekstin mukaan aiemmin oli luultu, olisi se tarkoittanut sitä, että Suomen kansassa olisi ollut paljon itäisiä ja mongoolisia rotuominaisuuksia ja -piirteitä. Näitä taas epäilemättä pidettiin huomattavasti huonompina ja vähemmän laadukkaina kuin läntisiä, jo aiemmin ilmi tulleet, valloittajakansojen rotuominaisuuksia ja -piirteitä. Läntisen alkuperän uskottiin siis takaavan Suomen kansalle paremmat ja laadukkaammat rotuominaisuudet kuin itäisen suunnan, ja tämän vuoksi kansan alkuperän ja nimenomaan läntisen alkuperän selvittäminen oli niin äärimmäisen tärkeää.

Tämän läntisen alkuperän uskottiin myös takaavan Suomen heimolle paremman ja loistavamman tulevaisuuden, koska se voi rakentaa tulevaisuutensa uuden tutkimuksen mukaan suurelta ja laajalta muinaisuuden vakaalta pohjalta niin kuin kirjoittaja asian artikkelissa ilmaisee. Tätä artikkelin johtopäätöstä voidaan tarkastella Mattilan (1999) ajatusten valossa. Hänen mukaansa 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa oli vallassa vahva usko biologiseen determinismiin. Tällä tarkoitettiin uskoa siihen, että ympäristötekijät eivät voineet vaikuttaa yksilön perimiin ominaisuuksiin. Ihmisten rappeutumisen ja huonojen geenien katsottiin olevan perinnöllisiä ja kasautuvan yhä pahemmaksi taakaksi sukupolvia alaspäin mentäessä. (Mattila 1999, 27, 32–33.) Tämän mukaan voisi tulkita, että myös AKS:n keskuudessa on uskottu biologiseen determinismiin ja siihen, että yksilöiden laadullisen taso määrittyy suoraan perityistä ominaisuuksista, eikä ympäristötekijöillä ollut juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa tähän. Se selittäisi sen, miksi tekstissä uskotaan niin vahvasti, että suomalaisten län-

tinen alkuperä takaa koko Suomen heimon loistavan tulevaisuuden, koska tämän myötä suomalaisissa jatkuisi laadullisesti hyvät ja arvostetut rotuominaisuudet sukupolvelta toiselle alaspäin mentäessä.

Tämän luvun yhteenvedona voidaan todeta Akateemisen Karjala-seuran arvostaneen Suomen kansan ja sen heimoveljien henkistä ja kulttuurillista pääomaa ja kehittämistä erittäin korkealle. AKS:n silmissä siinteli jopa ajatus heimokansojen kulttuuriliitosta, jota olisi kutsuttu Suur-Fenno-Ugriaksi. Vaikka AKS:n maailmankatsomuksessa kansojen omintakeista kulttuuria arvostettiin itsessään erittäin korkealle, niin sen taustalla voidaan nähdä kuitenkin ajatusmaailma, jossa vahva kulttuuri antaa kansakunnalle sisäistä voimaa ja vahvuutta, mikä taas johtaa kohti Suur-Suomi-unelmaa. Vahva ja rikas kulttuuripääoma takaisi myös sen, että Suomi ei jäisi sivistyksellisessä kehityksessä muista roduista jälkeen ja luisuisi kohti kadotusta maailmankartalta. Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa nähtiin myös suuri merkitys sillä missä suomalaisen rodun alkuperä sijaitsi. Tämä johtui pitkälti uskomuksesta biologiseen determinismiin ja siihen, että periytyvät ominaisuudet määrittävät yksilön laadullisen ominaisuuden eikä ympäristötekijöille ole siihen juurikaan vaikutusta. AKS:n ajatusmaailmassa tärkeäksi katsottu läntinen alkuperä voidaan tulkita tarkoittaneen sitä, että seuran keskuudessa toivottiin suomalaisten omaavan mahdollisimman laadukkaat ja hyvät rotuominaisuudet.

5.3. Kansallistunnon merkitys ja Suur-Suomen oikeutus Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa

Empiirisen analyysiosion kolmannessa luvussa käsitellään Akateemisen Karjala-seuran Suur-Suomi ideologiaa, sen perusteita ja oikeutusta. Miksi AKS näki Suomen ainoana mahdollisena ja oikeana tulevaisuutena Suur-Suomen? Millä tavalla tämä suuruuden tavoittelu perusteltiin ja oikeutettiin kansalle ja miksi seura ei voinut tyytyä tynkä-Suomeen, niin kuin he itse asian kuvasivat? Mitkä tekijät siivittivät AKS:läisiä uskomaan, että juuri Suomen kansan kohtalo ja tulevaisuus oli suuressa ja loistokkaassa Suur-Suomessa ja mitä tällä suuruudella sitten tehtäisiin kun sen kerran olisi saavutettu? Luvun toinen kantava teema on kansallistunto, joka kytkettiin vahvasti AKS:läisessä ajattelussa sisäisesti vahvaan ja ehjään kansan. Kansallistunto nähtiin sellaisena kansan ominaisuutena, jonka kansalaisten piti ensin löytää itsestään ja vasta sen jälkeen heidän oli mahdollista tavoitella Suur-Suomea yhtenä ja eheänä kansakuntana. Luvussa tarkastellaan lähemmin kansallistunnon käsitettä, mitä sillä oikeastaan tarkoitettiin.

tiin, minkälaiset ihmistyypit edustivat kansallistunnon oikeaa ja aitoa ilmenemismuotoa ja millä keinoin tämä ihannoitu ominaisuus saataisiin juurrutettua koko kansakuntaan?

Käsittelen ja analysoin teemoja kolmen eri *Suomen Heimon* artikkelin kautta. Ensimmäinen artikkeli on vuodelta 1925 ja se porautuu erityisesti kansallistunnon teemaan. Artikkelissa avataan hyvin seikkaperäisesti kansallistunnon käsitettä ja kerrotaan mistä se saa suuren voimansa ja samalla pohditaan miksi Suomen kansan olisi niin merkityksellistä ja tärkeä löytää oma kansallistuntonsa. Toinen analysoitava artikkeli on vuodelta 1930 ja siinä on kysytty Akateemisen Karjala-seuran eri jäseniltä miksi he uskovat Suur-Suomen oikeutukseen? Artikkelin avaa hyvin mielenkiintoisella ja hedelmällisellä tavalla AKS:n Suur-Suomi ideologian ja sen avulla pystyn vastaamaan luvun alussa esittämiini kysymyksiin. Viimeinen tämän luvun käsiteltävistä artikkeleista on vuodelta 1942. Siinä selvitetään lukijoille AKS:läistä maailmankatsomusta ja avataan vielä uusia näkökulmia kansallistunnon ja Suur-Suomi käsitteiden maailmasta.

5.3.1. Kansallistunto

Ensimmäinen analysoitava artikkeli ilmestyi *Suomen Heimossa* Suomen itsenäisyyspäivänä 6.12.1925 ja se kantaa otsikkoa *Itsenäisyyspäivänä*. Artikkelin lähtee liikkeelle siitä ikävästä tosiasiasta, että vallitsevien olosuhteiden vuoksi Akateeminen Karjala-seura voi tehdä kyseisellä hetkellä vain hyvin vähän pelastaakseen Karjalan ja Inkerin. Tämän takia he ovatkin päättäneet suunnata työnsä ja tarmonsä omaan kansaansa, jotta Suomen kansa voisi kehittyä niin, että tulevaisuudessa se olisi valmis ratkaisemaan heimokysymyksen parhain päin. Artikkelin mukaan Suomen kansa ei ole vielä kypsä eikä valmis kohtaamaan ajan suuria kysymyksiä, vaan sen pitää vielä kehittyä oikeaan suuntaan. Tätä kehittymättömyyttä kuvaillaan tekstissä seuraavalla tavalla:

”Suomen kansa ei tajua Karjalan kysymyksen oikean ratkaisun merkitystä itselleen ja koko Suomen suvulle. – Se nähdään joka päivä sisäisissä asioissamme: Kuinka voisi sellainen kansa, joka ei tahdo päästä oikeuksiinsa omassa maassaan, kansa, jolta puuttuu tahto olla isäntänä omassa talossaan, kuinka voisikaan sellainen kansa pystyä ohjaamaan ja turvaamaan heikkoja heimolaisiaan?” (Suomen Heimo 1925, 247.)

Kirjoittaja mukaan Suomen kansan kansallistunto on vielä heikko, koska se ei ole valmis sitä odottaviin suuriin tehtäviin. Sama heikkous näkyy kaikissa ajan suurissa kysymyksissä ja sen vuoksi on niin tärkeää, että tätä kansallistuntoa lähdetään vahvistamaan. Kirjoittaja kuitenkin myöntää kansallistunnon merkitsevän monille pelkästään sanahelinää ja kulunutta fraasia, ja sen vuoksi hän haluaa avata käsitteen tarkoituksen, jotta ihmiset ymmärtäisivät paremmin, mistä on kyse ja myös ryhtyisivät sen myötä entistä konkreettisempiin tekoihin ja työhön. (Suomen Heimo 1925, 247.)

Kansallistunnon käsitettä lähdetään pohtimaan artikkelissa Snellmanin ajoista ja ajatuksista käsin. Tekstin mukaan kansallistunnon käsitettä ollaan niin kärkkäitä käyttämään, koska Suomessa ollaan oltu jo niin kauan tietoisia kansallisuusaatteen merkityksestä. Kirjoittaja siteeraa Snellmanin yhtenä parhaimmista pitämäänsä lausetta seuraavanlaisesti:

”Eräs Snellmanin sattuvimpia lauseita kuvaa juuri tätä. Hän kysyy: ”Mikä on maailmanhistorian korkein laki?” Ja vastaus kuuluu: ”Kansallistunto. Kansat, joilla se on, elävät iankaikkisesti, kansat, joilla sitä ei ole tai jotka sen kadottavat, sortuvat.” (Suomen Heimo 1925, 247.)

Seuraavaksi tekstissä maalataan kuvaa kansasta, joka omaa vahvan ja elävän kansallistunnon ja pystyy näin torjumaan kaikki ulkopäin siihen kohdistuvat hyökkäykset ja valtavat rasitukset. Kansallistunnosta kumpuaa myös esille kaikki kansan parhaat ominaisuudet, jotka siivittävät kansan sen parhaisiin mahdollisiin saavutuksiin. Kirjoittaja jatkaa artikkelia kysymällä, mikä tämä kansallistunto sitten oikeastaan on? Mistä se saa kaiken sen suuren voimansa? Hän vastaa esittämiinsä kysymyksiin siten, että kansallistunto on kansan itsetuntemusta ja itsekunnioitusta sekä kansan itsetietoisuutta voimastaan ja erikoisuudestaan. Kirjoittaja kuvailee tekstissä kansallistuntoa seuraavanlaisin sanankääntein:

”Kun kansa herää huomaamaan olemassaolonsa, elinvoimansa, erilaisuutensa muihin verrattuna, kun se tahtoo itseänsä ja erikoisuuttansa varjella ja kehittää, silloin kansalla on elävä kansallistunto. Kansa tuokin parasta mahdollista ihmiskunnan suureen kokonaisuuteen, kun se tuo oman, kehittyneen erikoisuutensa.” (Suomen Heimo 1925, 248.)

Kirjoittajan mukaan kansallistunto on kuitenkin enemmän kuin kansan itsetietoisuutta kansallisuudestaan ja erikoisuudestaan. Se on enemmän kuin halua ja pyrkimystä toteuttaa kansalli-

sia aatteita, sen todellinen esiintyminen ilmenee kansalaisten työssä ja toimessa, teoissa ja sanoissa. Artikkelissa kirjoittaja tarkoittaa korostamallaan työllä nimenomaan kansakunnan, itsenäisen ja ennen kaikkea suomalaisen Suomen eteen tehtävää työtä. Tekstissä korostetaan myös työn tärkeyttä suomalaisen sivistyksen ja kulttuurin eteen, ja varoitetaan, että itsenäisyys on Suomen kansalle arvoton, jos se yrittää muuttua jonkun muun kansan kaltaiseksi. Näitä seikkoja kirjoittaja kuvailee erityisesti seuraavissa sanoissaan:

”Sillä toisin menettelemällä hävitämme kansamme olemassaolon korkeimman oikeutuksen: silloin voi paikkamme täyttää yhtähyvin joku toinen kansa, mutta samalla jää ihmiskunta vaille sitä, mitä suomalaisesta erikoisuudestaan kiinnipitävä kansa voisi sille tuoda, sillä muistakaamme: Suomen kansoja on vain tämä yksi, meidän kansamme!” (Suomen Heimo 1925, 248)

Kirjoittaja on vakuuttunut tekstissä siitä, että tämän positiivisen kansallistunnon herättämisen eteen tehtävän työn on jatkettava, jotta se tarttuisi ja elävöittäisi mahdollisimman monen suomalaisen mielen. Suomi ei voi myöskään jäädä odottelemaan asiassa ajan myötä tapahtuvaa edistymistä, vaan ylioppilasnuoriso on valmis taistelemaan asian eteenpäin viemiseksi ja lietsomaan jokaiseen suomalaiseen kansallisen innostuksen tulen. Artikkelissa kerrotaan, että tämän taistelumielialan ja keinojen vuoksi, joita AKS on käyttänyt asian eteenpäin viemiseksi, seuraa on usein syytetty kansan kahtia repimisestä. Tähän kirjoittaja kuitenkin vastaa, että AKS:n keskuudessa on päätetty hylätä kaksikielisyysperiaate, koska heidän mielestään Suomessa asuvat ruotsalaiset kokevat kuuluvansa eri kansalliseen ryhmään ja he uhraavat työnsä enemmän tälle kuin suomalaiselle kansallisuudelle. (Suomen Heimo 1925, 248–249.)

Artikkelissa korostetaan kansallisuuskysymyksen kiireellisyyttä ja sitä, että se olisi parempi ratkaista yhdellä nopealla ja kivuliaalla iskulla kuin hiljaa hivuttaen ja kitkuttaen vuosien saatossa. Tekstin lopussa kirjoittaja kiteyttää Akateemisen Karjala-seuran tunnot ja ajatukset niin kansallistunnon kuin Suomen kansallisuuskysymyksenkin suhteen seuraavanlaisesti:

”Ja meidän lähin päämäärämme on suomalaisuuden voitto, sillä vain se voi synnyttää kansallisen itsetietoisuuden läpitunkeman Suomen kansan, ja me tiedämme, että vain tämän kautta, mutta myös varmasti tämän kautta pääsemme perille. Näin tahdomme olla luomassa lujaa, yksimielistä, puolustustahtoista kansaa, ja kun me siinä saakka olemme, niin meidän unelmiemme Suur-Suomi: Karjalan ja Inkerin vapaus, Länsi-Pohjan ja Ruijan suomalaisten

sivistyksellinen itsehallinto, koko Suomen suuren suvun tulevaisuus, on kypsä toteutumaan.”

(Suomen Heimo 1925, 249.)

Artikkelia analysoitaessa huomio kiinnittyy ensisijaisesti siihen, kuinka Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa uskottiin järkkymättömän vakaasti kansallistunnon kaikkivoipaan voimaan ja siihen, kuinka Suomen kansa saavuttaisi loistavan tulevaisuutensa, oman erikoisuutensa ja omalaatuisten piirteidensä, vuoksi. Toisaalta tämä on hyvin ymmärrettävä uskomus aikana, jolloin uskottiin yleisesti kansojen olemassaolon taisteluun ja status quo -tila nähtiin mahdottomaksi. Kansan piti joko nousta ylöspäin ja tuoda jotain suurta ja omintakeista yhteiseen maailmankulttuuriin ja ihmiskunnan eteenpäin viemiseksi tai sitten koko kansakunta lakaistiin maton alle ja jokin toinen, sivistyneempi valtio ottaisi sen paikan. Tätä taustaa vasten voi selvästi yhdistää kirjoittajan intention siihen, että Suomen kansa haluttiin nostaa suurien kansakuntien joukkoon ja näin taata sen selviytyminen, kun kolikon toinen puoli olisi ollut koko kansan häviäminen tai sortuminen, niin kuin artikkelissa ilmaistiinkin.

Artikkeli on ennen kaikkea myös hyvin kansallismielinen, mutta yhtä lailla siinä korostetaan ja nostetaan esille kansan piirteitä ja ominaisuuksia, joihin voidaan tulevaisuudessa vaikuttaa ja kehittää Suomen kansaa tiettyyn suuntaan. Tämä taas viittaisi kansan laadulliseen parantamisen toiveisiin, mikä on hyvin läheisessä kytköksessä rotuhygieniaan, kuten myös yllä esitetty taistelu kansojen paremmuudesta, ja siitä, että vahvin ja sivistynein kansa jää henkiin ja kehittää sitä myöten ihmiskuntaa eteenpäin. Mutta toisaalta on myös otettava huomioon se seikka, että vaikka tekstissä puhutaan Suomen kansan kehittämisestä ja tiettyjen ominaisuuksien tai piirteiden nostamisesta, niin se, kuinka näihin tuloksiin päästään AKS:n mukaan, ei ole kuitenkaan mitenkään kytköksissä rotuhygieeniseen ajattelutapaan. Mattila (1999) kirjoittaa teoksessaan, että Ploetz tarkoitti rotuhygienialla pyrkimystä lajin tai rodun säilyttämiseen terveenä ja myös pyrkimystä täydellistää sen taipumuksia, eli jalostaa sitä. Toinen rotuhygienian oppi-isä, Wilhelm Schallmayeria, lähestyi taas rotuhygienian termiä tutkimalla perinnöllisyyden ja valinnan merkitystä ihmislajin kehitykselle. (Mattila 1999, 13–14.) Mattila (1996) on todennut myös aiemmassa teoksessaan, että rotuhygieenisen ja eugeenisen ajattelutavan ydin on hyvin pitkälle sama. Sen mukaan ihmisten tuli vaikuttaa siihen, minkälaisia lapsia maailmaan syntyi, koska he pystyivät sen tekemään. Molemmissa teorioissa ajateltiin, että perinnöllisyyden lait määräävät viime kädessä jälkeläisten fyysiset, psyykkiset ja moraaliset ominaisuudet. (Mattila 1996, 123–124.)

Rotuhygieeniseen keinovalikoimaan kuului siis ensisijaisesti jälkeläisten laadun valvonta, perinnöllisyyden mekanismien tunteminen ja sitä kautta rodun tai kansan taipumuksien täydellistäminen. Näihin tuloksiin päästiin usein avioliittojen säännöstelyllä, pakkosteriloinneilla ja kitkemällä huonompana ja avuttomampana pidetty kansanosa kokonaan pois valtaväestöstä. Artikkelin perusteella tällaiset keinot eivät kuitenkaan kuuluneet AKS:n ajatusmaailmaan, vaan he näkivät valistustyön ja oikeaksi katsomansa asian puolesta taistelemisen herättävän vihdoin kansan näkemään oman parhaansa ja löytämään sitä kautta oman kansallistuntonsa. Tällä tavoin Akateeminen Karjala-seura halusi kehittää ja ohjata Suomen kansaa oikeaan suuntaan, ja vaikka kansan kehittäminen ja sen ominaisuuksien parantaminen voidaankin kytkeä rotuhygieeniseen ajatteluun, niin AKS:n käyttämiä keinoja ei siihen kuitenkaan voida liittää.

Myös tietynlainen me ja muut -ajattelu, joka on kansoja hyvin arvottavalla ja eriarvoisella tavalla jakava ja luokitteleva ajatusmalli, kumpuaa tekstistä esiin. Kylmänen (1994) lähestyy me ja muut -ajattelua suomalaisuuden ja kansallisen identiteetin rakentamisen näkökulmasta. Suomalaisuuteen liitetään usein erilaisia määreitä, kuten esimerkiksi isänmaallisuus, työteliäisyys, sisu, jurous tai ennakkoluuloisuus. Näin ollen suomalaisuus muodostuu usein joukosta erilaisia mielikuvia ja stereotyyppioita, jotka esitetään todelliseksi suomalaisuudeksi. Kansallisen identiteetin olemassaoloon ja määrittelyyn liittyy usein pyrkimys rakentaa yhtenäisyyttä ja samanlaisuutta erojen korostamisen kustannuksella. Kansalliset identiteetit määritellään ja luodaan lähes aina ulkopuolisten ja meille vieraiden vastakkainasettelun ja poissulkemisen avulla tai esimerkiksi kulttuurillisten erojen korostamisella. Tämä johtuu pitkälti dualistisesta ajattelustamme, joka on keskeinen osa länsimaista kulttuuria. (Kylmänen 1994, 5-7.)

Artikkelissa ei mainita muita ”ulkopuolisia” kansoja tai rotuja, joiden avulla ja kustannuksella meitä, eli tässä tapauksessa Suomen kansaa, olisi haluttu rakentaa ja määritellä. Mutta toisaalta tekstistä heijastuu kuitenkin hyvin vahva ja erotteleva me-henki, joka ei välttämättä tarvitse vastinparikseen ulkopuolista ja vierasta kansaa. Tämä johtuu siitä, että artikkelissa korostetaan niin voimakkaasti Suomen kansan erinomaisuutta ja ainutlaatuisuutta, että se luo valmiiksi niin vahvan me-mielikuvan, että sille kaikki muut kansat ovat jo valmiiksi vieraita ja erilaisia. Artikkelissa ei myöskään luetella Suomen kansan ominaispiirteitä, niin kuin Kylmänen tekee, mutta siinä korostetaan, että suomalaisten olisi erittäin tärkeä löytää ja vaalia näitä omia erikoisuuksiaan ja ominaispiirteitään. Tämä voidaan tulkita myös niin, että näiden erikoispiirteiden löydyttyä suomalaista kansallisidentiteettiä voidaan sitten rakentaa yhtäläisyyk-

sien ja samankaltaisuuksien avulla tekemällä vertailua muihin kansakuntiin. Tässä valossa asiaa tarkasteltuna artikkelissa tuodaan hyvin vahvasti ilmi me-henkeä ja suomalaisten erityislaatuista ja omintakeisuutta, jolla korostetaan vastakkainasettelua muihin kansoihin verrattuna ja suljetaan heidät jo valmiiksi me-ajattelun ulkopuolelle, vaikka heitä ei itsessään tekstissä mainita.

5.3.2. Luja usko Suur-Suomeen

Luvun toinen artikkeli käsittelee Akateemisen Karjala-seuran Suur-Suomi-ideologiaa, sen oikeutusta ja perusteluita. Artikkelin on ilmestynyt *Suomen Heimossa* vuonna 1930 ja se kantaa otsikkoa: *Miksi uskon Suur-Suomen oikeutukseen?* Artikkelin tarkoitus on saada vastaus otsikossa esitettyyn kysymykseen kysymällä siihen vastausta viideltä eri Akateemisen Karjala-seuran jäseneltä ja esitellä heidän ajatuksensa artikkelissa. Kysymys on esitetty seuran puheenjohtajalle Martti Kanteleelle, varapuheenjohtajalle Erkki Virralle, R.G. Kallialle, Vilho Helaselle sekä Hannes Salmenkalliolle. Ensimmäisenä kysymykseen on vastannut seuran puheenjohtaja Martti Kantele. Kanteleen vastaus artikkelissa esitettyyn kysymykseen on lyhyt ja ytimekäs. Hänen mukaansa kansa, joka ei usko suureen tulevaisuuteensa, on kuolemaan tuomittu kansa. Suur-Suomen toteutuminen on vain historiallisten vääryyksien korjaamista ja luonnollisten oikeuksien palauttamista. Kantele uskoo myös siihen, että kun Suur-Suomen oikeutus on todella kirkastettu yleisessä tietoisuudessa, niin Suomen kansa ei ole niin heikkoverinen ettei se pystyisi silloin Suur-Suomea luomaan. (Suomen Heimo 1930, 28.)

AKS:n varapuheenjohtaja Erkki Virta on vastannut kysymykseen hieman laajemmin. Hänen mukaansa kysymykseen voisi vastata esittämällä loputtoman listan tosiasioista, jotka liittyvät historiallisiin, poliittisiin, sielullisbiologisiin, yhteisiin kulttuuriaarteisiin, kieleen ja vereen, mutta nämä tosiseikat ovat hänen mukaansa vain perusteita, jolle todellisen uskon ja oikeutuksen Suur-Suomesta voi rakentaa. Virran mukaan usko Suur-Suomeen on uskoa siihen, että Suomen kansalla on jokin tehtävä historiassa, ja vain kehittämällä omintakeisia ja itsenäisiä piirteitään Suomen kansa voi tämän paikkansa historiassa lunastaa. Usko Suur-Suomeen tarkoittaa myös sen kehityksen vapauttamista ja edistämistä, eli toimintaa ja työtä sen eteen, jotta Suomen kansa ja Suomen heimo voivat tavoitella sitä mihin heidät on kutsuttu. Virran mukaan tämän sisäisen toiminnanhalun kääntöpuoli on itsekkyyden ja jos se voittaa, niin silloin myös uskon voima raukeaa, vaikka oikeutus jää jäljelle. (emt, 28.)

Kolmas kysymykseen vastannut seuran jäsen on R. G. Kallia. Hän halusi muotoilla kysymyksen uudelleen ja vastasi mieluummin siihen, mikä on Suur-Suomi-ajatuksen oikeutus? Hän aloittaa vastauksen erittelemällä kansallisvaltio-ajatuksen oikeutusta, joka on historiassa todistettu pyhäksi ja oikeaksi. Hänen mukaansa esimerkkiä tästä oikeutuksesta ei tarvitse edes lähteä etsimään Italiasta ja Saksasta, jossa kansallisvaltio-ajatus pelasti valtiot siitä kaaosmaisesta tilasta, johon ne olivat keskiajalta asti jääneet. Esimerkin voi löytää myös Suomen historiasta ja sen taistelusta lopulta itsenäiseksi, omilla jaloilla seisovaksi valtioksi, mikä siis todistaa Kallian mukaan kansallisajatuksen pyhän voiman. Hänen mukaansa kansallisuusaate on historian mahtikeino oikeudenmukaisuuden voimaansaattamiseksi, koska vain sillä tavoin kansat voivat toteuttaa omaa tarkoitustaan, joka on tuoda jotakin uutta ihmiskunnan yhteiseen sivistyspääomaan. Tämä kansojen erilaisuus, jonka kansallisuusaate mahdollistaa, suo sille sen ylemmyyden verrattuna esimerkiksi kansainvälisyysaatteeseen, joka on Kallian mukaan negatiivinen sisällöltään. Tämä negatiivisuus kumpuaa siitä, että kansainvälisyysaate ei Kallian mukaan pyri luomaan uutta ja positiivista, vaan se tähtää vain sotien ja kansainvälisten selkkausten poistamiseen. (Suomen Heimo 1930, 28–29.)

Kansallisvaltion suuri oikeutus on siis siinä, että sen sisin tarkoitus on ihmiskunnan aineellisen ja henkisen kehityksen paras mahdollinen edistäminen. Kallia painottaa vielä sanojaa suurella viisaudella, jonka mukaan maailman vapaus on havaittu tärkeämmäksi kuin maailman rauha, ja tämän vapauden peruspilareina ovat erikoiskansallisuudet. Suomen kansallisvaltio ei kuitenkaan Kallian mukaan ole vielä valmis. Hän kuvaa asiaa ja siitä johtuvaa ja vastauksensa päättävää Suur-Suomi-oikeutusta tekstissä seuraavanlaisesti:

”Suomalaisen kansallisvaltion tarkoituksena on antaa ihmiskunnalle kaikki se, mitä suomalaisessa erikoisluonteessa on parasta ja luovinta. Tämän tehtävän se voi kiitettävästi täyttää ainoastaan, jos kaikki sen hengen voimat, myöskin ne, jotka nyt uinuvat käyttämättöminä tai väärinkäytettyinä rajojemme ulkopuolella, voidaan tähän suuren päämäärän eteen panna työskentelemään. Jotta suomalainen kansa voisi tehtävänsä parhaiten täyttää, vaaditaan siis Suur-Suomen luominen, ja oikeudenmukaisuus siis vaatii, että me saamme edellytykset koettaa parhaamme. Historia punnitsee kansoja kultavaa’alla ja jos Suomen kansa yleensä havaitaan tarpeelliseksi inhimillisen kehityksen kannalta, tulee myöskin Suur-Suomi toteutumaan, sillä historia ei siedä mitään puolinaista, suurin piirtein otettuna” (Suomen Heimo 1930, 29.)

Vilho Helanen lähtee purkamaan omaa vastaustaan siitä tosiasiaista, että moni vanhemman polven edustajista on sitä mieltä, että Suur-Suomi-ajatus on nuorison suuri uni ja haave, joka ei milloinkaan tule toteutumaan. Hän kuvaa tätä ajattelutapaa kuitenkin passiiviseksi ja lyhytnäköiseksi hiiren elämänfilosofiaksi, jolla on tuhoisat seuraukset. Tämä on ollut Helasen mielestä jo nähtävissä kerran, kun Suomen johtajilta puuttui usko Suur-Suomeen, silloin Suomi menetti Karjalan, vaikka kaikki ulkoiset olosuhteet olivat Suomen ja Karjalan puolella. Helasen mielestä jokainen orjuutettu avunhuuto Karjalasta ja Inkeristä on todistuskappale tästä Suomen syyllisyydestä kansana ja valtakuntana. Helanen uskoo, että Suomi joutuu tulevaisuudessa vielä taistelemaan itsenäisyydestään hyökkäävää Ryssänmaata vastaan. Tätä hyökkäystä vastaan voidaan hänen mukaansa asettaa pieni ja valloittajan jalkoihin jäävä Suomi tai sitten voimakas ja suuri Suomi. Tämän valinnan jokainen kansalainen joutuu tekemään itse, mutta Helanen itse uskoo Suur-Suomeen, koska hän uskoo Suomen kansan elämäntahtoon ja tulevaisuuteen. (Suomen Heimo 28–29.)

Artikkelin viimeinen vastaaja on Hannes Salmenkallio. Hän käsittää heidän miespolvensa Suur-Suomi-ohjelman tärkeimmäksi osaksi Karjalan ja Inkerin kysymykset. Tätä ja tulevan sukupolven Suur-Suomi-ohjelmaa Salmenkallio kuvaa tekstissä seuraavanlaisesti:

”Meidän tehtävämme on sivistyksellisin, diplomaattisin sekä sopivan tilaisuuden ja tarpeen esiintyessä voimakeinoinakin saattaa karjalaiset ja inkeriläiset vapautumaan sortajistaan, jonka jälkeen heillä täytyy olla täysi vapaus valita itsenäisten valtioiden muodostamisen ja Suomeen liittymisen välillä. [...] Kun tällainen ei-valtiollinen heimoyhteys on saatu syntymään, on seuraavien miespolvien tehtävä kehittää sitä edelleen. Jos heimolaisemme sitten haluavat liittyä valtioyhteyteen Suomen kanssa, on siinä tulevien polvien Suur-Suomi ohjelma.” (Suomen Heimo 1930, 30.)

Salmenkallio lopettaa lyhyen vastauksensa toteamukseen, että hän on ratkaissut Suur-Suomen oikeutuksen sen takia myönteiseksi, koska Akateeminen Karjala-seura pitää Suur-Suomi-ohjelmansa lopullisen toteutumisen ehtona asianomaisten ulkomaalaisten heimojen omaa suostumusta.

Artikkelin jokaisesta vastauksesta henkii hyvin vahva usko Suur-Suomen oikeutukseen ja sen toteutumiseen tulevaisuudessa. Oikeammin sanottuna Akateeminen Karjala-seura näkee Suur-Suomen toteutumisen välttämättömänä kehityskulkuna, jos Suomi haluaa säilyttää itsenäisyy-

tensä ja pysyä vapaana ja yhtenäisenä kansana. Ilman tätä Suur-Suomi-kehitystä kansakunta nähdään armottomasti tuhoon ja sortoon tuomittuna. Toinen vastauksista nouseva erittäin merkityksellinen seikka on kansallisvaltioajatus, joka oikeastaan kietoutuu hyvin vahvasti yhteen Suur-Suomi ideologian kanssa. AKS:n ajatusmaailmassa kansallisvaltioajatus nähdään ainoana oikeana, koska se antaa jokaiselle kansalle mahdollisuuden toteuttaa omaa erikoislaatuista ja tuoda näin ihmiskunnan sivistyspääomaan jotain uutta ja erityistä. Tämä yhteiskunnan sivistyspääoman kartuttaminen kansojen erikoisuudella nostetaan äärimmäisen korkeaksi arvoksi, koska sen alle alistetaan jopa kansainvälisyysaate, joka nähdään negatiivisena, koska se ei luo uutta ja positiivista. Tämä uusi ja positiivinen nähdään saavutettavan sotien ja valloitusten avulla. Tällä todennäköisesti tarkoitettiin sitä, että parempi ja vahvempi kansa valloitti toisen tai sitten pienempi ja todella omintakeinen kansa nousi sorron ikeestä ylös valloittajaansa vastaan, ja pääsi vihdoinkin kartuttamaan maailman kulttuuripääomaa omalla, erityislaatuilla, kulttuurillaan.

Erittäin mielenkiintoista olisi tietää myös se seikka, kuinka moni AKS:n keskuudessa todella piti tätä kulttuuri- ja sivistyspääoman kasvatusta kansallisvaltio-ajattelun päätarkoituksena ja kuinka monelle se oli vain keino oikeuttaa hienojen korulauseiden taakse ekspansiivinen voimapolitiikka ja laajentumispyrkimykset. Toisaalta artikkelien valossa voidaan tehdä vahva tulkinta siitä, että AKS:n keskuudessa ekspansiivinen voimapolitiikka ja laajentuminen itään nähtiin välttämättömänä elinehtona Suomelle, jotta kansakunta ei olisi hävinnyt taistelua suuralle Ryssänmaalle. Tämän oikeuttamiseen tunnuttiin kuitenkin tarvitsevan muutakin kuin tahto säilyttää itsenäisyys. Siihen tarvittiin vakuus siitä, että Suomen kansa ja rotu oli jollain tapaa erityislaatuinen, jotta se saisi oikeutuksensa historiasta säilyä itsenäisenä kansakuntana, ja jotta siitä nähtäisiin olevan jotain hyötyä ihmiskunnan kulttuuripääomalle, eikä vain suomalaisille itselleen.

Eräs merkittävä seikka on myös se, että Suomen kansaa tai rotua ei automaattisesti AKS:n ajatusmaailmassa pidetty valloittajakansana tai suurina erityisominaisuuksia omaavana heimonä. AKS:n keskuudessa katsottiin, että nämä erityisominaisuudet piti ensin löytää ja Suomen heimojen paikkaa kansakuntien joukossa piti todistella erilaisilla kulttuurisaavutuksilla ja -rikkauksilla ennen kuin se saattoi havitella pääsyä valloittajakansojen joukkoon. Tämä voi kertoa myös tietynlaisesta epävarmuudesta omaa kansaa ja sen rodullisia ominaisuuksia kohtaan, joita AKS:n keskuudessa tunnettiin, vaikka niin kovasti haluttiinkin, että suomalaiset omaavat jotain erityistä ja arvokasta muihin nähden. Tästä voisi tehdä myös sellaisen päätel-

män, että Akateeminen Karjala-seura ei kärsinyt ainakaan ylemmyyskompleksista olettamalla automaattisesti suomalaisen rodun olevan jotain suurta ja mahtavaa. Vaikka näiden tulkintojen kanssa ristiriitaa herättää se, että monissa artikkeleissa viitataan vahvaan uskoon Suomen heimojen suuresta ja loistavasta tulevaisuudesta, mutta toisaalta niissäkin vaaditaan ensin näyttöä kansalta, että he todella ansaitsevat sen ja omaavat tarvittavat ominaisuudet ja kyvyt saavuttaakseen tuon suuruuden.

5.3.3. Akateemisen Karjala-seuran maailmankatsomus

Teeman kolmas ja viimeinen analysoitava artikkeli on vuodelta 1942 ja sen nimi on: *Muutama piirre AKS:läisestä maailmankatsomuksesta*. Artikkelin tarkoitus on kuvailla Akateemisen Karjala-seuran maailmankatsomusta, joka kirjoittajan mukaan yhdistää seuran jäsenet siksi taistelevaksi veljesjärjestöksi, jona se kautta maan tunnetaan. Tekstin mukaan tämä erityislaatuinen maailmankatsomus myös määrää jokaisen seuran jäsenen sanoja, tekoja ja suorastaan koko elämää. AKS:n maailmankatsomusta hallitsee selkeästi yksi ajatus ylitse muiden: Suur-Suomi. Suur-Suomi-ajatusta kuvaillaan tekstissä heimorakkauden synnyttämäksi ja sille ovat vieraita kaikki talouden saalistusajatukset. Kirjoittaja kuvailee AKS:n Suur-Suomi-ideologiaa tekstissä seuraavalla tavalla:

”Heimomme vapaus on sen ajatuksen toinen ja selventävä kuva. Koko Suomen heimon on toisinsanoen saatava yhteinen suursuomalainen valtakunta, jonka rajat ovat siellä, jonne Luoja on ne luontoon ja ihmisiin merkinnyt. [...] Siksi Suur-Suomi-ajatus kolmen kannaksen rajoineen muodostui AKS:läisestä maailmankatsomuksesta puolustuspoliittiseksi välttämättömyydeksi: Ellei muodostu Suur-Suomea, on nyky-Suomenkin tulevaisuus vaaranalainen.”

(Suomen Heimo 1942, 22.)

Tämän heimorakkauden käänköpuoli on kuitenkin tekstin mukaan AKS:läisessä maailmankatsomuksessa ryssäviha. Suomen heimon yhdeksi ja suureksi viholliseksi kuvaillaan ryssäläistä itää, joka pyrkii tukahduttamaan jättiläismäiseen syleilyynsä sadat pienet kansat, ja se on myös yrittänyt ojentaa kätensä kohti Suomea. Tämä synnytti AKS:n keskuudessa vahvan ja väkevän ryssäläisvastaisuuden. Tässä vihassa kertautuu tekstin mukaan vuosituhansien kokemukset ja tuntemukset itäisestä naapurista, johon ei missään olosuhteissa voi luottaa. Artikkelin mukaan Suomen kansa ei ollut aiemmin sisäisiltä edellytyksiltään kuitenkaan vielä valmis Suur-Suomeksi. Kansa oli herätettävä ja saatava huomaamaan oma kansallinen erikoisuutensa ja laatunsa. Tämä herätti AKS:n keskuudessa voimakkaan suomalaisuusharrastuksen ja seura

nosti julkisessa keskustelussa esille vanhat suomalaisuustaistelun tunnukset. Artikkelissa korostetaan kuitenkin, että suomalaisuusharrastus ei missään kohtaa ollut itse päämäärä, vaan se oli vain väline, joka luotiin palvelemaan Suur-Suomen toteutumista. (Suomen Heimo 1942, 22–23.)

Seuraavaksi artikkelissa siirrytään kuvailemaan AKS:n maailmankatsomukseen liittyvää maanpuolustusharrastusta, joka sai myös laajojen piirien hyväksynnän osakseen. Kirjoittaja kuvailee tätä maailmankatsomusta seuraavanlaisesti:

”Suur-Suomi ei synny eikä pysy ilman puolustustahtoista ja -kykyistä kansaa. ”Aseeton kansa on kelvoton”, vanha Snellmannin lause, oli jälleen saatava kansakunnan tunnuslauseeksi, ja se on saatu. AKS-läisyys ei ole ollut eikä tule olemaan koskaan pasifistista.” (Suomen Heimo 1942, 23.)

Puolustusajattelu johdatti AKS:n kiinnittämään myös huomiota yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Näistä tärkeimpänä seura piti artikkelin mukaan rikkinäisen kansan eheyttämistä ja sisäisesti vahvan kansan luomista, jotta se voisi kestää idän paineen. Teksti kuitenkin korostaa, että myös tämä tavoite sisältyi osaksi seuran Suur-Suomi-ohjelmaa. Myös kaikki poliittiset kysymykset alistettiin AKS:n maailmankatsomuksessa yhteisen hyvän, suursuomalaisen isänmaan näkökulmasta katseltaviksi. Tämä johdatti seuran tuomitsemaan muun muassa individualistisen ajattelun ja viitoitti uhrialmiuden ja velvollisuuksien täyttämälle tielle. Artikkelin lopussa kuvaillaan seuran uskonnollista piirrettä, joka antaa vahvan leiman AKS:läiselle maailmankatsomukselle. Kirjoittaja kuvailee tätä piirrettä seuraavanlaisesti tekstissä:

”AKS:n kuulussa valassa on se saanut merkittävän ilmaisunsa, kun Jumala ja isänmaa tuodaan toistensa rinnalle AKS-läisen uskoa selvitettäessä. Isänmaa on Jumalan lahja, tahdotaan sillä sanoa. Isänmaa ja sen kohtalo otetaan Jumalan kädestä. AKS-läistä elähdyttää varmuus, että Jumala on määrännyt Suomelle suuren tulevaisuuden. Suomi ei ole vielä ollut, se on tuleva. Kun Suomi on Jumalan lahja, on se pyhä ja veloittava.” (Suomen Heimo 1942, 23.)

Aivan artikkelin lopuksi kirjoittajaa kiteyttää Akateemisen Karjala-seuran maailmankatsomuksen Suomen kansan vuosituhantisen tien johdonmukaiseksi kulkemiseksi kohti kansallista suuruutta (Suomen Heimo 1942, 23).

Artikkelista nousee tämän työn kannalta kaksi uutta ja merkittävää asiaa pohdinnan ja analysoinnin kohteeksi. Ensimmäinen huomio kiinnittyy heimorakkauden vastakohtaksi nimettyyn ja lähes välttämättömänä pidettyyn ryssävihaan. AKS:n keskuudessa tunnettua syvää ryssävihaa ja venäläisvastaisuutta käsitellään laajemmin ja syvemmin kokonaisuudessaan seuraavassa kappaleessa, mutta jo tästä artikkelista nousee esille muutama huomion arvoinen seikka. Tekstin mukaan ryssäviha on syntynyt seuran keskuudessa sen vuoksi, koska itäinen naapuri on vuosisatojen saatossa yrittänyt valloittaa Suomen sukulaishaimot ja myös riistää Suomen kansalta sen itsenäisyyden. Tämän vuoksi Akateemisen Karjala-seuran mielestä oli äärimmäisen tärkeää, että Suomen kansa heräisi ja ymmärtäisi, kuinka vaarallinen itäinen naapuri heillä on, ja järjestäytyisi suureksi Suomeksi, jolloin heillä olisi idän hyökkäyksen edessä edes jonkinlainen mahdollisuus puolustaa itsenäisyyttään. Tässä artikkelissa Suur-Suomen muodostaminen oikeutetaan ja perustellaan siis sillä, että se on ainoa mahdollisuus ja keino puolustautua itänaapurin hyökkäystä vastaan. Ryssävihaa pidetään myös oikeutettuna ja perusteltuna, koska Neuvostovenäjä on kokemusten perusteella sortanut ja kohdellut huonosti Suomen heimokansoja ja Suomea vuosisatojen kuluessa niin useaan otteeseen.

Harlen & Moision (2000) mukaan Suomen kansallisidentiteetin nähdään rakentuneen pitkälti suomalaisten ja venäläisten jyrkän ja selvärajaisen erottelun avulla. Erään katsantokannan mukaan ryssäviha ei kuitenkaan katsottu periytyneen jostain muinaisesta menneisyydestä vaan se perustui 1900-luvun alun ja maailmansotien välisen ajan biologisiin rotuteorioihin. Juuri itsenäistyneessä Suomessa, joka oli ajautunut sisällissodan kurimukseen, ryssäviha nähtiin poliittisia tarpeita palvelevaksi rakennelmaksi, joka synnyttiin suomalaisen kansallisen identiteetin ylläpitämiseksi. Ulkoinen vihollinen tarvittiin tällöin yhdistämään sisällissodassa hajonnutta kansaa. (Harle & Moision 2000, 56–57.) Jos artikkelin tekstiä tarkastelee tämän näkemyksen valossa voi myös todeta, että Akateeminen Karjala-seura tarvitsi ulkoisen vihollisen ja ryssävihaa oikeuttamaan heidän Suur-Suomi-ohjelmaansa sekä edistämään kansakunnan eheytymistä. Ryssävihalla saattoi olla myös Suomen heimokansoja yhdistävä tekijä ja jollain tapaa yhteistä heimoidentiteettiä rakentava, ja ennen kaikkea ruokkiva ja oikeuttava vaikutus. Ryssäviha ja yhteinen vihollinen palveli siis monia erilaisia tarkoituksia ja päämääriä Akateemisen Karjala-seuran maailmankatsomuksessa.

Toinen artikkelista ilmenevä uusi ja huomion arvoinen seikka on se, kuinka Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa uskottiin, että Suomi ja itsenäinen isänmaa ovat Jumalan lahja. AKS:läiset uskoivat, että Jumala on määrännyt Suomelle suuren tulevaisuuden ja Suomi ei

ole vielä lopullisessa muodossaan, vaan se on vasta tuleva. Kaikkonen (1985) on kirjoittanut eriarvoisuutta ja rotukäsityksiä käsittelevässä artikkelissaan, että vasta 1800-luvun puolessa välissä rotukäsitteillä alettiin tarkoittaa rotujen ominaispiirteitä, joissa ihmisten eriarvoisuus perustui nimenomaan tiettyihin rotuominaisuuksiin. Varhaisimmissa rotuopeissa keskeisimmiksi piirteiksi nousivat henkiset, fyysiset, ulkomuodolliset sekä sisäiset ominaisuudet, joiden perusteella ihminen voitiin luokitella tiettyyn rotuun kuuluvaksi. Näissä varhaisimmissa rotuteorioissa rotujen ja kansojen eriarvoisuutta pidettiin yksinkertaisesti ylhäältä annettuna luonnollisena tosiasiana ilman mitään tieteellisiä perusteluita. (Kaikkonen 1985, 20–21.) Rantanen (1994) taas toteaa omassa me ja muut -ajattelua käsittelevässä tekstissään, että topeliaaninen näkemys suomalaisuudesta perustuu kansojen raja-aitojen selkeään vetämiseen, meidän ja muiden tiukkaan erottamiseen. Kansallisuus kuvataan topeliaanisessa näkemyksessä Jumalan asettamaksi merkitykseksi, joka tekee jokaisesta kansasta erityisen ja omanlaisensa. (Rantanen 1994, 19–20.)

Molempien teorioiden valossa nähdään sama piirre, joka nousee tekstistä. Suomen kansa ja sen erityisyys sekä kansalliset ja rodulliset ominaisuudet, ja jossain määrin myös oikeudet suhteessa muihin kansoihin ja valtioihin, ovat ylhäältä, Jumalalta tulleita ja annettuja asioita. AKS:n keskuudessa uskottiin hartaasti, että Jumala on määrännyt nimenomaan Suomen kansalle suuren tulevaisuuden. Tämä tarkoitti siis sitä, että Suomen kansan ominaisuuksissa ja piirteissä on jotain niin arvokasta ja erityislaatuisuutta, että sen tulevaisuus tulee olemaan suuri ja sillä voidaan oikeuttaa myös AKS:n Suur-Suomi-ohjelmaa. Se mikä on Jumalalta annettua ja saatua on jotain niin pyhää, että se pitää ottaa kyselemättä ja nöyränä vastaan ja toteuttaa Jumalan tahto. Tällä Jumalan tahdolla ja oikeutuksella on kuitenkin perin helppo perustella myös kansojen ja rotujen eriarvoisuus ja se, miksi juuri Suomen kansa on jollain tavalla parempi kuin jokin toinen, ja miksi juuri he ovat oikeutettuja Suur-Suomeen, eikä jokin muu rotu tai heimo. Tässä valossa asiaa tarkastellen ylhäältä annetut oikeutukset, joita AKS:n keskuudessa käytettiin, voidaan nähdä myös hyvin käyttökelpoisina ja yksinkertaisina perusteluinä ihmisten ja kansakuntien eriarvoisessa kohtelussa.

Kolmannen luvun johtopäätöksissä voidaan todeta, että Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa kansallistunnon juurruttaminen jokaiseen kansalaiseen nähtiin ensiarvoisen tärkeäksi. Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmasta kumpuaa hyvin vahva ja erotteleva me ja muut -henki, joka korostuu artikkeleissa Suomen kansan erityislaatuisuuden ja erinomaisuuden toistamisena, joka ei tarvitse vastinparikseen nimettyä ”toista” kansaa, koska se sulkee jo

itsessään kaikki muut kansat me-hengen ulkopuolelle. Tämän tulkinnan valossa AKS halusi kehittää me ja muut -ajattelun avulla suomalaista kansallisidentiteettiä sellaiseksi, että siitä paistaisi vahva kansallistunto, puolustustahto, isäntämieli ja isänmaan eteen tehdyn pyyteettömän työn arvostus. Suomalaista kansallisidentiteettiä ja ennen kaikkea heimoveljeyden ja siitä kumpuavan Suur-Suomi-hankkeen oikeutusta rakennettiin vahvan venäläisvastaisuuden ja ryssävihan kautta. Venäläiset nähtiin niin suureksi uhkaksi Suomen itsenäisyydelle AKS:n ajatusmaailmassa, että sillä pystyttiin perustelemaan sisäisesti vahvan ja lujan kansallisvaltion luominen, jotta Suomella olisi edes pieni mahdollisuus säilyttää itsenäisyytensä. Ryssävihan lietsonta voidaan kuitenkin nähdä myös työkaluna AKS:n tavoitellessa Suur-Suomi-haavettaan, ja tämän pyrkimyksensä toteuttamiseksi se tarvitsi kansan, jonka identiteetti oli luja, voimakas ja sisäisesti erittäin vahva.

5.4. ”Ryssästä saa puhua vain hammasta purren”

Analyysiosion neljännessä luvussa käsitellään Akateemisen Karjala-seuran suhtautumista ryssiin ja ryssäläisyyteen, niin kuin he itse venäläisiä kutsuivat, sekä Venäjään Suomen rajanaapurina. Kappaleessa pureudutaan ennen kaikkea siihen, kuinka AKS:n keskuudessa suhtauduttiin Venäjää ja ryssiä kohtaan mahdollisina toisina, ja sitä kautta heitä käytettiin suomalaisen kansallisidentiteetin rakennuskappaleina. Merkittävä kysymys on myös se, minkälaista kansallisidentiteettiä AKS halusi oikeastaan Suomeen rakentaa toiseuttamalla ryssiä ja käyttämällä hyväkseen tässä rakennusprojektissaan heitä, eikä esimerkiksi jotain muuta kansaa tai rotua? Kappaleessa käsitellään myös sitä miten ryssävihaa perusteltiin seuran keskuudessa, ja mitä vihan lietsonnan levittämällä koko kansan keskuuteen yritettiin saavuttaa?

Analysoin aihepiiriä kolmen eri *Suomen Heimon* artikkelin kautta. Ensimmäinen artikkeli on vuodelta 1939 ja siinä käsitellään pääasiallisesti ryssiä ihmisinä, kansana ja rotuna, sekä heidän piirteitään ja ominaisuuksiaan. Artikkelin avulla saa selkeän ja hyvän kuvan siitä, minkälaisina ihmisinä venäläisiä pidettiin, ja kuinka heihin suhtauduttiin AKS:n keskuudessa. Toinen artikkeli on vuodelta 1941 ja se käsittelee samaa aihepiiriä kuin ensimmäinen artikkeli luoden vielä vahvemman mielikuvan siitä, minkälaisia ominaisuuksia ryssillä nähtiin olevan, ja minkälaisessa arvossa venäläisyyttä ylipäänsä pidettiin. Nämä kaksi tekstiä ovat erittäin merkittäviä sen takia, koska niiden avulla pystyy analysoimaan myös sitä, kuinka ryssävihan ja koko venäläisen kansan negatiivisten perusominaisuuksien avulla rakennettiin mielikuvaa

siitä, minkälaisia Suomi ja suomalaiset eivät missään tapauksessa olleet ja minkälaista kansallidentiteettiä suomalaisille haluttiin rakentaa. Kolmas artikkeli on vuodelta 1943 ja siinä käsitellään tarkemmin AKS:n suhtautumista itänaapuriin valtiona ja perustellaan sotia Ryssänmaata vastaan sekä haetaan oikeutusta Suomen sotimiseen Saksan rinnalla.

5.4.1. ”Ryssä on ryssä vaikka sen voissa paistaisi”

Ensimmäinen analysoitava artikkeli on vuodelta 1939 ja se käsittelee venäläisten, eli AKS:n kielessä ryssien, ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä. Artikkelin kantaa otsikkoa ”*Ryssä on ryssä vaikka sen voissa paistaisi*”. Tekstin päätarkoitus on muistella erilaisia suomalaisia sananparsia, jotka koskevat Suomen itäistä naapuria ja piirtää niiden avulla kuva venäläisistä ja heidän ominaisuuksistaan. Tekstin alussa kuvaillaan suomalaisia sananparsia asiat halki sanoviksi to- tuuksissa, jossa harvoin esiintyy diplomatiaa tai korulauseita. Erityisesti suomalaiset sananparret, jotka koskivat Neuvostoliittoa, kuvaillaan vuosisatojen kokemusten perusteella muo- vautuneiksi ja tätä myöten hyvin paikkansapitäviksi ja todenmukaisiksi. Artikkelin mukaan suomalainen kansanmies on sananparsissaan armottoman realistinen, mutta samalla humoris- tinen. Hän osaa antaa arvoa toisille jos he sen ansaitsevat, mutta tekstin mukaan Suomen itäi- nen naapuri ei valitettavasti kuulu tähän joukkoon. (Suomen Heimo 1939, 301.)

Ensimmäisenä artikkelissa kuvaillaan venäläisten hajua yksinkertaisesti ja koruttomasti to- teamalla, että ”*joku saattaa haista kuin ryssä*”. Venäläisten kieroudesta on tekstin mukaan olemassa monta esimerkkiä, joista kuuluisimmiksi kuvaillaan seuraavia sutkautuksia:

”Kun venäläiset veikottelevat, pidä veitsi vierelläsi”. Siinä on neuvo, joka on yhtä pätevä tä- nään kuin Ison vihan aikoina: ”ei ole istumista ryssän kanssa samaan rekeen, kaikkein vä- himmin aseetonna.” (Suomen Heimo 1939, 301.)

Artikkelissa kuvaillaan myös venäläisten tyhmyyttä ja leveää luonnetta hyvin laajasti. Tekstin mukaan venäläisten kierous onkin toisinaan vain hänen typeryytensä verho. Sananparret: ”*Ei muista*”, *sanoo ryssä, kun ei ymmärrä*” ja *”kato raatoo!” sanoi ryssä koiraa; ”selvä pyy!” sanoi ryssä varista; ”a Luoja nashittaa!” valitti ryssä pohmelossa*”. Venäläisten leveää luon- netta ja lahjottavuutta pidetään artikkelissa myös kokemusten myötä todistettuna faktana. Tästä kertovat myös parhaiten tarttuvat sananparret: *”nyt on markkinat*”, *sanoi ryssä, kun Turku*

*paloi” ja ”raha auttaa taivaan portille asti, vielä auttaa siitäkkin, jos on venäläinen portinvah-
ti”.* Venäläistä raakuutta taas kuvaillaan tekstissä seuraavanlaisesti:

*”Venäläisen raakuus on monien sananparsien aiheena. ”Ei ryssäällä armoa ole” – se on mo-
nesti koettu katkera totuus. ”Kyllä sujuu Suomen nahka venäläisen vinnarissa”. Vieläpä ve-
näläinen voi tuntea julmaa pahoinpitelyn mielihyvää: ”Vot!” sanoi ryssä ja aina löi”. ”Rys-
sä on ryssä, vaikka sen voissa paistaisi” – sen tosiasian on jokainen jo lapsena kuullut van-
hemmiltaan. Sitäpaitsi venäläiset ovat kiroilun maailmanmestareita: ”kiroo kuin ryssä.”*
(Suomen Heimo 1939, 301.)

Artikkelissa puidaan myös venäläisten pelkurimaisuutta kovin sanankääntein. *”Kun on kaksi
Jussia, niin saa tulla vasikkahaallinen ryssiä”*, kehutaan pohjalaisessa sananparressa. Suoma-
laisissa sananparsissa todetaan myös, että: *”ei ryssä tappaen lopu”* ja *”velaksihan venäläinen
voiton antaa”*. Myös venäläistä helvettä puidaan tekstissä. Artikkelin mukaan siellä on ennen
kaikkea kylmä – *”kylmä kuin ryssän helvetissä”*. Myös pirun ja venäläisten yhteenkuuluvuut-
ta uumoilleen tekstissä ja sitä, että piru on suorastaan luonut ryssän. Ryssän luomiselle esite-
tään myös toinen mahdollisuus artikkelissa: *”kaksi erehdystä Jumalalle tuli: siinä kun se loi
ryssän ja siinä kun se loi rotan”*. Tekstissä kerrotaan myös, että monet sananparret koskette-
levat myös venäläisiä naisia, mutta julkisessa sanassa on parempi jättää ne selostamatta.
(Suomen Heimo 1939, 302.)

Artikkelissa todetaan, että yleisarvostelu venäläisistä näiden sananparsien valossa on jokseen-
kin murhaava, ja että Suomessa on kerta kaikkiaan opittu, että *”ryssästä saa puhua vain
hammasta purren”*. Artikkelin mukaan monet pitävät tätä ohjetta liian ankarana, mutta se on
syntynyt sellaisten kokemusten pohjalta, joista nykypolvella ei ole ainakaan toistaiseksi aavis-
tusta. Näillä kokemuksilla tekstin mukaan tarkoitetaan niitä satoja tuhansia murhapolttoja ja
kidutusmurhia, joista suomalaisten esi-isät ovat saaneet kärsiä, ja joiden toimeenpanija on ol-
lut aina sama julma ja petollinen ryssä. Tekstin loppuun todetaan vielä eräs Suomen kansan
parhaista valtioviisauksista: *”rauha maassa, venäläinen Moskovassa”* ja niin kauan kuin ve-
näläiset polttaen ja hävittäen riehuvat Suomen rajojen sisäpuolella, niin kauan heihin suhtau-
dutaan artikkelin mukaan kielteisesti ja halveksien. (emt, 302.)

Artikkelia analysoitaessa huomio kiinnittyy tekstistä välittyvään yhteen ainoaan ja ilmeiseen
seikkaan: ryssävihaan. Venäläiset kuvaillaan pahalta haiseviksi, kieroiksi, tyhmiksi, le-

veäluonteisiksi, lahjottaviksi, raaiksi, pelkurimaisiksi, julmiksi, petollisiksi ja jopa pirun luomuksiksi, jotka ovat vuosisatojen kuluessa murhapoltaneet ja kiduttaneet suomalaisia ja aiheuttaneet Suomen kansalle suunnattoman määrän surua ja kärsimystä. Artikkelista välittyy myös selkeä kuva, jonka mukaan kaikki tai ainakin lähes kaikki venäläiset kuuluvat tähän samaan ryhmään. Piirteet eivät ole yksittäisen venäläisen, kenties epäonnistuneen yksilön, ominaisuuksia, vaan sillä kuvataan koko venäläisen kansan ominaisuuksia ja peruspiirteitä. Miten tällä tavoin kuvatusista kansasta voisi edes harkita pitävänsä? Ei millään tavalla. Artikke- li on herättänyt lukijoissaan varmasti entistä syvempää halveksuntaa ja ryssävihaa, ja se on myös varmasti ollut kirjoittajan intentio ja tarkoitus.

Tähän kirjoittajan tarkoituksesta ja intentiosta tehtyyn tulkintaan voi päätyä noudattamalla Skinnerin metodia, jonka mukaan historiallisia tekstejä pitäisi lähestyä enemmän siitä näkö- kulmasta, mitä kirjoittaja todella sanoo suhteutettuna kirjoitusajankohdan kontekstiin. (Skin- ner 1988a, 29–33.) Skinnerin mukaan kirjoittajan motiivien ymmärtäminen lisää tietoisuutta siitä, minkä takana kirjoittaja seisoo tekstiä kirjoittaessaan, ja mikä hänen ”ulkopuolinen” suhteensa tekstiin on ollut kirjoitushetkellä. Skinner kuitenkin korostaa kaiken aikaa, että kir- joittajan ”ulkopuolista” suhdettakin tärkeämpää on tavoittaa kirjoittajan illokutionaarinen in- tentio, joka vastaa siihen, mitä kirjoittaja on voinut tarkoittaa tehdä sillä mitä hän on kirjoitta- nut. (Skinner 1988b, 73–75.) Tulkinta ryssävihan lietsomisen intentiosta taas on hyvin perus- teltu, jos tarkastelee Akateemisen Karjala-seuran historiaa ja kirjoitusajan kontekstia. Klingen (1986) mukaan AKS:n kansallisuusideologia ilmentyi parhaiten aktiivisessa ryssävihan ajami- sessa, joka oikeutettiin monin eri perustein. Perusteluina toimivat niin teologia, venäläisten luonteenlaadun osoittaminen alhaiseksi kuin neuvostojärjestelmän leimaaminen kauhun ja ki- dutuksien koneistoksi, jonka vastustaminen esitettiin isänmaallisen suomalaisen velvollisuu- deksi. (Klinge 1968, 97–98.)

Artikkelin toinen merkittävä anti tulee siitä, että sitä voidaan tarkastella toiseuden avulla ra- kentuvasta suomalaisesta kansallisidentiteetistä käsin. Tutkimuskirjallisuudessa toiseus määri- tellään usein niin, että joku tai jokin ”itsestä” tai ”normaalista” poikkeava merkitään ja ym- märretään itseä tai normaalia vähempiarvoiseksi, joka sisältää myös vahvan valtasuhteen en- simmäisen ja toisen välillä. (Löytty 2005a, 9, 162.) Toiseuteen liittyy tiiviisti myös stereotyyp- pittäily. Stereotyypittelyn perusajatus on siinä, että se pelkistää, yksinkertaistaa ja liioittelee henkilön tai ryhmän tiettyjä piirteitä, jolloin se myös jähmettää nuo piirteet ikuisiksi ajoiksi kohteeseensa vailla muutoksen mahdollisuutta. (Hall 1999, 190–191.) Harlen & Moision

(2000) mukaan suomalainen kansallinen identiteetti-projekti on toteuttamistavoiltaan ja keinoiltaan hyvin erotteleva, vastakohtia ja rajoja rakentava ja siinä oli pitkälti kyse siitä, että suomalaiset pyrkivät kuulumaan oikeina ja hyvinä pitamiensä kansakuntien viiteryhmään. (Harle & Moisio 2000, 15,17.) Minkälaisen kansallisidentiteetin Akateeminen Karjala-seura sitten halusi luoda Suomeen tämän artikkelin valossa?

Kansallisen identiteetin nähdään rakentuneen pitkälti suomalaisten ja venäläisten jyrkän ja selvärajaisen erottelun avulla. Oikeistolainen identiteetti-projekti oli Suomessa vuosina 1918–1944 aiempiin identiteettipolitiikan vaiheisiin verrattuna entistä tietoisempi, jyrkempi ja avoimempi. Projektin yksi tärkeä teema oli kansakunnan yhdistäminen yhteistä vihollista, eli venäläisyyttä ja kommunismia, vastaan. Rotuteorioiden ja valtiokeskeisten poliittisten teorioiden levitessä Suomeen, venäläisvastaisuus alettiin liittää siihen. Puhdas suomalaisuus ja likainen sekä barbaarinen venäläisyys asetettiin toistensa selkeiksi vastakohtiksi, missä suomalaisten arvomaailma näyttäytyi hyvin ihanteellisena ja kristallinkirkkaana. Venäläiset esitettiin julmina ja väkivaltaisina rikollisina, ja kommunismi näyttäytyi usein tyypillisenä venäläisenä sairautena, joka uhkasi saastuttaa myös suomalaiset. (Harle & Moisio 2000, 82, 84–85.) Tulkittaessa artikkelia on myös huomioitava sen kirjoitusajankohta, joka oli vuosi 1939. Samana vuonna syttynyt talvisota vaati ennen kaikkea kansakunnan yhdistämistä yhteistä vihollista vastaan, ja ryssäviha nähtiin tähän varmasti oivana keinona Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa.

Näiden toiseuden avulla rakentuvien kansallisidentiteettejä käsittelevien teorioiden valossa artikkeli näyttää ryssävihan ja venäläisvastaisuuden avulla rakentavan suomalaista kansallisidentiteettiä Akateemisen Karjala-seuran haluamaan suuntaan. Kirjoitusajankohdan huomioiden, AKS halusi varmasti lietsoa ryssävihaa ja eheyttää sen avulla kansakunnan yhteiseen taisteluun Neuvostoliittoa vastaan, mutta artikkelin taustalla voi nähdä myös pidemmälle vietyä ja laajempaa AKS:läisen ajattelumaailman. Ryssävihan lietsomisen ja kaiken venäläisen ja venäläisyyden halventamisen ja negatiivisten puolien liittämisen nimenomaan kansallisuuteen ja sitä kautta venäläiseen tai ryssäläiseen rotuun saatettiin hakea ja nostaa esille vastakohtaisuuksia suomalaisen kansallisuuden ja rodun kanssa, niin kuin varmasti AKS:n keskuudessa ajateltiin. Toisin sanoen esittämällä ryssä mahdollisimman pahana ja barbaarisena kansana haluttiin AKS:n keskuudessa varmastikin sitä, että suomalaiset nähtäisiin sen myötä, niin itse suomalaisten kuin muunkin maalaisten silmissä, ryssien ja ryssäisyyden vastakohtana. Tämän myötä toiseuttamalla venäläiset AKS saattoi yrittää rakentaa suomalaista kansallisidenti-

teettiä niin, että sen kansallisiin ja samalla myös rodullisiin ominaisuuksiin kuuluivat hyvät ja laadukkaat, länsimaalaiset ja eurooppalaiset ominaisuudet, jotka liittivät Suomen myös AKS:n näkökulmasta oikeiden ja hyvien kansakuntien ja rotujen viitekehykseen, kauaksi barbaarisista itämaisista roduista ja lähemmäksi aitoja eurooppalaisia, germaanisia valloittajakansoja.

5.4.2. ”Suhtautuminen ryssään”

Suhtautuminen ryssään otsikolla kulkeva artikkeli on julkaistu vuonna 1941 *Suomen Heimossa*. Sen päähuomio kiinnittyy edellisen artikkelin tapaan siihen, kuinka Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa suhtauduttiin Suomen itäiseen naapuriin ja minkälainen kuva venäläisistä haluttiin luoda ja rakentaa. Artikkelin analysoiminen aukaisee toiseuden avulla jälleen hieman uuden näkökulman AKS:n kansallisidentiteetin rakentamiseen, tai ainakin siihen, minkälaisiksi he olisivat halunneet suomalaisen kansallisidentiteetin muodostuvan. Artikkelialkaa toteamuksella, jonka mukaan suomalaiset ja ryssät ovat valitettavasti tuhatvuotisia naapureita, mikä tarkoittaa sitä, että suomalaisten pitäisi tuntea ikuisen kiusaajansa läpikotaisin. Tekstin mukaan sen hetkisten merkkien mukaan tämä ei kuitenkaan välttämättä pidä paikkaansa. (Suomen Heimo 1941, 179.)

Artikkelin mukaan Suomessa on yleinen käsitys, jonka mukaan ryssä on hyväntahtoinen, tyhmänlainen, leveäeleinen, vieraanvarainen ja kovaääninen ilonpitäjä, joka ei tahdo pahaan kenellekään. Tekstissä kerrotaan, että yleisen uskomuksen mukaan ryssä ei ole itsessään paha, vaan kaikki hirmutyöt johtuvat niistä vallanpitäjistä, jotka ovat vuosisatojen saatossa onnistuneet saamaan ryssän kansan valtansa alaisiksi ja käyttäneet sitä välikappaleena omien tarkoituseriensä saavuttamiseksi. Artikkelissa harmitellaan sitä tosiasiaa, kuinka syvälle tämä käsitys venäläisistä on juurtunut suomalaisten mieliin ja kerrotaan, että pahimmin se oli päässyt juurtumaan niihin, jotka aikanaan valitsivat ryssän asekumppanikseen omia kansalaisiaan vastaan siinä harhaluulossa, että hallitusvallan vaihtumisen jälkeen myös kaikki muu muuttuisi Venäjällä. Tämä käsitys oli artikkelin mukaan mitä suurin harhaluulo ja väärinkäsitys. (emt, 179.)

Tekstin mukaan kokemukset kautta aikojen osoittavat, että ryssä on aina ollut ja tulee aina pysymään samanlaisena. Tämän ryssän tuntomerkkejä ovat epäluotettavuus, salakavaluus ja häikäilemätön vallanhimo heidän suhtautuessaan suomalaisiin ja Suomeen. Ryssä kuvaillaan

pohjimmiltaan suurvenäläiseksi, joka ei juuri piittaa pienistä kansoista, eikä tämän perusominaisuuden oleteta katoavan lähitulevaisuudessa yhtään mihinkään. Venäläisten kansanluonnetta kuvaillaan artikkelissa seuraavanlaisesti:

”Kaikelle länsimaiselle vieras despoottinen hallitustapa jatkuvine julmuuksineen pohjautuu välittömästi Venäjän kansan luonteeseen. Järjestelmät vaihtuvat, mutta niiden laatu on pysynyt ja pysyy samana kautta aikojen, sellaisena, miksi sen on määrännyt ryssän kansan perusluonteen ominaisuudet: salakavahuus, julmuus ja vallanhimo.” (Suomen Heimo 1941, 179.)

Artikkeli jatkuu kertomalla huolestuneena sen hetkisistä julkisista lausunnoista, joissa on monin kohdin painotettu käynnissä olevan sodan kohdistuvan vain bolshevikkien vallanpitäjiin eikä Venäjän kansaa vastaan. Luullaan myös, että valloittajien joukot voisivat saapua Venäjälle vapauttamaan sen kansan ja auttamaan heitä saavuttamaan länsimainen ja humaani hallitus, jonka kautta he voisivat astua tasavertaisina muiden Eurooppalaisten kansakuntien joukkoon. Tätä julkisuudessa ollutta käsitystapaa pidetään artikkelin mukaan täysin vääränä ja vieläpä vaarallisena. Artikkelissa kuvaillaan todellista ja oikeaa suhtautumistapaa venäläisiin seuraavalla tavalla:

”Ajatus siitä, että ryssä muuttuisi paremmaksi, humanisemmaksi ja länsimaisemmaksi kommunististen vallanpitäjien kukistuessa on mahdottomuus. Hallitsipa ryssää kuka tahansa, niin tuo valtakunta edustaa pelkällä olemassaolollaan ikuista vaaraa niin meille ja muille naapurikansoilleen kuin koko Euroopallekin. Sota, jota nyt käydään, ei siis saa suuntautua yksinomaisesti Venäjän nykyisiä vallanpitäjiä vastaan, vaan sen on samalla tehtävä mahdottomaksi uuden pesäpaikan syntyminen suurvenäläiselle ajatusmaailmalle.” (Suomen Heimo 1941, 179.)

Tekstin lopussa korostetaan sitä, että sodan lopulliset päämäärät eivät ole Suomen kansan ratkaistavissa, mutta käsillä oleva ajankohta kuitenkin vaati, että suomalaiset muodostavat omalta osaltaan oikean mielipiteen ryssistä ja ryssäläisyydestä. Tekstin mukaan suomalaisten täytyisi käsittää ryssä aina varoittavana vihollisena eikä koskaan kestiystävänä. Ryssä pitää artikkelin mukaan ymmärtää tosiasioiden valossa ja Suomen valtakunnan jatkuvan olemassaolon turvaa vain koko kansaan lähtemättömästi syöpyneet ja isältä pojalle periytyvä ryssäviha. (Suomen Heimo 1941, 179.)

Kuten aiemmassa artikkelissa, niin myös tässä venäläiset saavat osakseen äärimmäisen paljon vihaa ja halveksuntaa. Ryssäviha paistaa artikkelista entistä selvempänä ja jyrkempänä. Artikkelista käy myös ilmi kuinka Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa ajateltiin, että tietyt kansan perusominaisuudet, tässä tapauksessa ryssien salakavaluus, julmuus, suurvenäläinen ajatusmaailma ja vallanhimo, ovat pysyviä ja muuttumattomia. Ne ovat myös hyvin stereotyypeille ominaisesti liioiteltuja ja kohteeseensa muuttumattomiksi jähmetettyjä. Stereotyyppien avulla voidaan myös luoda symbolisia rajoja, jotka erottavat meidät muista, normaalin epänormaalista. (Hall 1999, 190–191.) Tässä tapauksessa koko Venäjän kansasta on luotu tietynlainen stereotyyppi rotuoppeja hyväksi käyttäen ja hyödyntäen. Suomalaiset ja Suomi nähdään taas tämän stereotyypin vastakohtana, kaikkine hyvine ja puhtaine ominaisuuksineen. Myös Harle & Moisio (2000) korostavat tätä myös omassa kirjassaan sanomalla, että rotuteorioiden ja valtiokeskeisten poliittisten teorioiden levitessä Suomeen Ruotsin ja Saksan kautta, venäläisvastaisuus alettiin liittää siihen. Puhdas suomalaisuus ja likainen sekä barbaarinen venäläisyys asetettiin toistensa selkeiksi vastakohtiksi, missä suomalaisten arvomaailma näyttäytyi hyvin ihanteellisena ja kristallinkirkkaana. (Harle & Moisio 2000, 84–85.)

Näiden teorioiden valossa artikkelia voisi tulkita niin, että Akateeminen Karjala-seura halusi asettaa julman ja kieron venäläisyyden rehdin, ahkeran ja oikeudenmukaisen suomalaisuuden vastakohtaksi ja toiseksi. Neumann (1999) kuvailee ”itsensä” hahmottamista tai erottamista toisesta usein osaksi aktiivista identiteetin muodostamisprosessia. Sosiaalisten raja-aitojen luominen ”normaalien” ja toisien välille ei ole yhdentymisen tai integraation aikaansaannos vaan sen välttämätön ainesosa. Ihmisyhteisöjen muukalaiset ja toiset edustavat usein hyvin selkeästi rajattuja kokonaisuuksia yhteisöjen sisällä ja näin ollen niillä on erittäin suuri rooli yhteisöjen identiteettien muodostumisessa. Toiseuttaminen saattaa myös toimia näin yhtenä keinona tietyn ihmisyhteisön eheyttämisenä ja yhdistämisenä. (Neumann 1999, 35–37.) Löytyn (2005b) mukaan nämä Neumannin kuvailemat poikkeavuudet ja erot ”normaalin” ja toisen välillä eivät kuitenkaan määrity neutraalista, vaan toinen määrittyy aina alempiarvoisena ja epänormaalina verrattuna ensimmäiseen. (Löytty 2005b, 162.)

Käsillä olevaa artikkelia voidaan tulkita niin, että tässä tapauksessa toiseutta käytettiin AKS:n keskuudessa hyväksi rakentamalla parempaa ja ylempiarvoisempaan suomalaista kansallidentiteettiä verrattuna toisena oleviin ryssiin. Ryssävihan tarkoitus oli varmasti pitkälti vihata kaikkea sitä, mitä suomalaisuus ei edustanut, mutta mitä paha ja ilkeä itänaapuri edusti. Yhteisen vihollisen vihaamisen yksi tarkoitus on varmasti myös ollut Suomen kansan yhdis-

täminen ja eheyttäminen vahvemaksi ja yhteenkuuluvammaksi. Harle & Moisio (2000) näkee myös Suomen identiteettiprojektin yhdeksi tavoitteeksi kansakunnan yhdistäminen yhteistä vihollista, eli venäläisyyttä ja kommunismia, vastaan (Harle & Moisio 2000, 82).

Artikkelista nousee esille myös eräs toinen erittäin merkittävä asia. Kirjoittaja halusi tuoda selkeästi tekstissä ilmi, että Venäjän ja venäläisten on koskaan turha kuvitella kuuluvansa länsimaisiin valtioihin ja viiteryhmään. Tämä varmasti kuvastaa koko Akateemisen Karjala-seuran näkemystä siitä, että he eivät halua venäläisten kuuluvat länsimaisiin kansakuntiin, mutta aiemmin esitettyjen teorioiden valossa se saattaa myös kertoa paljon siitä, mihin viiteryhmään AKS halusi sijoittaa Suomen ja suomalaiset. Harlen & Moison (2000) mukaan suomalaista kansallisidentiteettiä on rakennettu hyvin voimakkaasti läpi historian sen kautta, mitä suomalaiset eivät ole. Suomalaiset eivät halunneet olla venäläisiä, mongoleja, aasialaisia, slaaveja tai muitakaan 1800-luvun rotuteorioiden heikoimmiksi roduiksi leimaamia ”kummajaisia” vaan he halusivat löytää paikkansa ”aitojen eurooppalaisten”, germaanien joukosta. Ryssävihankaan ei katsottu periytyneen muinaisesta menneisyydestä vaan se pohjautui 1900-luvun alun ja maailmasotien välisen ajan biologisiin rotuteorioihin. Suomalaisessa kansallisidentiteettiprojektissa oli myös hyvin pitkälti kyse siitä, että suomalaiset pyrkivät kuulumaan samaan viiteryhmään kuin muutkin hyvinä pitämänsä kansakunnat. (Harle & Moisio 2000, 17, 56–57.)

Näiden teorioiden valossa artikkelia voi tulkita niin, että Akateeminen Karjala-seura halusi selkeästi sijoittaa suomalaiset länsimaisten valtioiden ja kansojen kanssa samaan viiteryhmään. AKS ei halunnut suomalaisen rodun yhdistyvän itäisten kansojen kanssa samaan kastiin, vaan he halusivat nähdä Suomen kansan hyvien ja perusominaisuuksiltaan selkeästi parempien germaanisten ja länsimaisten kansojen joukkoon. Kuvailemalla kaiken venäläisyyden mahdollisimman negatiivisessa ja alhaisessa sävyssä ja kertomalla, kuin he eivät koskaan voi kuulua länsimaisten kansojen joukkoon, artikkelissa tarkoitetaan varmasti sillä myös sitä, että länsimaat, joihin myös Suomi artikkelin valossa sijoitetaan, edustaa perusominaisuuksiltaan ja piirteiltään kaikkea ryssäläisyyden vastakohtaisuutta. Näin ollen länsimaiset kansat omaavat rodullisilta perusominaisuuksiltaan hyviä ja laadukkaita ominaisuuksia ja tähän samaan ryhmään AKS haluaa myös Suomen kansan sijoittuvat. Toisaalta yhtä lailla kuin edellisessäkin artikkelissa on myös tässä tekstissä huomioitava kirjoitusajankohta, joka on juuri ennen jatkosotaa. Tämä tuo artikkeliin varmasti lisämausteen kirjoittaa entistä provosoivampaa tekstiä

Suomen itänaapurista, jotta kansakunta olisi yhtenä rintamana valmiina kohtamaan yhteisen ja ylivoimaisena nähdyn vihollisen, selvitäkseen hengissä tulevan sodan koettelemuksista.

5.4.3. ”Itää vastaan”

Luvun viimeinen analysoitava artikkeli käsittelee Akateemisen Karjala-seuran suhtautumista Suomen itäiseen naapuriin valtiona ja yrittää myös sen kautta perustella ja oikeuttaa käsillä olevaa jatkosotaa ja Suomen aseveljeyttä Saksan kanssa. Artikkelin on julkaistu vuonna 1943 ja se on otsikoltaan *Itää vastaan*. Artikkelin lähtee liikkeelle siitä tosiasista, että Suomen osana on ollut aina seistä barbaarista itää vastaan, vaikka ryssät ovatkin lukemattomia kertoja ryöstäen, surmaten ja polttaen käyneet rauhallisen Suomen kansan kimppuun. Näiden lukemattomien kokemusten myötä suomalaiset tietävät paremmin kuin kukaan muu, mitä Venäjä todellisuudessa on. Suomelle ja koko Euroopalle on syöpynyt syvälle verkkokalvoille tietämys siitä, että idän valtakunta on perivihollinen, jonka kanssa mikään rauha ei ole mahdollinen. Tekstissä kerrotaan myös kuinka Suomi kerta toisensa jälkeen on joutunut käymään puolustusotia ryssiä vastaan ja kuinka he ovat voimasuhteiltaan olleet aina altavastajina ja yksin joutuneet seisomaan puolustamassa kansakuntansa itäisiä rajaa. Talvisota oli tälle historian kirjoitukselle vain katkeraa kertaamista, mihin Suomen kansa oli saanut jo niin monesti historian saatossa saanut tottua. (Suomen Heimo 1943, 37.)

Seuraavaksi tekstissä siirrytään kuvailemaan Moskovan rauhaa seuraavin sanankääntein:

”Moskovan pakkorauhan jälkeisinä kuukausina Venäjän uhka painui tukahduttavana kansamme ylle. Me tunsimme syvästi, että idän ja meidän edustamamme lännen välillä ei mikään kompromissi voi tulla kysymykseen. Suomi on sitkeä, ja siksi me tuossakin epätoivoisessa tilanteessa kokosimme kaikki voimamme valmistautuaksemme viimeiseen taisteluun, josta tiesimme, että sen täytyi tulla.” (Suomen Heimo 1943, 37.)

Artikkelissa kuvaillaan tilannetta ja Suomen onnistumisen mahdollisuuksia tulevassa ratkaisutaistelussa kuitenkin hyvin epätoivoisiksi ja olemattomaksi, koska sen hetkisen tilanteen valossa näytti, että Suomi saisi seistä itää vastaan jälleen kerran yksin ilman muiden apua. Kesäkuussa vuonna 1941 kaikki kuitenkin muuttui. Tekstin mukaan Euroopan terveet kansat Saksan johdolla päättivät ryhtyä suureen tilintekoon bolshevistisen Venäjän kanssa. Tämä muutti Suomen näkökulmasta kaiken. Artikkelin mukaan Suomen kansa ei joutunutkaan enää

taistelemaan yksin barbaarista itää vastaan, vaan heidän rinnallaan seisoi Euroopan mahtavin sotilasvaltio liittolaisineen. Tämän jättiläistaistelun aloittamisesta tulee kuluneeksi tekstin mukaan pian kaksi vuotta, ja sota on venynyt pidemmäksi kuin kukaan saattoi koskaan uskoa. Neuvostoliiton sotilasvoimaa ja syitä sodan pitkittymiseen kuvaillaan tekstissä seuraavanlaisesti:

”Idän barbaarivaltio on osoittautunut militaristiseksi mahdiksi, jonka voima ylittää synkimätkin aavistelumme. Kaiken sen valossa, mitä olemme saaneet näiden sotavuosien aikana nähdä, käsitämme, miten toivoton olisi yksinäinen kamppailumme tuota jättiläistä vastaan ollut sen kehitettyä esiin koko voimansa.” (Suomen Heimo 1943, 37.)

Artikkelin lopussa todetaan, että Suomi käy omaa taisteluaan omien kansallisten päämääriensä puolesta. Nämä päämäärät ovat kuitenkin sen tietoisuuden värittämiä, että joko Venäjä lyödään täydellisesti ja karkotetaan kauas itään tai Suomen kansa tuhoutuu lopullisesti. Tekstissä painotetaan vielä uudestaan sitä tosiasiaa, että Suomen kansan voimat ei riitä yksin nujertamaan perivihollisensa sotilasmahtia, ja tämän vuoksi suomalaisten tulee olla syvästi kiitollisia siitä, että heidän ei tarvitse käydä tätä sotaa yksinään, vaan heidän rinnallaan itää vastaan seisoo Saksan johtama Eurooppa. (Suomen Heimo 1943, 37.)

Tekstiä pohtiessa siitä nousee tämän työn aihepiirin kannalta kaksi erittäin merkittävää seikkaa esille. Jatkosota alkoi vuonna 1941 ja Suomen edetessä yli vanhojen rajojen sotaa pidettiin AKS:n keskuudessa suorastaan riemusotana. AKS:n 20-vuotisjuhlassa, vuoden 1942 alussa, niin Mannerheim kuin Rytikin pitivät ylistäviä kiitospuheita seuralle ja sen tekemälle työlle Suomen kansan hyväksi. Sodan edetessä Suur-Suomi-unelma ja kolmen kannaksen raja kuitenkin karkasivat kauas horisonttiin ja rauha solmittiin Suomen ja Neuvostoliiton välillä syyskuussa 1944. (Kuusi 1991, 28–30.) Artikkelin on kirjoitettu vuonna 1943, jolloin sota oli jo jumiutunut asemasodaksi ja haaveet Suur-Suomesta olivat karsineet pois useimpien ajatuksista. Tästä näkökulmasta on merkittävää, että artikkelissa selkeästi halutaan uskoa vielä mahdavaan ja suureen Saksaan, joka johtaa Euroopan terveitä kansoja olemalla sen yllyttävien valloittajakansa, ja halutaan asettaa Suomen kansa heidän kanssaan samaan viiteryhmään. Toinen huomion arvoinen asia on se, että tekstin mukaan, vuonna 1943, uskotaan edelleen, että joko Neuvostoliitto lyödään sodassa perinpohjaisesti tai sitten Suomen kansa tulee häviämään kokonaan historian lehdiltä ja tuhoutumaan.

Artikkelissa käytetään edelleen hyvin negatiivisia ja halventavia ilmaisuja kuvaillessa Suomen itänaapurin ominaisuuksia. Sen rinnalla erittäin merkittävää on se, kuinka positiiviseen ja ylvääseen sävyyn Saksasta taas kirjoitetaan, ja ennen kaikkea sanavalinta, jonka mukaan Saksa johtaa Euroopan terveitä kansoja sodassa Suomen itänaapuria ja sen myötä kaikkea venäläisyyttä vastaan. (Suomen Heimo 1943, 37.) Tekstissä välittyy selkeästi kuva, jonka mukaan eurooppalaisille valtioille sodassa ei ole pelkästään kyse aluevalloituksista tai maantieteellisistä rajoista, vaan sen yksi pyrkimys on lyödä ryssät, heidän ideologiansa ja rotunsa, mahdollisimman kauas itään ja vallata länsimaisille, terveille valtioille enemmän elintilaa. Vaikka artikkelissa ei suoraan sanotakaan, että Akateemisen Karjala-seuran maailmankatsomuksessa sodan yksi tarkoitus saattaa olla hävittää ryssäläinen rotu mahdollisimman kauas Suomen rajanaapurustosta, jolloin teoria kansakuntien ja rotujen taistelusta olemassaolosta pitäisi paikkansa ja oikeuttaisi länsimaisten kansojen ja rotujen valloitukset sodassa, niin saattaa se silti olla hyvin mahdollista.

Tällaisesta katsantokannasta sotaa saatettiin tarkastella Akateemisen Karjala-seuran kannalta myös ”rotusotana”, jossa terveet eurooppalaiset hävittävät barbaariset ryssät mahdollisimman kauas ja valtaavat jälleen omalla ja paremmalle rodulle enemmän elintilaa. Tämän näkökulman valossa Suomi asetettiin ehdottomasti AKS:läisessä ajattelussa länsimaisten kansojen viiteryhmään, niin kuin artikkelissa on tehtykin. Tämän tyyppistä ajatusmaailmaa tukee myös se, että artikkelista välittyy selkeästi kansojen tai rotujen olemassaolon taistelun henki. Teksti antaa selkeästi kaksi vaihtoehtoa, jonka toinen lopputulos on se, että Suomen kansa tuhoutuu lopullisesti jos Neuvostoliitto voittaa sodan tai sitten terveet Eurooppalaiset kansat lyövät Neuvostoliiton kauaksi itään, mikä katsotaan jossain määrin koko Neuvostoliiton ja ryssäläisen rodun sortumiseksi.

Toisaalta tekstiä voi myös arvioida hyvin erilaisesta näkökulmasta ottaen hieman uudella tavalla huomioon kirjoitusajankohdan ja kirjoittajan intention. Tässä tarkastelutavassa keskiöön nousee se seikka, että pitkittynyt sota oli yhä edelleen kesken ja Saksan oli Suomen liittolainen Neuvostoliittoa vastaan. Tässä valossa asiaa tarkasteltuna artikkeli voitaneen nähdä myös eräänlaisena kannustuspuheena uupuneille suomalaisille, niin sota- kuin kotirintamallakin. Sota oli kirjoitusajankohtana kestänyt jo kaksi pitkää vuotta ja loppua ei ollut näkyvissä. Suomen vähäväkinen kansa oli varmasti raskaan sodan uuvuttama ja näännyttämä, mikä vaati kaikkien keinojen käyttöön ottoa, että he olisivat jaksaneet jatkaa taistelua, niin rintamalla kuin kotonakin, ja uskoa asiaansa. Tästä näkökulmasta asiaa tarkastellen artikkelin tarkoitus

saattoi siis myös olla uskon ja toivon valaminen paremmasta huomisesta, johon suuri ja mah-tava eurooppalainen sotilasmahti Saksa heidät johtaa, kun vain ensin ikiaikainen ja paha Itänaapuri on saatu lyötyä jaloilleen. Artikkelia voi siis tarkastella ja tulkita monien eri teori-oiden ja näkökulmien valossa ja absoluuttista totuutta on vaikea löytää, koska artikkeli on his-toriallinen teksti ja kirjoittajan perimmäinen tarkoitus ja intentio on aina jokaisen tulkitsijan oma näkemys ja tulkinta tekstistä, eikä koskaan kirjoittajan itsensä sanelema.

Neljännestä luvusta voidaan tehdä sellaiset johtopäätökset, että Akateeminen Karjala-seura pyrki ja yritti rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä haluamaansa suuntaan toiseuden ja me ja muut -ajattelun avulla. Tässä identiteetin rakentamisessa näkyi myös rotuhygieeninen ideologia, joka kytkeytyy kansallisuuksien ja rotujen ominaisuuksien esille tuomiseen ja nii-den eriarvoiseen määrittelyyn, jota sitten käytettiin hyväksi rakentamalla omaa kansallisiden-titeettiä. AKS:läisessä ajatusmaailmassa koko Venäjän kansasta on luotu tietynlainen stereo-tyyppi rotuoppeja hyväksi käyttäen ja hyödyntäen. Venäläiset nähtiin toisina ja heihin liitettiin kansallisuutena ja rotuna monia erittäin negatiivisia ja halventavia määritelmiä. Tämän kautta AKS pyrki rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä barbaaristen venäläisten vastakoh-tana ja luoda kansakunnan, joka nähtäisiin niin Suomen sisällä kun valtion rajojen ulkopuolel-lakin länsimaalaisia rotuominaisuuksia, valloittajakansan elkeitä ja laadukkaita ja hyviä piir-teitä omaavana kansana.

AKS:n ajatusmaailmassa pyrkimys rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden ja me ja muut -ajattelun avulla saatettiin toisaalta perustella tarpeella eheyttää Suomen kansa, mutta yhtä lailla siitä paistaa seuran Suur-Suomi ajattelu ja unelma, koska mitä yhtenäisempi ja ”laadukkaampi” valloittajakansa Suomi olisi ollut, sen paremmat mahdollisuudet sillä olisi ol-lut vallata Suur-Suomeen ajatellut maa-alueet itselleen. Artikkelien perusteella voidaan myös tulkita, että AKS:n ajatusmaailmassa saksalaiset ja ”ryssät” nähtiin saman kolikon kääntöpuo-lina. Saksalaiset nähtiin äärimmäisen positiivisessa valossa, mihin suuntaan AKS pyrki myös tietyiltä osin rakentamaan samankaltaiseksi suomalaista kansallisidentiteettiä käyttäen venä-läisiä sen vastinparina. Toisaalta saksalaisten ja Saksan ihannoiminen voidaan tulkita myös hyvin toisella tapaa huomioiden artikkelien kirjoitusajankohdan, mikä tulee hyvin ilmi alalu-vun (5.4.3.) lopussa ja sen tosiasian, että Suomi oli Saksan asekumppani sodassa Neuvostoliit-toa vastaan.

5.5. Akateemisen Karjala-seuran suhtautuminen Länsimaihin ja Ruotsiin

Empiirisen analyysiosion viimeinen luku käsittelee kolmen eri artikkelin pohjalta Akateemisen Karjala-seuran suhtautumista länsimaihin, erityisesti Saksaan sekä Ruotsiin. Aihepiirin ensimmäinen analysoitava artikkeli on vuodelta 1926 ja siinä käsitellään erityisesti Akateemisen Karjala-seuran suhtautumista Ruotsiin ja Suomen pyrkimyksiin lähentää ja syventää yhteistyötä ja kanssakäymistä Ruotsin kanssa. Artikkelin on tämän työn kannalta erityisen merkittävä sen takia, koska se valottaa erityisesti AKS:n suhtautumista Ruotsiin, ruotsalaiseen kansaan ja siihen minkälaisina heidän kansan ominaisuudet nähtiin AKS:n keskuudessa. Artikkelin analysoiminen vastaa myös siihen kysymykseen, halusiko AKS rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä etsimällä Ruotsin kansasta samankaltaisuuksia ja hyviä ominaisuuksia suhteessa Suomen kansaan, vai rakentamalla eroja ja vastakkainasetteluja ruotsalaisten ja suomalaisten välille, ja rakentaa sitä kautta suomalaista kansallisidentiteettiä.

Aihepiirin kaksi muuta artikkelia käsittelevät erityisesti kansallissosialistista Saksaa ja sitä kautta AKS:n suhtautumista ja käsitystä myös hieman laajemmin länsimaihin. Toinen artikkeli on vuodelta 1936 ja toinen on julkaistu vuonna 1939. Ensimmäisessä artikkelissa käsitellään erityisesti kansallissosialistista maailmankatsomusta, joka valottaa erityisen hyvin sen, miten AKS:n keskuudessa siihen suhtauduttiin, ja minkälaisia piirteitä kansallissosialismissa pidettiin hyväksyttävänä ja minkälaisia paheksuttiin. Artikkelin avulla pystyy luomaan myös kuvan siitä, mihin suuntaan AKS olisi saattanut haluta kehittää Suomen kansaa ja valtiota, ja minkälaista kansallisidentiteettiä ja maailmankatsomusta he olisivat toivoneet juurtuvan myös suomalaisten ajatusmaailmaan. Toinen artikkeli taas käsittelee laajemmin kansallissosialistisen Saksan rotuajattelua ja erityisesti laadukkaan kansanaineksen löytämistä ja kasvattamista tuleviksi kansakunnan johtajiksi.

Molempien artikkelien tarkoitus on avata Akateemisen Karjala-seuran suhtautumista rotuajatteluun sekä erityisesti heidän suhdettaan ja suhtautumistaan Saksaan. Nähtiinkö länsimaihin orientoituminen hyväksi ja edulliseksi Suomelle ja haluttiinko Suomen kansa sijoittaa samaan viiteryhmään Saksan, Ruotsin vai kenties jonkin muun kansakunnan kanssa? Merkittävää on myös se, että nähtiinkö Länsi yhtenä, harmonisena kokonaisuutena, johon Suomi haluttiin sijoittaa vai oliko AKS:n mielestä esimerkiksi jo Ruotsin ja Saksan välillä eroavaisuuksia ja pareruseroja? Analysoitavat artikkelit käsittelevät pääasiallisesti Ruotsia ja Saksaa sen vuoksi, että tämä työ sijoittuu Suomen itsenäistymisestä aina jatkosodan loppuun asti, jolloin

Suomen länsimainen yhteistyö kaikilla elämän osa-alueilla oli ehdottomasti vahvinta nimenomaan juuri Ruotsin ja Saksan kanssa.

5.5.1. ”Orienteeraus länteen”

Aihepiirin ensimmäinen analysoitava artikkeli on nimeltään *Orienteeraus länteen* ja se on kirjoitettu vuonna 1926. Tekstissä käsitellään erityisesti nuorten ylioppilaiden suhtautumista yhteistyöstä ja lähentymisestä Ruotsin kanssa. Artikkelin lähtee liikkeelle pohtimalla vastausta kysymykseen, miksi nuori sukupolvi, etupäässä ylioppilaat, suhtautuvat vähintäänkin kylmäkiskoisesti länteen päin suuntautuvaan yhteistyöhön ja erityisesti Ruotsiin kohdistuvaan orientaatioon? Artikkelin mukaan tätä nuivaa suhtautumista ihmetellään erityisesti arvovaltaisten kansalaisten ja vanhemman sukupolven toimesta. Tähän negatiiviseen suhtautumiseen on kuitenkin lukuisia syitä, joista ensimmäistä kuvaillaan tekstissä seuraavanlaisesti:

”Silloinkuin maamme oli läheisemmissä suhteissa Ruotsin kanssa kuin missään liitossa olisi mahdollista, sai Suomi yksin selviytyä maahan tunkeutuvista ryssistä. [...] Vihollinen hävitti maatamme, poltti kodit, vei vankeuteen tai surmasi naisia, vanhuksia ja lapsia, samaan aikaan Suomen sotilaat taistellessa vierailta mailla [...], sille vieraitten tarkoituksena puolesta. Kun näin oli Suomen mies uhrannut verensä, henkensä ja kotinsa, niin mikä oli tästä kiitoksena? [...] Kiitoksena oli siis tuhota Suomen silloin vielä vaatimaton kansanomaisen kulttuuri ja hävittää täydellisesti suomenkieli.” (Suomen Heimo 1926, 115.)

Teksti jatkuu kertomalla kuinka harvoin ruotsalaiset ovat auttaneet Suomea sen käymissä sodissa, silloinkin kun Suomi oli osa Ruotsia. Artikkelin mukaan suomalaiset voisivat kuitenkin olla pitkämielisiä ja unohtaa nämä kokemansa vääryydet jos Ruotsissa olisivat olot, mielipiteet ja politiikka muuttuneet, mutta näin ei ole tekstin mukaan kuitenkaan tapahtunut. Erityisesti tämä ilmenee kirjoituksen mukaan siinä, että Ruotsissa on puhuttu paljon Suomen lähentymisestä heihin, mutta sellainen puhe tuntuu tekstin mukaan ylimieliseltä, koska Ahvenanmaan asia, joka loukkaa suuresti Suomen kansan kunniantuntoa, on vielä ratkaisematta. Tällaista periaatteen kysymystä Suomi ei voi sivuuttaa ellei se kärsi suuresti itsetunnon ja itsekunnioituksen puutteesta, koska Ruotsi on vain muutama vuosi sitten loukannut artikkelin mukaan Suomen kunniantuntoa Ahvenanmaan kysymyksessä. Kirjoituksen mukaan Ruotsissa ollaan myös täysin välinpitämättömiä Suomen kohtalon suhteen, ja siellä on suoraan sanottu

etteivät he aio laittaa rikkaa ristiin Suomen olemassaolon puolesta. (Suomen Heimo 1926, 116.)

Seuraavaksi artikkelissa siirrytään pohtimaan ruotsalaisen kulttuurin tärkeyttä Suomelle. Tekstin mukaan Suomessa on monilta vaikutusvaltaisilta tahoilta lausuttu, että ruotsalainen kulttuuri on erittäin tärkeää Suomelle ja tämän vuoksi yhteistyö ja lähentyminen Ruotsiin olisi niin merkittävää. Artikkelissa myönnetään, että ruotsalainen kulttuuri on korkealla tasolla, mutta se ei kuitenkaan millään alalla pysty asettumaan selkeään johtaja-asemaan ja heidänkin, niin kuin suomalaisten, on otettava vaikutteita muualta. Kulttuuriyhteistyössä vaanisikin myös se vaara kirjoituksen mukaan, että suomalaisten saavutukset leviäisivät maailmalle toisen lipun alla. Tekstissä nähdään myös erittäin negatiivisena seikkana se, että Suomen liittyminen skandinaaviseen sivistyspiiriin heikentäisi Suomen kykyä luoda ja kehittää omintakeista kulttuuriaan. Näin ollen kirjoituksen mukaan Suomen on tärkeä ottaa kulttuurilisäyksiä mahdollisimman usealta taholta, jotta heidän kansallisen kulttuurinsa kehitys ja täydellisemmäksi tuleminen jatkuisi. (Suomen Heimo 1926, 116.)

Artikkeli näkee myös ruotsalaisten yleisen mielipiteen suomalaisia kohtaan lähempää yhteistyötä ajateltaessa ongelmallisena. Sen mukaan Ruotsissa suomalaisia pidetään nousukkaina ja mongoolina. Artikkelin lopussa kirjoittaja huomauttaa vielä seuraavanlaisesti erityisestä vaarasta, joka saatetaan katsoa vähäpätöiseksi Suomessa, mutta johon pitäisi suhtautua kuitenkin erittäin vakavasti:

”Lopuksi huomautettakoon eräästä vaarasta, joka Ruotsista uhkaa meitä ja joka ei ole niin vähäpätöinen katsoen meidän valtiolliseen asemaamme. Se on velttouden vaara. Jotta ei meitä suomalaisia moitittaisi natsionalismista t.m.s. arvostellessamme Ruotsia, niin antakaamme Suomen ruotsalaisen Artur Eklundin puhua. Hän mainitsee, että Suomi on täynnä esiinpyrkiviä, vereksiä voimia, ”kun taas Ruotsi, jolta on puuttunut kansallista herätystä, elelee miellyttävässä rauhassa, joka tunkkaannuttaa ja veltostuttaa.” Kun me olemme jo ominaisuuksillemme näin erilaisia, niin eihän meillä voi olla paljoakaan yhteisiä harrastuksia eikä lähentyminen tuottaisi meille mitään tyydytystä, päinvastoin olisi meidän varottava veltostuttamisesta.” (Suomen Heimo 1926, 116–117.)

Kirjoittaja toteaa vielä artikkelin lopussa, että koska suomalaisilla ei ole mitään lämpimiä tunteita Ruotsia kohtaan, eikä ole ilmennyt rationaalisia asianhaaroja, joiden vuoksi lähentyminen

nen olisi perusteltua, niin orienteeraus länteen päin tuntuu hyödyttömältä ja jopa suorastaan haitalliselta Suomen puolustususkon ja omintakeisen sivistyksen kehittämisen kannalta. (Suomen Heimo 1926, 117.)

Ensimmäiseksi, ennen tarkempaa analysointia ja pohdintaa, on huomioitava artikkelin kirjoitusajankohta ja peilata kirjoittajan ajatusmaailmaa ja mahdollista tarkoitusta sen kautta. Artikkelin on kirjoitettu vuonna 1926, eli vain neljä vuotta Akateemisen Karjala-seuran perustamisen jälkeen. Kirjoituksessa mainittu nuori sukupolvi, erityisesti ylioppilaat, jotka suhtautuvat penseästi Suomen läheisempään yhteistyöhön Ruotsin kanssa, on varmasti kirjoittajan mukaan tarkoittanut nimenomaan Akateemisen Karjala-seuran jäseniä ja heidän ajatusmaailmaansa, koska seura koostui nimenomaan pääosin nuorista akateemisista ylioppilaista. Toinen merkittävä seikka on se, että 1920-luvun puolivälissä kieli- ja suomalaisuuskiista oli erityisesti tapetilla AKS:n asialistalla. Tämä kielitaistelu rikkoi myös seuran itsenäisyysaktivistien ja Karjalan asiaa ajaneiden kaksikielisen rintaman. Ruotsinkieliset jäivät kielikiistan myötä pois AKS:sta, kun taas opiskelijoita virtasi yhä enemmän seuraan sisään. (Eskelinen 2004, 121, 146.) Artikkelia analysoitaessa on siis huomioitava, että vallinnut kielitaistelu ja välirikko omien ruotsinkielisten jäseniensä kanssa on saattanut kirjoittajaa entistä provosoidumpaan tekstiin, kuin mitä se olisi saattanut olla kymmenen tai viisitoista vuotta myöhemmin.

Vaikka kirjoitusajankohta ja sitä myötä tekstin mahdollisesti entistä jyrkempi ja negatiivisempi sävy otetaan huomioon, niin silti artikkelista nouse monta merkittävää seikkaa esille. Artikkelin yleisvaikutelma antaa selkeästi kuvan, jonka mukaan Akateemisen Karjala-seuran mielestä suomalaisilla ja ruotsalaisilla on hyvin vähän yhteistä ja he ovat ominaisuuksiltaan kovin erilaisia. Suomalaisia miehiä kuvaillaan sodissa urheasti uurastaneiksi ja henkensä uhranneiksi taistelijoiksi, jotka lähtivät puolustamaan silloista isänmaata, vaikka se ei hyödyttänytäkään itse suomalaisia millään tavalla. Ruotsalaiset taas kuvataan itsekeskeisiksi ja ylimielisiksi, jotka eivät ole koskaan millään tavalla auttaneet Suomea, oli kyse sitten sodista, Ahvenanmaan kysymyksestä tai kulttuurisaavutuksista, vaan he pikemminkin ovat yrittäneet hyötyä ja tavoitella omaa etuaan, aina kun se on ollut mahdollista ja vaikka he eivät olisi edes kunniaa ansainneet. Ja vaikka artikkelia voi tulkita niin, että siitä henkii jollain tavalla ymmärrys siitä, että Ruotsi on huomattavasti suurempi ja edellä oleva kansakunta kuin Suomi, niin tekstissä voi kuitenkin nähdään siinä piilevän suuren vaaran. Kirjoittajan mukaan Ruotsi on vaipumassa suorastaan hyvänolon tunteeseen ja sitä myötä velttouteen, kun taas Suomi on

nuori ja juuri herännyt, voimansa tunteva ja viriili kansakunta, täynnä intoa ja puhtia oleva valtio, joka haluaa näyttää kykynsä ja osaamisensa kaikille.

Toiseus määritellään usein niin, että joku tai jokin ”itsestä” tai ”normaalista” poikkeava merkitään ja ymmärretään itseä tai normaalia vähempiarvoiseksi (Löytty 2005a, 9). Connolly (1991) tarkastelee toiseuden ja erilaisuuden rakennetta ”normaalin” tai ”itsensä” identiteetin vahvistamiskeinoina. Identiteetin logiikan yhtenä vaatimuksena voidaan nähdä sisäänrakennettu määritelmä erilaisuudesta ja toiseus on usein houkutus, joka auliisti ohjaa tähän logiikkaan. (Connolly 1991, 9.) Stereotyypittely sisältyy hyvin usein toiseuden käsitteeseen ja on osana toiseuden työkaluvalikoimaa. Stereotyypittelyn perusajatus on siinä, että se pelkistää, yksinkertaistaa ja liioittelee henkilön tai ryhmän tiettyjä piirteitä, jolloin se samalla jähmettää nuo piirteet ikuisiksi ajoiksi kohteeseensa vailla muutoksen mahdollisuutta. Stereotyypittäminen luokittelee usein ihmisiä ja ryhmiä normin mukaan ja konstruoi ulkopuolelle suljetut alempiarvoisiksi ”toisiksi”. (Hall 1999, 190–192.) Kun tarkastelee artikkeleita toiseuden käsitteen avulla, niin voi huomata, että kirjoituksessa nostetaan selkeästi Suomi ja suomalaisuus ylempiarvoiseen, ensimmäisen asemaan ja Ruotsi sekä ruotsalaiset esiintyvät artikkelissa toisina, stereotyyppisenä massana, joka omaa samat, huonommat ja vähempiarvoisemmat ominaisuudet kuin suomalaiset.

Tässä työssä toiseuden käsitettä tarkastellaan kuitenkin erityisesti kansallisidentiteetin rakennuksen työvälineenä ja apukeinona. Harlen & Moison (2000) mukaan viimeisen vuosikymmenen aikana on esitetty väitteitä siitä, että suomalaista kansallisidentiteettiä on rakennettu myös torjumalla ruotsalaisuus ja suomalaisen kansallisidentiteetin määrittely olisi kaikki toiset, myös ruotsalaisuuden, poissulkevaa. Toisen näkökulman mukaan taas suomalaisten suhtautuminen venäläisiin ja ruotsalaisiin edustaa saman kolikon kääntöpuolia niin, että venäläisten puoli on äärimmäisen negatiivinen ja ruotsalaisten puoli taas positiivinen. Tämän suuntauksen mukaan myös aina talvisotaan kiihkeänä jatkunut kielikysymys nähdään Suomen sisäisenä taisteluna, jossa suomea ja ruotsia puhuvat suomen kansalaiset ottivat yhteen eivätkä Suomen suomalaiset ja Ruotsin ruotsalaiset. (Harle & Moision 2000, 89, 91–92.) Analysoitavan artikkelin valossa Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailma näyttää kuitenkin torjuvan myös ruotsalaiset ja rakentavan suomalaista kansallisidentiteettiä nimenomaan toiseuttamalla Ruotsin ja ruotsalaiset suhteessa Suomeen ja suomalaisiin. Erityisen huomioitava ja muistamisen arvoinen seikka on kuitenkin se, että artikkeli heijastaa vain Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaa ja edellä mainittu teoria, jonka mukaan ruotsalaiset nähtiin kolikon po-

sitiivisena puolena suhteessa venäläisiin, saattoi pitää paikkansa monissa muissa yhteiskunnallisissa piireissä.

Klingen (1968) mukaan läntistä orientaatio- ja yhteistyötä ei myöskään katsottu hyvällä niiden valtioiden kohdalla, joiden kulttuuri oli ylikypsyntynyt ja veltostunut, koska sitä pidettiin suurena uhkana tulevia aikoja ja kamppailua valtioiden olemassaolosta ajatellen (Klinge 1968, 97–98). Tekstin perusteella näyttäisi siltä, että AKS sijoitti Ruotsin osaksi näitä veltostuneita ja ylikypsyneitä länsimaisia valtioita ja kansoja, johon viiteryhmään he eivät halunneet sijoittaa ja samaistaa suomalaisuutta ja suomalaista kansallisidentiteettiä. Tämän näkemyksen voi myös kytkeä kirjoitusajankohtana vallinneeseen ajatusmaailmaan, jonka mukaan ihmisyyhteiskunnan katsottiin edistyvän sosiaalidarvinismin mukaan luonnonlakien mukaisesti maailmanlaajuisessa olemassaolon taistelussa. Tässä taistelussa nähtiin voittajaksi selviytyvän aina sen kansan, joka oli fyysisesti ja sivistyksellisesti kehittyneempi ja näin alempiarvoinen kansa tai rotu sai väistyä ja tuhoutua välttämättömän kehityksen tieltä. (Isaksson & Jokisalo 2005, 179, 182.) Artikkelissa kirjoittajan korostama Suomen kansan omalaatuisuus ja kiihkeänä ilmenevä halu kehittää omintakeista kulttuuriaan ja luoda suomalaisia, historiallisesti merkittäviä, saavutuksia ja urotöitä juontui AKS:n ajattelussa varmasti halusta luoda sellainen suomalainen kansa ja rotu, joka oli fyysisesti ja sivistyksellisesti tarpeeksi kehittynyt, että se pärjäisi tulevaisuuden taisteluissa ja raivaisi omaa polkuaan kehityksessä eteenpäin eikä tuhoutuisi tai jäisi jonkin toisen, paremman, kansan jalkoihin.

5.5.2. ”Saksan akateemisen nuorison maailmankatsomus”

Aihepiirin toinen artikkeli käsittelee Saksan akateemisen nuorison maailmankatsomusta ja sen myötä vielä tarkemmin kansallissosialistista maailmankatsomusta. Artikkelin avulla saa hyvän ja selkeän kuvan siitä, millä tavalla Akateeminen Karjala-seura suhtautui Saksaan ja erityisesti kansallissosialismiin. Tämän suhtautumisen valossa voi vetää myös suuntaviivoja sen suhteen, mihin viiteryhmään ja suuntaan AKS:n piirissä Suomen kansaa saatettiin haluta kehittää. Artikkelin on julkaistu *Suomen Heimossa* vuonna 1936 ja se kantaa nimeä *Saksan akateemisen nuorison maailmankatsomus*. Artikkelin lähtee liikkeelle kysymällä, minkälaiseksi Saksan akateemisen nuorison maailmankatsomus on muovautunut poliittisesti latautuneiden vuosien jälkeen? Tekstin alussa tehdään heti selväksi, että uusi ylioppilaspolvi liittyy niin tiivistä kansankokonaisuuteen, että heidän ja kansan maailmankatsomuksen voidaan katsoa olevan samanlaiset perustavissa kysymyksissä. Tämä johtuu siitä, että kansallissosialismin ole-

mus on tekstin mukaan sellainen, että se on lakkauttanut kansan luokkajaon ja pirstoutumisen eri puolueisiin, joissa jokaisessa julistetaan eri maailmankatsomusta. (Suomen Heimo 1936, 140.)

Artikkeli jatkuu erittelemällä näitä erilaisia poliittisia maailmankatsomuksia, jotka olivat jakaneet kansan moneen eri suuntaan, laajalla säteellä vasemmalta oikealle. Erityisen huonoksi maailmankatsomukseksi tekstin mukaan mainitaan keskustapuolueen ja vasemmistopuolueiden poliittiset liitot, joissa edustettiin kansainvälisyyttä ja rappeutunutta rauhanaatetta. Näitä kaikkia erilaisia maailmankatsomuksia ja poliittisia aatteita edusti artikkelin mukaan kuitenkin kaiken elimellisen perusolemuksen puute. Kirjoittajan mukaan kaikki aatteet olivat puhtaasti aivotoimintoja ja ajatusrakennelmia, jotka olivat kadottaneet kosketuspintansa todelliseen elämään ja riippuivat jossain ilmassa. Tämä johti taas epävarmuuden, levottomuuden ja kyynisen nihilismin leviämiseen kansan keskuudessa. (Suomen Heimo 1936, 141.)

Näitä kaikkia ilmassa leijailevia ajatusmaailmoja vastaan asettui kansallissosialistinen maailmankatsomus, jota kuvaillaan tekstissä seuraavanlaisesti:

”Tätä vastaan asetti kansallissosialismi maailmankatsomuksen, joka oli hujasti juurtunut elimelliseen olevaiseen ja saattoi juuri siksi oikeutetusti tulla uuden ajan vaatimukseksi elimellisen ohjelman kautta. Kansallissosialistinen maailmankatsomus lähtee siitä, että ihminen on olento, joka on lihaa ja verta, että hän on luonnon, t.s. veren ja maan voimien synnyttämä, että hänellä siis on biologisia siteitä perheeseen, kansaan ja rotuun. Tämä ihminen voi henkensä voimalla kohota puhtaasti kasvullisen elämän yläpuolelle, hän voi harkita, keksiä, työkennellä, luoda kulttuureja.” (Suomen Heimo 1936, 141.)

Kansallissosialistista maailmankatsomuksen perustaa kuvaillaan tekstissä sellaiseksi, että ihminen menestyy vain elimellisen yhtenäisyyden piirissä. Tällä tarkoitetaan artikkelin mukaan sitä, että ihmisen työllä ja toiminnalla on vasta silloin merkitystä, kun se tapahtuu veren ja rodun, perheen ja kansan palveluksessa, ja jokaisen yksilön on täytettävä paikkansa niin, että hän esiintyy kansankokonaisuuden täysipainoisena jäsenenä. Kirjoittajan mukaan tämä katsantokanta ja kansallissosialismin perusolemus poisti kaiken luokkajaon kansan keskuudesta, koska jokaisen yksilön piti hyödyttää työllään myös kansaa eikä vain itseään. Nuorelle sukupolvelle, joka kulki tavanomaista tietään läpi yliopistojen, nousi tästä kuitenkin tekstin mukaan vakava kysymys: kuinka tätä uutta maailmankatsomusta on välitettävä edelleen eteen-

päin? Ratkaisun he ymmärsivät olevan siinä, että yliopisto oli kadottanut historian saatossa olennaisen päämääränsä, kasvatuksen. Tämä tarkoitti sitä, että nuoren ylioppilaspolven oli artikkelin mukaan etsittävä uuden maailmankatsomuksen elämystä yliopistojen ulkopuolelta. (Suomen Heimo 1936, 141.)

Tämän elämyksen he sitten tekstin mukaan löysivätkin työpalveluksesta, Hitler-jugendista, SA:sta, koulutusleireistä ja maatyöstä, jossa he ymmärsivät, että jokainen yksilö on vain kansansa työntekijä ja palvelija. Lopulta artikkelissa päädytään siihen, että Saksan akateemisella nuorisolla ei ole muuta maailmankatsomusta kuin se, mikä on koko kansalla. Nuoriso yrittää kuitenkin ennen kaikkea tekstin mukaan koota kansaa tämän maailmankatsomuksen äärelle, koska tämän ajatusmaailman yliaistillinen ydin ei ole uusi, vaan se on yhtä vanha kuin itse saksalainen henki. Artikkelin loppuun todetaan vielä, että uuden maailmankatsomuksen henkinen panos on suunnaton rikkaus ja valtava voima Saksan kansalle. (Suomen Heimo 1936, 141–142.)

Tekstin merkittävin anti tämän työn kannalta on se, kuinka positiivisessa valossa kansallissosialistinen ajatusmaailma Akateemisen Karjala-seuran äänenkannattajassa, *Suomen Heimossa*, esitetään. Tämän perusteella voi vetää johtopäätöksiä siihen suuntaan, että myös AKS:n keskuudessa suhtauduttiin myönteisesti artikkelin esittämiin näkökohtiin kansallissosialismin ajatusmaailmasta ja siihen, millä tavalla se on yhdistänyt koko Saksan kansan yhteisen työn taakse kansan ja isänmaan hyväksi. Myöskään artikkelissa ilmenevät vahvat viittaukset kaiken lähtökohdaksi katsotun rodun ja veren merkitykseen eivät synnytä tekstissä negatiivista sävyä, vaan artikkelin lopussa jopa todetaan, että tämän uuden kansallissosialistisen maailmankatsomuksen henkinen panos on suunnaton rikkaus ja voima Saksan kansalle. Voidaan jopa todeta, että artikkelin henki on hyvin ihannoiva ja kunnioittava Saksaa, ja erityisesti kansallissosialismia, kohtaan, ja tämän perusteella voidaan ajatella, että sama henki elää, ainakin jossain määrin, myös AKS:n jäsenten keskuudessa. Tätä näkemystä tukee se, että artikkelissa voidaan nähdä myös erittäin paljon yhtymäkohtia AKS:läiseen maailmankatsomukseen, jonka lippuvalankin mukaan seuran jäsenten piti uhrata työnsä ja elämänsä isänmaallensa, Suomen kansalliselle herättämiselle ja Suur-Suomen luomiselle. (Kuusi 1991, 42.)

Kylmäsen mukaan kansallisen identiteetin olemassaoloon ja määrittelyyn liittyy usein pyrkimys rakentaa yhtenäisyyttä ja samanlaisuutta erojen korostamisen kustannuksella. Kansalliset identiteetit määritellään ja luodaan lähes aina ulkopuolisten ja meille vieraiden vastak-

kainasettelun ja poissulkemisen avulla. (Kylmänen 1994, 5-7.) Vaikka näin onkin useimmissa tapauksissa, niin kansallista identiteettiä ei tarvitse kuitenkaan aina rakentaa toiseuden avulla, vaan sitä voidaan koota myös samankaltaisuuksia ja yhtäläisyyksiä etsimällä. Moisio & Harlen mukaan on esitetty eräs näkökulma, jonka mukaan suomalaisten suhtautuminen venäläisiin ja ruotsalaisiin edustaa saman kolikon kääntöpuolia niin, että venäläisten puoli on äärimmäisen negatiivinen ja ruotsalaisten puoli taas positiivinen. Tässä valossa asiaa tarkasteltuna ruotsalaiset ja ruotsalaisuus näyttävät tärkeänä toisena, positiivisessa valossa, johon suomalaiset ovat halunneet samaistaa myös itsensä. (Harle & Moisio 2000, 91–92, 94.)

Näiden teorioiden valossa, joiden mukaan kansallista identiteettiä ei aina rakenneta toiseuden kautta vaan myös positiivisen samaistumisen ja sitä myöten kansakunnan oikean viiteryhmän löytämisen myötä, voisi artikkelia peilata niin, että Akateeminen Karjala-seura löysi Saksasta ja kansallissosialismista positiivisen samaistumisen kohteen ja oikean viiteryhmän, johon he tahtovat sijoittaa myös Suomen kansakunnan. Toisaalta tulkinta saattaa olla myös jossain määrin hieman pitkälle viety yhden artikkelin perusteella, mutta toisaalta *Suomen Heimon* kirjoitustyyli oli läpi sen historian erittäin suorasukainen ja konstailematon. Artikkeleista kävi hyvin selkeästi ja suorasti ilmi, mitkä kansat nähtiin tekstien perusteella AKS:n keskuudessa positiivisessa valossa ja mitkä kansat taas esitettiin jatkuvasti negatiivisen suurennuslasin alla. Tästä hyvänä esimerkkinä on se, että venäläisistä ei löytynyt yhtään positiivista kirjoitusta koko lehden olemassaolon ajalta, kun taas saksalaisista vastavuoroisesti ei löytynyt yhtään negatiivista kirjoitusta.

5.5.3. Johtaja-aineksen valinta Saksassa

Empiirisen analyysiosion viimeinen analysoitava artikkeli on kirjoitettu vuonna 1939 ja sen otsikko on *Johtaja-aineksen valinta Saksassa*. Artikkelissa käsitellään erityisesti kansallissosialistisen Saksan rotuajattelua ja laadukkaan kansanaineuksen löytämistä ja kasvattamista tuleviksi kansakunnan johtajiksi. Artikkelin lähtee liikkeelle pohtimalla uuden Saksan erästä tärkeimmistä sen hetken ongelmista, joka on tekstin mukaan se, kuinka nykyisen polven saavutukset voitaisiin turvata ”ikuisiksi ajoiksi” Saksassa? Tekstin mukaan Saksan ongelma ei siis suinkaan ole se, kuinka he onnistuisivat jättämään mahdollisimman suuren perinnön jälkipolville, koska se näyttää lisääntyvän artikkelin mukaan melko vaivattomasti, vaan se, kuinka on löydettävissä ja kasvatettavissa ne miehet, joiden käsiin tämä perinnön hoitaminen jää luotu-

jen suuntaviivojen mukaisesti? Artikkelin luo katsauksen niihin ratkaisuihin ja ajatuksiin joihin kansallissosialistit itse ovat tulleet ratkaistakseen tämän tulevaisuuden kysymyksen.

Ennen kuin artikkeli voi kuitenkaan lähteä esittelemään erilaisia ratkaisumalleja, on sen esiteltävä eräs kansallissosialismin ydinkohta, nimittäin rotukäsitettä ja siitä juontuvaa rotuajattelua. Teksti kertoo jättävänsä syrjään rotututkimuksen kaikki erilaiset yksityiskohdat ja toteaa sen tulosten perussisällön olevan seuraavanlainen:

”Jokainen yksityinen elävä olento luonnostaan kuuluu erääseen suureen yhteisöön, nimittäin sukupolvien muodostamaan yhteisöön. Näin on myöskin jokainen ihminen, tahtoi tai ei, taaksepäin sidottu siihen sukupolvien ketjuun, joka ammoisista ajoista johtaa esivanhempien kautta isovanhempiin, vanhempiin ja lopulta niihin yksilöihin, jotka tällä hetkellä muodostavat tämän ketjun loppupään.” (Suomen Heimo 1939, 89.)

Artikkeli jatkaa perinnöllisyystutkimuksen parissa kertomalla seuraavanlaisesti tutkimussuunnan uusimmista saavutuksista:

”Viime vuosikymmenien perinnöllisyystutkimus on myöskin saanut selville joukon niitä lakeja, joiden mukaan ruumiin ja sielun perinnölliset ominaisuudet ja taipumukset siirtyvät sukupolvelta toiselle. On käynyt ilmi, ettei ainoastaan ihmisen ruumiillinen olemus, vaan myöskin hänen henkinen toimintansa, ajattelu, tunteminen ja tahtominen tapahtuu perinnöllisten taipumusten perusteella, jolta ympäristön vaikutukset sen herättävät toimintaan. Tärkein ja ratkaisevin on perinnöllinen pohja, ilman sitä eivät kasvatusta ja ympäristö pysty mihinkään.” (Suomen Heimo 1939, 89.)

Teksti jatkuu toteamalla, että nykyisen rotutieteen mukaan rotu on biologisessa mielessä ihmisryhmä, jonka yksityiset jäsenet kuuluvat yhteen yhtäläisten perinnöllisten, ruumiillisten ja henkisten ominaisuuksien perusteella ja eroavat siten jostakin toisesta ryhmästä. Tekstin mukaan kansallissosialistisen käsityksen mukaan kansojen kulttuuri on riippuvainen nimenomaan tätä kulttuuria luovan ja kannattavan ihmisryhmän perinnöllisestä ja rodullisesta kokoonpanosta. Tämä tarkoittaa artikkelin mukaan sitä, että kunkin kansan kulttuuri on riippuvainen tämän kansan rodullisesta kokoonpanosta ja rakenteesta. Kirjoittajan mukaan tämä on looginen johtopäätös nykyisten rotu- ja perinnöllisyystutkimusten tulosten valossa ja myös

historia näyttäisi tukevan tätä johtopäätöstä. Tämän vuoksi tulevien johtajien löytäminen ja kasvattaminen on erityisen tärkeää ja sitä kuvaillaan tekstissä seuraavin sanankääntein:

”Jotta nyt rotutietoisuuteen herännyt kansa jatkaisi kehitystään sillä tiellä ja siihen suuntaan, jota se tähänastisten aikaansaannostensa perusteella pitää oikeana ja arvokkaana, on kansan johdon velvollisuus huolehtia siitä, että ne yksilöt, jotka muodostavat juuri tuon arvokkaan, kulttuuria kantavan rotuaineksen, pääsevät jatkuvasti määräämään suunnan kansan kehityksessä.” (Suomen Heimo 1939, 89.)

Tekstissä todetaan, että kansallissosialistinen vallankumous saattoi valtaan ne yksilöt, jotka pystyvät Saksan kansan valtavan enemmistön näkemyksen mukaan johtamaan parhaiten kansakuntansa siihen suuruuteen, joka on jokaisen elinvoimaisen kansan päämäärä, mutta sen jälkeen herääkin kysymys, mitä sitten kun tätä nykyistä johtajistoa ei enää ole? Tekstin mukaan kansallissosialistinen puolue on huomannut tämän vaaran ja luonut suuret koulutuslaitokset turvaamaan johtajiston jälkikasvun. Artikkelin mukaan ongelma piilee kuitenkin siinä, että koulutuslaitosten luominen poistaa vain teoreettisen ongelman. Tämä johtuu siitä, että ei ole olemassa varmaa menetelmää, jolla voitaisiin valita juuri ne oikeat yksilöt, jotka pystyisivät tulevaisuudessa johtamaan valtiota parhaalla mahdollisella tavalla. Kirjoittaja näkee myös koulutuksessa omat ongelmansa, jos se yrittää liiaksi yhdenmukaistaa ja näin ollen tukahduttaa oppilaiden yksilölliset kyvyt. (Suomen Heimo 1939, 90.)

Artikkelin mukaan koulutusohjelman pääpaino on järjestelmällisessä tarkkailussa, jossa koetetaan etsiä kaikilta aloilta parhailla edellytyksillä varustettuja yksilöitä, joille sitten annetaan mahdollisimman täydellinen kasvatus. Tekstin mukaan on esitetty kolme vaatimusta, jotka ovat erittäin tärkeitä edellytyksiä johtajakasvatukseen saamiseksi. Näistä ensimmäinen edellytys on artikkelin mukaan selvä rotuvaisto. Tämä ei kuitenkaan artikkelin mukaan tarkoita sitä, että puhtaan rodun edustajat voivat ainoastaan omata selvän rotuvaiston, koska useimmiten rotusekoitukset ovat rotuasioissa herkkävaistoisempia. Toinen päävaatimus on hyvä henkilökohtainen terveys. Myös kolmas vaatimus liittyy terveyteen, koska siinä tarkastellaan suvun perinnöllisen terveyden tilaa. Artikkelin mukaan pelkästään näiden ominaisuuksien perusteella ei kuitenkaan voida arvioida suorasti yksilön henkistä suorituskykyä. Tekstin mukaan johtajakasvatukseen tärkein kohde, luovat henkiset kyvyt ovat synnynnäisiä, eikä niitä voida herättää siellä missä niihin suuntaavat taipumukset tai ominaisuudet kokonaan puuttuvat. Tämä vuoksi kirjoittaja päätyy siihen lopputulokseen, että johtajakasvatukseen ratkaisevin karsinta

on elämä itse, eikä sen tervettä vaikutusta saa keinotekoisesti hävittää. (Suomen Heimo 1939, 90.)

Artikkelissa päädytäänkin siihen, että kansallissosialismi ei ole esittänyt mitään kaavamaista patenttiratkaisua johtajiston valintakysymyksessä, mutta ratkaisevia valintakriteereitä ovat kuitenkin etupäässä yksilöiden henkiset kyvyt ja luonteenominaisuudet. Artikkelin lopussa kirjoittaja toteaa vielä, että tämän valossa voinee näyttää siltä, että kansallissosialismi on tinkinyt verrattain pitkälle muuten niin tehostetusta rotubiologisesta katsantokannastaan. Tähän näkemykseen kirjoittaja kuitenkin vastaa itse seuraavanlaisesti:

”Mutta on muistettava, että kansan johtajiston ei etusijassa tarvitsekaan olla sinä kansanosana, jonka tehtävänä on henkilökohtaisesti omien jälkeläistensä kautta turvata väestöaineksen lisääntyminen, jatkuvaisuus ja mahdollisimman edullinen rodullinen kokoonpano. Ja lisäksi kansallissosialististen oppien mukaan yksilön todellinen rotu ilmenee ennen kaikkea hänen henkisessä ryhdissään ja luonteessaan eikä ole aina päätettävissä vain pääkallon muodon, hiusten värin ja muiden ruumiillisten ulkonaisten ominaisuuksien perusteella. Tähän toteamukseen kansallissosialistit ovat tulleet m.m. tarkastellessaan nykyistä Ruotsin kansaa.” (Suomen Heimo 1939, 90.)

Artikkelia analysoitaessa siitä nousee ensimmäisenä merkittäväksi huomion kohteeksi hyvin silmiinpistävästi erittäin rasistinen rotuhygieeninen ideologia. Artikkelissa kerrotaan hyvin neutraaliin ja ennemminkin positiiviseen tai hyväksyvään kuin negatiiviseen sävyyn kansallissosialistisen Saksan toimenpiteistä turvata oikeanlaisen johtajiston löytäminen myös tulevaisuudessa. Näistä keinoista paistaa erittäin vahva rotuhygieeninen ideologia läpi ja artikkelin suurin merkitys tämän työn kannalta onkin oikeanlaisen johtajiston löytämisen taustalla oleva rotukäsitys ja rotuajattelu, joka tulee tekstistä erittäin hyvin ilmi. Tämän perusteella voidaan vetää myös johtopäätöksiä siihen suuntaan, että myös Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa uskottiin tekstissä ilmi tulevien rotuoppien ja rotuhygieenisten ideologioiden nimeen, koska artikkeli on päätetty julkaista *Suomen Heimossa*, joka on seuran äänenkannattaja.

Rotuhygieenisen ideologian mukaan kasvatusta pidettiin merkittävänä ja tärkeänä asiana, mutta sen varaan ei enää uskallettu jättää koko ihmiskunnan laadullisen parantamisen suurta kysymystä. Ihmiskunnan biologisesta kehityksestä ja rodunjalostamisesta alettiin etsiä yhä

vahvemmin syitä sekä ratkaisuja myös yhteiskunnassa ilmeneville häiriöille ja ongelmille. (Hietala 1985, 111–114.) 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa oli vallassa vahva usko biologiseen determinismiin. Tällä tarkoitettiin uskoa siihen, että ympäristötekijät eivät voineet vaikuttaa yksilön perimiin ominaisuuksiin. (Mattila 1999, 27.) Sosiaalidarvinismin aloittama rotuoppien tieteellinen ja poliittinen vallankumous herätti kiinnostusta tarkastella myös kansakuntien ja rotujen väestön sisäistä määrällistä ja laadullista koostumusta. Uuden rotuajattelun lähtökohdaksi tuli se, että valtion ei pitänyt ainoastaan viedä sivilisaatiota ja rotukehitystä ulkoisesti eteenpäin vaan sen piti olla myös sisäiseltä väestöltään vahva, voimakas ja sivistynyt. Rotuhygienian perusajatus oli se, että kansakunnan rotuperinnöstä tulisi ja täytyisi pitää hyvää huolta, jotta kansasta voisi tulla biologisesti paras rotu ja näin sillä olisi hyvät edellytykset voittaa kansainvälisesti riehuva olomassaolon taistelu. (Isaksson & Jokisalo 2005, 189.)

Näiden teorioiden valossa artikkeli näyttäytyy hyvin rotuhygieenisesti latautuneelta. Artikkelin mukaan yksilöiden henkiset ja fyysiset ominaisuudet ovat perinnöllisiä ja nimenomaan se on ratkaisevin ja tärkein tekijä yksilön kykyjä ja arvoa määriteltäessä, koska ilman tätä perinnöllistä pohjaa kasvatuksella ei ole enää mitään mahdollisuuksia vaikuttaa asiaan. Tekstissä myös nostetaan esille se seikka, että kansan kulttuurista huolehtivan ja luovan kansanosan tulisi olla rodullisilta ominaisuuksiltaan paras mahdollinen, mikä varmasti viittaa myös siihen, että näin kansakunnalla olisi sosiaalidarvinistisen ajatusmallin mukaisesti mahdollisuus selviytyä ja pärjätä kansakuntien olemassaolon taistelussa parhaalla mahdollisella tavalla. Tekstissä myös sanotaan suoraan, että jokaisen kansan kulttuuri on kansan rodullisesta kokoonpanosta ja rakenteesta riippuvainen, minkä uusimmat rotu- ja perinnöllisyystutkimukset todistavat ja jota myös historia näyttäisi tukevan.

Artikkelista voi tehdä tulkinnan, jonka mukaan Saksa ja myös heidän rotukäsityksensä sekä rotuhygieeninen ideologiansa näyttäytyvät positiivisessa tai ainakin hyväksyttävässä valossa Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa. Tämän tulkinnan mukaan AKS näki Saksan positiivisena samaistumisen kohteena Suomelle ja suomalaisille. Seuran ajatusmaailmassa saatettiin haluta ja pyrkiä rakentamaan suomalaista ajatusmaailmaa ja kansallisidentiteettiä samankaltaiseksi kuin mitä se oli Saksassa. Tätä ei kuitenkaan tehty negatiivisen toiseuden ja erojen rakentamisen avulla, vaan nimenomaan ”positiivisen” toiseuden ja samaistumisen avulla, mikä tarkoitti myös sitä, että Saksa nähtiin AKS:n keskuudessa nimenomaan meinä eikä muina. Tällä tavoin AKS:n ajatusmaailmassa suomalaista kansallisidentiteettiä yritettiin rakentaa kohti vahvaa ja lujaa kansakuntaa, joka olisi omannut sellaiset rodulliset ominaisu-

det ja piirteet, että se tulisi selviytymään kansakuntien olemassaolon taistelusta ja laajentamaan valtiollisia rajojaan niin, että ne vastaisivat seuran Suur-Suomi unelmaa.

Viidennen ja viimeisen analyysiosion luvun johtopäätöksissä voidaan todeta, että Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa myös Ruotsi ja ruotsalaiset nähtiin alempiarvoisina toisina verrattuna Suomeen ja suomalaisiin. Ruotsalaisten ajateltiin olevan itsekeskeisiä ja ylimielisiä, jolloin suomalaiset näyttäytyivät heidän rinnallaan urheina ja uutterina taistelijoina, jotka olivat valmiita puolustamaan isänmaataan henkensä kaupalla. Nämä olivat varmasti sellaisia ominaisuuksia, jotka AKS pyrki sisällyttämään suomalaiseen kansallisidentiteettiin toiseuden ja me ja muut -ajattelun avulla. Ruotsin suurena heikkoutena, AKS:n keskuudessa, nähtiin myös kansakunnan velttous ja ylikypsyys. Tällä perusteltiin AKS:n penseää suhtautumista Ruotsin kanssa tehtävään yhteistyöhön, mistä heijastuu samalla seuran vahva argumentaatio rotuhygieenisen ideologian puolesta, jossa nähtiin kansakuntien olemassaolon taistelu ajan määräävänä tekijänä. Kansallista identiteettiä ei kuitenkaan tarvitse rakentaa aina negatiivisten toiseuden kautta, vaan sitä voi rakentaa myös positiivisen samaistumisen ja samankaltaisuuksien etsimisen avulla. Artikkelien valossa voidaan todeta, että AKS löysi Saksasta ”positiivisen” toisen ja ”meidät”, jonka kaltaiseksi he pyrkivät rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä sekä sijoittamaan Suomen kansan samaan viiteryhmään Saksan kanssa.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän työn tarkoitus oli tutkia kuinka vahvasti Akateeminen Karjala-seura pyrki rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla ja ilmeni-
kö siinä rotuhygieenistä ideologiaa taustalla. Työn teoreettisena viitekehyksenä toimivat kansallisidentiteetti, toiseus, me ja muut -ajattelu sekä rotuhygieniat. Toiseus sekä me ja muut -ajattelu toimivat tässä työssä selkeästi kansallisidentiteetin työkaluina eivätkä niinkään itsenäisinä kokonaisuuksina. Rotuhygieeninen ideologia oli oma kokonaisuutensa, vaikka se linkittyi vahvasti tämän työn teeman mukaisesti kansallisidentiteetin rakentumiseen. Valitsemani teoreettinen viitekehys toimi tässä työssä erittäin hyvin, mikä realisoitui analyysiosiossa, jossa empiirinen aineisto peilautui teoriaa vasten ja synnytti syvälle meneviä tulkintoja sekä analyyssejä. Toisaalta tässä työssä on nähtävissä myös ne rajat, jotka aiheutuivat niin monen eri teoreettisen lähestymistavan valinnasta. Vaikka kansallisidentiteetti ja sen muodostumiseen vaikuttavat tekijät esiteltiin teoreettisessa viitekehyksessä, niin analyysiosiossa ei riittänyt kuitenkaan enää tilaa syvemmälle tulkinnalle itse kansallisidentiteetin rakentumisesta vaan sitä tarkasteltiin pelkästään toiseuden sekä me ja muut -ajattelun kautta.

Käytin työssä tutkimusmetodeina sisällönanalyysiä ja Quentin Skinnerin historiallista tutkimusotetta. Skinnerin historiallinen tutkimusote toimi omana kokonaisuutenaan, mutta se sijoittui kuitenkin osaksi sisällönanalyysiä tässä tutkimuksessa. Molemmille tutkimusmetodeille oli paikka tässä työssä ja ne toimivat rooleissaan erittäin hyvin. Sisällönanalyysin avulla erottelin ja löysin empiirisestä aineistosta tämän työn kannalta merkittävimmät tekstit ja niistä tärkeimmät sisällöt. Sisällönanalyysi ei olisi kuitenkaan toiminut yksinään tässä työssä, koska pelkästään sen avulla tehty tulkinta ja analyysi empiirisestä aineistosta olisi jäänyt liian ohueksi. Quentin Skinnerin historiallisen tutkimusote toi empiiriseen analyysiin syvyyttä ja avasi uusia tulkintamahdollisuuksia aineistosta, minkä avulla pystyin tekemään mahdollisimman monipuolisen analyysin. Skinnerin tutkimusotteella oli kuitenkin omat rajoitteensa ja eh-
tonsansa. Tutkimusmetodi auttoi pääsemään syvälle sisään Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaan ja aukaisemaan nimenomaan uusia ja merkittäviä tulkintoja itse aihepiirin sisältä, mikä olikin sen tarkoitus, mutta toisaalta aihepiirin tarkastelu kriittisestä näkökulmasta ja tarpeeksi etäältä jäivät sen vuoksi saavuttamatta, mikä näkyy esimerkiksi työn kieliasun valinnassa.

Pyrin työn tutkimusongelman asettelussa ennen kaikkea selkeyteen ja rajattuihin kysymyksiin, joihin pystyin vastaamaan tämän työn empiirisen aineiston, eli *Suomen Heimon*, avulla. Tämän luvun alussa esittämäni työn pääteeman ja tutkimuskysymyksen lisäksi työn tarkoitus oli vastata myös kysymyksen, minkälaiseksi tai mihin suuntaan AKS:n ajatusmaailmassa suomalaista kansallisidentiteettiä haluttiin rakentaa ja kuinka sitä perusteltiin ja argumentoitiin seuran keskuudessa. Työn empiirinen analyysiosio antaa näihin, työn alussa asettamiini, tutkimuskysymyksiin laajan ja kattavan vastauksen, jossa aineistoa on tulkittu ja analysoitu monen eri teorian sekä Quentin Skinnerin historiallisen tutkimusotteen valossa. Tämä osoittaa, että *Suomen Heimon* valitseminen työn empiiriseksi aineistoksi oli oikea ratkaisu, vaikka työn olisi voinut toteuttaa muillakin tavoilla. Työn alussa esitin tutkimusongelmien alakysymyksenä sen, että pystyikö Akateeminen Karjala-seura ohjaamaan suomen kansallisidentiteetin rakentamista haluamaansa suuntaan ja löytyykö tämän päivän kansallisidentiteetistämme mahdollisesti sellaisia kontribuutioita, jotka olisivat, ainakin osittain, AKS:n synnyttämiä? Pohdin tähän sekä kahteen työn päätutkimuskysymyksen seuraavaksi vastauksia.

Tämän työn empiirisen analyysiosion valossa Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa pyrittiin rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla. AKS:n ajatusmaailmassa suomalaista kansallisidentiteettiä rakennettiin nimenomaan toiseuttamalla vahvasti venäläiset ja venäläisyys. AKS liitti venäläisyyteen ja venäjän kansaan monia halventavia ja erittäin negatiivisia piirteitä ja yritti sen kautta rakentaa Suomesta ja suomalaisuudesta vastakkaista kuvaa, niin Suomen sisällä kuin myös ulkomaailmalle. Tämä suomalainen kansallisidentiteetti, mitä kohden AKS pyrki, näyttäytyi rehellisyytenä, ahkerana työntekona, vahvana puolustustahtona, pyyteettömänä isänmaan puolesta uhrautumisen henkenä, soturi- ja taistelumielenä ja vahvan kulttuurisen pääoman omaavana kansana. Näiden lisäksi suomalainen kansallisidentiteetti näyttäytyi AKS:n ajatusmaailmassa ennen kaikkea kansana, joka omasi vahvan ja lujan kansallistunnon, jonka avulla suomalaisten nähtiin pystyvän suuriin ja historiallisiin tekoihin. AKS lietsoi myös väkevää ”ryssävihaa” kansan keskuuteen, jonka tarkoitus oli heidän mukaansa herättää suomalaisten nukkuva kansallistunto, jonka kautta myös kansakunnan puolustustahto olisi herännyt. Tätä ajatusmaailmaa perusteltiin AKS:n keskuudessa ikuisella vaaralla idästä, joka oli vuosisatoja ryöstänyt ja sortanut Suomea sekä heimorakkaudella, jonka kääntöpuoli oli vahva ”ryssäviha”. Toisaalta AKS:n ajatusmaailman todelliset perustelut olivat varmasti heidän unelmansa suuresta Suomesta, niin valtion rajoissa kuin kulttuuripääomassakin mitattuna.

Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa Ruotsi ja ruotsalaiset näyttäytyivät seuran alkuaikoina ”positiivisena” toisena, johon suomalainen kansallisidentiteetti pyrittiin samaistamaan ja liittämään. Tätä ei kuitenkaan kestänyt pitkään ja pian, ruotsinkielisten erottua seurasta ja kansalaisuus- ja kielikysymyksen nostaessa päätään, myös Ruotsi ja ruotsalaiset alkoivat näyttäytyä ”negatiivisena” toisena AKS:n pyrkiessä rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä. Ruotsalaisten ja venäläisten toiseuttamisessa ja arvottamisessa on kuitenkin nähtävissä suuri ero AKS:n ajatusmaailmassa. Ruotsi ja ruotsalaiset esitettiin ylikypsänä valtiona, jonka veltostuneet kansalaiset olivat ylimielisiä ja laiskoja eivätkä olleet koskaan osoittaneet avuliaisuuttaan Suomea kohtaan tai kunnioitusta suomalaisille saavutuksille ja kulttuuritöille. Asettamalla Ruotsin alempiarvoiseen asemaan ja sitä kautta Suomen toiseksi, AKS pyrki ennen kaikkea rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä siihen suuntaa, että kansakunta olisi tuntenut itsensä nuorekkaaksi, vahvaksi, kulttuurillisesti uutta luovaksi, voimakkaaksi ja vireäksi valtioksi. Tämän tarkoitus oli se, että tarpeen tullen Suomi olisi pystynyt puolustamaan itseään ulkopuolisilta hyökkäyksiltä sekä olemaan tarpeeksi laadukas kansa selviytyäkseen olemassaolon taistelusta. Tosin myös tässä on nähtävissä taustalla koko ajan AKS:n pyrkimys ja haave kohti suurta Suomea.

Tämän työn tutkimuksen valossa erittäin merkittäväksi seikaksi nousee myös se, että Saksa nähtiin Akateemisen Karjala-seuran keskuudessa ”positiivisena” toisena, johon myös Suomi ja suomalaisuus haluttiin samaistaa ja yhdistää. AKS:n ajatusmaailmassa ihailtiin Saksan vahvaa kansallisvaltiota ja jo historiassa suuria urotöitä tehneitä germaanisista valloittajakansojista. Tämän ”positiivisen” toiseuden kautta AKS yritti rakentaa myös suomalaista kansallisidentiteettiä samaan suuntaan. AKS:n ajatusmaailmassa myös suomalaisten toivottiin omaavan valloittajakansan ominaisuuksia ja olevan matkalla kohti suurta tulevaisuutta, tulevaisuutta, johon pääsisi vain vahvan kansallisvaltion sekä tarpeeksi laadukkaan kansan avulla, joka itse ymmärtäisi oman ainutlaatuisuutensa ja alkaisi toteuttaa suurta kohtaloaan. AKS perusteli ja argumentoi pyrkimyksensä rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä niin negatiivisen kuin positiivisenkin toiseuttamisen avulla sillä, että se oli heidän näkemyksensä mukaan isänmaan etu. Vahva suomalaiskansallinen kansallisvaltio nähtiin AKS:n ajatusmaailmassa isänmaan etuna, jonka puolesta he olivat valmiita tekemään töitä ja tarpeen tullen sotimaan sekä uhraamaan oman henkensä.

Rotuhygieeninen ideologia sisältyy monin paikoin Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaan ja pyrkimykseen rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut -

ajattelun avulla. Rotuhygieenisen ideologian mukaisesti AKS ajatteli jokaisen kansakunnan ja rodun omaavan tiettyjä ominaispiirteitä, joita voitiin kuitenkin kehittää ja jalostaa. Nämä kuvitellut rotujen ominaispiirteet näkyivät ennen kaikkea pyrkimyksessä rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden avulla. Niin venäläisiin, kuin ruotsalaisiin ja saksalaisiin liitettiin liioiteltuja ja jähmettyneitä stereotyyppisiä ominaispiirteitä, joiden avulla kansakuntaa ja rotua arvostettiin tai halveksittiin AKS:n ajatusmaailmassa. AKS pyrki rakentamaan sellaista suomalaista kansallisidentiteettiä, jossa suomalaisuus olisi samaistettu heidän näkemyksensä mukaisesti laadukkaisiin ja arvostettuina pidettyihin rotuominaisuuksiin. Tätä perusteltiin sillä, että näin Suomella olisi ollut mahdollisuus säilyttää itsenäisyytensä, kun se siinä tulevana aikoina joutuisi taistelemaan. Tämä ei kuitenkaan riittänyt AKS:lle vaan se toivoi näkevänsä suomalaisissa myös valloittajakansan ominaisuuksia, jotka olisivat heränneet kansallistunnon syttymisen myötä, mikä olisi osaltaan auttanut myös AKS:aa saavuttamaan Suur-Suomi tavoitteensa.

Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa ”meinä” näyttäytyivät Suomi ja sen heimokansat, jotka kuuluivat AKS:n mukaan samaan rotuun minkä todisti ennen kaikkea kansojen kieli yhteys. ”Muiksi” AKS:n ajatusmaailmassa lukeutuivat Venäjä ja jossain määrin myös Ruotsi. ”Meidän” yhteenkuuluvuuden todisti AKS:n mukaan rodullinen heimoveljeys, joka synnytti myös heimorakkauden, millä taas perusteltiin ”muiden” eli tässä tapauksessa ennen kaikkea venäläisten vihaamisen oikeutusta. Tämä oikeutus perusteltiin sillä, että venäläisten katsottiin vuosisatojen saatossa aiheuttaneen niin suurta kärsimystä ja sortoa Suomen heimokansoille eikä sille näyttänyt tulevan loppua tulevinakaan aikoina. AKS:n ajatusmaailmassa ”meidän” eli Suomen heimokansojen kontribuutiona suomen kansallisidentiteetin rakentumiseen nähtiin ensisijaisesti Suomen heimon kulttuurillisen pääoman rikastuttaminen ja elävöittäminen. Kansakunnan kulttuurillinen luovuus ja pääoma nähtiin AKS:n keskuudessa ensisijaisen tärkeäksi, koska se määritteli omalta osaltaan jokaisen kansan ja rodun sivistystasoa.

Tämän työn tutkimusongelmien alakysymys oli se, että onko tämän päivän suomalaisessa kansallisidentiteetissä nähtävissä kontribuutioita, jotka juontaisivat juurensa Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmasta? Minulle, henkilökohtaisesti, oli yllätys, että vanhat sananparret, kuten ”ryssä on ryssä vaikka sen voissa paistaisi” ja ”ryssästä saa puhua vain hammas-purren”, ovat lähtöisin nimenomaan AKS:n ajatusmaailmasta. Vaikka Suomen virallisessa linjassa ja kansallisessa identiteetissä Venäjä ja venäläisyys eivät näyttäyty negatiivisessa valossa, niin osittain ja tietyssä määrin kansan keskuudessa ja myös Suomen ”epävirallisessa

linjassa” kuitenkin elävät varmasti tietyt Akateemisen Karjala-seurankin käyttämät määritelmät venäjän kansasta. Nämä eivät tosin näyttäyty missään tapauksessa niin voimakkaina ja vahvoina, kuin AKS olisi halunnut niiden aikoinaan näyttäytyvän, mutta sananparret ”ryssistä” eivät ole kuitenkaan kuolleet suomalaisten kielenkäytöstä. Suomalaiset saattavat myös jossain määrin yhä tänäkin päivänä rakentaa omaa kansallisidentiteettiään suhteessa Venäjään ja venäläisiin tai ainakin nähdä Suomen ja suomalaisuuden ”parempana” ja ”positiivisena” verrattuna suhteessa itäiseen naapuriinsa.

Ennen kaikkea kansa keskuuteen ovat varmasti jääneet elämään käsitykset, joiden mukaan venäläiset ovat epäluotettavia ja salakavalialta sekä petollisuuteen taipuva kansakunta. Suomalaisien ajatuksissa myös lahjottavuus ja jossain määrin rahan ahneus liitetään varmasti usein mielikuviin venäläisistä. Nämä kaikki käsitteet ovat peräisin myös AKS:n ajatusmaailmasta, joskin ei ole varmastikaan yksin AKS:n ”ansiota”, että nämä käsitykset ovat jääneet elämään jollain tavoin suomalaisten mieliin ja suomalaiseen kansallisidentiteettiin, vaan niillä on AKS:kin pidempi ja monisyisempi historia. Toisaalta näiden käsitteiden käytössä ja kansallisidentiteetin rakentumisessa toiseuden avulla on nähtävissä suuri ero tämän päivän ja AKS:n tarkoitusperien ja pyrkimysten välillä. AKS lietsoi avointa ”ryssävihaa” ja yritti rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä selkeästi toiseuttamalla venäläiset.

Tänä päivänä nämä määritelmät elävät ennemminkin ”hiljaisuudessa” tai ”epävirallisena” linjana suomalaisten keskuudessa, eivätkä kaikki kansalaiset jaa myöskään samaa ajatusmaailmaa. Tämän päivän suomalaisen suhtautuminen saattaa tulla ilmi satunnaisena lausahduksena keskustelun lomassa tai rinnastuksena sivulauseessa, joka eroaa erittäin suuresti Akateemisen Karjala-seuran avoimesta ja julkilausutusta ”ryssävihasta”. Toisaalta yhtä lailla nämä epävirallisesti ja joskus jopa vahingossa ilmaistut käsitykset, jatkavat venäläisten toiseuttamista ja mahdollistavat suomalaisen kansallisidentiteetin rakentumisen sen avulla. Tämän lisäksi on kuitenkin otettava huomioon, että toisinaan venäläisiä koskevat epäkunnioittavat ja halventavat lausunnot ovat kuitenkin myös hyvin tietoisia ja tarkoituksella sanottuja. Tästä hyvänä esimerkkinä voisi toimia vastinpari, jossa venäläinen nähdään kieron ja epäluotettavana, kun taas suomalaisen kansallisidentiteetin ”ihanne” tulkinnan mukaan, suomalainen voidaan nähdä rehtinä ja luotettavana ihmisenä.

Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmassa lausuttiin myös selkeästi julki ja hyvin avoimesti käsitys suurvenäläisestä ajatusmaailmasta ja vallanhimosta sekä alituisesta pelosta, jos-

sa piskuinen Suomi joutui elämään, koska idän uhka oli aina läsnä. Nykyisen Suomen valtion ”virallinen” linja ei lausu ääneen ajatuksia tai pelkoja Venäjän mahdollisista valloitusaikeista, ainakaan länteen päin, mutta ”epävirallisen” linjan keskustelu saattaa olla hyvinkin erilaista. Viime vuosina paljon huomiota ja uutistilaa saanut Venäjän armeijan nousu ja varustautuminen nykyaikaiselle tasolle on varmasti osaltaan vilkastuttanut tuota ”epävirallista” keskustelua entisestään. Tätä keskustelua käydään varmasti ennen kaikkea Suomen ulkopoliittista päätöksentekoa tehdessä, esimerkiksi pohdittaessa Suomen mahdollista liittymistä Natoon. Toisaalta, kuten edellisessäkin kappaleessa todettiin, niin myös tässä tapauksessa toimintamallit ja päämäärät ovat tänä päivänä hyvin erilaiset kuin Akateemisen Karjala-seuran aikoina. Niiden avulla ei varmasti yritetä niinkään rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden avulla, vaan ennemminkin ottaa geopolitiittiset tosiasiat huomioon tehtäessä päätöksiä esimerkiksi Suomen ulko- ja puolustuspolitiikasta. Toisaalta tämän tyyppinen ”epävirallinen” keskustelu tai linja juurruttaa ja vahvistaa tiettyjä mielikuvia päätöksentekijöiden ja keskusteluun osallistuvien keskuudessa ja jatkaa niitä näin ollen aina vuosikymmenestä toiseen.

Myös Suomen positiivinen suhtautuminen ja mielikuvat tämän päivän Saksasta ja saksalaisista ovat edelleen nähtävissä suuressa osassa kansakuntaa, mitä samaa mielikuvaa myös AKS oli vahvasti tuomassa ja liittämässä suomalaiseen kansallisidentiteettiin. Toisaalta on kuitenkin muistettava, että AKS:n aikaisella Saksalla ja nykypäivän Saksalla on suuri ero eikä niitä välttämättä voi pitää vertailukelpoisina. Suomalaisten positiivinen mielikuva Saksasta rakentuu tänä päivänä ehkä ennemminkin talouden ja teollisuuden kautta ja sitä myöten ne yhdistyvät laajemmassa mittakaavassa koko kansakuntaan ja saksalaisiin ihmisiin. Saksalaisia tuotteita pidetään yleisesti ottaen suomalaisten mielestä korkealuokkaisina, luotettavina ja laadukkaina. Tästä hyvänä esimerkkinä on muun muassa se, että saksalaisvalmisteinen Volkswagen Golf oli vuoden 2008 myydyin automerkki Suomessa (Keskisuomalainen, 6.1.2009). Tilastokeskuksen mukaan Saksa oli vuonna 2005 Suomen tärkein kauppakumppani, joten ulkomaanviennin ja talouden saralla Saksaa pidetään myös erittäin arvokkaana ja hyvänä yhteistyökumppanina (Tilastokeskus, 2009).

Vaikka Akateemisen Karjala-seuran ihannoima Saksa ei enää saa samanlaista mielikuvaa tämän päivän suomalaisen ajatuksissa, niin positiivinen samaistuminen tehokkaana ja ennen kaikkea luotettavana ja laadukkaana kauppakumppanina pidettyyn Saksaan, rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä jossain määrin yhä edelleen. Yksi suurimmista erontekijöistä AKS:n ajatusmaailman ja tämän päivän suomalaisten ajatusmaailman välillä on kuitenkin se,

että AKS nimenomaan ihaili Saksan valloittajakansan ominaisuuksia, minkä ominaisuuden se toivoi juurtuvat myös suomalaiseen kansaan, kun taas tänä päivänä tätä ominaisuutta pidetään varmasti yhtenä Saksan historian negatiivisimpana ilmiönä.

AKS:n myöhemmässä ajatusmaailmassa Ruotsi ja ruotsalaisuus näyttäytyivät negatiivisina toisina ja kansakuntana, joka omasi veltoja, laiskoja, ylimielisiä ja itsekeskeisiä piirteitä sekä ominaisuuksia, minkä vastinpariksi pyrittiin rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä. Tämän tyyppistä ajatusmaailmaa tai kansallisidentiteettiä ei ole nähtävissä enää tänä päivänä Suomessa, vaikka toisaalta ruotsalaiset saattavat toisinaan näyttäytyä kansankielessä parempiosaisina ja ylimielisinä ”herroina”, joiden koetaan ennemminkin väheksyvän ”alempiarvoisia” ja ”rahvaita” suomalaisia. Tämä taas luo omalta osiltaan kansallisidentiteettiä, jonka mukaan suomalaisten arvostamia piirteitä ovat nöyryys, vaatimattomuus, kerskailemattomuus sekä omalla ahkeralla ja uutteralla työllä ansaittu hyvinvointi, joita arvostettiin myös AKS:n ajatusmaailmassa. Ruotsi on kuitenkin ”toiseuden” suhteen selkeä poikkeus Venäjältä ja Saksasta. Ruotsiin ei suhtauduta ”negatiivisena” eikä ”positiivisena” toisena, vaan oikeastaan suomalaiset itse kokevat olevansa ruotsalaisten ”negatiivisia” toisia ja suomalainen kansallisidentiteetti rakentuu pitkälti sen mukaisesti.

Suomessa elävät varmasti jossain määrin yhä käsitykset, joiden mukaan jotkut ruotsalaiset saattavat pitää suomalaisia ”juntteina” tai sivistymättömämpinä kuin he itse. Tämä taas aiheuttaa vastareaktion, jonka vuoksi osa suomalaisista saattaa pitää ruotsalaisia ylimielisinä ja ”parempiosaisina”, joille halutaan näyttää, että Suomessa pärjätään eri elämän osa-alueilla, vähintäänkin yhtä hyvin ellei jopa paremmin kuin Ruotsissa. Tämä on varmaan omiltaan luonut Suomeen kansallisidentiteettiä, joka näyttäytyy jollain tapaa haluna todistaa paremmuutensa ja sitä kautta ikuisena kilpailuhenkenä Ruotsia kohtaan, mikä nousee esiin esimerkiksi hyvin vahvasti urheilumaailmassa, mutta myös muilla elämän osa-alueilla. Myös kielikiista on nostanut viime vuosina päätään suomalaisessa yhteiskunnassa. Kaikkein selkeimmin tämä on ollut esille keskusteluissa lukioden ”pakkoruotsin” opettamisesta, sen määräästä, mahdollisesta vapaaehtoisuudesta ja tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta tulevaisuudessa. Kaiken tämän pohjavirtana on nähtävissä ruotsin kielen laillisen aseman mahdollisen tarpeellisuuden uudelleen arviointi tai ainakin sitä koskevan keskustelun avaaminen ja läpi käyminen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tämä pro gradu – tutkielma tarjoaa monia vaihtoehtoja jatkotutkimusta ajatellen. Tässä työssä keskityttiin pelkästään analysoimaan *Suomen Heimon* artikkelien kautta Akateemisen Karjala-seuran ajatusmaailmaa ja heidän pyrkimystään rakentaa suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla tiettyyn suuntaan. Äärimmäisen mielenkiintoista olisi tehdä vertaileva tutkimus, jossa otetaan mahdollisimman samalta ajanjaksolta äärivasemistolaisen järjestön, seuran tai puolueen äänenkannattaja ja tehtäisiin samanlainen tutkimus ja analyysi kuin tässä työssä. Tähän voisi lisätä vielä yhden järjestön, seuran tai puolueen poliittisen spektrin keskeltä ja verrata näiden kolmen tutkimustuloksia keskenään. Tutkimustulokset voisivat jollain tapaa myös yrittää linkittää vallinneeseen aikaan, erilaisten historiallisten kirjoitusten ja lähteiden avulla. Tutkimuksessa voisi myös yrittää analysoida sitä, mikä seura onnistui lyömään parhaiten omat tavoitteensa tietynlaisesta kansallisidentiteetistä läpi yhteiskunnassa. Tämän lisäksi erillisinä tutkimusongelmina voisivat nousta kysymykset siitä oliko esimerkiksi eri vuosikymmenillä nähtävissä selkeitä muutoksia seurojen suosiossa ja kannatuksessa ja mistä nämä muutokset mahdollisesti johtuivat? Toisaalta luotettavan ja validien tutkimustulosten saavuttaminen siitä minkälainen suomalainen kansallisidentiteetti on ollut 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla ja ennen kaikkea siitä, kuinka paljon siinä on esiintynyt hajontaa ja kuinka suuri osa yhteiskunnasta on omaksunut tietyn ajatusmaailman ja kuinka suuri jonkin toisen, on varmasti äärimmäisen tehtävä.

Toinen kotimainen jatkotutkimuksen teema voisi olla vertailevan tutkimuksen tekeminen nykypäivän oikeistolaisen seuran tai puolueen ja Akateemisen Karjala-seuran välillä. Työn yksi tärkeimmistä tutkimustuloksista voisi vastata siihen, minkälaiseksi nykypäivän oikeistolainen seura tai puolue pyrkii rakentamaan suomalaista kansallisidentiteettiä toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla. Työn toinen merkittävä tutkimustulos olisi analysoida sitä mistä mahdolliset erot tai samankaltaisuuden nykypäivän oikeistolaisen seuran tai puolueen ja AKS:n pyrkimysten välillä saattoivat johtua ja mahdollisesti pohtia sitä kuinka eri aikakausi ja erilaiset yhteiskunnalliset olot olisivat mahdollisesti vaikuttaneet asiaan. Erittäin mielenkiintoista olisi myös nähdä kuinka paljon tämän päivän oikeistolaisen seuran tai puolueen ohjelmassa olisi vaikutteita tai samankaltaisia ajatusmalleja, jotka olisivat mahdollisesti peräisin Akateemiselta Karjala-seuralta. Työn suurin haaste olisi varmasti juuri seurojen olemassaolo aikoina vallinneet suuret erot yhteiskunnallisissa ja taloudellisissa oloissa, joka tekisi vertailusta ja sen luotettavuudesta erittäin haasteellista.

Kahteen yllä esiteltyyn teemaan verrattuna hyvin erilainen jatkotutkimuksen aihepiiri olisi syventää tutkimusta edelleen Akateemisen Karjala-seuran ja Saksan välillä. Jatkotutkimuksesta voisi tulla erittäin merkittävä jos ottaisi Saksasta vastaavanlaisen järjestön tai seuran tutkimuksen kohteeksi ja tekisi vertailevaa tutkimusta siitä, kuinka paljon näiden kahden seuran ajatusmaailma ja pyrkimys kansallisidentiteetin rakentumisesta tiettyyn suuntaa toiseuden sekä me ja muut -ajattelun avulla eroaisivat tai olisivat samankaltaisia keskenään. Tutkimuksen merkittävin anti voisi olla analysoida näihin eroihin ja samankaltaisuuksiin johtaneet syyt sekä se millä tavalla kumpikin seura onnistui toteuttamaan ohjelmaansa omassa maassaan ja mistä nämä erot saattoivat johtua. Nämä syyt kertoisivat myös laajemmassa mittakaavassa paljon siitä millä tavalla saksalainen ja suomalainen yhteiskunta kyseisessä asiassa eroaisivat tai olisivat samankaltaisia keskenään. Työn suurimmat haasteet olisivat varmasti siinä, että tutkimuksen tekijän tulisi omata erittäin hyvä, ellei jopa omaa äidinkieltään vastaava saksan kielen taito sekä tutkimuksen laajuus.

LÄHDELUETTELO

Primääriaineisto

Suomen Heimo (6.12.1924) *Kansallista itsetutkiskelua*. 175–177.

Suomen Heimo (6.12.1925) *Itsenäisyyspäivänä*. 247–249.

Suomen Heimo (1926) *Orienteeraus Länteen*. 115–117.

Suomen Heimo (22.10.1930) *Akateemisen Karjala-Seuran päämäärä*. 209.

Suomen Heimo (1930) *Miksi uskon Suur-Suomen oikeutukseen?* 28–30.

Suomen Heimo (1930) *Suomalaisten läntinen alkuperä ulkomaisten tiedemiesten lausuntojen perusteella*. 83–85, 139–140.

Suomen Heimo (1933) *”Sun voittos’ päivän huomenessa, suo että Suomi suureks’ sais’!*”. 80–81, 91.

Suomen Heimo (1936) *Saksan akateemisen nuorison maailmankatsomus*. 140–142.

Suomen Heimo (1936) *Suomen heimotyöstä vv. 1931–36 ja sen johtavista periaatteista*. 207–211.

Suomen Heimo (1937) *Kieli ja rotu*. 139–140.

Suomen Heimo (1937) *Väestökysymyksestä v. rotukysymyksestä*. 313–315, 334.

Suomen Heimo (1939) *Johtaja-aineksen valinta Saksassa*. 89–90.

Suomen Heimo (1.11.1939) *Kansallinen eheys*. 269–270.

Suomen Heimo (1939) *”Ryssä on ryssä vaikka sen voissa paistaisi”*. 301–302.

Suomen Heimo (1941) *Suhtautuminen ryssään*. 179.

Suomen Heimo (1942) *Lehdistö ja AKS:n 20-vuotispäivä*. 151–154.

Suomen Heimo (1942) *Muutama piirre AKS:läisestä maailmankatsomuksesta*. 22–23.

Suomen Heimo (1943) *Ajatuksia suomalaisen ihmisen ihanteesta*. 51–54.

Suomen Heimo (1943) *Itää vastaan*. 37.

Sekundääriaineisto

Ahti, Martti (1999), *Ryssänvihassa. Elmo Kaila 1888–1935*. WSOY, Juva.

Alapuro, Risto (1973), *Akateeminen Karjala-seura. Ylioppilasliike ja kansa 1920- ja 1930-luvulla*. WSOY, Helsinki.

Alasuutari, Pertti (1999), *Laadullinen tutkimus*. Gummerus, Jyväskylä.

Andersin, Benedict (1991), *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Verso, London, New York.

Connolly, William E. (1991), *Identity/Difference. Democratic Negotiations of Political Paradox*. Cornell University Press, Ithaca ja Lontoo.

Eskelinen, Heikki (2004), *Me tahdoimme suureksi Suomenmaan: Akateemisen Karjala-seuran historia*. WS Bookwell Oy, Juva.

Femia, Joseph V. (1988), An historicist critique of 'revisionist' methods for studying the history of ideas. Teoksessa Tully James (toim.), *Meaning and Context. Quentin Skinner and his Critics*. Polity Press, Cambridge. 156-175.

Halila, Aimo (1991), Lähtökohtia, etenemissuuntia. Teoksessa Kuusi Matti & Aitola Ville-Paavo (toim.), *Neljä tuhatta veljestä, sataneljä elämäntarinaa*. WSOY, Porvoo. 7-16.

Hall, Stuart (1999), *Identiteetti*. Vastapaino, Tampere.

Harle, Vilho & Moision, Sami (2000), *Missä on Suomi? Kansallisen identiteettipolitiikan historia ja geopolitiikka*. Gummerus, Jyväskylä.

Helsingin Sanomat (17.2.2009) *Saksassa mellakoitiin Dresdenin pommituksen vuosipäivänä*. <http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Saksassa+mellakoitiin+Dresdenin+pommituksen+vuosip%C3%A4iv%C3%A4n%C3%A4/1135243541941> [viitattu 17.2.2009].

Hentilä, Seppo (2003), Itsenäistymisestä jatkosodan päättymiseen 1917–1944. Teoksessa Jusila Osmo, Seppo Hentilä & Jukka Nevakivi, *Suomen poliittinen historia. 1809–2003*. WSOY, Vantaa. 97–206.

Hietala, Marjatta (1985), Rotuhygieniä. Teoksessa Kemiläinen Aira, Marjatta Hietala & Pekka Suvanto (toim.), *Mongoleja vai germaaneja?: Rotuteorioiden suomalaiset*. Suomen historiallinen seura, Helsinki. 105–162.

Hollis, Martin (1988), Say it with flowers. Teoksessa Tully James (toim.), *Meaning and Context. Quentin Skinner and his Critics*. Polity Press, Cambridge. 135-146.

Immonen, Kari (1987), *Ryssästä saa puhua...Neuvostoliitto suomalaisessa julkisuudessa ja kirjat julkisuuden muotona 1918–39*. Otava, Keuruu.

Isaksson, Pekka & Jokisalo, Jouko (2005), *Kallonmittaajia ja skinejä. Rasismin aatehistoriaa*. Hakapaino Oy, Helsinki.

Jokisalo, Jouko (2000), Suvaitsevaisuus Länsi-Euroopassa. *Sosiaalidarvinismi*. <http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/historia/modraku/sosdar.html> [viitattu 31.3.2009].

Kaikkonen, Olli (1985), Eriarvoisuusajattelu, rotukäsitykset ja sosiaalidarvinismi. Teoksessa Kemiläinen Aira, Marjatta Hietala & Pekka Suvanto (toim.), *Mongoleja vai germaaneja?: Rotuteorioiden suomalaiset*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki. 19–35.

Kemiläinen, Aira (1985), Johdanto. Teoksessa Kemiläinen Aira, Marjatta Hietala & Pekka Suvanto (toim.), *Mongoleja vai germaaneja?: Rotuteorioiden suomalaiset*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki. 11–17.

Keskisuomalainen (6.1.2009) *Volkswagen Golf viime vuoden myydyin*. <http://www.ksml.fi/teemat/autot/autotalli/volkswagen-golf-viime-vuoden-myydyin/326013> [viitattu 13.11.2010].

Kivisaari, Jouko (1992) *Suomen Heimon sisällitys vuosina 1923–1944*. Yliopistopaino, Helsinki.

Klinge, Matti (1968), *Ylioppilaskunnan historia. Neljäs osa 1918–1960*. WSOY, Porvoo.

Klinge, Matti (1983), *Vihan veljistä valtiososialismiin*. WSOY, Juva.

Kuusi, Matti (1991), Pateettista, kujeellista. Teoksessa Kuusi Matti & Aitola Ville-Paavo (toim.), *Neljätuhatta veljestä, sataneljä elämäntarinaa*. WSOY, Porvoo. 42–48.

Kylmänen, Marjo (1994), Johdanto. Teoksessa Kylmänen Marjo (toim.), *Me ja muut. Kulttuuri, identiteetti, toiseus*. Vastapaino, Tampere. 5-14.

Latvala, Eila & Vanhanen-Nuutinen, Liisa (2003), Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, Sirpa & Nikkonen, Merja (toim.), *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. WS Bookwell Oy, Juva. 15–41.

Luoto, Liisa (2009), *Rotuhygieniä vai ei? Analyysi vuoden 1935 sterilisoimislaista*. Kandidaatin tutkielma, Tampereen yliopisto.

Löytty, Olli (1994), Niilin lähteillä – tutkimusmatka länsimaiseen Afrikka-diskurssiin. Teoksessa Kylmänen Marjo (toim.), *Me ja muut. Kulttuuri, identiteetti, toiseus*. Vastapaino, Tampere. 113–130.

Löytty, Olli (2005a), Johdanto: toiseuttamista ja tilakurittomuutta. Teoksessa Olli Löytty (toim.), *Rajanylityksiä. Tutkimusreittejä toiseuden tuolle puolen*. Tammer-Paino Oy, Tampere. 7-24.

Löytty, Olli (2005b), Toiseus. Teoksessa Rastas Anna, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.), *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurillisuutta*. Vastapaino, Tampere. 161–189.

Mattila, Markku (1996), Syrjintää tieteen keinoin. Teoksessa Peltola Jarmo & Markkola Pirjo (toim.), *Kuokkavieraiden pidot: Historian marginaalista marginaalihistoriaan*. Vastapaino, Tampere. 123–141.

Mattila, Markku (1999), *Kansamme parhaaksi. Rotuhygieniä Suomessa vuoden 1935 sterilointilakiin asti*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.

Neumann, Iver B. (1999), *Uses of the Other. "The East" in European Identity Formation*. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Nätkin, Ritva (1997), *Kamppailu suomalaisesta äitiydestä: maternalismi, väestöpolitiikka ja naisten kertomukset*. Tammer-paino, Tampere.

Raittila, Pentti (2004), *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina. Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä*. Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere.

Rantanen, Päivi (1994), Hevosenkaltainen kansa – suomalaisuus topeliaanisessa diskurssissa. Teoksessa Kylmänen Marjo (toim.), *Me ja muut. Kulttuuri, identiteetti, toiseus*. Vastapaino, Tampere. 17–24.

Sjöberg, Fredrik (1999), *Me ja ne. Rotuopeista sukulaisuuteen*. WSOY, Juva. Suomentanut Maarit Tillman.

Skinner, Quentin (1988a), Meaning and understanding in the history of ideas. Teoksessa Tully James (toim.), *Meaning and Context. Quentin Skinner and his Critics*. Polity Press, Cambridge. 29-67.

Skinner, Quentin (1988b), Motives, intentions and the interpretation of texts. Teoksessa Tully James (toim.), *Meaning and Context. Quentin Skinner and his Critics*. Polity Press, Cambridge. 68-78.

Smith, Anthony D. (1979), *Nationalism in the Twentieth Century*. New York University Press, New York.

Smith, Anthony D. (1991), *National identity*. University of Nevada Press, Reno Las Vegas.

Soikkanen, Timo (1984), *Kansallinen eheytyminen – myytti vai todellisuus? Ulko- ja sisäpolitiikan linjat ja vuorovaikutus Suomessa vuosina 1933–1939*. WSOY, Juva.

Tilastokeskus (9.11.2009), *Ulkomaankauppa*.

http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_ulkomaankauppa.html#ulkomaankauppa [viitattu 16.10.2010].

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002), *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Gummerus, Jyväskylä.

Palonen, Kari (1996), Retorinen käänne poliittisen ajattelun tutkimuksessa. Quentin Skinner, retoriikka ja käsitehistoria. Teoksessa Palonen Kari & Summa Hilikka (toim.), *Pelkkää retoriikkaa*. Vastapaino, Tampere. 137–160.

Pietilä, Veikko (1973), *Sisällön erittely*. Gaudeamus. Helsinki.